

**24. INTERNATIONAL
SYMPOSIUM ON MEDIEVAL
AND TURKISH PERIOD
ARCHAEOLOGY AND ART
HISTORY STUDIES**

PROCEEDINGS

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ

**24. ULUSLARARASI
ORTAÇAĞ VE TÜRK
DÖNEMİ KAZILARI VE
SANAT TARİHİ
ARAŞTIRMALARI
SEMPOZYUMU**
BİLDİRİ ÖZETLERİ

24. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON MEDIEVAL and
TURKISH PERIOD ARCHAEOLOGY AND ART HISTORY
STUDIES

24. ULUSLARARASI ORTAÇAĞ ve TÜRK DÖNEMİ KAZILARI
ve SANAT TARİHİ ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yayınları No: 22

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesine aittir.
Bütün hakları saklıdır.

Kitabın tümü ya da bölümü/bölemleri Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinin yazılı izni olmadan elektronik, optik, mekanik ya da diğere yollarla basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Copyright 2020 by Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. All rights reserved.

No part of this book may be printed, Reproduced or distributed by any electronical, optical, mechanical or other means without the written permission of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University.

Kapak Düzeni: Enes KAVALÇALAN

Tasarım-Dizgi: Enes KAVALÇALAN

ISBN: 978-605-4163-32-8

Birinci Basım

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir, 2020

24. ULUSLARARASI ORTAÇAĞ ve TÜRK DÖNEMİ KAZILARI ve
SANAT TARİHİ ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

7-9 Ekim 2020

Sempozyum Ana Başlıkları

Sanat Tarihi
Ortaçağ ve Sonrası Kazı Araştırmaları
Kültürel Miras ve Koruma
Arkeolojik Alan Yönetimi
Arkeometri
Restorasyon ve Müzecilik
Metodoloji ve Terminoloji

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Semih AKTEKİN (NEVÜ. Rektörü)
Doç. Dr. Ayşe BUDAK
Doç. Dr. Tolga B. UYAR
Dr. Öğr. Üy. Alper ALTIN
Dr. Öğr. Üy. Savaş MARAŞLI
Arş. Gör. Dr. Can ERPEK
Öğr. Gör. Dr. Ahmet ARI
Arş. Gör. Enes KAVALÇALAN

Bilim Kurulu:

Ahmet ÇAYCI	Gülgün KÖROĞLU	Osman ERAVŞAR
Ahmet Ali BAYHAN	Haldun ÖZKAN	Remzi DURAN
Ali BAŞ	Halit ÇAL	Rüstem BOZER
Ali Osman UYSAL	Hüseyin YURTTAŞ	Sacit PEKAK
Asnu BİLBAN YALÇIN	İnci KUYULU ERSOY	Scott REDFORD
Ayşe AYDIN	İsmail AYTAÇ	Sedat BAYRAKAL
Ayşe ÇAYLAK TÜRKER	Kadir PEKTAŞ	Sema DOĞAN
Bozkurt ERSOY	Kenan BİLİCİ	Yıldırım ÖZBEK
Candan ÜLKÜ	Mehmet ÖZKARCI	Zeliha DEMİREL GÖKALP
Engin AKYÜREK	Nermin ŞAMAN DOĞAN	Zeynep MERCANGÖZ
Fahriye BAYRAM	Nilay ÇORAĞAN	Sacit PEKAK

Onur Kurulu:

Ayşıl TÜKEL YAVUZ	Rüçhan ARIK
Ebru PARMAN	Selçuk MÜLAYİM
Filiz YENİŞEHİRLİOĞLU	Yaşar ÇORUHLU
Gönül CANTAY	
Gönül ÖNEY	
Rahmi Hüseyin ÜNAL	
Hakkı ÖNKAL	
M. Baha TANMAN	
Mustafa Servet AKPOLAT	
Oluş ARIK	
Ömür BAKIRER	

İÇİNDEKİLER

SU ALTINDA KALAN HISN-I KEYFA AŞAĞI ŞEHİRİNİN ARDINDAN	3
After The Aşağı Şehir Of Hisn-ı Keyfa Left Underwater	4
ÜNİYE FETVÂHÂNESİ VE FETVÂHÂNELERİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ ..	5
Emergence and Development of The Fatwa Offices and Unye Fetvâhânesi	6
VAKFİYESİ İŞİĞİNDA KASIM HALİFE KÜLLİYESİ.....	7
Kasım Halife Complex In The Light Of Foundation	7
İKİ DÖNEM İKİ YAPI; NİĞDE HÜDAVEND HATUN KÜMBETİ İLE AKŞEHİR SEYYİD MAHMUD HAYRANİ KÜMBETİNİN MUKAYESELİ DEĞERLENDİRMESİ.....	8
Two Periods Two Structures; Comparative Evaluation Of Niğde Hüdavend Hatun Tomb And Akşehir Seyyid Mahmud Hayrani Tomb	9
GEÇ ANTİK ÇAĞ/ERKEN BİZANS SÜTUN BAŞLIKLARI ÜZERİNE BİR TİPOLOJİ DENEMESİ.....	10
A Proposal For Typology Of Late Antique/Early Byzantine Column Capitals	11
TARSUS MAKAM-I DANYAL CAMİ ARKEOMETRİK ÇALIŞMALARI.....	12
Archeometric Works on Tarsus Makam-ı Danyal Mosque.....	12
KEYKUBADİYE SARAYI HAÇ FORMLU ÇİNİLERİ	13
Cross-Shaped Tiles Of Keykubadiye Palace	14
SULTAN AHMED KÜLLİYESİ'NİN BİLİNMEYEN HAMAMLARI.....	15
Unknown Baths Of The Sultan Ahmed Complex	16
SULTAN AHMED MEDRESESİ BİLMECESİ: YIKILDI MI, YAPILMADI MI?	17
Sultan Ahmed Medresesi's Riddle; Was It Destroyed Or Not Done?	18
MERSİN ERDEMLİ KARAYAKUP KÖYÜ TÜRK MEZAR VE MEZAR TAŞLARI	19
Turkish Grave And Gravestones In Erdemli Karayakup Village, Mersin	20
KAYSERİ İLİ BAĞPINAR KÖYÜ GELENEKSEL TÜRK KONUT MİMARİSİNDEN ÖRNEKLER	21

Examples Of Traditional Turkish Dwelling Architecture In Bağpınar Village Of Kayseri Province.....	22
SON RESTORASYON ÇALIŞMALARI IŞIĞINDA MUHAMMED OLCAYTU HÜDÂBENDE TÜRRESİ.....	23
The Mausoleum of Muhammad Oljeitu Khodabandeh in the Light of the Latest Restorations	24
TEBRİZ AZERBAYCAN MÜZESİ'NDEKİ SAFEVİ SERAMİKLERİ.....	25
Safevi Ceramics In Tebriz Azerbaijan Museum.....	26
TURASAN DEDE (ACIGÖL-NEVŞEHİR) TÜRRESİ.....	27
Turasan Dede (Acıgöl/Nevşehir) Turbeh (Shrine)	28
TÜRK SANAT ORTAMINDA “İŞ VE İSTİHSAL SERGİSİ”	28
“Work And Production Exhibition” In Turkish Art Environment	29
TRABZON İÇ KALESİ VE SARAYI.....	30
The Citadel and the Palace of Trebizond	31
KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ'NDEKİ OSMANLI DÖNEMİ CAMİ VE TÜRRESLERİNDE ANA GİRİŞLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	33
Portals of Ottoman Period Mosques and Tombs in Republic of Northern Macedonia	34
PATARA KENT BAZİLİKASI.....	35
City Basilica Of Patara.....	36
GÖSTERGEBİLİM KURAM PERSPEKTİFİNDE GÜNCEL BİR TARTIŞMA ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER: AYASOFYA	36
Hypothetic Assesments On A Current Debate In Regard To Semiotics' Perspective: Hagia Sophia.....	38
CHEVALİER GASPARD FOSSATİ'NİN ORYANTALİST RESİMLERİNDE ‘AYASOFYA’ İMGESİNİN SEYAHATNAMELER İŞIĞINDA YORUMLANMASI..	39
Interpretation Of The Imagination Of "Hagia Sophia" In The Orientalist Pictures Of Chevalier Gaspard Fossati.....	40
“KALE”DEN “YILDIZ KALE”YE: ASKERİ DEVRİM KURAMI BAĞLAMINDA SAKIZ KALESİ.....	41

From “Castle” to “Star Fort”: Chios Castle within the Context of Military Revolution Theory	43
TÜRKİYE SELÇUKLU DÖNEMİNDE ADLARINA TÜRBE İNŞA EDİLEN KADINLAR	44
The Tomb Was Built in Behalf of Womens in Turkey Seljuk Period	45
ABRENK MANASTIRI HAÇKARLARI.....	45
Khachkars Of Abrenk Monastery	46
AZİZ YUHANNA KİLİSESİ KAZISINDA BULUNMUŞ BEYLİKLER DÖNEMİNE AİT ÜNİK BİR ÇOKLU KANDİL	47
An Unique Multiple Oil Lamp Belonging To The Period Of Beyliks And Found In The Excavation Of St. John's Church	47
HÜKÜMDARLARIN KİTABI ŞEHNAME VE TÜRKMEN DÖNEMİNDEKİ SAHİPLERİ	48
Shahnamas, The Books of Kings, and Their Owners in Turkmen Era	49
SİVAS YÖRESİNE AİT GELENEKSEL EL ÖRGÜSÜ YÜN ÇORAP ÖRNEKLERİ. 50	
Examples Of Traditional Hand-Knitted Wool Socks Of Sivas Region	51
TOPKAPI SARAYI III. AHMET ODASI (YEMİŞ ODASI) RESTORASYONLARI... 52	
Restorations Of Topkapı Palace III. Ahmet Odası (Yemiş Odası)	52
OSMANLI HAPİSHANE MİMARİSİNDE PLAN TİPLERİ HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME	53
An Evaluation about Plan Typology of Ottoman Prison Architecture	54
SABAHATTİN ALİ’NİN ESERLERİNDE KÜLTÜR VARLIKLARI.....	55
Cultural Heritage in Sabahattin Ali’s works	56
MARDİN BEDESTENİ’NİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE ANADOLU TİCARET MİMARİSİNDEKİ YERİ.....	56
Architectural Features Of Mardin Bedesten And The Place Of Anatolian Trade Architecture	57
AMSTERDAM İZLENİMLERİ: 19. YÜZYIL SONUNDA DEĞİŞEN KENT VE İNSAN MANZARALARININ HOLLANDA RESMİNE YANSIMASI	58

Impressions of Amsterdam: The Depiction of the Changing Cityscape and People in Dutch Paintings of the Late 19th Century	60
İSLAM TASVİR SANATINDA HZ. MERYEM VE HZ. İSA.....	61
Depictions Of Jesus And Mary In Islamic Art	62
LALE DEVRİ'NDE KADINLAR TARAFINDAN İNŞA ETTİRİLEN.....	63
The Fountains Built By Female Patrons In The Tulip Era.....	64
ŞAVŞAT (SATLEL) KALESİ RESTORASYON ÇALIŞMALARINDA ARKEOJEOFİZİK YÖNTEMLERİN KULLANILMASI.....	65
Use Of Archeogeophysic Methods In The Şavşat (Satlel) Castle Restoration Works	66
HURUFAT DEFTERLERİNE GÖRE ERZİNCAN/TERCAN KAZASI'NDA (1696-1820) YER ALAN VAKIF ESERLER	67
Foundation Works In Erzincan / Tercan Village (1696-1820) According To Hurufat Books	67
NEVŞEHİR İLİ BİZANS KİLİSELERİ DUVAR RESİMLERİNDE YAHUDA'NIN İHANETİ SAHNESİ.....	68
Betrayal by Judas Scene on Wall Painting in Byzantine Churches in Nevşehir	69
BEÇİN KALESİ KAZISI KÜÇÜK ESERLERİNİN 3D TARAYICI TEKNOLOJİSİ KULLANILARAK BELGELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	70
Documantation and Assessment of Small Artifacts Found During Beçin Castle Excavation by Using 3d Scanning Technology	71
HAROSMAN (ORTAKENT) MAĞARALARI BELGELEME ÇALIŞMASI	72
Documentation Study of Harosman (Ortakent) Caves.....	72
SANATÇI İMGESİNDE BİR MEMLÜK YAPISI: KAHİRE SULTAN HASAN KÜLLİYESİ.....	73
A Mamluk Structure in the Image of the Artist: Sultan Hasan Complex, Cairo	74
REMBRANDT'A STÜDYODAN BAKMAK: 17. YÜZYIL HOLLANDA SANATINDA ÖZGÜN BİR ÜRETİM MEKÂNI	76
Seeing Rembrandt Through His Studio: A “Unique” Production Space in 17th Century Dutch Art	77

ŞANLIURFA MÜZESİ'NDE BULUNAN CAM HAZNELİ GAZ LAMBALARI	78
Glass Font Gas Lamps of The Şanlıurfa Museum.....	79
EDİRNE YENİ SARAY 2018 YILI KAZI ÇALIŞMALARI	80
Edirne New Palace 2018 Excavation Works.....	81
URMİYE MÜZESİ'NDE BULUNAN ERKEN İSLAM DÖNEMİNE AİT SLİP TEKNİĞİNDEKİ SERAMİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	81
Assessment Of Ceramics Produced With Slip Technique Belonging To Early Islamic Period In Urmiye Museum	83
AYŞE MİNA ESEN KOLEKSİYONU'NDAN GEÇ ROMA ERKEN BİZANS DÖNEMİ KANDİLLERİ.....	84
Late Roman Early Byzantine Period Lamps From The Ayşe Mina Esen Collection.....	85
ARYKANDA-ARİF KALE'DEKİ (LYKİA) GEÇ ANTİK VE BİZANS SİKKELERİ .	85
Late Antique and Byzantine Coins in Arykanda-Arif Kale (Lycia)	86
ORTAÇAĞ'DAN GÜNÜMÜZE ADANA İLİ VE İLÇELERİ YÜZEY ARAŞTIRMASI KAPSAMINDA TESPİT EDİLEN CEYHAN ÇEŞMELERİ.....	86
Ceyhan Fountains Identified In The Scope Of Survey Of Adana Province And Districts From The Middle Ages To The Present Day.....	87
KOZAN (SİS) 'IN HİRİSTİYAN MİMARİSİ ÜZERİNE BİR ÖN DEĞERLENDİRME	88
A Preliminary Evaluation of Kozan's (Sis) Christian Architecture	88
ERZURUM ÇİFTE MİNARELİ (HATUNİYE) MEDRESE ÖN YÜZÜNDE ORANTI VE MODÜLER SİSTEM ARAŞTIRMASI	89
A Study for the Ratio and the Modular System on the Front Facade of Erzurum Çifte Minareli (Hatuniye) Madrasah.....	90
RENÉ BLOCK KOLEKSİYONU'NDAKİ TÜRKİYELİ SANATÇILAR VE ESERLERİ	91
Artists From Turkey And Their Works In The René Block Collection.....	92
KARAKURT HAN-ILICASI RESTİTÜSYONU	93
Karakurt Inn-Hot Spring Restitution.....	95

MİRYAKEFALON SAVAŞ ALANI YÜZEY ARAŞTIRMASI I (ISPARTA-GELENDOST)	96
Miryakephalon Battlefield Survey I (Isparta-Gelendost).....	97
KLASİK DÖNEM SONRASI OSMANLI MEDRESELERİNİN FARKLILAŞAN YÖNLERİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER: NEVŞEHİR DAMAT İBRAHİM PAŞA MEDRESESİ ÖRNEĞİ	98
Remarks On The Diversifying Aspects Of The Ottoman Madrassas After The Classical Period: Case Study Of Damat İbrahim Paşa Madrassa In Nevşehir	99
TANZİMAT DÖNEMİ OSMANLI SARAYLARI GELENEKSEL Mİ BATILI MI? .	100
Are The Tanzimat Reforms Period Ottoman Palaces Traditional Or Western?.....	101
YENİ VERİLER IŞIĞINDA DİYARBAKIR ULU CAMİ	102
Diyarbakır Great Mosque in the Light of New Data	103
PARİON AGORA VE DÜKKÂNLAR 2009-2019 YILLARI ARASI GEÇ ROMA/ERKEN BİZANS DÖNEMİ TİCARİ AMPHORA BULUNTULARI	104
Late Roman / Early Byzantine Commercial Amphora Findings from the Parion Agora and Shops in 2009-2019	105
HARPUT İÇ KALE KAZILARINDA BULUNAN BİR GRUP METAL ESER ÜZERİNE DEĞERLENDİRME	106
A Group Metal Work On The Assessment Harput Interior Castle Excavations	107
HARPUT HOCA HASAN HAMAMI KAZI ÇALIŞMASI	107
Harput Hodja Hasan Bath Excavation Work.....	108
EDİRNE İLİ, KEŞAN İLÇESİ, MECİDİYE KÖYÜ, İTALYAN KOYUNDAKİ MAGARİSİ KALESİ.....	109
Magarisi Castle In The Italian Bay, Mecidiye Villge, Keşan District, Edirne Province ...	111
OĞUZLARIN ARKEOLOJİK HATIRALARI.....	112
The Archaeological Reminiscence Of Oghuzes	112
ARŞİV BELGELERİ IŞIĞINDA KARAHİSAR-I SAHİP SANCAĞI'NDA GÜNÜMÜZE ULAŞAMAYAN İKİ GAYRİ MÜSLİM YAPISI.....	113

Two Non-Muslim Structures in Karahisar-1 Sahip Sanjak that Cannot Reach the Present in the Light of Archive Documents	114
MURAT HÖYÜK KAZISI: BİZANS DÖNEMİ BULUNTULARI.....	115
Murat Hoyuk Excavation: The Findings Of Byzantine Period	116
ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİNDEN RESİMLİ BİR ELYAZMASI: NASREDDİN SİVASI'NİN TEZKİRESİ (PARİS BN, PERSİAN 174).....	116
An Illuminated Manuscript From The Anatolian Seljukian Period: The Tezkire Of Nasreddin Sivasi (Paris Bn, Persian 174)	117
MERSİN'DE BİR ORTAÇAĞ YAPISI: BAŞNALAR KALESİ.....	118
A Medieval Castle In Mersin: Basnalar Castle.....	119
TARİHİ EL YAPIMI KÂĞITLARIN ÜRETİM TEKNİĞİNE GÖRE TANIMLANMASI VE SINIFLANDIRILMASI	119
Identification And Classification Historic Handmade Papers According To Production Technique	120
YAVUZ SULTAN SELİM'İN GRAVÜR PORTRALERİ.....	121
Engraving Portraits Of Yavuz Sultan Selim.....	121
KAPADOKYA BÖLGESİ DUVAR RESİMLERİNDE KUTSAL ANLAM TAŞIYAN VE APOTROPAİK ETKİLİ MOTİFLER.....	122
Motifs With Sacred Meanings And Apotropaic Marks On The Wall Paintings Of Cappadocia Region	123
OSMANLI TANZİMAT MODERNLEŞMESİ DÖNEMİ BATILI SEYYAHLARIN VE CUMHURİYET MODERNLEŞMESİ DÖNEMİ RESSAMLARININ RESİMLERİNDE KONU İŞLENİŞİ BAĞLAMINDA; TASAVVUF ESİNLERİ.....	124
Sufism Impressions In The Scope Of Works Of Western Travellers In Ottoman Tanzimat (Reorganization) Modernization Period And Painters' Paintings In Republican Modernization Period.....	125
KÖPRÜKÖY HANI'NA DAİR YENİ BELGELER VE YENİ BİR DEĞERLENDİRME	126
New Documents On Köprüköy Khan (Caravanserai) And A New Evaluation	127

TAÇKAPI-MİHRAP EKSENİNDE ÜSKÜDAR SELİMİYE CAMİSİ	128
Üsküdar Selimiye Mosque In The Portal-Mihrap Axis	129
KUBADABAD SARAYI KAZISI 2018 VE 2019 YILI ÇALIŞMALARI.....	130
Excavations At Kubadabad Palace 2018 And 2019.....	131
ISPARTA MÜZESİ BİZANS TAŞ ESER KOLEKSİYONUNDAN İKİ SPOLIA: ARŞİTRAV İLE “LENTO ÜSTÜ LENTO”	132
Two Spolias From Isparta Museum Stone Artefacts Collection: Architrave And “Lintel Over Lintel”.....	133
TARİHLENDİRME YÖNTEMLERİ KAPSAMINDA GEMİ TASVİRLERİ.....	134
Ship Descriptions In Terms of Dating Methods	135
2019 YILI KALEHİSAR YÜZEY ARAŞTIRMASINDA ELDE EDİLEN YENİ BULGULAR.....	135
New Findings Obtained From Kalehisar Surface Research In 2019	136
KOSOVA’DAKİ OSMANLI DUVAR RESİMLERİNDE KORUMA SORUNU	137
The Problem Of Preservation In Ottoman Wall Paintings In Kosovo	138
BİR SANAT TARİHÇİ OLARAK METİN ERKSAN VE SEVMEK ZAMANI FİLMİ	139
As An Art Historian Metin Erksan And Time To Love.....	139
1. DÜNYA SAVAŞINDA MİMARLIK YAPMAK: VEDAD (TEK) BEY’İN HARBİYE NEZÂRETİ’NE BAĞLI ÇALIŞMALARI.....	140
Being An Architect During The World War I: Vedad (Tek) Bey’s Works For The Ministry Of War	141
EL YAZMALARININ RESTORASYONUNDA TEMEL PRENSİPLER.....	142
Basic Principles Of Restoration Of Manuscripts	142
EDİRNE’NİN YOK OLAN SU YAPILARINA BİR ÖRNEK: III. MURAD SEBİLİ..	143
An Example Of Edirne's Disappeared Water Structures:Sebil Of Murad III.....	144
MEVLANA TÜRBEŞİ KALEMİŞİ RESTORASYONU	145
Mevlana Mausoleum Kalemis Restoration	146

SÜRYANİ EL YAZMALARINDA MERYEM'E MÜJDE TASVİRLERİ (6-13. YY.) ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	147
Evaluation Of "Annunciation to Mary" Scenes (6.-13. Century) In Assyrian Manuscripts	148
ANADOLU SELÇUKLU, İLHANLI VE BEYLİKLER MİMARİSİNDE TAÇ KAPI GİRİŞ KAPISI KEMER BEZEMELERİ.....	149
Entrance Gate of Portals' Arch Ornaments in Anatolian Seljuk, Ilkhanid And Principalities Architecture	150
BİLYAR CUMA CAMİİ	151
Bilyar Grand Mosque	152
SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİ'NİN MİMARLIK HAFIZASI: ÜÇ ŞEHİR-ÜÇ ÇEŞME VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ.....	153
Architecture Memory of Sultan Abdulhamid II Period: Three Cities, Three Fountains and Things They Make Us Think	154
İSTANBUL'UN SÜLEYMANİYE SEMTİNDEKİ YENİLEME SÜRECİ VE KORUMA SORUNLARI	155
Renovation Process and Conservation Issues in Istanbul's Suleymaniye District.....	157
5-6.YÜZYIL HRİSTİYAN TÜRKLERİNE AİT YENİ KEŞFEDİLEN, İKİ ÜNİK KÜLT ALANI: TARİH-SANAT TARİHİ VE HRİSTİYANLIK İKONOĞRAFİSİ İÇİN SARSICI KANITLAR.....	158
Two Cultural Areas, Discovered From The 5-6th Century Christian Turks: Shocking Evidence For History-Art History And Christian Iconography	159
2019 YILI ALANYA KALESİ KAZILARI	161
Alanya Castle 2019 Excavations	161
MERSİN'DE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ (1923-1950) KÖY OKULLARI.....	162
Village Schools In Mersin In Early Republic Period (1923-1950).....	164
KONSTANTİNOPOLİS ARŞİVCİSİ: KHARTOPHÜLAKS	165
The Archivist Of Constantinople: Chartophylax	166
İLYAS BEY CAMİİ (MİLET) OSMANLI MEZAR TAŞLARI.....	167

Ottoman Tombstones In Ilyas Bey Mosque (Miletus)	167
KOSOVA'DAKİ OSMANLI MİMARİ MİRASINDA İPEK VE YAKOVA'DA BİLİNMEYEN KÖY CAMİLERİ	168
Little-known mosques from the Ottoman period in the villages of Pec and Gjakova in Kosovo	169
KUBADABAD SARAYI ÇİNİLERİNDEN BİR HAYVAN MÜCADELE SAHNESİ .	170
An Animal Fight Scene From The Kubadabad Palace Tiles	171
GÜZELŞEYH KASRI'NİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ	172
Ornament Features Of Güzelşeyh Pavilion	173
KÜTAHYA VAHİD PAŞA YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN 18. YÜZYILA AİT BİR GRUP DERİ CİLT	174
A Group Leather Binding of 18th Century in Kütahya Vahid Pasha Manuscript Library	175
YALOVA/ALTINOVA ÇOBANKALE'DE YAPILAN ÇALIŞMALAR HAKKINDA İLK DEĞERLENDİRMELER.....	176
First Evaluation On The Works In Yalova / Altınova Cobankale	176
ERKEN HİRİSTİYANLIK DÖNEMİ VAFTİZHANELERİN LİTÜRJİK ÇÖZÜMLEMELERİ: KİLİKİA, PAMHYLİA, LYKİA BÖLGESİ ÖRNEKLERİ	177
Liturgical Analyses of Early Christian Baptisteries: Cilicia, Pamphylia, Lycia Examples	178
OSMANLI MEZAR TAŞLARINDA GÖRÜLEN AĞAÇ TAVİRLERİ (18. VE 19. YÜZYIL)	179
Depictions of Tree in Ottoman Tombstones (18th and 19th Centuries)	180
RUM-ORTODOKS MİMARİSİNDE KÜTAHYA BAŞ MELEKLER KİLİSESİ.....	181
Kutahya Archangels Church in the Greek-Orthodox Architecture.....	182
MANİSA'NIN SELENDİ İLÇESİNDEN TÜRK DÖNEMİ YAPI ÖRNEKLERİ.....	183
Turkish Period Building Examples from Selendi District of Manisa	184
TÖVBEKÂRLIĞIN TEMSİLİ: KARŞI REFORM SANATINDA MECDELLİ MERYEM	185
The Representation of Penitence: Mary Magdalene in the Art of the Counter Reformation	186

SANAT TARİHİ DİSİPLİNİ PERSPEKTİFİNDEN SUALTI ARKEOLOJİSİ ÇALIŞMALARI.....	187
Underwater Archeology Studies From The Perspective Of The Art History Discipline ...	188
BABADAN OĞULA BİR ARMAĞAN: GİRONA KUTUSU	188
A Gift From Father To Son: Girona Casket	189
KAYSERİ KARATAY KÖYÜ MEZARLIĞI MEZAR TAŞLARI.....	190
Kayseri/Karatay Village Cemetery And Tombstones.....	191
ZİLE'DE HAMAM MİMARİSİNİN GELİŞİMİ.....	192
The Development Of The Bath Architecture In Zile	193
VAN'IN ÇATAK İLÇESİ'NDEKİ ÇILGA (ÇIÇAN) KÖYÜ KİLİSESİ.....	194
Çılga (Çiçan) Village Church in Çatak District of Van	195
İSLÂMİYETİN KABULÜNDEN ÖNCE İLK ÇAĞ VE ORTA ÇAĞ TÜRKLERİNDE TAPINAK.....	196
The Temple of The Primary And Middle Ages Turks Before The Acceptance of Islam ..	197
“U” NARTEKSLİ KİLİSELER (TRAKYA, EGE, ADALAR)	199
“U” Nartex Churches (Thrace, Aegean, Islands).....	199
ANAMUR MAMURE KALESİ HAMAMI'NDA GÖRÜLEN BOZULMALAR VE ARKEOMETRİK ANALİZLER	200
Deteriorations And Archeometric Analysis In Anamur Mamure Castle Bath	201
EREĞLİ BOYACI ALİ MESCİDİ	203
Ereğli Boyacı Ali Masjid.....	203
SMYRNA AGORASI'NDA BULUNAN 16.-19. YÜZYIL İTALYAN SERAMİKLERİ VE OSMANLI-AVRUPA SERAMİK TİCARETİNDEKİ YERİ.....	204
Italian Ceramics Of 16th to 19th Century From Smyrna Agora And Its Impact On The Ottoman-European Ceramic Trade	206

BİLİMSEL KURUL

Prof. Dr. Ahmet ÇAYCI
 Prof. Dr. Ahmet Ali BAYHAN
 Prof. Dr. Ali BAŞ
 Prof. Dr. Ali Osman UYSAL
 Prof. Dr. Asnu BİLBAN YALÇIN
 Prof. Dr. Ayşe AYDIN
 Prof. Dr. Ayşe ÇAYLAK TÜRKER
 Prof. Dr. Bozkurt ERSOY
 Prof. Dr. Candan ÜLKÜ
 Prof. Dr. Engin AKYÜREK
 Prof. Dr. Fahriye BAYRAM
 Prof. Dr. Gülgün KÖROĞLU
 Prof. Dr. Haldun ÖZKAN
 Prof. Dr. Halit ÇAL
 Prof. Dr. Hüseyin YURTTAŞ
 Prof. Dr. İnci KUYULU ERSOY
 Prof. Dr. İsmail AYTAÇ
 Prof. Dr. Kadir PEKTAŞ
 Prof. Dr. Kenan BİLİCİ
 Prof. Dr. Mehmet ÖZKARCI
 Prof. Dr. Nermin ŞAMAN DOĞAN
 Prof. Dr. Nilay ÇORAĞAN
 Prof. Dr. Osman ERAVŞAR
 Prof. Dr. Remzi DURAN
 Dr. Öğr. Üy. Rüstem BOZER
 Prof. Dr. Sacit PEKAK
 Prof. Dr. Scott REDFORD
 Prof. Dr. Sedat BAYRAKAL
 Prof. Dr. Sema DOĞAN
 Prof. Dr. Yıldray ÖZBEK
 Prof. Dr. Zeliha DEMİREL GÖKALP
 Prof. Dr. Zeynep MERCANGÖZ

DÜZENLEME KURULU

Doç. Dr. Ayşe BUDAK
 Doç. Dr. Tolga B. UYAR
 Dr. Öğr. Üy. Alper ALTIN
 Dr. Öğr. Üy. Savaş MARAŞLI
 Arş. Gör. Dr. Can ERPEK
 Öğr. Gör. Dr. Ahmet ARI
 Arş. Gör. Enes KAVALÇALAN

ÖZETLER

Su Altında Kalan Hısn-ı Keyfa Aşağı Şehrin'in Ardından

Abdüsselam ULUÇAM

Karabük Üniversitesi

Hasankeyf'in Aşağı Şehri Mayıs 2020 tarihinde Ilısu Barajı'nın suları altına gömülmüştür. Geriye, Yeni Hasankeyf'e taşınan birkaç anıtsal eserle, yerinde oluşan bir gölet ve kıyısında yükselen İç Kale kalmıştır. Hasankeyf tarihi geçmişi ve biriktirdiği kültürel mirası nedeniyle tüm insanlığın ilgisini çekmiştir. Bundan sonra da hep gündemde olacak gibi görünmektedir. Hasankeyf, arkeolojik kazı çalışmalarına kadar mevcut kaynak ve söylencelerde bazı farklı bilgilerle tanıtılmıştır. Bugün, ortaya çıkarılan kültür varlıkları sayesinde biraz daha doğru ve bilimsel değerlendirmeler yapılabilmektedir. Bu bildiri ile Hasankeyf gerçeğinin flû olan görüntüsü bir nebze olsun netleştirilmek istenmiştir. Hasankeyf 12 bin yıl öncesinden günümüze kadar üzerinde pek çok uygarlığı barındırmıştır. Hasankeyf Höyük'te yapılan arkeolojik kazılar, Akeramik dönem insanının Göbeklitepe'den önce ürettiği "birlikte tapınma" alanının bir proto-tipini ortaya çıkarmıştır. Antik Çağ nesli de Dicle kıyılarındaki sarp kayaları oyarak binlerce konut oluşturmuştur. "Mağara" görünümündeki bu konutlar nedeniyle "Hısn-ı Keyfa", "Hasankeyf" denilmiştir. Daha sonraki dönemlerde kentleşme için nehir kıyısındaki düz alanlarla vadi ve yamaçlar tercih edilmiştir. M.Ö. IV. yüzyıldan itibaren oluşan Hasankeyf'in bu bölümü "Aşağı Şehir" olarak anılmıştır. Aşağı Şehir pek çok mimari eserle donatılmıştır. Dini ve sosyal içerikli yapıları, Konak niteliğindeki evleri, meydan, cadde ve su şebekeli sokaklarıyla ortaçağın en zengin kentleri arasında sayılmıştır. Ancak zamanla kültür varlıklarının çoğu doğal afetler, savaş ve ihmaller yüzünden harabeye dönüşmüştür. Antik, Roma, Bizans, Büyük Selçuklu ve Artuklu dönemlerine ait hemen hiçbir yapı sağlam olarak günümüze ulaşamamıştır. Gelebilenlerin çoğu Eyyûbi dönemine aittir Zeynel Bey Türbesi ise Akkoyunlu eseridir. Osmanlı döneminde mevcut vakıf eserleri onarılmış, uygun alanlara yenileri eklenmiştir. XVIII. yüzyılda açılan ve Hasankeyf'ten geçmeyen yeni İpek Yolu'ndan sonra şehir önemini kaybederek bir köy konumuna girmiştir. 1966'da uygulanan yeni iskân sırasında da Aşağı Şehirdeki yapıların çoğu dozerle yıkılarak kültürel dokunun büyük bir bölümü yok edilmiştir.

Ilısu Barajı kapsamında sürdürülen kazı ve araştırmalarla Aşağı Şehirde 2004-2017 yılları arasında 46 farklı alanda kazı ve sondaj yapılmış, 163 taşınmaz kültür varlığı ortaya çıkarılmıştır. Kimlikleri tespit edilen yapıların belgeleme, koruma ve onarımları gerçekleştirilerek bilimsel yayınlarla tanıtılmıştır. Ancak her türlü imkâna karşın, kültürel dokunun üzerindeki gecekondular ve içinde yaşayanlar baraj suları yükselinceye kadar taşınmadıklarından gerekli kazı ve araştırmalar tamamlanamamıştır. Aşağı Şehirdeki sağlam

olan mimari eserlerden bazıları bir bütün olarak, bazıları da yerlerinden kesilerek/sökülerek Yeni Hasankeyf yakınına taşınmıştır. Hasankeyf Köprüsü, Zeynel Bey ve Mardinike Külliyesi, Merkezi Kazı Alanı'ndaki yapıların bir kısmı su altında dağılmayacak şekilde dondurulmuştur. Hasankeyf İç Kalesi'nin oturduğu kaya kitlesi de sudan tecrit edilerek koruma altına alınmıştır. Ancak Artuklu Köşkü dışında Salihye ve Kasımiye bahçelerindeki cami, zaviye ve köşkler gibi önemli kültür varlıkları konusunda herhangi bir proje geliştirilmemiştir. Bunların tamamı hiç bir koruma çalışması yapılmadan su altında bırakılmıştır.

İlisu Barajı kapsamında Hasankeyf'in mimari dokusu üzerine harcanan çaba, emek ve müdahaleler, kültürel mirasın korunması bağlamında bir şans olarak değerlendirilebilir. Her şeye rağmen, "Taş yerinde ağırdır" atasözüne göre, Eski Hasankeyf'in Aşağı Şehrine yazık olmuştur.

Anahtar kelimeler: Kültürel Miras, Ilisu Barajı, Hısn-ı Keyfa, Kent Dokusu, Mimari.

After The Aşağı Şehir Of Hısn-ı Keyfa Left Underwater

Abdüselam ULUÇAM

Karabük University

Aşağı Şehir of Hasankeyf was submerged under the water of Ilisu Dam in May 2020. Only some monumental artifacts carried to New Hasankeyf, a pond formed in situ, and İç Kale rising on the shore are left. Hasankeyf has attracted the attention of all people due to its historical past and cultural heritage and it seems that it will continue to be on the agenda. Hasankeyf has been introduced with different information in available sources of the time and myths until the archaeological excavations. Today, more correct and scientific evaluations can be carried out thanks to the cultural assets. The aim of the study is to clarify the unclear image of Hasankeyf to some extent. Hasankeyf has hosted many civilizations for 12 thousand years until today. Archaeological excavations at Hasankeyf Höyük have revealed a prototype of the area called "worship together" built by the people of the Akeramik period before the Göbeklitepe. The ancient generation also carved the steep rocks on the shores of Tigris and created thousands of houses. Due to cave-alike images of these houses, it is called "Hısn-ı Keyfa", "Hasankeyf". Afterwards, valleys and slopes, the flat areas along the riverbank were preferred for urbanization. This part of Hasankeyf formed at the beginning of the IV. century B.C. was called "Aşağı Şehir".

Aşağı Şehir has many architectural monuments. It is considered as one of the richest cities of the middle ages with its religious and social buildings, Konak(Mansion)-like houses, squares, avenues, and streets that have water networks. However, most of its cultural assets

have been ruined over time due to natural disasters, wars, and negligence. Almost none of the structures of Ancient Rome, Byzantine, Great Seljuk and Artuq has survived to the present day. Most of those reaching until today were from the Ayyubid period but the mausoleum of Zeynel Bey was a work of Aq Qoyunlu. During the Ottoman period, existing foundation artifacts were repaired and the new ones included in proper areas. After the new Silk Road created in the XVIII. century, Hasankeyf lost its importance as a city and became a village. A large part of the cultural fabric was destroyed due to demolition of the structures of Aşağı Şehir during the new resettlement in 1966.

With the excavations and researches carried out within the scope of Ilisu Dam, 46 different areas were excavated and drilled between 2004-2007 in Aşağı Şehir, and 163 immovable cultural assets were unearthed. The identified documents have been introduced with scientific publications after documenting, protecting, and repairing them. Despite all kinds of opportunities, the necessary excavations and investigations could not be completed because the slums and dwellers living on the cultural fabric did not move until the dam water rose. Some of the undamaged architectural works in Aşağı Şehir were moved either as a whole or in pieces to somewhere near the New Hasankeyf. Some of the structures in the Central Excavation Site, such as the Hasankeyf Bridge, the Külliye of Zeynel Bey and Mardinike, were frozen so that they cannot be dispersed underwater. The rock mass where İç Kale of Hasankeyf resided has been protected by isolating it from the water. However, no projects have been developed on important cultural assets such as mansions, zawiya, and mosques in the gardens of Salihye and Kasımiye except for the Artuklu Mansion. All of these have been left under water without carrying out a project to preserve them. The interventions, labors, and efforts on the architectural fabric of Hasankeyf within the scope of Ilisu Dam can be considered as a chance in terms of preserving the cultural heritage. Nevertheless, according to the proverb ‘‘A stone is heavy on its own turf’’, it is such a pity for the Old Hasankeyf’s Aşağı Şehir.

Keywords: Cultural Heritage, Ilisu Dam, Hısn-ı Keyfa, Urban Fabric, Architecture.

Ünye Fetvâhânesi ve Fetvâhânelerin Ortaya Çıkışı Ve Gelişimi

Ahmet Ali BAYHAN

Ordu Üniversitesi

Osmanlı döneminde sosyal hayatın gelişmesine paralel olarak artan dini ve idari ihtiyaçlar şeyhülislamlık makamı içerisinde ayrı bir fetvâhâne bölümü kurulmasını gerekli kılmıştır. İlk şeyhülislamlar ülke sınırlarının dar, sosyal hayatın sade ve bürokratik görevlerinin az olması sebebiyle kendilerine sorulan sorulara sözlü veya yazılı olarak derhal cevap

vermişlerse de zamanla halkın ve idarenin dini konularla ilgili soru ve problemleri ve buna bağlı olarak fetvâ talepleri artmıştır. Bu çerçevede şeyhülislamlık içerisinde fetvâhâne olarak kullanıldığını bildiğimiz en eski bina, 1924 yılında şeyhülislamlığın lağvedilmesi üzerine İstanbul Müftülüğüne tahsis edilmiş olan ve tarih içerisinde birkaç defa yangına maruz kalmış olmasına karşın günümüze sağlam olarak ulaşabilmiş bulunan yapı olup, ilk inşa edildiğinde de şeyhülislamlık makamının fetvâhâne bölümü olduğu bilinmektedir. Böylesine Osmanlı sosyal, kültürel ve dini hayatında önemli bir yere sahip müesseselerden biri olarak ortaya çıkan, gelişen fetvâhânelerin bir örneği de Ordu'nun Ünye ilçesinde günümüze ulaşmış durumdadır.

Bu bildiride Ünye Fetvâhânesi bağlamında, fetvâhânelerin ortaya çıkışı, gelişimi ve mimari dokusu üzerine bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Mimarisi, Müftülük Binası, Ordu, Ünye.

Emergence and Development of The Fatwa Offices and Ünye Fetvâhânesi

Ahmet Ali BAYHAN

Ordu University

In parallel with developments in social life increasing religious and administrative needs in the Ottoman era required the establishment of a separate fatwa office within the authority of Shayk al-Islam. Due to such reasons as living in a relatively small country, having simple social lives and few administrative duties, the first Shayk al-Islams had given immediate answers to the questions in written or verbal forms, but over time, the questions and problems of the public and the administration related to religious issues and their demands for fatwas increased accordingly. In this context, the oldest building that we know was used as a fatwa office is the building that was allocated to the Mufti of Istanbul after the closure of the Shayk al-Islam unit in 1924 and was exposed to fire several times throughout the history, but has survived to the present day. It is known that this building, from the very beginning, was built and used as a fatwa office. An example of the fatwa offices emerged as an important institution in the Ottoman social, cultural and religious lives has reached the present day in Ünye district of Ordu.

In this paper, an evaluation will be made on the emergence, development and architectural texture of the fatwa offices in the context of Ünye Fetvâhânesi.

Keywords: Ottoman Architecture, Mufti Office Building, Ordu, Ünye.

Vakfiyesi Işığında Kasım Halife Külliyesi

Ahmet ÇAYCI, Ahmet YAVUZYILMAZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Konya, tarih öncesi çağlardan günümüze kadar yerleşime sahne olmuş kadim şehirlerden birisidir. En parlak devrinin Selçuklular devrinde yaşamış olup bu devlete de başkentlik yapmıştır. Selçuklularının zayıflamasıyla birlikte Beylikler ve Osmanlılar zamanında da önemini korumuştur. Her dönemde imar faaliyetlerinin artarak devam ettiği gerek günümüze ulaşan eserlerin varlığından gerekse de arşiv vesikalarında yer alan bilgiler bu durumu teyit etmektedir. Çoğu günümüze ulaşmasa da hatta birçoğu özgünlüğünü kaybetmiş olsa da Konya'nın zengin bir mimari kültüre sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Bu tebliğin konusunu Konya'nın Meram İlçesi, Kürden Mahallesi ve Kasım Halife Sokak'ta bulunan Kasım Halife Külliyesi oluşturmaktadır. Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde yer alan 933/1526 tarihli Arapça vakfiyesinde Kasım Halife Külliyesi'nin cami, zaviye, değirmen, mesken, çeşme ve hazireden meydana geldiği yazılıdır. Bu yapılar içerisinde zaviye, mesken ve değirmen günümüze ulaşmamıştır. Cami ise yenilenmiş olup özgünlüğünü kaybetmiştir. Caminin doğu, batı ve kısmen kuzeyinde yer alan hazirede bulunan yetmiş adet mezar taşı da genel hatları ile çalışma kapsamında ele alınacaktır. Ayrıca arşiv belgelerinden hareketle külliye yapılarının bakım ve onarımları hakkında da ayrıntılı bilgiler aktarılacaktır.

Anahtar Kelime: Konya, Vakfiye, Kasım Halife, Külliye

Kasım Halife Complex In The Light Of Foundation

Ahmet ÇAYCI, Ahmet YAVUZYILMAZ

Necmettin Erbakan University

Konya is one of the ancient cities that have been inhabited from prehistoric times to the present day. It lived in the Seljuk period of his most brilliant period and was the capital of this state. With the weakening of the Seljuks, it preserved its importance in the times of the Principalities and the Ottomans. In every period, it is known that the restoration activities continue increasingly, and the this information is confirmed through both current inscription and the archive document. It is understood that Konya has a rich architectural culture, even though most of them have not survived to the present day and even many have lost their originality.

The subject of this presentation is the Kasım Khalifa Complex located in Konya's Meram District, Kürden Neighborhood and Kasım Halife Street. It is written in the Arabic endowment dated 933/1526 in the Archive of the Ankara Directorate General of Foundations

that the Kasım Khalifa Complex consists of a mosque, a zawiya, a mill, a dwelling, a fountain and a grave. Among these structures, the zawayas, dwellings and mills have not reached today. The mosque was renovated and lost its originality. Seventy tombstones in the graveyard to the east, west and partially north of the mosque will be discussed in general terms within the scope of the study. In addition, detailed information about the maintenance and repair of the complex structures will be given based on the archive documents.

Keywords: Konya, Endowment, Kasım Halife, Complex

İki Dönem İki Yapı; Niğde Hüdavend Hatun Kümbeti İle Akşehir Seyyid Mahmud Hayrani Kümbetinin Mukayeseli Değerlendirmesi

Ahmet GÜMÜŞTOP, Rıdvan AK

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Anadolu coğrafyası Türklerin hâkimiyetinden sonra cami, medrese, kümbet, hamam kervansaray gibi mimari eserlerle donatılmıştır. İnşa edilen bu eserler, yapıldıkları dönemin siyasi ve ekonomik özelliklerinden izler taşır.

Türk kültüründe önemli bir yeri olan defin geleneği, İslam'a girişten sonra da bazı değişikliklere uğramakla birlikte devam etmiştir. Hayatta olan insanlara gösterilen saygı, vefat eden insanlara da aynı şekilde gösterilmiş, bunun bir göstergesi olarak farklı formlarda mezar yapıları inşa edilmiştir.

Anadolu coğrafyası birçok mimari eser türünde olduğu gibi kümbet mimarisinde de oldukça zengin bir eser çeşitliliğine sahiptir. Bu yapılar yönetim merkezlerinde yoğunluk göstermekle birlikte bu coğrafyanın en ücra noktalarında da kümbetlere rastlamak mümkündür. Bu araştırmada Niğde şehrinde ve Konya'ya bağlı Akşehir ilçesinde inşa edilmiş olan iki kümbeti ele alacağız.

Poligonal gövdeli kümbetler grubunda yer alan Niğde Hüdavend Hatun Kümbeti, İlhanlı Valisi Sungur Bey'in yönetimi döneminde IV. Rükneddin Kılıçaslan'ın kızı Hüdavend Hatun tarafından yaptırılmıştır (H.712 M.1312). Kesme taş malzeme ile inşa edilen gövdesi, doğu cephesinde yer alan taç kapısı, cephelerine hareketlilik kazandıran pencereleri ve piramidal külahıyla dönemin sanatından izler taşıyan önemli bir yapıdır. Kümbeti öne çıkaran önemli bir nokta da dış cephesinde barındırdığı insan başı kabartması ile aslan kabartmalarıdır.

Kübik gövdeli kümbetler grubunda yer alan Akşehir Seyyid Mahmud Hayrani Kümbetinin inşa tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte üzerinde taşıdığı tamir kitabesinde bir tarih yer almaktadır (H. 812 M. 1409-10). Yapının inşasında devşirme malzeme, moloz taş ve tuğla kullanılmıştır. Alt ve üst bölümü inşa ve tezyinat açısından bariz farklılıklar gösteren yapı,

geometrik süslemeleri, barındırdığı çini parçaları şu an Akşehir müzesinde koruma altında olan ahşap kapı kanadıyla dikkat çekmektedir.

Çalışmamızda bahsi geçen iki yapının mimari özellikleri ile tezyini özelliklerinin karşılaştırmalı analizleri yapılacaktır. Yapısal ve tezyini farklılıklardan yola çıkılarak eserlerin inşa edildikleri dönemlere ait çıkarımlarda bulunmak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Niğde, Akşehir, Kümbet, Mimari, Tezyinat

Two Periods Two Structures; Comparative Evaluation Of Niğde Hüdavend Hatun Tomb And Akşehir Seyyid Mahmud Hayrani Tomb

Ahmet GÜMÜŞTOP, Rıdvan AK

Niğde Ömer Halisdemir University

After the domination of the Turks, Anatolian geography was equipped with architectural works such as mosques, madrasahs, tombs, baths and caravanserai. These works carry traces of their former political and economic characteristics.

The burial tradition, which takes an important place in Turkish culture, continued after the arrival of Islam with some additional changes. Respect for humans in life and in death has been expressed in like manner which has been indicated by burial structures built in different forms.

Anatolian geography has a very rich variety of works in tomb architecture as well as many other architectural works. Although these structures are mostly concentrated in the administrative centers, there is the possibility to encounter vaults in the most remote places within this geography. In this research, we will discuss two tombs built in Niğde city and Akşehir district of Konya.

The Niğde Hüdavend Hatun Tomb, which belongs to the polygonal bodied cupolas category, was built by IV Rükneddin Kılıçaslan's daughter Hüdavend Hatun (H.712 M.1312), during the reign of Ilhanlı Governor Sungur Bey. This structure is considered to be important as it is bearing traces from the art of the particular period such as its housing built out of cut stone material, the crown gate on the east facade, the windows that provide mobility to the facades and the pyramidal cone. Another key element that emphasizes the cupola is the relief of a human head and a lion on the exterior facade.

The Akşehir Seyyid Mahmud Hayrani Tomb, which belongs to the cubic bodied vaults category, carries an renovated inscription with a construction date (H. 812 M. 1409-10). Therefore the actual construction date is not precisely know. In the construction of the building spolia, rubble and brick were used. The upper and lower parts of the building show distinct

differences in terms of construction and decoration, geometrical ornaments and tile fragments. It draws attention with its wooden door wing, which is currently under protection in the Akşehir museum.

In our study, a comparative analysis of the architectural and decorative features of both structures mentioned earlier will be made. Based on the structural and decorative differences, the aim is to make inferences about the periods when the works were constructed.

Key Words: Niğde, Akşehir, Tomb, Architectural, Decoration

Geç Antik Çağ/Erken Bizans Sütun Başlıkları Üzerine Bir Tipoloji Denemesi

Ahmet Oğuz ALP, Mehmet Cihangir UZUN

Anadolu Üniversitesi

Bazı yaygın tip ve çeşitlemeler dışında, aynı tip sütun başlıkları için araştırmacıdan araştırmacıya değişen farklı adlandırma tercihleri, yabancı dillerdeki adlandırmaların doğrudan veya çeviri karşılıklarının alınması ve konu hakkında kapsamlı araştırmaların bulunmaması gibi nedenlerle bugüne kadar Türk araştırmacılar tarafından genel kabul gören bir tipolojiden söz etmek mümkün değildir. Söz konusu belirsizlik ve eksikliğin giderilmesi amacıyla kaleme alınan, öneri niteliğindeki bu tipoloji denemesinde, 4.-6. yüzyıllarda yaygın olarak görülen sütun başlık tipleri ve varyasyonları genel hatlarıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Yaklaşık üç yüz yıllık zaman diliminde görülen sütun başlıkları, Antik Çağ geleneğini sürdüren ve bu dönemde ortaya çıkan yeni tipler olmak üzere iki ana grupta ele alınabilir. Korinth, Kompozit, İon, Dorik-İonik, Yiv/Yivli ve Yiv/Yivli-Akanthus tip başlıklar, genel form, boyut ve kanonik süsleme unsurları açısından temelde kendinden önceki devirlerin geleneğini takip eder. İon-impot ve oldukça geniş bir repertuvara sahip İmpost tip başlıklar ise Geç Antik Çağ yaratımları olarak öne çıkar. Erken Bizans Dönemi'nin tüm başlık tipleri, 6. yüzyıl sonlarından itibaren giderek azalmış, bunların yerini Orta Bizans Dönemi'nde İmpost çeşitlemeleri almıştır.

Geç Antik Çağ/Erken Bizans Dönemi sütun başlık tipleri ve çeşitlemeleri bu yazıda kapsamında tanıtılanlarla sınırlı değildir. Dönemin kanonik formlara sahip Korinth, Kompozit, İon ve bu dönemde ortaya çıkan İon-impot ve İmpost gibi yaygın sütun başlıklarının yanısıra, imparatorluğun geniş coğrafyasında biçim ve süslemeleri açısından birbirinden farklı özellikler sunan özgün, hibrid veya unique olarak nitelendirebilecek başlık tipleri bulunur. Tek veya az sayıda örnekle temsil edilen ve oldukça geniş bir motif/kompozisyon repertuarı sunan bu başlık tipleri ve çeşitlemelerine bu yazı kapsamında yer verilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Geç Antik Çağ, Erken Bizans, Sütun Başlıkları, Tipoloji, Korinth Başlık

A Proposal For Typology Of Late Antique/Early Byzantine Column Capitals

Ahmet Oğuz ALP, Mehmet Cihangir UZUN

Anadolu University

Excepting a number of widely-used types and variations, there has not been a certain strand of typology for the same types of column capitals recognized by Turkish researchers up to date. This is due to such underlying reasons as subjective naming preferences of respective researchers, literal adoption or translation of nomenclature from other languages, and lack of comprehensive research on this topic. In this recommendatory typology-proposal aimed at addressing the aforementioned ambiguities and gaps, types of column capitals and their variations prevalent in the 4th.-6th. centuries have been sketched out.

Spanning approximately three-hundred years, column capitals can be categorized into two main groups: those maintaining the traditions of Antiquity, and the emerging new types in Late Antiquity. Corinthian, Composite, Ionic, Doric-Ionic, Fluted (Kelch) and Acanthus-Fluted (Blattkelch) column capitals essentially follow the tradition of previous periods in terms of their general form, size and canonical ornamentation. On the other hand, Ionic-Impost and a diverse array of Impost type column capitals are the prominent productions of Late Antiquity. Having gradually faded out since the end of the 6th century, all types of column capitals across the Early Byzantine Period were replaced by Impost variations in the Middle Byzantine Period.

Types and variations of column capitals in Late Antiquity/Early Byzantine Period are surely not limited to the ones introduced in this article. In addition to the canonical Corinthian, Composite, Ionic, and the newly-emerging widespread capitals such as Ionic-Impost and Impost, the imperial realm was home to many other distinctive, hybrid or unique column capitals varying in form and ornamentation. However, represented by single or few specimens and presenting a wide-ranging repertoire of motif/composition, those column capital types and variations are beyond the scope of this paper.

Keywords: Late Antique, Early Byzantine, Column Capitals, Typology, Corinthian Capital

Tarsus Makam-ı Danyal Cami Arkeometrik Çalışmaları

Ali Akın AKYOL, Yusuf Kağan KADIOĞLU, Gülşen ALBUZ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Gazi Üniversitesi

Tarsus Belediyesi tarafından Mart 2006'da caminin doğu avlusunda başlatılan kazı çalışması sırasında cami altına uzanan basık tonozlu kemerli bir yapının ortaya çıkması üzerine, Tarsus Müze Müdürlüğü tarafından bir kurtarma kazısına başlanılmış ve çalışmalar Şubat 2007 tarihinde sona ermiştir.

Makam Camisi 1857 yılında yapılmış olup, adını burada türbesinin olduğuna inanılan Danyal Peygamber'den almaktadır. Roma dönemine ait bir köprü ve ile İslami dönemlere ait karmaşık yapılarla çevrili olan alanda 5 bölgede (A, B, D, E, F açmaları) kazılar yapılmıştır. Berdan (Kydnos) Çayı'nın getirmiş olduğu alüvyonlarla örtülmüş olan alanda gerçekleştirilen kazılar sonucunda açığa çıkan mekânlar ve bazı buluntular üzerinde arkeometrik malzeme analizlerinde bulunulmuştur. Çalışmanın konusunu taş, toprak/sediman, seramik (tuğla ve künk), harç, sıva, pigment ve metal (çivi, kenet ve curuf) örneklerin arkeometrik yönden tanımlanması oluşturmaktadır.

Arkeometrik incelemeler kapsamında örneklerle fiziksel, kimyasal ve petrografik analizler uygulanmıştır. Arkeometrik analizler, yapılarda yoğunlukla kireçtaşları ve yanında traverten türü kayaların kullanıldığını göstermiştir. Taşlar petrografik, lokasyon farkı ve fiziksel özelliklerine göre değişen özelliklere sahiptir. Tuğla ve kireçtaşlarında bulunan yüksek orandaki tuzlanmanın kaynağını çevresel etkilerle toprak rezervuardan nem ile taşların bünyesine ve yüzeylerine taşınan tuzlar oluşturmaktadır. Kimyasal ve petrografik incelemelerle, agrega/bağlayıcı kompozisyonu açısından değerlendirilen harç ve sıvalar oldukça farklı içeriğe sahiptir. Harç ve sıvaların agrega içeriğini dere yatağına ait oldukça iri ve yuvarlanmış yapıda, yerel kayaç formasyonunu yansıtan agregalardır.

Anahtar kelimeler: Arkeometri, Tarsus Makam-ı Danyal Cami, Tarihi Yapı Malzemeleri, XRF Analizi, Petrografik Analiz

Archeometric Works on Tarsus Makam-ı Danyal Mosque

Ali Akın AKYOL, Yusuf Kağan KADIOĞLU, Gülşen ALBUZ

Ankara Hacı Bayram Veli University, Gazi University

By Tarsus Municipality in March 2006, the mosque's eastern courtyard launched during excavations mosque extending below the low vault, an arched structure on the emergence, the directorate of Tarsus Museum by a rescue excavations have been started and the work has ended in February 2007.

Mosque built in 1857 is believed to be the tomb where the name is from the prophet Daniel. With a bridge from the Roman era and Islamic eras in the area surrounded by the complex structure 5 regions (A, B, D, E, F trenches) were excavated.

Berdan (Kydnos) River with alluvium of the river has been brought as a result of the excavations carried out in areas that had been exposed places and on some finds have been made in materials analysis archaeometrically. Study aimed the characterizations of the stone, soil / sediment, ceramics (bricks and pipe), mortar, plaster, pigments and metal (nails, clamps and slag) samples archaeometrically.

Archeometric views to the samples under the physical, chemical and petrographic analyzes were performed. Archeometric analysis showed that the type of the structural rocks, limestone and travertine were used in the wall of buildings. Constructive stones have different properties depending their different locations with petrographical and physical features. Bricks and limestones found in high salinity in the soil with the environmental impact of resource blocks with moisture from the reservoir to the surface of the body and form salts are transferred. With chemical and petrographic studies, aggregate/binder composition evaluated with the mortars and plasters are quite different content. Of mortars and plasters are quite coarse aggregate content of the stream bed and rounded structure, reflecting the local rock formations aggregates.

Keywords: Archaeometry, Tarsus Makam-ı Danyal Mosque, Historical Constructive Materials, Material Analysis, XRF Analysis, Petrographic Analysis.

Keykubadiye Sarayı Haç Formlu Çinileri

Ali BAŞ, Remzi DURAN, Şükrü DURSUN, Necla DURSUN

Selçuk Üniversitesi

Kayseri Keykubadiye Sarayı'nda 2014-2019 yılları arasından sürdürülen sondaj ve kazı çalışmalarında çeşitli form ve tekniklerde hazırlanmış çok sayıda çini açığa çıkarılmıştır. Çiniler, çoğunlukla kırık parçalar halinde olup, birkaçı bütün veya bütüne yakındır. Alaeddin Keykubad'ın inşa ettirdiği diğer saraylardaki gibi Keykubadiye Sarayı çinilerinde de teknik olarak tek renk sırlı, sır altı ve lüster kullanılmıştır. Bunlar içerisinde, tek renk sırlı olanlar çoğunlukta olup, en az grubu lüster örnekler teşkil etmektedir. Her ne kadar tek renk sırlı çiniler kadar çoğunlukta olmasa da sır altı çiniler hem form hem de süsleme açısından farklı örnekleriyle ön plana çıkmaktadır. Çinilerde uygulama tekniklerine göre farklı formlar kullanılmıştır. Örneğin tek renk sırlı çinilerde kare, altıgen, baklava dilimi gibi levhalar, sır altı çinilerde sekiz köşeli yıldız, haç formulu (haçvari), kare-dikdörtgen levhalar tercih edilmiştir.

Mevcut örneklerde görüldüğü üzere lüster tekniği çinilerde ise kare-dikdörtgen formlu olanlar hariç, sır altı tekniği çinilerde olduğu gibi, sekiz köşeli yıldız ve haç formlu levhalar kullanılmıştır. Bu çalışmanın ana konusunu teşkil eden 2014-2019 yıllarında Keykubadiye Sarayı kazılarında bulunan haç formlu çinilerde sır altı ve lüster olmak üzere iki farklı teknik kullanılmıştır. Çinilerden bazıları tüm veya tüme yakın olup, çoğunluğu kırık parçalar halindedir. Sır altı tekniğinde hazırlanan haç formlu çinilerde şeffaf turkuaz sır altında bitkisel ve geometrik süslemelere yer verilmiştir. Bazı örnekler dışında geometrik süslemeler daha çok levhanın merkezinde yer alırken, bitkisel süslemeler genellikle haç kollarında görülür. Geometrik süslemeler haç kollarına zikzaklar şeklinde işlenmiş olup, levhanın merkezinde yer alanlar çoğunlukla birbirinin tekrarı niteliğinde geçmelerden oluşmaktadır. Bitkisel süslemelerde de birbirinin benzeri olan çok sayıda örnek bulunurken, sayı bakımından fazla olması nedeniyle geometrik örneklere göre çeşitlilik daha fazladır. Bunlarda çoğunlukla palmet, rumi ve kıvrım dallardan oluşan motiflere yer verilmiştir. Lüster tekniği ile hazırlanmış haç formlu çinilerde turkuaz veya kobalt mavisi sır üstüne lüster boyalarla süslemeler yapılmıştır. Sır altı tekniğinde olduğu gibi geometrik ve bitkisel süslemelerle şekillendirilen bu grup çinilerde farklı olarak figürlü süslemeler de görülmektedir. Sır altı çinilerdeki geometrik ve bitkisel motiflerin benzerleri lüster çinilerde de yer bulurken, özellikle kobalt mavisi ile sırlanmış bitkisel süslemeli lüsterler, sır altı tekniği çinilerle büyük benzerlik içerisindedir. Figürlü süslemelerin sayıları hayli azdır. Açığa çıkarılan örneklerin tamamında figürler haç kollarına işlenmiş olup, bunlar genellikle stilize çift başlı kartal şeklindedir. Bir örnekte ise hindi anımsatan figür bulunmaktadır. Bu çalışmada, Keykubadiye Sarayı kazılarında açığa çıkarılan haç formlu çinilerden seçilen örnekler birçok yönüyle (malzeme-teknik-süsleme-vb) incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Keykubadiye Sarayı, Çini, Haç Formlu, Süsleme, Teknik

Cross-Shaped Tiles Of Keykubadiye Palace

Ali BAŞ, Remzi DURAN, Şükrü DURSUN, Necla DURSUN

Selçuk University

Many tiles made in various form and techniques were found in the course of excavation and drilling activities conducted between 2014 and 2019 in Kayseri Keykubadiye Palace. Tiles are mostly in broken pieces and some of them are intact or near intact. Unicolor glaze, sub-glaze and luster were used on the tiles in Keykubadiye Palace, as in other palaces Kayqubad I had built. The majority was unicolor glazed tiles and the least group was lustered samples among them. Although they are not as many as unicolor glazed tiles, sub-glazed tiles come to

the fore front with the samples different in terms of both shape and ornamentation. Different forms were used in tiles with respect to the implementation techniques. For instance, square, hexagonal, diamond-shaped plates were preferred in unicolor tiles whereas octangular, cross-shaped (cross-like) square-rectangular plates were used in sub-glazed tiles. As can be seen from the current samples, octangular and cross-shaped plates were used in lustered tiles similar to sub-glazed tiles except for the ones with square-rectangular shape. Two different techniques glazed and lustered, also the main subject of this study were used in the cross-shaped tiles found during excavation activities in Keykubadiye Palace between 2014 and 2019. Some of the tiles are intact or near intact and the majority of them are in broken pieces. In the cross-shaped tiles made with sub-glaze technique, there are vegetative and geometrical ornaments under the transparent turquoise glaze. Geometrical ornaments are mostly at the center of the plate and vegetative ornaments are generally on cross wings except for some examples. Geometrical ornaments are applied to cross wings in zigzags and the ones at the center of the plate are mostly repetitive crossings. While many examples are found similar in vegetative ornaments, variety is more than geometrical ornaments since they are higher in numbers. Mostly, motives consisting of palmate, rumi, and curved branches are used. Ornamentation was performed on turquoise and cobalt blue glaze with luster paints in cross-shaped tiles with luster technique. As in sub-glaze technique, there are also figured ornaments in this group of tiles with geometrical and vegetative ornaments. There are geometrical and vegetative motives in lustered tiles similar to those of sub-glaze tiles and lusters with vegetative ornaments glazed with cobalt blue are particularly similar to those of sub-glazed tiles. The number of figured ornaments is quite low. The figures in all the samples found are applied on cross wings and are generally stylized two-headed eagles. In one example, there is a turkey-like figure as well. In this study, the samples selected from cross-shaped tiles found during the excavations in Keykubadiye Palace were examined and evaluated in many aspects (material, technique, ornamentation, etc.).

Keywords: Keykubadiye Palace, Tile, Cross-Shaped, Ornament, Technique

Sultan Ahmed Külliyesi'nin Bilinmeyen Hamamları

Aliye ÖTEN

Fatih Sultan Mehmed Üniversitesi

XVII. yüzyılım bânîsi padişah olan sayılı külliyelerinden Sultan Ahmed Külliyesi, Osmanlı mimarisinde klasizmi temsil eden dönemin son, farklı ebatların denendiği ve külliye sisteminden vazgeçildiği yeni bir dönemin hazırlık eserlerindedir. Külliye'nin yapılarının belirlendiği arşiv belgesine göre Cami başta olmak üzere bir Darülhadis binası, Me'kel ve

Anbar gibi unsurları da dâhil 6 adet İmâret-i Âmire yapısı, bir Sıbyan Mektebi, bir Medrese, hafırına müsaade edilirse 22 hücre, bir Darüşşifa, bir Tekke, bir Sikâye ve dört nîm Sebil planlanmıştır. Sultan Ahmed Camii inşâsı 1 Cemâziyelevvel 1018/2 Ağustos 1609'dan 28 Cemâziyelâhir 1024/25 Temmuz 1615'e kadar sürmüştür. Külliye'nin eğitim, ticaret ve imaret yapılarının tamamının inşâsı içinse 1619'a kadar uzanan bir süre gerekmiştir. İnşâ planını gösteren evrakta göre klasik külliye yapılarından olan hamamın planlanmadığı ancak inşâ sürecini ele alan rûzname, mühimme defterleri, tezkire metinleri gibi arşiv belgelerine ve yerinde incelemeler sonucunda elde edilen verilere göre külliye alanında kalan saray hamamlarının büyütülerek diğer yapılarla birlikte tamamlandığı görülmektedir. Üstelik bu yapılar saray sahiplerinden külliye'nin bânîsi Sultan Ahmed Han tarafından bizzat satın alınıp vakfedildiği için Sultan Ahmed Külliyesi'nin birer unsuru olarak kaydedilmiş ve bilinmişlerdir. Mimar Sinan döneminde yapılmış olan Mehmed Paşa ve İbrahim Paşa sarayı gibi yapıların yıkım esnasındaki tasvirleri ve hamam yapılarının büyütülmesi sürecinin tarifi, günümüzde mevcut olmayan saraylar ve hamam inşaatları hakkında hayli ilginç bilgiler vermektedir. İnşaatı konu alan evrakta Sultan Ahmed Külliyesi'nin yapıları olarak değerlendirilen bu hamamların eski halleri ve inşaatları ile ilgili bilgiler bu bildiriye sunulmaya çalışılacaktır. Kronoloji odaklı bu çalışmada, eski saray hamamlarının mevcut suyolları ve altyapı korunarak yıkımı ve genişletilerek yeniden yapımının önemli noktalara işaret edilerek tanımlanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sultan Ahmed Külliyesi, Hamam yapıları, XVII. Yüzyıl Osmanlı Mimarisi, Mimar Sinan dönemi ekâbir sarayları, Arşiv belgeleri.

Unknown Baths Of The Sultan Ahmed Complex

Aliye ÖTEN

Fatih Sultan Mehmed University

XVII. Sultan Ahmed Complex, one of the few complexes of the century, the sultan, is one of the preparatory works of a new era, which represents the classism in Ottoman architecture, where different sizes were tried and the system was abandoned. According to the archive document in which the structures of the complex are determined, 6 imâret-i Âmire structures, including the mosque, especially the Darülhadis building, Me'kel and Anbar, a madrasah, 22 cells, a Darüşşifa, a Tekke, if its memory is permitted. a Sikâye and four names of Sabil are planned. The construction of the Sultan Ahmed Mosque lasted from 1 Cemâziyelevvel 1018/2 August 1609 until 28 Cemâziyelâhir 1024/25 July 1615. A period of up to 1619 was required for the construction of all the educational, commercial and imaret

structures of the complex. According to the document showing the construction plan, it is seen that the bathhouse, which is one of the classical complex buildings, is not planned, but the palace baths remaining in the complex area were enlarged and completed with other buildings according to the archive documents such as munitions books and tezkire texts and the data obtained as a result of on-site examinations. Moreover, these buildings were recorded and known as the Sultan Ahmed Complex since they were bought and dedicated by Sultan Ahmed Khan, the owner of the complex. The descriptions of structures such as Mehmed Pasha and Ibrahim Pasha palace during the demolition of Mimar Sinan and the description of the process of enlarging the bath structures provide quite interesting information about the palaces and bath constructions that are not available today. Information on the old versions and construction of these baths, which are considered as the structures of the Sultan Ahmed Complex, in the documentation on the construction will be tried to be presented in this paper. In this chronology-oriented study, it is aimed to describe the demolition and reconstruction of old palace baths by preserving the existing waterways and infrastructure by pointing to important points.

Keywords: Sultan Ahmed Complex, Bath structures, XVII. Century Ottoman Architecture, Mimar Sinan period ekabir palaces, Archive documents.

Sultan Ahmed Medresesi Bilmecesi: Yıkıldı Mı, Yapılmadı Mı?

Aliye ÖTEN

Fatih Sultan Mehmed Üniversitesi

Sultan Ahmed Külliyesi, XVII. yüzyıl Osmanlı mimarisini temsil eden sayılı külliyelerden biri, hatta yapı topluluğu ve alan bazında en büyüğüdür. Osmanlı mimarisinde Mimar Sinan ve öğrencilerinin geliştirdiği klasik dönemin son eserlerinden biridir. Aynı zamanda Osmanlı mimarisinde farklı ebatların denendiği ve külliye sisteminden vazgeçildiği yeni bir dönemin hazırlık aşamasındaki eserlerindedir. Külliye planlayan evraka göre bir Darülhadis binası, Me'kel ve Anbar gibi unsurları da dâhil 6 adet İmâret-i Âmire yapısı, bir Sıbyan Mektebi, bir Medrese, hafırına müsaade edilirse 22 hücre, bir Darüşşifa, bir Tekke, bir Sikâye ve dört nîm sebil inşası söz konusudur. İnşâ sürecini ele alan rûzname, resm, mühimme defterleri gibi arşiv belgeleri ve yerinde incelemeler sonucunda elde edilen veriler çerçevesinde bu yapıların çoğunun yapıldığı, kullanıldığı ve günümüze ulaştığı bilinmektedir. Bu yapıların bir kısmı da ne yazık ki zaman içinde doğal afetler veya toplumun ihtiyaçları nedeniyle ya yıkılmış ya da özgünlüğünü kaybetmiştir. Günümüze geçişerek gelen yapıların serüvenini iyi değerlendirmek için hem yapının inşâ, tamir, kullanım süreçlerine ilişkin bilgi ve belgeler incelenmeli hem de bunlar yerinde tespit edilmelidir. Külliye programında yer alan bazı yapıları

bu şekilde tespit etmek mümkünken; Darülhadis, Dar-1 Kurra ve Medrese gibi eğitim yapılarının tespitinde ise zorluk yaşanmaktadır. Bugün Dar-1 Kurra ve Darülhadis yapılarını teşhis etmek mümkünken; faaliyet gösteren medresenin varlığı bilinmekte fakat inşâsı, yeri ve akıbeti bilinmemektedir. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda, medresenin Darülhadis'in üst katı olabileceği yahut yıkılmış olabileceği teorileri öne sürülmüştür. İşte bu bildiride yeni arşiv belgelerine dayanarak bu medresenin kesin konumu, inşâsı ve kullanımı ile ilgili bilgiler sunulacaktır. Bu belgelerle birlikte yapının gerçekten medrese olarak yapıp yapılmadığı, nasıl ve hangi dönem kullanıldığı açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır. Böylece Osmanlı döneminde yapı türleri, genel kullanım alanları ve yapıların işlev değişikliğine ilişkin yeni bilgiler vermek de mümkün olacaktır.

Anahtar kelimeler: Sultan Ahmed Külliyesi, Darülhadis, Dar-1 Kurra, Medrese, Arşiv Belgeleri, 17. Yüzyıl Osmanlı Mimarisi.

Sultan Ahmed Medresesi's Riddle; Was It Destroyed Or Not Done?

Aliye ÖTEN

Fatih Sultan Mehmed University

Sultan Ahmed Complex, XVII. It is one of the few complexes that represent Ottoman century architecture, and is even the largest in terms of building community and area. It is one of the last works of the classical period developed by Mimar Sinan and his students in Ottoman architecture. At the same time, it is one of the works in the preparatory phase of a new era in which different sizes were tried in Ottoman architecture and the complex system was abandoned. According to the document that plans the complex, there are 6 buildings of the mosque including a Darülhadis building, Me'kel and Anbar, a Madrasah, 22 cells, a Darüşşifa, a Tekke, a Sikâye and four names. construction is in question. It is known that most of these structures were built, used and reached today within the framework of the data obtained as a result of archive documents such as painting, painting, ammunition books and on-site examinations that deal with the construction process. Some of these structures unfortunately either collapsed or lost their originality due to natural disasters or the needs of society. In order to evaluate the adventure of the buildings that have changed and changed today, both the information and documents regarding the construction, repair and usage processes of the building should be examined and these should be determined on site. While it is possible to identify some of the structures in the complex, in this way; Difficulties are encountered in determining educational structures such as Darülhadis, Dar-1 Kurra and Madrasa. Today it is possible to identify Dar-1 Kurra and Darülhadis structures; The existence of the madrasah

operating is known, but its construction, location and fate are unknown. Theories that the madrasa could be the upper floor of Darülhadis or that it may have been demolished have been proposed in the studies conducted to date. In this report, based on the new archive documents, information about the exact location, construction and use of this madrasa will be presented. With these documents, it will be tried to clarify whether the building was really built as a madrasah, how and when it was used. Thus, it will be possible to give new information about building types, general usage areas and functional changes of buildings in the Ottoman period.

Keywords: Sultan Ahmed Complex, Darülhadis, Dar-ı Kurra, Madrasa, Archive Documents, 17th Century Ottoman Architecture

Mersin Erdemli Karayakup Köyü Türk Mezar ve Mezar Taşları

Ashı SAĞIROĞLU ARSLAN

Erciyes Üniversitesi

Mezar taşları, medeniyetlerin; tapu niteliği taşıyan, varlıklarını kanıtlayan, taşınabilir kültür varlıklarının başında gelmektedir. Ancak taşınabilir tarihi eserler oldukları için insan eliyle en çok tahrip edilen, yerleri değiştirilebilen ve hatta yok edilen kültür varlıklarının da en önde gelenlerindedir. Ayrıca mezarlar ve mezar taşları, doğal şartlarla da (özellikle hava koşulları vb.) çok ciddi bozulmalara uğramaktadırlar.

Orta Asya Türk Medeniyetlerinden Göktürkler ve Uygurların, balbalları, taş baba ve taş nineleri yani genel olarak mezar taşı heykelleri kullandıkları bilinmektedir. Türklerin bu mezar taşı yapma geleneğini İslam kültürüne nasıl uyarladıkları ve Anadolu Türk İslam coğrafyasına nasıl taşıdıklarını ise tarihi süreç içinde maddi unsurlarda kendisini göstermektedir. Türklerin Orta Asya kültüründeki inanç ve geleneklerinin, Mersin İli Erdemli İlçesi'ndeki Karayakup Köyü Mezarlığı'nda Türkmenlerin (Karakeçili Türkmenleri) bu kültürü devam ettirdiklerini, köydeki mezar ve mezar taşlarından anlaşılmaktadır. Karayakup Köyü mezarlığında yer alan mezar ve mezar taşları üzerinde kitabe bulunanlar göz önüne alındığında Geç Osmanlı Dönemi ve Erken Cumhuriyet Dönemi'ne tarihlendirilebilirler. Bu mezar ve mezar taşları genellikle XVIII-XX Yüzyıl başı arasındaki bir dönemde yapılmışlardır. Yöre taşından yapılan mezarlar, tipolojik olarak sanduka tipli mezarlar, toprak mezarlar, çerçevesiz mezarlar ve şahideli mezarlar olmak üzere toplam dört tipte karşılaşırlar. Bunlardan en dikkat çekici mezarlar Orta Asya geleneğini devam ettiren; insan silüeti formunda şahideli mezarlardır. Bunlar içerisinde de taş nineleri andıran, kırmızı kök boyalı ve saç örgülü taş heykel biçiminde mezar taşları ünik örneklerdir. Bu bildirinin amacı bu kültür varlıkları örneklerinden Anadolu'daki ilginç bir grubunun belgelenmesi ve Türk sanat tarihi camiasına tanıtılmasıdır. Mersin'in Erdemli

İlçesi'nde Karayakup Köyü mezarlığında yer alan Türk Dönemine ait mezar ve mezar taşları örnekleri bu bildirinin konusunu oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Mezar taşı, Mersin Erdemli, Orta Asya, Taş Nine, Taş Baba

Turkish Grave And Gravestones In Erdemli Karayakup Village, Mersin

Ashı SAĞIROĞLU ARSLAN

Erciyes University

Gravestones, of civilizations; It is one of the leading cultural assets that are deed and prove their existence. However, because of their portable function, they are the most prominent cultural properties that are the most destructed, displaced and even destroyed by human hands. Also, these grave and gravestones convicted to disappear under natural conditions. It is kwoon that the Gokturks and Uyghurs of Central Asian Turkish Civilization generally used balbals, taş baba and taş nine as gravestone sculptures. The way in which the Turks adapted this tradition of making gravestones to Islamic cultures shows itself in material terms in the historical process. The beliefs and traditions of the Turks in the culture of Central Asia, which continue in Karayakup village' cemeterie in Mersin Erdemli, is understood from the gravestones in the village. Given the inscriptions on the graves and gravestones in the Karayakup Village cemetery, its can be dated to the Late Ottoman Period and the Early Republican Period. These graves and gravestones were generally built in the period between XVIII-XX century. There are four types of graves made of local stone, typologically sarcophagus-type graves, earth graves, framed graves, and witnessed graves. The most remarkable graves among them continue the Central Asian tradition; These are tombs with witnesses in the form of a human silhouette. Among these, are unique examples the gravestones, which resembling stone grannies, are painted with red roots and braided stones.

The purpose of this declaration is to document an interesting group in Anatolia from the examples of these cultural properties and to introduce it to the Turkish art community. The subject of this declaration consists of Turkish era gravestones examples from Karayakup village' cemeterie in Erdemli, Mersin.

Keywords: Gravestone, Mersin Erdemli, Central Asia, Tas Nine, Taş Baba

Kayseri İli Bağpınar Köyü Geleneksel Türk Konut Mimarisinden Örnekler

Aslı SAĞIROĞLU ARSLAN, Tuğba BAĞBAŞI

Erciyes Üniversitesi

İnsanoğlu var olduğundan günümüze kadar korunma içgüdüğü ile hareket etmiş, yaşamını sürdürmek amacıyla mağaralarda ve benzeri yerleşim yerlerinde barınma ihtiyacını karşılamıştır. İnsanlığın yerleşik hayata geçmesinden sonra mağara hayatları son bulmuş yerini ahşap, taş veya kerpiç gibi doğa da hazır halde bulunan malzemeler kullanılarak kendilerine barınak yapmaya başlamışlardır. En temel özellikleriyle dört duvardan ibaret olarak tasarlanan bu ilkel evler; zamanla insanlar tarafından geliştirilerek, bölgeden bölgeye mimari tasarım farkları olan, geleneksel konut mimarisini ortaya çıkarmıştır. İçinde yaşanan toplumun kültürü insanın dili, dini ve sosyal yaşantısında etkili olduğu kadar; konut mimarisinin oluşumunda da etkili olmuştur. Bu nedenle konut mimarisi ülkelere, bölgelere ve yörelere göre farklılıklar göstermektedir.

Anadolu'da konut mimarisi denilince, ilk akla gelen Osmanlı Dönemi geleneksel evleridir. Türk evi kavramı; Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde oldukça yoğun gelişme göstermiştir. Başkent İstanbul'dan Anadolu'daki küçük yerleşim yerlerine kadar yaygın bir geleneksel Türk konut mimarisi üslubundan bahsedilebilir. Cumhuriyet Döneminde de geleneksel konut mimarisi anlayışı kendi dönem üslubuna bağlı olarak inşa edilmeye devam etmiştir. Bu dönemde inşa edilen evler, Anadolu'da bölgesel iklim farklılıklarından dolayı her yörede kendine has gelişerek; kendine özgü konut mimarisi tipini ortaya koymuştur. Karadeniz bölgesinde yaşayan insanların ahşaptan evlerde oturması, İç Anadolu insanın evleri inşa ederken taş malzeme tercih etmeleri bu durum ile açıklanabilir.

Kayseri İli konut mimarisi açısından ele alındığında; gayrimüslim evleri, Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi konut mimarisi açısından oldukça önemli eserlere sahip bir şehirdir. Bu bildirinin konusu Kayserinin il sınırları içerisindeki en büyük vadilerden biri olan Koramaz Vadisine bağlı Bağpınar (Isbıdın) Köyü'ndeki Erken Cumhuriyet Dönemi konut mimarisi örnekleri oluşturmaktadır. Tarihsel sınırlama olarak konutların üzerlerindeki inşaa kitabelerine göre en erken tarihli Ziya Bey Konağı M. 1930 ve en geç tarihli de 1955 tarihli inşaa kitabesi bulunan evdir. Bölgede bulunan taş ocağının ve ormanlık alanın getirdiği avantaj ile birlikte ev mimarisinde her iki malzemenin kullanımı ile dikkat çekici taşınmaz eserler inşaa edilmiştir. Bu bildiriye konu olan evlerin bütün özellikleri ile ilk kez bu bildiri de sanat tarihi camiasına tanıtılacaktır.

Anahtar kelimeler: Kayseri, Bağpınar Köyü, Konut, Cumhuriyet Mimarisi

Examples Of Traditional Turkish Dwelling Architecture In Bağpınar

Village Of Kayseri Province

Aslı SAĞIROĞLU ARSLAN, Tuğba BAĞBAŞI

Erciyes University

Since human beings have existed until today, they have acted with the instinct of protection and have met the need for shelter in caves and similar settlements in order to survive. After the settlement of humanity to the settled life, their cave lives ended and they started to make shelter for themselves by using materials that are ready in nature such as wood, stone or adobe. These primitive houses, which are designed as consisting of four walls with their most basic features; with time, it has been developed by people and it has brought out traditional residential architecture with architectural design differences from region to region. The culture of the society in which live, it is lived is as effective as its language, religion and social life; It was also effective in the formation of the dwelling architecture. For this reason, is demonstrates dwelling architecture varies according to countries, regions and regions.

When it comes to housing architecture in Anatolia, the first thing that comes to mind is the traditional houses of the Ottoman period. The concept of Turkish house; It has developed quite intensely in the last periods of the Ottoman State. A common traditional Turkish dwelling architecture style can be mentioned, from the capital Istanbul until small settlements in Anatolia. In the Republican period, understanding of the traditional dwelling architecture continued to be built depending on itself period style. The houses built during this period; evolving unique in every region due to the regional climate differences in Anatolia; has put forward its specific type of residential architecture. It can be explained by the fact that people living in the Black Sea region inhabit in wooden houses, and that the people of Central Anatolia prefer stone materials while building houses.

Considering Kayseri province in terms of dwelling architecture; non-Muslim houses is a city with very important works in terms of Ottoman and Republican period dwelling architecture. The subject of this paper is examples constitutes of the Early Republican Period dwelling architecture in Bağpınar (İsbıdın) Village of Koramaz Valley, one of the largest valleys within the provincial borders of Kayseri. As the historical limitation, according to the construction inscriptions on the dwelling, the earliest date is Ziya Bey Konağı M. 1930 and the latest date is 1955 the house with the construction inscription. Along with the advantage of the stone quarry and forest area in the region, remarkable real estate works have been built with the use of both materials in the home architecture. With all the features of the houses subject to this declaration, this paper will be introduced to the art history community for the first time.

Keywords: Kayseri, Bağpınar Village, Dwelling, Republic, Architectural

Son Restorasyon Çalışmaları Işığında Muhammed Olcaytu Hüdâbende Türbesi

Ayşe DENKNALBANT ÇOBANOĞLU

İstanbul Üniversitesi

İlhanlı Hükümdarı Muhammed Olcaytu Hüdâbende tarafından düz bir ovada kurulan Sultaniye şehrinde 1310-1313 yılları arasında inşa edilmiş olan yapı mimarlık tarihi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Sultaniye şehrinin merkezindeki yapı yarım daire çıkmalara sahip iri kesme taşlarla örülü duvarla çevrili kare bir alan içinde yer almaktadır. Şehrin kotuna göre birkaç metre yukarıda olan bu alanın (muhtemelen bir höyük olmalı) ortasında inşa edilmiş olan yapı anıtsal görünümü ile şehir silüetinin belirleyici odağı olmuştur.

Tuğla malzeme ile inşa edilmiş olan yapı sekizgen planlı olup üzeri çift cidarlı sivri kubbe ile örtülmüştür. Kible istikameti yönünde yapıya eklenen yatık dikdörtgen planlı mekân zemin katı ziyaret alanı, alt katı mummyalık (kripta) olan asıl türbe kısmıdır. Öndeki sekizgen planlı anıtsal yapı zemin katta köşeleri dolgulanmış olduğundan dıştan kare görünümlüdür. İçte sekizgenin her yönünde yer alan büyük sivri kemerli derin nişlerle (eyvan) mekân genişletilmiştir. Üstte sivri kemerlerle içe açılan ve önü bir korkulukla biçimlendirilen galeri katı bütün mekânı çepeçevre dolanmaktadır. Bunun üzerinde ise her cephede ortası geniş yanları dar üçlü sivri kemer ile dışa açılan ikinci bir galeri katı bulunmaktadır. Her iki katta değişik tonoz örtülerle zengin bir üst örtü düzenlememesi söz konusudur. Yapının üst kısmında her köşede silindirik gövdeli ince uzun kuleler yükselmekte ve kubbe eteğini çevreleyen bu kuleler sayesinde de ilginç bir görünüme sahip olmuştur. Dıştan firuze sırlı tuğlalarla kaplanmış olan sivri kubbe altta ızgara biçimli bir sistemle iç kubbeye bağlanmaktadır.

Yapının türbe bölümünde ziyaret katının duvarları çok zengin alçı süslemelerle kaplanmıştır. Önde yer alan sekizgen planlı büyük yapı ise zengin bir şekilde çini ve kalem işi süslemelere sahiptir. Duvarlar alt sırada belirli seviyeye kadar altıgen firuze sırlı çinilerle kaplanmış, üstte ise kalem işleri ile süslenmiştir. Yapı günümüze kadar bu süslemeleri ile literatürde özgün olarak tanımlanmıştır. Yakın zamanda sekizgen planlı yapıda başlayan restorasyon çalışmalarında duvarlarda yapılan raspalar sonucu altıgen firuze sırlı çini kaplamaların ve kalem işi süslemelerin sanılanın aksine ilk yapıya ait olmadıkları anlaşılmıştır. Özgün olduğu zannedilen firuze sırlı çini kaplamanın altında kalın bir sıva tabakası ve bu sıva altında da farklı bir düzende tuğla, sırlı tuğla ve çini kaplamaların varlığı ortaya çıkarılmıştır.

Yukarıda kalem işlerinin bulunduğu duvar yüzeylerinde sıvalarda yer alan çatlaklarında oluşan dökülmeler sebebiyle bunların altında da benzer tarzda bir süslemenin olduğu anlaşılmaktadır. Duvarlarda tuğlaların değişik şekillerde sıralanışı, tuğla ve sırlı tuğlaların dizilişiyile elde edilen mâkılî hatlar, kompozisyonların göbeğindeki geometrik ve bitkisel süslemeli alçı rozetler, çini bordürlerdeki geometrik düzenlemeler ve tuğla aralarındaki süslenmiş derzler dönem mimarisinde izlenebilen özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapıda yeni ortaya çıkarılan özgün süslemeler, yapının inşa edildiği dönemde bilinenin aksine farklı bir şekilde ve bugünkünden daha zengin bir biçimde dekore edilmiş olduğunu göstermektedir. Bildiride yapının mevcut durumu ve yeni tespit edilmiş olan bulgular ışığında süsleme programının değerlendirilmesi, bulunduğu coğrafya ve çevre kültürlerle olan ilişkilerinin ortaya konarak mimarlık tarihi içindeki konumunun incelenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: İlhanlı, Sultaniye, Olcaytu Hüdabende, mimari süsleme.

The Mausoleum of Muhammad Oljeitu Khodabandeh in the Light of the Latest Restorations

Ayşe Denknlbant Çobanoğlu

İstanbul University

The building was constructed between 1310 and 1313 in the city of Sultaniya, which was founded by Ilkhanid ruler Muhammad Oljeitu Khodabandeh on a flatland, and has an important place in architectural history. Located in the center of Sultaniya, the building is inside a square-shaped area surrounded by walls of large cut stones with semicircular corbels. This area, presumably a mound, is a few meters higher compared to the elevation of the city, and the building in the center is the distinctive focal point of the city's silhouette with its monumental appearance. The brick structure has an octagonal layout and was covered with a double-walled dome. A horizontal rectangular space articulated to the structure in the direction of kiblah is the ground floor visitation area, and downstairs is the real mausoleum with the crypt. The octagonal monumental structure in the front appears to be square-shaped from the outside as its corners were filled on the ground floor. The space was expanded with deep niches of large pointed vaults on each vertices of the octagon. The gallery floor, which opens to the interior with pointed vaults above and shaped with a railing, encircles the entire space. Above this is a second gallery floor, which opens to the exterior with triple vaults, wider in the middle and narrow in the sides, on each front. Both floors have rich decorative top layers of various vaults. Tall and thin towers with cylindrical bodies rise above the structure, surrounding the dome and giving

the structure an interesting appearance. The pointed dome, covered with turquoise glazed bricks, connects to the interior dome with a grid system.

Walls of the visitation floor of the mausoleum were covered with very rich plaster decorations. The large structure with an octagonal layout in the front has rich tile and engraved decorations. The walls were covered with hexagonal turquoise glazed tiles up to a certain level, and decorated with engravings above. The structure has had a unique place in literature with its decorations until today. When the walls were scraped as part of the restorations recently launched inside the octagonal structure, it was discovered that the hexagonal tiles and engravings on the walls did not belong to the original building. A thick layer of plaster and, under the plaster, another layer of bricks, glazed bricks and tile covers in a different arrangement were revealed under the turquoise glazed tiles, which had been believed to be original.

Spalling in cracked plaster on the engraved walls above has also revealed that the plaster also had a similar decoration under it. Various arrangements of bricks in the walls, makili lines created by the arrangement of bricks and glazed bricks, plaster rosettes with geometrical and floral decorations in the center of compositions, geometrical compositions on tile borders and decorated joints between bricks are visible characteristics of the architecture of the period.

Recently revealed original decorations indicate that the building, contrary to what has been believed, was decorated differently and in a much richer way than the existing decorations. This paper aims at evaluating the decoration program in the light of the structure's current condition and recently discovered findings, and examining the building's position in architectural history by presenting its relationships with geography and the surrounding cultures.

Keywords: Ilkhanid, Sultaniya, Oljeitu Khodabandeh, architectural decoration.

Tebriiz Azerbaycan Müzesi'ndeki Safevi Seramikleri

Ayşe ERSAY YÜKSEL

Çukurova Üniversitesi

Safeviler (1501-1736) tarih boyunca sanatları ile kendinden söz ettirmiş önemli bir devlet olmuştur. Özellikle de seramik sanatına yaptıkları katkılar ile İran sanatında ve dolayısıyla doğru topraklarındaki seramik sanatında yeni bir başlangıcın kapısını açmışlardır. 16. yüzyıldan itibaren adım adım Safevi seramik'i denilen bir üslubun yaratıldığı eserlerden izlenebilir. Özellikle İran topraklarında 13 yüzyılda başlayan mavi-beyaz seramik üretimi Safeviler devrinde kadar Çin seramiği gibi farklı ekollerden etkilenecek evrilerek gelmiş ve Safeviler

devrinde özgün bir mavi beyaz seramik üslubu ortaya çıkmıştır. Bugün dünyanın çeşitli müzelerine yayılan seramik eserlerden takip edilen bu mavi beyaz seramikleri de kapsayan İran Tebriz Azerbaycan Müzesi koleksiyonunda yer alan bir grup eser özgün yönleriyle dikkat çeker. Şimdiye değin herhangi bir bilimsel yayında ele alınmamış bu mavi beyaz, renkli sır ile seladonlardan oluşan seramikler Çin ve Timur etkisini yansıtan çoğunlukla tabak ve kâse ile küp ve gülübdan gibi farklı türde otuz civarında eseri kapsamaktadır. Tebriz hem Safeviler'in ilk başkenti olması hem de seramik atölyelerinin yoğun olarak eser üretmesi açısından özellikle geliştirdiği teknikler ve bilhassa mavi-beyaz çinileri ile öne çıkan bir sanat merkezidir. Ayrıca Tebriz'in çini-seramik alanında "Tebriz Okulu" olarak adlandırılan sanat ekolünün önemli örnekleri olan bu seramikler sade bitki örtüleriyle, yalın hayvan figürleri ve kompozisyonları ile dikkati çeker. Timurlu tarzında çiçek ve hayvan figürleri ve dönemin Çin motiflerini taşıyan bu seramiklerin bazılarında usta ve tarih kaydı vardır. Osmanlı seramiklerini de derinden etkileyen Tebriz seramiklerinin dönemsel özelliklerini veren bu seramikler yüzyıllara göre seramik sanatının gelişimini de ortaya koymaktadır. Bu bağlamda bu tebliğde Tebriz Azerbaycan Müzesi'ndeki Safevi devri seramikleri Tebriz Okulu ile ilişkilendirilerek, renk, desen ve üslup açısından değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Safeviler, Safevi sanatı, Tebriz, Tebriz üslubu.

Safevi Ceramics In Tebriz Azerbaijan Museum

Ayşe ERSAY YÜKSEL

Çukurova University

Safavids (1501-1736) have been an important state that has been known for its arts throughout history. Especially with their contributions to the art of ceramics, they opened the door of a new beginning in Iranian art and thus in the ceramic art in the right land. From the 16th century onwards, it can be followed from the works in which a style called Safavid ceramic was created. In particular, starting in the 13th century blue-and-white ceramics production in China has come up in Iranian territory Safavid era evolved influenced by different schools have emerged as the Safavid ceramics and a unique style in blue and white ceramic cycle. A group of works in the Iran Tabriz Azerbaijan Museum collection, which includes these blue and white ceramics, which are followed by ceramic works spread to various museums of the world, attracts attention with their unique aspects. These blue and white ceramics, colored glaze and celadon ceramics, which have not been addressed in any scientific publication until now, include around thirty different kinds of works, such as plates and bowls, cube and gülübdan (rose water flask), reflecting the influence of China and Timur, consisting of colored glaze and

celadon. Tabriz Tabriz is an art center that stands out with its techniques and especially blue-white tiles, especially in terms of being the first capital of Safavids and intensive production of ceramic workshops. In addition, these ceramics, which are important examples of the art school called " Tabriz School " in the tile-ceramic field of Tabriz, draw attention with its simple plant covers, lean animal figures and compositions. Some of the ceramics bearing floral and animal figures in Timurian style and Chinese motifs of the period have a master and history record. These ceramics, which give the periodic properties of Tabriz ceramics, which also deeply affect Ottoman ceramics, reveal the development of ceramic art according to centuries. In this context, in this paper, the Safavid period ceramics in Tabriz Azerbaijan Museum will be associated with ceramics and Tabriz school and evaluated in terms of color, pattern and style.

Keywords: Safavids, Safavid ceramics, Tabriz, Tabriz school.

Turasan Dede (Acıgöl-Nevşehir) Türbesi

Bekir DENİZ

Ardahan Üniversitesi

Nevşehir'e bağlı Acıgöl ilçesinde, Yuva Köyü sınırlarındadır. Köye doğrudan bağlı bir yol mevcut değildi. Bizim yapıyı incelediğimiz 1970 yıllarından, 2002 yılına kadar kendine ait bir yolu yoktu. Nevşehir- Aksaray yolu üzerindeki Aksaray'a bağlı Yalman Köyü içinden geçen stabilize bir yolla ulaşılmaktadır. Türbe tarlaların arasında, kısmen eğimli bir arazide yapılmıştır. Halk arasında Tur-Hasan veya Turasan Dede Türbesi adıyla bilinmektedir. Aksaray ve Kayseri'de de aynı isimli türbe ve camiler mevcuttur. Muhtemelen bu yapı da bugün tek bir türbeden ibaretmiş gibi görünse de 1970 yıllarında ilk kez gördüğümüzde cami ve zaviye olduğunu tahmin ettiğimiz yapılardan meydana gelen bir külliye halindeydi. Bugün adını zikrettiğimiz yapılar yıkıldığından sadece türbesi ayakta kalabilmiştir. Yapının kitabesi yoktur. İnşa malzemesi ve plan şeklinden XIV-XV. yüzyıl türbe mimarisinin özelliklerini taşımaktadır. Kesme taş malzemeden yapılmıştır ve sekizgen planlıdır. Yapı Anadolu-Türk Türbeleri arasında, "Girişinde bir ön mekânın yer aldığı türbeler" grubundandır. İlk kez tanıtacağımız yapı fotoğraf, plan ve şekiller eşliğinde ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Nevşehir, Aksaray, Turasan Dede, Tur-Hasan Dede, Türbe.

Turasan Dede (Acıgöl/Nevşehir) Turbeh (Shrine)

Bekir DENİZ

Ardahan University

It is located within the borders of the village Yuva Köy in the county of Acı Göl which is connected to Nevşehir. There wasn't any route directly connected to the village. From 1970 until 2002 when we were examining the structure it didn't have a road of its own. You could reach it by a gravel road which passed through the village Yalman, connected to Aksaray, which took place on Aksaray- Nevşehir road. The turbeh is built among the fields and on partly sloping terrain. It is known as Tur-Hasan or Turasan among people. There are turbehs and mosques with the same names in Aksaray and Kayseri. Although it looks like to be consisted of a single turbeh, in 1970 when we saw it for the first time we predicted it to be a complex of a mosque and lodge. Because the buildings that we mentioned their names are destroyed today only the turbeh has survived. There is no inscription of the structure. From its plan and materials used it has the characteristics of XIV- XVth century tomb architecture. It is made of cut stone material and is of octogonal plan. This construction among the Anatolian-Turkish shrines belongs to the group of "Turbehs which have a front sight at the entrance." This construction which will be introduced for the first time will be accompanied by photos, plans and illustrations.

Key words: Nevşehir, Aksaray, Turasan Dede, Tur-Hasan Dede, Turbeh.

Türk Sanat Ortamında "İş ve İstihsal Sergisi"

Berna COŞKUN ONAN, Doğan YAVAŞ, Salih GEZEN

Bursa Uludağ Üniversitesi

Figüratif ve geleneksel bağlamlarda Türk minyatür sanatı, kültürümüz ve geleneklerimizin sonucu olarak figüratif tasvirlerle ihtiyaç duyulması açısından önemlidir. Türk resim tarihi açısından değerlendirildiğinde, Türklerin konar-göçer toplumdan Uygur yerleşik yaşamına geçtikleri süreçte, taşınabilir eserler ve resmi de içine alan sanatsal faaliyetler ile uğraştıkları ve Anadolu'ya geçişle Uygur perspektifinin benimsendiği, birçok Orta Asya geleneğinin Anadolu'da İslam sanatı ile bütünleştirilerek uygulandığı figüratif bir eğilimden söz edilebilir. Osmanlı'da yeni minyatür denemelerinin yapıldığı ve bunların saray tarafından desteklediği gelişimsel bir figüratif dönem söz konusu olmuştur. 18 ve 19. Yüzyıllarda resim ile minyatür çekişmesinin hızlandığı ve bu figüratif eğilimin resim alanında da baskın biçimde yaşandığı bir dönüşüm söz konusudur. 1923 yılı ve sonrasında yaşanan dönemde, Mustafa Kemal Atatürk'ün çağdaşlık idealleri, sanatçıları devlet eliyle yönlendirmek, yetiştirmek ve eğitim için Avrupa'ya göndermek boyutlarında görünür olmuştur. 1923-1946 yıllarında devlet

tekeline yürütülen bir sanat politikası, 1950-1970 sanat ortamında köklü adımların atıldığı, özgürleşme ve bireyselleşmenin devlet tekeline kadar sürmüştür. Modernitenin Türkiye’de birçok alanda geçerlilik kazandığı bu dönem, soyut sanatın yerel bağlamda ilk evresi olmakla beraber, üslup kavramının tartışıldığı ve soyuta yönelimin yaşandığı da bir dönemdir. 1960’lı yılların kültürel canlanmanın ve sanatçının bireysel üslupla hareket ettiği ve aynı zamanda siyasi açıdan Türkiye’de kaotik bir düşünce sistemine girildiği de bir dönemdir. 1970’lerden başlanarak işçi-işveren ilişkisinin yaşandığı toplumsal yaşamda, kente göçen köylü nüfusunun hızlı artışının bu dönemde, birçok faktörü sanat açısından konu edilebilen bir hal almıştır. Bu bağlamda, sanat ortamında belirgin bir şekilde dikkat çeken bir girişim olarak düzenlenen 1954 tarihli “İş ve İstihsal” sanat yarışmasıdır. Bu araştırmada, Türkiye’de sanat ortamının 1950’den ve 1970’lere siyasi, kültürel ve sanatsal gelişmeler yoluyla incelenmesi amaçlanmıştır; belirlenen bu kesit yoluyla, Türk Sanatı tarihinde dönemsel bağlamda bir bellek oluşturmak, dönemler arasındaki değişime dikkat çekmek ve çağdaş sanata hazırlanan zeminin tanımlanması bağlamında bir girişimde bulunulmak istenmiştir. Araştırmanın sonuçları, Türk sanatının figüratif gelenekten soyut ifadeye geçişinde toplumsal bir kaotik ortamın yanı sıra Batılılaşma ve Çokkültürlülük olgularının etkili olduğunu göstermektedir. Araştırmada resmin temel ilişkilerinden biri olan figür-fon ilişkisi bağlamında tematik bir değerlendirme yapılarak, sanat tarihsel değişimler üzerinde durulmuştur.

Anahtar kelimeler: Figüratif gelenek, Lhote kübizmi, Anadolu kübizmi.

“Work And Production Exhibition” In Turkish Art Environment

Berna COŞKUN ONAN, Doğan YAVAŞ, Salih GEZEN

Bursa Uludağ University

Turkish miniature art in figurative and traditional contexts is important in terms of the need for figurative depictions as a result of our culture and traditions. When evaluated in terms of Turkish painting history, during the transition from nomadic society to Uyghur settled life, the Turks were engaged in artistic activities including portable works and painting, and a figurative trend in which the Uyghur perspective was adopted with the transition to Anatolia and many Central Asian traditions were integrated with Islamic art in Anatolia. In the Ottoman Empire, there was a developmental figurative period in which new miniature experiments were made and these were supported by the palace. In the 18th and 19th centuries, there is a transformation in which the conflict between painting and miniature accelerated and this figurative trend was dominant in the field of painting. In the period of 1923 and after, Mustafa Kemal Atatürk's ideals of modernity became visible in the dimensions of directing artists by

the state, sending them to Europe for training and education. An art policy carried out under the state monopoly between 1923-1946 continued until the radical steps were taken in the artistic environment in 1950-1970, when the liberation and individualization were removed from the state monopoly. Modernity won the validity of this period in many areas in Turkey, although the first phase of abstract art in the local context, and also discussed the concept of a period style abstract orientation. The cultural revival of the 1960s and acted as the artist's individual style and is also a period entered into a chaotic thinking in terms of the political system in Turkey. In this period of the rapid increase of the peasant population who migrated to the city in the social life where the worker-employer relationship was experienced starting from the 1970s, many factors have become articulate. In this context, it is the 1954 “İş ve İstihsal” art competition, which was organized as an initiative that attracted the attention in the art environment. In this research, the art scene in Turkey in 1950 and 1970 aimed to be examined through cultural, political, and artistic developments. Through this section, an attempt was made to create a periodic memory in the history of Turkish Art, to draw attention to the change between periods and to define the ground prepared for contemporary art. The results of the study show that, in addition to a social chaotic environment, Westernization and Multiculturalism are effective in the transition of Turkish art from figurative tradition to abstract expression. In the context of the relationship with one of the fundamental relationship of the picture in figure-fund research made a thematic evaluation focused on the art historical changes.

Keywords: Figurative tradition, Lhote cubism, Anatolian cubism.

Trabzon İç Kalesi ve Sarayı

Bilge BAHAR

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Latinler’in 1204 yılındaki istilası sonrasında kurulan Bizans devletlerinden birinin yönetim merkezi olan Trabzon İç Kalesi ve sarayı araştırmamızın ana temasını oluşturmaktadır. Her ne kadar Karadeniz Bölgesi araştırmalarının bir parçası olarak Anthony Bryer ve David Winfield tarafından incelenmiş olsa da Trabzon şehir savunma sistemi ve Büyük Komnenoslar’ın sarayı hakkında monografik bir çalışma yoktur ve konu ayrıntılı olarak incelenmemiştir.

Trabzon şehrinin savunma sistemi günümüz şehir merkezinde yer alan iki derin vadi arasındaki düz bir tepe üzerinde kurulmuştur ve Yukarı Hisar veya İç Kale, Orta hisar ve Aşağı Hisar olarak anılan üç bölümden oluşmaktadır.

İç Kale surları doğuda ve batıda yer alan vadilerin yamaçlarını takip ederek yaklaşık 19,200 m² alanı sınırlamakta ve güneydeki Orta Hisar'dan bir surla ayrılmaktadır. İç Kale'de, güney batı ve batıdaki surlara paralel ve surlar üzerinde günümüze ulaşmış olan yedi adet yapının kalıntıları Büyük Komnenoslar'ın sarayına aittir.

Anthony Bryer ve David Winfield, surlardaki çalışmalarının sonucu olarak alfabetik olarak sınıflandırdıkları sekiz malzeme ve teknik grubunu tanımlamışlardır. Bu gruplandırma sonucunda Yukarı Hisar ve Orta Hisar'ın malzeme ve teknik özellikleri 1-3. yüzyıla tarihlendirilmektedir. İç Kale 257 yılındaki Got saldırısından sonra onarılmıştır ve 1223'te gerçekleşen Melik'in saldırısından sonra Andronikos I. (1222-1235) tarafından güçlendirilmiştir. Fallmerayer, IV. Ioannes'in bir kule inşa ederek İç Kale'nin güney kısmını güçlendirdiğini kaydetmiştir. İç Kale'nin Osmanlı döneminde yönetim merkezi olarak kullanılmaya devam ettiği ve bu dönemde bazı onarım ve güçlendirme çalışmaları yapıldığı bilinmektedir.

Araştırmamızın amacı, günümüz şehir merkezinde bulunan mimari kalıntıları belgelemek ve bunları sanat tarihi disiplini yöntemleriyle değerlendirmektir. Saha çalışmaları ve literatür araştırmalarından elde edilen veriler ışığında, rekonstrüksiyon önerileri sunulmuştur. Trabzon Komnenos Krallığı sarayının mekân ve yapı organizasyonları ve fonksiyonları mimari üslup ve teknik özellikleri ile birlikte değerlendirilmiş ve dönem kaynaklarında yapılan tanımlarla ilişkilendirilmiştir. Saray yapılarının inşa dönemleri belirlenmiş ve tarihlendirme önerileri sunulmuştur. Komnenos Krallığı'nın oluşturduğu egemenlik ideolojisi ve kimliği üzerinde, köklerinin ait olduğu Bizans kültürünün ve çevre kültürlerin etkileri mimari yansımalarıyla incelenmiştir.

Günümüzde Trabzon sarayının fiziksel durumunun belgelenmesi ve incelenmesi, Bizans İmparatorluğu'nun geç dönem sarayının kuruluşu ve organizasyonu hakkında önemli veriler sağlamıştır. İki merkezin benzerlikleri ve farklılıkları araştırmamız kapsamında tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Bizans, Trabzon, Karadeniz, İç Kale, Saray, Kale.

The Citadel and the Palace of Trebizond

Bilge BAHAR

Ondokuz Mayıs University

Trebizond city defense system and the palace which was the administration center of one of the Byzantine states founded after 1204, constitutes the main theme of our research. Although studied by Anthony Bryer and David Winfield as part of the Black Sea Region

surveys there is not a monographic study on Trebizond city defense system and the palace of Grand Comnenus and has not been studied in detail.

The defense system of the city of Trebizond, which rests on a flat top between the two deep valleys of today's city center and consists of three sections called Upper Fortress or Citadel, Middle Fortress and Lower Fortress.

The Citadel's walls follow the slopes of the valley in the east and west and separated with a wall from Middle Fortress on the south. Inside the Citadel the remains of seven buildings located in the south-west and west, parallel to the walls, can be seen today which remains of the palace are.

As the outcome of their work on the walls, Anthony Bryer and David Winfield have identified eight groups of materials and techniques that they classify alphabetically. Material and technical characteristics of the Upper Fortress and Middle Fortress can be dated to the 1th -3rd centuries. The Upper Fortress repaired after the attack of Goths in 257 and was strengthened by Andronikos I. (1222-1235) after the attack of Melik in 1223. The later construction period should be the one of rebuilding and upgrading in the 14th century. It is stated by Fallmerayer that John IV. strengthened the southern part by building a tower. It is thought that during the Ottoman period, it continued to be used as an administration center, and some repairs and strengthening were carried out in this period (Bryer and Winfield, 1985; 195). The aim of our research is to document the architectural remains which in the today's city center and to evaluate them with the methods of art history discipline. In the light of the data obtained from field studies and literature surveys, the restitution proposals were presented. Space and buildings organizations and functions of Trabzon 'Komnenos Kingdom' palace evaluated together with the architectural style and technical features and associated them with the descriptions from the sources. The construction periods of the palace structures were determined and their dates were tried to be clarified. On the ideology and identity of the dominance formed by the Komnenos Kingdom, the effects of the Byzantine culture and the surrounding cultures to which the roots belong, were examined with their architectural reflections.

The documentation and examination of today's physical condition of the Trabzon palace provided important data for understanding of the establishment and organization of the late period palace of the Byzantine Empire. The similarities and differences of the two headquarters were discussed within the scope of our research.

Keywords: Byzantine, Trebizond, Citadel, Palace, Fortifications, Black Sea.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti’ndeki Osmanlı Dönemi Cami ve Türbelerinde Ana Girişlerin Değerlendirilmesi

Buket İLTER ALPER

Bienes Mimarlık Ofisi

Balkanlarda günümüz “Kuzey Makedonya Cumhuriyeti” sınırları içerisinde kalan topraklar, Osmanlı’nın yüzyıllarca süren hâkimiyeti esnasında sayısız eser bıraktığı bölgelerden bir tanesidir. Bu eserlerin kimi zarar göyerek yok olmuş, kimi ise günümüze değin ayakta kalmayı başarabilmiştir.

Türk mimarisinde kendine özgü bir yere sahip yapı elemanlarından biri ana girişler olmuştur. Yapının esas cephesinde bulunan ana girişin vurgulanması fikri, anıtsal Türk mimarisinin hemen her döneminde ve etkin olduğu birçok coğrafyada görülmektedir. Ana girişler ve benzeri yapı elemanları; konumları, boyutları, süslemeleri, unsurları ve benzeri özellikleri sayesinde bir eserin kimliğini ortaya koyacak ve tarihlendirmesine yardımcı olabilecek verilere sahiptir. Balkanlar gibi çeper bölgelerdeki, en az Anadolu örnekleri kadar kıymetli eserlerin mimari unsurlarına yönelik araştırmaların Osmanlı mimarisi alanındaki çalışmalara katkısı olacaktır.

Bildiri, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti’nin Üsküp, Manastır, Kalkandelen ve İştip şehirlerinde yer alan, Osmanlı döneminde XV. yüzyıl ile XX. yüzyıl aralığında inşa edilmiş cami ve türbelerin ana giriş örneklerini mimari ve süsleme özellikleri ile tanıtmayı ve Osmanlı mimarisinin taçkapı geleneği içinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Bir çerçeve ile vurgulanarak cephede belirgin bir yer edinen, ya da tasarımı ve süslemeleri ile cephede ön plana çıkan ana girişler seçilmiş; bunlar cephedeki konumları, mimari form, malzeme, barındırdıkları unsurlar ve süsleme özellikleri ile ele alınmıştır. Camilerin avlu ya da bahçe kapıları çalışma kapsamı dışında tutulmuş, harime girişi sağlayan ana girişler seçilmiştir.

Cami ve türbelerde yer alan ana girişlerin büyük bir çoğunluğu yapı önyüzü ile aynı yüzeyde yer almaktadır ve silmeli bir bordür ile oluşturulmuş bir çerçeveye sahiptir. Örneklerin bir bölümünde dikdörtgen prizma şekilli bir taşıntı bulunurken, çoğunda silmeler taşıntı olmaksızın sadece bir çerçeve meydana getirecek şekilde yerleşmektedir. Bir kavsara meydana gelebilecek derinlik çoğu örnekte oluşmamaktadır.

Ana girişler süsleme programı açısından oldukça sadedir. Girişlerin cephede vurgulanmasını sağlayan ana öge, çerçeveyi oluşturan silmelerdir. Bunun haricinde kalan süslemenin büyük bir kısmını gülbezekler, çarkıfelekler ve mühr-i Süleyman motifli madalyonlar oluşturmaktadır.

Osmanlı mimarisi taçkapı geleneğinin Balkanlarda nasıl devam ettirdiğinin araştırılması ve Anadolu örnekleri ile karşılaştırılması amaçlarımızdan biri olmuştur. Bu bağlamda ana girişlerin taçkapı unsurlarını barındırıp barındırmadıkları belgelenmiş ve var olan taçkapı unsurlarının gelişim ve değişimlerini izlenmiştir. Taçkapı unsurlarının Kuzey Makedonya'da Anadolu'ya kıyasla çoğunlukla sadeleşmiş biçimlerinin devamlılığını görmek mümkün olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Makedonya, Balkanlar, Ana Giriş, Taçkapı, Osmanlı Mimarlığı.

Portals of Ottoman Period Mosques and Tombs in Republic of Northern Macedonia

Buket İLTER ALPER

Bienes Architecture Office

Ottomans had left numerous valuable works of architecture on the lands within the borders of today's "Republic of North Macedonia" in Balkans. Many of these works had either been destroyed or demolished, while some others could survive to the present day.

Portals have been one of the architectural elements that has unique place of its own in Turkish art and architecture. The idea of emphasizing the main entrance by means of a portal on the front facade, is present in almost every period of monumental Turkish architecture. Portals and doors are amongst the architectural elements that give a character to a building; help to determine the culture and the period it has been constructed. So, documentation and protection of these elements play a key role both for the study of Turkish art and building identity.

This paper aims to introduce the main entrances of mosques and tombs from the Ottoman period (XV.- XX. centuries), in the cities of Skopje, Bitola, Tetovo and Shtip of The Republic of North Macedonia. Our objective is to discuss and evaluate these entrances within the realm of portals in Ottoman art and architecture.

Portals which are emphasized either with a frame or other decorative means on the facade have been selected and their location, architectural form, material, ornamentation, and the elements they consist, are described in detail. The courtyard or garden gates of the mosques are excluded from the scope of the study, only the main entrances providing access to the prayer hall is taken as a basis for research.

Most of the main entrances in the mosques and tombs are located on the same surface as the façade and have a frame marked with profiles. In some of the examples, there is a

rectangular prism-shaped projection, while in most, the profiles are only slightly projected from the façade. A portal niche occurs on rare examples.

The main entrances are considered plain in terms of the ornamentation program. The main decorative feature on the portal is the plastic effect of the profiles. Apart from that, rosettes, and six-pointed star motives can be seen.

Paper also aims to study these main entrances as artefacts produced in the periphery of the Ottoman Empire and compare them to Anatolian examples. In this context, portals in Macedonia are studied, whether they contain similar architectural elements as Anatolian examples, and how they developed. Portals in Northern Macedonia demonstrate continuation as simplified versions in comparison to portals in Anatolia.

Keywords: Macedonia, Balkans, Portal, Door, Ottoman Architecture.

Patara Kent Bazilikası

Burcu CEYLAN, Orçun ERDOĞAN

Akdeniz Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi

Antik Çağ'da Likya bölgesinin en önemli kentlerinden olan Patara Antik kenti bu önemini ve canlılığını Ortaçağ boyunca da sürdürmüştür. Önemini büyük ölçüde Anadolu'nun Batı Akdeniz kıyısında yer alan az sayıda doğal limandan biri olmasına borçlu olan Patara kentinin Ortaçağ tarihine ışık tutacak dört büyük Geç Antik dönem bazilikası ve çok sayıda ortaçağ kilise ve şapelinin yanı sıra, iki ayrı döneme ait surlar, işlikler ve ikinci kullanım yapılar 30 yılı aşkın süredir devam eden kazılarla ortaya çıkarılmıştır. Kentin katedral kilisesi olduğunu öne sürdüğümüz Kent Bazilikası da bu yapılardan biridir. Kilisenin bulunduğu alan farklı işlevlerle de olsa yaklaşık 1000 yıl süresince devamlı olarak kullanılmıştır. Transept planlı bir bazilika olarak 5. Yüzyılın ikinci yarısında da inşa edilen kilise, bu tarih boyunca olasılıkla 8. yüzyılda dönüştürülen trikonkhos planlı bir şapel ve 11. yüzyılda kilise içine inşa edilen tek nefli bazilika planlı bir ortaçağ kilisesi olmak üzere üç ayrı dönem yapısı ile bu uzun kullanımını sürdürmüştür. Bunun yanı sıra kilise sınırları içinde gelişen farklı mezarlık alanlarını, işlikleri ve konut kullanımlarını da belirtmek gerekir. Bunların son evresi seramik buluntuları ile 13. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir. Kent Bazilikası sunduğu buluntular ile gerek Patara kentinin, gerekse Likya bölgesinin yalnız ortaçağ mimarisine değil aynı zamanda kentsel dönüşümüne de ışık tutmaktadır. Bildirinin amacı kazısı 2013 ile 2018 yılları arasında tamamlanan Patara Kent Bazilikası buluntularının bütüncül bir şekilde tanıtılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Patara, Likya, Ortaçağ, Kilise,

City Basilica Of Patara

Burcu CEYLAN, Orçun ERDOĞAN

Akdeniz University, Mustafa Kemal University

Being one of the most important cities of Lycia during Antiquity, Patara strongly maintained its significance and vigour also during the Middle Ages. Patara owes its continuance to having one of the few natural harbours of Western Mediterranean coast of Anatolia. During the 30 years of excavations, several structures, including 4 large Late Antique basilicas, a dozen medieval churches and chapels, two circuits of defensive walls of different periods, workshops and houses, have been unearthed to witness the medieval history of Patara. City Basilica, which appears to be the cathedral of the city, is amongst those buildings. The area of the church proper had been used for almost 1000 years, even though its size and functions changed. Its history starts as a transept basilica, continues in three phases: a trikonchos chapel and a single nave medieval church. Grave yards of different periods, workshops and two residential developments within the church proper should also be added to this long history. The presentation aims to introduce the results of excavations of Patara City Basilica, which have been completed between the years 2013 and 2018.

Keywords: Patara, Lycia, Medieval, Church.

Göstergebilim Kuram Perspektifinde Güncel Bir Tartışma Üzerine

Değerlendirmeler: Ayasofya

Bülent ORAL

Karabük Üniversitesi

Sanat tarihi araştırmalarında elde edilen buluntularda yapının yeri, konumu, yapısal özellikleri, yapıtım ve yapıım tarihi ile ilgili belgelerden yola çıkılarak çeşitli açılardan değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bunların yanı sıra bazen buluntuların zaman içinde toplumda kazandığı anlam ve önemin de plan ve yapısal özelliklerin önüne geçen önemli kavramlara dönüştüğü görülmektedir. Bu durum birçok yapıda karşımıza çıkar. Örneğin Kudüs, günümüz dünyasında kentsel gelişmişlik açısından diğer kentlerle kıyaslandığında görece zayıf durumdadır. Ancak kent sahip olduğu bazı yapılardan dolayı İslam, Hıristiyanlık ve Yahudilik inançları açısından benzer diğer kentlerden dini ve siyasi açıdan neredeyse daha fazla önem atfedilen bir konuma sahiptir. Bu bildiri metninde Ayasofya'nın statüsü üzerinden yürütölen tartışmalara dönük Sanat Tarihi bilimi çerçevesinde göstergebilim kuramı üzerinden multidisipliner değerlendirmeler yapılmıştır. Ayasofya, öncelikle bir kilise olarak inşa edilmiş ve bu statüsünü yaklaşık 900 yıl sürdürdükten sonra 1453 yılında İstanbul'un fethi ile birlikte

yaklaşık 500 yıl cami olarak kullanılmış, son olarak 1934 yılında müzeye dönüştürülmüş ve günümüzde de müze olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayasofya yalnız günümüzde değil, yapımından günümüze kadar her dönemde önemli bir sembol yapı olmuştur. Bu durum Ayasofya'yı önemli tartışmaların merkezinde yer alan bir göstergeye dönüştürmüştür. Eco, "Mimarlık Göstergebilim" başlıklı kitabında, tüm kültür olgularının gerçekte gösterge sistemleri oldukları yorumundan yola çıkarak, mimarlığın göstergebilimin gerçeklikle güçlü bir ilişkisi olduğunu belirtir. Ayasofya da temelde bir mimarlık ürünü olup, o tarihe değin inşa edilmiş yapılar arasında çapı en büyük kubbeye sahip olmasıyla mimari açıdan öne çıkmış, sonrasında inşa edilen birçok ibadet mekanına da kubbe tasarımı ile örnek teşkil etmiştir. Buna rağmen Ayasofya'ya tarih boyunca yüklenen dini, siyasi ve sosyal anlamlar mimari özelliklerinden daha fazla gündem olmuştur. Yapı, başlangıçta Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu döneminde Politeist Roma İmparatorluğu'na karşı Hıristiyanlığın yüzyıllar boyunca sürdürdüğü mücadelenin nihai zaferini simgeleyen bir göstergeye, ardından Osmanlı İmparatorluğu'nun Bizans İmparatorluğu'na ve dolayısıyla Hıristiyanlığa karşı yürüttüğü askeri ve siyasi mücadelenin sonunda kazanılan mutlak zaferin göstergesine, sonrasında Cumhuriyet Türkiye'sinin modernleşme hareketlerinin bir sonucu olarak coğrafi ve imgesel olarak tanımlanan Doğu ve Batı medeniyetleri arasında bir buluşma noktasına ve insanlığın ortak kültürel mirasının göstergesine, nihayet günümüzde özellikle dini hassasiyetleri yüksek, çoğunlukla muhafazakâr düşünce yapısına sahip, dini inancı önemli bir referans olarak kabul eden sosyal ve siyasal kesimlerin Avrupa merkezli Hıristiyan toplumlara karşı yeniden kendini hatırlatmaları ile Cumhuriyet perspektifinin sosyal ve siyasal alanda seküler yaşamı merkeze alan yaklaşımına karşı duyulan - tartışmalı- tarihsel tepkinin bir göstergesine dönüşmüştür. Ancak yakın zamanda yeniden alevlenen tartışmaların merkezinde kalan Ayasofya, çeşitli toplum kesimleri tarafından farklı açılardan değerlendirilmekte, mimari özelliklerinden çok toplumun siyasal, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumuna etki eden unsurları tetikleyen bir gösterge olarak gündem olmaktadır. Nihayetinde yapının tarih boyunca işlevselliğini sürdürmesi (kilise, cami, müze) günümüze bir kültür varlığı olarak ulaşmasındaki en önemli etkidir.

Anahtar Kelimeler: Ayasofya, Göstergebilim, Kültür Varlığı, Müze, Cami.

Hypothetic Assesments On A Current Debate In Regard To Semiotics'

Perspective: Hagia Sophia

Bülent ORAL

Karabük University

In art history researches, departing from the foundlings, place, location, idiosyncrasy, date of production and who made it type of documents are evaluated through different angles. Alongside these, It is seen that sometimes these foundlings' meaning and importance gained through time in a society are factors take precedence over plan and idiosyncrasy and they turn into important concepts. This situation faces us in many structures. For example, in today's world, Jerusalem is relatively weaker compare to other cities in regards to development. However, city has a position that is paid even more importance politically and religiously compare to other similar cities as it hosts Islam, Christianity and Judaism. In this manifestation, multidiciplinary arguments are made over semiology within the scope of art history science about the debates over Hagia Sophia's status. Hagia Sophia was constructed primarily as a church and maintained this status for almost nine hundred years. However, in 1453, with conquest of Constantinapole, it had been used as a mosque for almost five hundred years and finally, it was turned into a museum in 1934 and still carries on as a museum. Hagia Sophia has been an important symbolic structure not only present but ever since it was constructed. This aspect turned Hagia Sophia into an indicator centered in important debates. In his book called "Semiotics of Architecture" Eco indicated that architecture has strong relations with semiology and reality as he departs from the interpretation of all cultural aspects are in fact, demonstartion systems. Hagia Sophia is an architectual product in principle and had the biggest dome constructed so far compare to other structures built and later on, it became a model to other worship constructions with its dome design. However, Hagia Sophia has become more popular with its political, social and religious meanings throughout history than its architectual features. The structure has turned into an indication demonstrating Christianity's final triumph against Polytheistic Roman Empire during East Roman Empire (Byzantium). Later on, it has become the symbol of Ottoman Empire's absolute truiumph on Byzantium Empire and therefore Christianity as a result of their political and military conflict. Thereafter, it was perceived as a meeting point of East and West cultures as a result of Republican Turkey's modernization efforts. Nowadays, people with high religious sensitiveness, mainly conservatives within social and political wings, perceive religious belief as an important reference and they re-remember themselves facing Europe centered Christian societies. Therefore, Hagia Sophia is also a manifestation of a -debateable- historical reaction against Republican perspective's secular

understanding in social and political areas. Nevertheless, Hagia Sophia positioned in the center of heated arguments recently is being evaluated by different social sectors through different angles. Today, It is the agenda as an indicator that triggers society's political, social, psychological and economical factors. Eventually, its functionality throughout history (church, mosque and museum) is one of the most important factor of its arrival in today as a cultural asset.

Keywords: Hagia Sophia, Semiotics, Cultural Heritage, Museum, Mosque.

Chevalier Gaspard Fossati'nin Oryantalist Resimlerinde 'Ayasofya' İmginin Seyahatnameler Işığında Yorumlanması

Büşra AYZ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Avrupa'nın Doğu kültürü ile tanışıklığı diplomatik, ticari ve sanatsal ilişkiler sebebiyle daha eskilere dayanmaktadır. 19. yy. da yaşanan siyasi olaylar, bu olaylara maruz kalan ülkelerin birbirleri ile olan etkileşimleri, ekonomik ilişkileri, arkeolojik araştırmaların ve romantizmin etkisi, Avrupa'da oryantalizm modasının doğmasına neden olmuştur. Doğu'da ticaret yapıp ülkelere dönen tüccarların egzotik ve gizemli Doğu'yu anlatmaları Avrupalıların ilgisini çekmiştir. Bu tüccarlar gezilerinden döndüklerinde Doğu'daki gezilerini anlatan kitaplar yazmışlardır. Bu kitaplar sayesinde Doğu hakkında bilgiler çok daha geniş kitlelere yayılmış ve bu kültürün tanınması Doğu sanatı ve felsefesine olan ilgiyi arttırmıştır.

Oryantalist ressamlar ilk etapta Doğu hakkında anlatılanları hayal dünyalarına katarak resim yapmışlar sonrasında ise bununla yetinmemişler ve bilimsel, askeri, diplomatik ve ticari görevler üstlenerek Doğu'ya seyahat etmişlerdir. John Frederick Lewis (1805-1875), Eugène Fromentin (1820-1876), William Holman Hunt (1827-1910) ve Jean-Léon Gérôme (1824-1904) bu dönem Doğu'yu daha yakından tanımak için seyahat eden önemli ressamlarındandır.

Bu çalışmada oryantalizm ile ortaya konan 'Ayasofya' imajının, 18. ve 19. yüzyıllar arasında resim aracılığıyla nasıl üretildiği araştırılmıştır. İnşa edildiği dönemden beri birçok medeniyetin mabedi olan Ayasofya, Batıdan gelen yabancı araştırmacıların kendi medeniyet mirasları olması sebebiyle ilgilerini cezbettiklerinden dolayı 'Ayasofya' araştırmamızın temelini oluşturmaktadır. Çalışmada Ayasofya'nın mimari olarak seyahatnamelerde kaydedilen yapımına ve bakımına dair bilgiler de yer almaktadır. Bu bilgiler ışığında Batılı bakış ile değerlendirilen yapının durumunun Batı'ya yanlış lanse edilmesi üzerine bir takım sorunsallar ile karşılaşılmıştır.

Çalışma, Ayasofya'nın 'Oryantalist Resimlerde Gösteriminin İncelenmesi' üzerine kurulmuştur. Çalışmada yer alan resimler tarihe kaynaklık eden Avrupalı seyyahların seyahatnamelerinden destek alınarak yorumlanmıştır. Resimler yorumlanırken 'Gösterge Bilim' çözümlene şeması konuya göre yeniden şekillendirilerek kullanılmıştır. Geleneksel bazilikal planlı ve merkezi kubbenin bir araya getirilmesi ile oluşan iki katlı bir yapı olan Ayasofya'nın Osmanlı Mimarisi'nde Süleymaniye ve Selimiye gibi klasik dönemin temel yapı taşları olan yapılarla karşılaştırılması hem Türk mimarlarca hem de Avrupalı mimar, ressam ve seyyahlarca sık ele alınan konular arasındadır. Resimler ve seyahatnamelerde bu üstünlük savaşının izleri aşikârdır. Her şeyden önce boyutlarıyla ve döneminin mimari kullanımıyla etkileyici olan Ayasofya'nın Osmanlı Devleti'nin işgali sonrasındaki sefil ve harap durumu sık sık dile getirilmiştir. 18. ve 19. yüzyıllar arasında Oryantalist resim ile oluşturulan Türk imajının, yapılar aracılığı ile nasıl üretildiği ve bu bağlamda egzotik Doğu ile Batı arasındaki iletişim ve bu iletişimin bir yansıması olan 'Ayasofya' üzerine yapılan tablolar detaylı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Oryantalist resim, Ayasofya, Mabed, Doğu-Batı, Seyahatname.

Interpretation Of The Imagination Of "Hagia Sophia" In The Orientalist Pictures Of Chevalier Gaspard Fossati

Büşra AYZ

İstanbul Sabahattin Zaim University

The familiarity of Europe with Eastern culture dates back to earlier times due to diplomatic, commercial and artistic relations. 19th century The political events in Turkey, the interactions of the countries exposed to these events, their economic relations, the effect of archaeological research and romance have caused the fashion of orientalism in Europe. The interest of the Europeans who traded in the East and returned to their countries told the exotic and mysterious East. When these merchants returned from their trips, they wrote books about their trips in the East. Thanks to these books, information about the East has spread to a much wider audience and the recognition of this culture has increased the interest in Eastern art and philosophy.

The orientalist painters first drew pictures by telling the story about the East to their imagination, then they did not settle with it and traveled to the East by undertaking scientific, military, diplomatic and commercial duties. John Frederick Lewis (1805-1875), Eugène Fromentin (1820-1876), William Holman Hunt (1827-1910) and Jean-Léon Gérôme (1824-1904) were important painters who traveled to get to know the East more closely this period.

In this study, it was investigated how the image of 'Hagia Sophia', which was revealed with orientalism, was produced through painting between the 18th and 19th centuries. Hagia Sophia, which has been the temple of many civilizations since its inception, is the basis of our 'Hagia Sophia' research since foreign researchers from the West have attracted their attention because of their own legacy of civilization. The study also contains information about the construction and maintenance of Hagia Sophia, which is recorded in the architectural books. In the light of this information, a number of problematics were encountered when the state of the building, which was evaluated with a Western perspective, was incorrectly launched to the West.

The study is based on "Examining the Display of Hagia Sophia in Orientalist Paintings". The pictures in the study were interpreted with the support of the European travelers' travel books. While interpreting the pictures, "Science of Analysis" analysis scheme was used by reshaping according to the subject. Comparing the traditional basilical plan and the central dome, which is a two-storey building with the combination of the central dome, with buildings that are the main building blocks of the classical era such as Süleymaniye and Selimiye, are discussed by both Turkish architects and European architects, painters and travelers. The traces of this war of superiority are evident in paintings and travel books. First of all, the miserable and devastated situation of Hagia Sophia, which was impressive with its dimensions and architectural use of its period, was frequently expressed after the occupation of the Ottoman State. How the Turkish image created by the Orientalist painting between the 18th and 19th centuries was produced through the structures and in this context, the communication between the exotic East and the West and the paintings on 'Hagia Sophia', which is a reflection of this communication, are examined in detail.

Keywords: Orientalist picture, Hagia Sophia, sanctuary, east-west, travels.

“Kale”den “Yıldız Kale”ye: Askerî Devrim Kuramı Bağlamında Sakız

Kalesi

Ceren Tuğçe VAROL KOYUNCU

Ankara Üniversitesi

Erken devirlerden yakın çağa kadar dünyanın hemen bütün bölgelerinde, insan topluluklarının yerleşim eğilimlerinde müstâhkem bir mevki konumuna getirilmiş şehirler dikkati çekmektedir. Basit çitler ve kerpiç duvarlardan, organize ve planlı, çok elemanlı mühendislik uygulamalarına kadar gelişen kale ve sur sistemleri, kent araştırmalarında birincil eleman olarak öne çıkmaktadır. Buna karşılık Erken Modern dönemle birlikte çözülmeye başlayan kent yapılaşmalarında surlar, büyük ölçüde ticarî ya da askerî güzergâhlar üzerindeki

önemli merkezleri çevrelemekte; yönetimsel, ticarî ve askerî mekanizmaları kuşatan ve birbirleriyle irtibatlı birer haberleşme ve savunma hattı oluşturan karargâh-ordugâh sistemleri hâline gelmiştir. Bu bildirinin amacı, Sakız Kalesi örneği üzerinden, geçmiş mimarlık tarzlarından tümüyle farklılaşan söz konusu Erken Modern dönem savunma sistemlerini, bu yeni dönemi belirleyen yeni teknolojiler açısından irdelemektir.

13. yüzyılın başlarından itibaren, ticarî faaliyetler dolayısıyla Doğu Akdeniz’de yoğunlaşan ilginin odaklarından biri konumundaki Sakız Adası, İzmir-Avrupa ve İstanbul-Kuzey Afrika arasındaki deniz ticaretinde önemli bir merkez, aynı zamanda seyrüsefer hâlindeki gemiler için de bir sığınak olmuştur. 1566 yılında Osmanlı hâkimiyetine giren ada, İmparatorluk için ticarî yolların kontrolünü ve aynı zamanda Anadolu kıyıları ile başkent İstanbul’un da güvenliğini sağlayan stratejik bir merkez olmuştur. Nitekim Osmanlı Devleti için bu denli kritik öneme sahip olan Sakız Kalesi’nin, çağın tüm şartları seferber edilerek yeniden tahkîm edilmiş olduğu görülmektedir. Bu anlamda bu küçük kesit üzerinden, Osmanlı Devleti’nin geniş bir coğrafya üzerinde tesis ettiği birikimin anlaşılabilmesine katkı sağlamak üzere, bu uygarlığın yayıldığı akıl almaz siyasî ve kültürel coğrafya üzerinde oluşturarak aktardığı bilimsel ve teknolojik birikim, “Askerî Devrim Kuramı” çerçevesinde ele alınarak sunulacaktır. Böylelikle, tüm aksi iddialara karşı yeni bir yaklaşımla, kalenin Geç Ortaçağ’dan Yakın Çağ’a uzanan bir tarih perspektifinde geçirdiği renovasyon süreçleri aktararak, Osmanlı Devleti’nin, Avrupa’da gelişen ve değişen savaş teknolojileri ve stratejilerini yakından izlediği ve kendini hızla dönüştürme becerisine sahip olduğu açıkça ortaya koyulacaktır.

Askerî devrim tezinin odağındaki meselelere ilişkin yaklaşık yüz yıldır gerçekleştirilen yoğun tartışmalarda “yıldız tabya” ve “topa dayanıklı kaleler”e ilişkin gözlemler yer bulsa da, bu dönüşümlerin boyutları, bizzat bu tahkîmatların fizik-bütün yapıları üzerinde çalışılarak henüz bütün yönleriyle ortaya konmamıştır. Bu bağlamda bu bildiri, söz konusu eksikliğin, kalelerin yapısal özelliklerinin çözümlenmesi yoluyla kapatılabilmesinin öngörüldüğü geniş kapsamlı bir doktora çalışmasının ön/tanıtım raporu niteliği taşımaktadır. Kullanılacak tüm veri ve bulgular, 2017-2018 yıllarında Sakız Adası’nda tarafımca gerçekleştirilmiş olan saha çalışmalarından elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Askerî Devrim Kuramı, Yıldız Kale, Sakız Kalesi.

From “Castle” to “Star Fort”: Chios Castle within the Context of Military Revolution Theory

Ceren Tuğçe VAROL KOYUNCU

Ankara University

From early ages to modern period, cities in fortified positions bear significance in settlement tendencies of human communities almost all over the world. Fortress and wall systems, from simple fences and mud walls to organized and planned multicomponent engineering applications, have prominent place in urban studies. On the other hand, in the urban settlements revealed with the Early Modern period, walls mostly surround the important centers on trading or military routes. They are military quarters-camp systems which encompass governing, trading and military mechanisms, forming communication and defense lines in connection with each other. The purpose of this paper is to take the Chios Castle as an example and examine the mentioned Early Modern period defense systems, which differ completely from their previous architectural styles, in terms of new technologies that determine this new period.

Starting from the early 13th century, one of the centers of increasing interest in the Eastern Mediterranean due to commercial activities, the Chios Island has not been only an important point for maritime trade between Izmir-Europe and Istanbul-North Africa but also a harbour for the cruising vessels. Having come under Ottoman domination in 1566, the island was a strategic center enabling the command of the trading routes and ensuring the security of the coasts of Anatolia and the capital Istanbul for the Empire. It is thus seen that, having such critical importance for the Ottoman Empire, the Chios Castle was re-fortified by all available means of the time. In this sense, to contribute to the understanding of the accumulation by the Ottoman Empire on a wide geographical area through this fraction, the scientific and technological accumulation that this civilization created and passed down on the vast political and cultural area it expanded, is handled and presented within the framework of the "Military Revolution Theory". In this way, with a new approach regardless of all the counter claims, renovation processes the Fortress has been through are provided in a historical perspective from Late Medieval to Modern Period and it is clearly revealed that, the Ottoman Empire followed the changing and developing military technologies and strategies in Europe and had the ability to transform itself quickly. Although there have been observations regarding “star bastion” and “cannon fire resistant castles” in intense disputes over the matters in the center of the military revolution thesis for about a hundred years, the extent of these transformations has not been fully brought to light by studying physical-whole structures of these fortifications yet. In this

context, this paper serves as a/n preliminary/introductory report for a comprehensive PhD study by means of which it is estimated that the mentioned deficiencies shall be filled by analysing the structural characteristics of the castles. All of the information and findings used, have been obtained through the field researches I personally did during the years 2017-2018 in Chios.

Keywords: Military Revolution Theory, Star Fort, Chios Castle.

Türkiye Selçuklu Döneminde Adlarına Türbe İnşa Edilen Kadınlar

Demet KARA

Anadolu Üniversitesi

Türkiye Selçuklu Döneminde adlarına türbe inşa edilmiş kadınların yaşamları, statüleri ve onlara ithaf edilerek yapılan türbeler bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Dönem kaynaklarında kendilerine çok az yer verildiğinden kimisinin yaşam öyküsü genel hatlarıyla belirlenmiş, kimisinin ise dönemin siyasetine ya da siyasi olaylarına bizzat dâhil olması, hayatlarının bir bölümünü hangi statüde geçirdiklerini tespit etmeye imkân vermiştir. Türkiye'nin Selçuklu Dönemi ile sınırlandırılan çalışmada ele alınan kadın türbelerinin inşası 12. yüzyılın sonlarından 14. yüzyılın başlarına kadar aralıksız devam etmiştir. Siyasetin yaşamın her alanını etkilemesi yadsınamaz bir gerçeklik olarak bu çağda inşa edilmiş kadın türbelerinde de kendini göstermiştir. Selçuklu hâkimiyetinin daha ağır bastığı 13. Yüzyılın ortalarına kadar çoğunlukla Orta Anadolu'da özellikle Kayseri'de inşa edilen kadın türbelerinin bu yüzyılın üçüncü çeyreğinden itibaren yönetimde yaşanan İlhanlı etkisiyle birlikte Erzurum'da ağırlık kazandığı görülmüştür. Mimari ve süsleme özellikleriyle irdelenerek, aynı çağda ve aynı bölgede inşa edilmiş erkek türbelerinin yanı sıra yakın coğrafyadaki benzer örnekleriyle karşılaştırmalı değerlendirmeye tabi tutulan kadın türbelerinin, Türkiye Selçuklu mimarisi içindeki yerleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Plan ve mekân kurgusu olarak Selçuklu türbe geleneğini devam ettiren kadın türbelerinin bazı mimari unsurlarında yeni denemelere gidildiği belirlenmiştir. Türkiye'de ve yakın coğrafyada bir benzerine daha rastlanmayan mukarnaslı yüksek kaidesi ile Mahperi Huand Hatun Türbesi, cephelerindeki figürlü süslemeleriyle görsel bir şölen sunan Hüdavend Hatun Türbesi, plan ve mimari kurgu açısından bir eşine daha rastlanılmayan Mama Hatun Türbesi bunlardan sadece birkaçıdır. Bu çalışmada Türkiye'nin Selçuklu Döneminde inşa edilmiş kadın türbelerinin bazı yenilikler getirmekle birlikte genel olarak Türkiye Selçuklu mimari geleneklerine bağlı kaldıkları sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Selçuklu Dönemi, Türbe, Kadın, Plan, Mimari kurgu.

The Tomb Was Built in Behalf of Womens in Turkey Seljuk Period

Demet KARA

Anadolu University

The subject of this study is about women's lives, status who have a tomb and tombs built for them. Some women's lives described briefly at period resources. Because some women's part of their lives have been identified for they participate in the political life of the period. This study is limited with Turkey Seljuk period. Therefore the tombs of women's built from the beginning of the 12th century to the end of the 14th century in continuous. Politics affected building the tombs of women. Until the middle of the 13th century the tombs of women's more built at Kayseri because Turkey Seljuk domination continued. Towards the end of the 13th century the tombs of women's increased at Erzurum with Ilhanli sovereignty. In this study the tombs of women's in Turkey Seljuk period were examined with architectural and ornament features. Women's tombs have been compared with built in the same period and region the male's tombs. Same time women's tombs tried to were identified place wherein Turkey Seljuk architecture. In terms of plan and architectural features they had continued tradition in Seljuk tomb architecture. However in some women's tombs have been tried new architectural arrangements. The tomb of Mahperi Huand Hatun's has high pedestal with muqarnas. This features was not seen in the other tombs in the same period and region. The tomb of Hüdavend Hatun's has figured decoration on facades. It is quite remarkable with this feature. In addition the tomb of Mama Hatun's has a unique plan and architectural arrangement. Examples given is only a few of these tombs. Study is concluded that the tombs of women's in Turkey Seljuk period are remain within the tradition of some important innovations in the Turkey Seljuk architecture techniques and applications they repeat.

Keywords: Anatolian Seljuk Period, shrine, women, plan, architectural fiction

Abrenk Manastırı Haçkarları

Demet OKUYUCU YILMAZ

Atatürk Üniversitesi

Abrenk Manastırı Erzincan İli Tercan İlçesinin 20 km güneybatısında yer alan eski adı Abrenk yeni adı Üçpınar olan köyde bulunmaktadır. Manastırın 400 metre doğusunda, araziye hâkim bir konumda ikisi yanyana ve ayakta biri ise yerde ve kısmen kırılmış üç, güneyde yer alan şapelin ise kuzeybatısında ise bir tane olmak üzere toplam dört haçkar bulunmaktadır.

Kelime anlamı haçlı taş anlamına gelen haçkarlar, Ermeni sanatı içerisinde 9.yüzyılda ortaya çıkıp 18. yüzyılın sonuna kadar üretilmiştir. Haçkarlar açık havada veya bir dini yapının

yakınında çoğunlukla bir kaide üzerinde yükselirler. Bazen dini yapıların duvarlarına iliştirilen haçlı taşlar bazen de kaya üzerine hacılar tarafından basit çiziklerle oluşturulan haç şekilleri olarak da yapılmıştır.

Abrenk manastırı haçkarları tipolojik açıdan ele alındığında genel olarak 12. Yüzyıla tarihlendirilmektedir. Ön yüzlerinde ermenice yazıtları bulunan taşlardan birinin yan yüzünde türkçe bir yazıt bulunmaktadır. Süsleme bakımından Türk sanatı izleri de taşıyan haçkarların genel görüntüye haç formu hâkimdir.

Bu çalışmada abrenk manastırı çevresinde bulunan dört haçkar tarih, form ve bezeme bakımından değerlendirilerek bir sonuç sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Abrenk, Erzincan, Manastır, Haçkar.

Khachkars Of Abrenk Monastery

Demet OKUYUCU YILMAZ

Atatürk University

Abrenk Monastery is constructed in a village the old name of which is Abrenk and current name of which is Üçpınar and the area is located 20 km southwest of Tercan District of Erzincan. Province. 400 meters to the east of the monastery, there are four khachkars; two of them standing side by side and one standing on the ground, one on the ground and partly broken, and one in the south of the chapel to the northwest.

Khachkars, meaning stone with cross, appeared in the 9th century within Armenian arts and were produced until the end of the 18th century. The khachkars often rise in the open air or on a pedestal outdoors near a religious structure. They were also produced sometimes the stones with crosses that were attached to the walls of the religious buildings and sometimes were made as cross shapes on the rock with simple scratches by pilgrims.

Abrenk Monastery khachkars are typologically dated to 12th century. Among the one of the stones with Armenian inscriptions on the front faces; one has a Turkish inscription on the side. The overall appearance of the khachkars, which also bear traces of Turkish art, is dominated by the form of the cross.

In this study, four khachkars located around Abrenk Monastery will be evaluated and then concluded by means of history, form and decoration.

Keywords: Abrenk, Erzincan, Monastery, Khachkar.

Aziz Yuhanna Kilisesi Kazısında Bulunmuş Beylikler Dönemine Ait Ünik Bir Çoklu Kandil

Deniz DEMİR

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

İzmir'in Selçuk ilçesinde bulunan Ayasuluk Tepesi üzerine inşa edilmiş olan Ayasuluk Kalesi ve eteklerindeki Hagios Theologos (Aziz Yuhanna) Hac kilisesinin bulunduğu alan; Bizans, Aydınoğulları Beyliği ve Osmanlı dönemleri buluntularını da içeren önemli bir merkezdir. Aziz Yuhanna Kilisesi'nde 1979 yılında yapılan kazı, restorasyon ve temizlik çalışmaları sırasında bir adet tek renk yeşil sırlı çoklu kandil bulunmuştur. Çalışmanın konusunu oluşturan çoklu kandil, her ne kadar iki parça halinde ve bir bölümü noksan şekilde gün ışığına çıkarılmışsa da ölçülerine bakılarak 12 discuslu olduğu anlaşılmıştır. Çoklu kandiller genellikle askılı tasarlanmaktadır. Ancak bu eserin yüzde 70'ine yakın bölümü noksan olduğu için askılı olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Buna karşın yüzeyde görülen bazı izler kulpa işaret etmektedir. Söz konusu eser, aynı yıl ve aynı tabakada bulunan 13. yüzyıl sonu 15. yüzyıl arasına tarihlenen bot tipi kandil ile hamur, astar ve sır özellikleri bakımından benzerlik göstermesi nedeniyle aynı döneme tarihlendirilmektedir. Kandillerle ve kazı buluntularıyla ilgili incelenen yayınlarda söz konusu eserin birebir benzer örneğine rastlanılmamıştır. Bu sebeple eser bugün için ünik bir örnek olarak nitelendirilmektedir. Çoklu kandiller, aydınlatma gücünü güçlendirmek için tasarlanmıştır. Tarihsel süreç içerisinde bu tarz kandiller, pişmiş toprak, maden, cam gibi çeşitli malzemelerle değişik boyutlarda ve sembolik anlamları da bulunan farklı discus sayılarıyla tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Selçuk, Kandil, Tek Renkli Sır, Seramik.

An Unique Multiple Oil Lamp Belonging To The Period Of Beyliks And Found In The Excavation Of St. John's Church

Deniz DEMİR

Ankara Hacı Bayram Veli University

The area, where Ayasuluk Castle built on the Hagios Theologos in Selcuk district of Izmir and St. John's Church are located, is an important centre consisting of antiques from the periods of Byzantine, Beylik of Aydinogullari and Ottoman Empire. A monochrome green glazed multiple oil lamp was found during the excavation, restoration and cleaning works carried out at St. John's Church in 1979. Although the multiple oil lamp, subjected in this study, was uncovered in two parts and with some missing points, it was concluded to have 12 discusses based on its dimensions. The multiple oil lamps are mostly designed as hanging. However,

although nearly 70 percent of this work is missing, it could not be understood whether it is hanging. Nonetheless, some marks on the surface refer to a handle. As this work has similarities to the boot type oil lamp, dated back to the end of 13th century and 15th century and found in the same year and layer, in terms of clay, lining and glaze, it is dated back to the same period. Any exact same of this work was not seen in the studies related to oil lamps and excavation finds. For this reason, the work is today characterised as a unique work. The multiple oil lamps were designed in order to reinforce lighting. In the historical process, such oil lamps were designed with various materials such as terra-cotta, mineral, glass in different discus numbers with different symbolic meanings.

Keywords: Selcuk, Oil Lamp, Monochrome Glazed, Ceramic.

Hükümdarların Kitabı Şehname ve Türkmen Dönemindeki Sahipleri

Derya AYDIN

Mardin Artuklu Üniversitesi

Ebü'l Kasım Firdevsi (ö. 411/1020) tarafından 11. yüzyılın başlarında tamamlanan Şehnamenin hükümdarlar için yapılmış resimli nüshaları ve 1470-1500 yılları arasında hazırlanan örneklerinin değişen sahipleri bu çalışmanın konusunu oluşturur.

Şehnamenin büyük bir kısmını, İran'ın İslamiyet öncesi milletlerinin hükümdarlarının ve kahramanlarının savaşları anlatan hikâyeler oluşturmaktadır. Bu hikâyelerin temelinde İran ve Turan arasındaki mücadeleler ve bu mücadeleye bağlı yaşanmış olaylar görülür. Bu sebepten Şehname için "kahramanlık destanı" ifadesi kullanılmaktadır. Destan, zaman içerisinde görsel kültür içinde de karşılık bulmuştur. Böylece eser İran edebiyatının en sevilen ve en çok resimlenen el yazmaları arasına girmiştir. En erken örnekleri 14. yüzyıla ait olan, çok sayıda resimli nüshası hazırlanmıştır. Bu örneklerden bazılarının doğrudan güçlü bir hükümdar için yapılmış olması, bilinçli bir tercihin varlığına işaret etmektedir. Bu doğrultuda, hükümdarlık ve kahramanlık olaylarının vurgulandığı Şehname, özellikle İran coğrafyasında var olmaya çalışan hükümdarlar için gücün ve hükümdarlığın ifade edilmesinde bir sembol haline gelmiştir. Günümüze ulaşan örnekler arasında Büyük Moğol Şehnamesi ve Celayirli Şehnamesinin doğrudan bir hükümdar için yapıldığını söylemek mümkün olmasa da resim programlarındaki seçimler, bu eserin güçlü sanat hamilerine ait olduğuna dair görüşü desteklemektedir. Timurlular döneminde (1370-1507) durum biraz değişmiş ve Şehname nüshaları doğrudan hanedan üyeleri için hazırlanmıştır. Türkmen dönemini olarak bilinen Karakoyunlular (1351-1469) ve Akkoyunlular (1340-1514) dönemlerinde ise resimli kitapların sayısı olarak artması ve

sahipleri hakkındaki bilginin bulunmayışı, Şehnamenin hükümdarlar veya güçlü sanat patronları için yapılma fikrinin değiştiğini göstergesi olmuştur.

Resimli Şehnamelerin el yazması üretiminde her zaman ayrı bir yeri olmuştur. Hazırlanan kitapların birçoğunun hükümdarlar için yapıldığı fikri veya doğrudan onlar için yapılmış olması, bu eserlerin belirli bir amaca hizmet ettiğini göstermiştir. Günümüze kadar ulaşan bazı örnekler bu amaçla yapılmış ancak ilerleyen zaman içerisinde bu fikrin değiştiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Firdevsi, Şehname, Hükümdar, El yazması.

Shahnamas, The Books of Kings, and Their Owners in Turkmen Era

Derya AYDIN

Mardin Artuklu University

The subject of the study is the illustrated copies of the Shahnama for the rulers, completed by Eb'ul Kasım Firdausi (411/1020) at the beginning of the 11th century, and the changing owners of the examples prepared between 1470-1500.

The majority of the Shahnamas is composed of stories telling about the battles of the rulers and heroes of the pre-Islamic nations of Iran. The struggles between Iran and Turan and the events related to this struggle are at the basis of these stories. For this reason, the phrase of "heroic epic" is used for Shahnama. The epic also attracted attention within visual culture over time. Thus, the work became one of the most popular and most illustrated manuscripts of Iranian literature. A large number of illustrated copies, the earliest examples of which dated back to the 14th century, were prepared. The fact that some of these examples were made directly for a powerful ruler indicates the existence of a conscious preference. Accordingly, the Shahnamas, in which the events of sovereignty and heroism are emphasized, has become a symbol in the expression of power and sovereignty, especially for the rulers trying to prevail in the Iranian geography. Although it is not possible to say that the Great Mongol Shahnama and Great Jalayirid Shahnama, which are among the examples reaching today, were made directly for a ruler, the choices in the illustration programs support the view that the works were for powerful patrons. In the Timurid period (1370-1507), the situation changed a little and the copies of Shahnama were prepared directly for the dynasty members. The increase in the number of illustrated books and the lack of information about their owners during the periods of Qaraqoyunlu (1351-1469) and Aqqoyunlu (1340-1514) States, known as the Turkmen era, has shown that the idea of preparing Shahnamas for rulers or powerful art patrons has changed.

Illustrated Shahnamas have always had a special place in manuscript production. The idea that many of the prepared books were made for rulers or that they were made directly for them has shown these works serve for a particular purpose. It has been understood that some of the examples reaching today were made for this purpose, but that this idea changed over the course of time.

Keywords: Firdausi, Shahnama, Kings, Manuscript.

Sivas Yöresine Ait Geleneksel El Örgüsü Yün Çorap Örnekleri

Ebru SUBAŞI

Ardahan Üniversitesi

Gelenekli giyim kuşam Anadolu'nun her bölgesinde iklim, yaş, cinsiyet, sosyal statü, yaşam tarzı gibi unsurlarla şekillenmiş ve kendine has özellikler geliştirmiştir. Bu kıyafetlerin tamamlayıcısı yün çorap ise sadece ayakları dış etkilerden korumak için değil, aynı zamanda askerlik, nişanlılık, evlilik gibi toplumun önem verdiği; açıkça ifade edemediğimiz manevi duygu ve düşünceleri açığa vurabilmek için de örülmüştür.

Farklı malzeme, şekil ve dokularda örülüyor olsa da, Gelenekli El Sanatları içinde önemini koruyan çorabın tarihçesi oldukça eskiye dayanır. M.Ö. VIII. yüzyılda yaşamış eski Yunan şair Heseidos, hayvan kılı kullanılarak örülmüş bir ayakkabı astarından (Piloı) bahseder. Ayrıca Anadolu'da M.Ö. V. yüzyılda Altaylardaki Pazırık Kurganı'nda bulunan keçe çoraplar, Türklerde çorap giyme geleneğinin ne kadar eskilere dayandığını ispatlar niteliktedir. Ancak malzemesi gereği hem zamana hem de iklim şartlarının zorluklarına mukavemetinin az olması bu ürünlerin günümüze ulaşmasını zorlaştırmıştır. Bu sebeple ister Milattan Önceki dönemlerden kalsın isterse yirmi otuz yıl önce örülmüş olsun el örgüleri iplik, örme tekniği, renk ve motif özellikleri bakımından değer taşır.

Folklorik değerler bakımından zengin bir çeşitlilik sunan Sivas ve yöresinde çorap örücülüğü yüzyıllardır süre gelen bir el sanatıdır. Ev hanımları ve genç kızlar özellikle kış aylarında dokuma ve örgü yaparak boş vakitlerini değerlendirirler. Çoğu zaman kendilerinin hazırladığı yün ipliklerle, tek şiş veya beş şiş kullanarak ördükleri çoraplar çok renklidir. Çoraplarda kullanılan farklı motif ve desenler ise çoğu zaman çorapların kullanım yerini, amacını belirler.

Sivas ili ve çevresinde 2012-2019 tarihleri arasında yapılan saha çalışmasında, yöreye ait çok sayıda yün çorap fotoğraflanarak belgelenmiştir. Maddi kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi önem taşıdığından incelenen örnekler makale kapsamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sivas, Örücülük, Çorap, Desen, Motif.

Examples Of Traditional Hand-Knitted Wool Socks Of Sivas Region

Ebru SUBAŞI

Ardahan University

Traditional clothing in every region in Anatolia has shaped and developed unique features due to the climate age, gender, social status and the life style of the region. Woolsocks, complement of this cloth in gars woven not only for protecting the feet from external influences, but also for military service, engagement and marriage which the community cares about and also to expose the spiritual feeling and thought which are not stated clearly.

While its woven in different materials shape and textures the history of stockings, which protects its importance in traditional crafts, is quite ancient. Hesiodos the ancient Greek poet who lived in VI th century B.C. mentions an insole (piloı) woven from animal hair. Also in Anatolia the felt socks found in the Pazınk Kurgan in Altai mountains in V th century B.C. proves the tradition of wearing socks among Turks is based to ancient times. However the rigors of both time and material requirement to present climatic conditions has made it hard for the products to be reached. Forth is reason whether it has been remained before Christ or has been woven twenty or thirty years ago, they are of value, in terms of hand knit, yarn, knitting technique, color and motif features.

In Sivas region which offers a rich variety of folkloric values, sock-knitting is a craft for centuries. Housewives and young girls especially in winter months they make use of their free times by weaving and knitting. The socks knitted by using single needle or five needles with the or styarn which is mostly prepared by themselves are colorful. Different pattern and motifs used in socks mostly determines the place of use and purpose of the socks.

During my studies between 2012-2019 in Sivas and around the region many of wool socks belonging to the region have been photographed and documented. Because of its importance to preserve the tangible cultural heritage and transmit it to the future generations the examined examples are evaluated within the scope of the article.

Keywords: Sivas, Knitting, Sock, Pattern, Motif.

Topkapı Sarayı III. Ahmet Odası (Yemiş Odası) Restorasyonları

Eftal KİRAZ

İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez ve Bölge Laboratuvarı Müdürlüğü

Topkapı Sarayı, Sutan III. Ahmed Odası (Yemiş Odası) tarihsel boyunca birçok müdahaleye maruz kalmıştır. Sultan III. Ahmet tarafından 1703-1730 yılları arasında kullanılan oda Sultan I.Ahmed Has Odası ve Hünkâr Sofası arasında bulunmaktadır. Yemiş Odası'nın, Topkapı Sarayı sanat üretimlerinde ayrı bir önemi vardır ve tezyinat açısından farklı bir üsluba sahiptir. Vazo içerisindeki çiçekler, meyve tabakları içerisindeki meyve figürleri, batı sanatının etkilerini göstermekle birlikte taklit olmaktan ziyade geleneksel Türk sanatlarından etkilenen farklı formlara sahiptir.

Yemiş Odası'nın Sultan III. Ahmed'den önceki tezyinatı ve mimari tasarımı ile ilgili günümüze ulaşan detaylı bilgi mevcut değildi. İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün denetiminde ve İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez ve Bölge Laboratuvarı Müdürlüğü'nün analiz ve raporları doğrultusunda gerçekleştirilen çalışmalarda bitkisel motiflerin bulunduğu ahşap plakalar üzerinde farklı dönemlere ait uygulamalar tespit edilmiştir. Osmanlı döneminde Yemiş Odasında tezyinat ve mimari açıdan yapılan uygulamalar ile ilgili detaylı bilgiler ne yazık ki elimize ulaşmamıştır. Cumhuriyet döneminden günümüze kadar Yemiş Odasında restorasyon çalışmaları farklı zamanlarda devam etmiştir. Ancak yine yeterince bilgi bulunmamaktadır.

Bu çalışma sırasında Topkapı Sarayının müzeye dönüştürülme sürecinde çekilmiş olan fotoğraflar ve ünlü Türk ressam Feyhaman Duran'ın 1930'lu yıllarda resmettiği Yemiş Odası tabloları incelenmiştir. Bu verileri, 2014 yılında başlayan restorasyon çalışmaları kapsamında elde edilen bilgilerle kıyaslama imkanı bulunmuştur. Günümüzde yapılan restorasyon çalışmalarında sökülen ahşap plakaların altında farklı dönemlere ait mimari yapı öğeleri ve tezyinat ile karşılaşılmıştır. Bu çalışmada tezyinat ve mimari açıdan Yemiş Odasının dönüşümü, Cumhuriyet döneminde yapılan uygulamalar ve Yemiş Odası'nın özgünlüğüne etkisi yeni buluntular ışığında anlatılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Restorasyon, Yemiş Odası Tezyinatı, Topkapı Sarayı.

Restorations Of Topkapı Palace III. Ahmet Odası (Yemiş Odası)

Eftal KİRAZ

İstanbul Restoration and Conservation Center and Area Laboratory Headship

Topkapi Palace, Sultan III. The Ahmed Odasi (Yemis Odasi) has been subject to many interventions throughout the history. The room, which was used by III: Ahmet between 1703-

1730, is located between Sultan I. Ahmed Odasi and the Hünkâr Sofası. Yemiş Odası has a special importance in Topkapı Palace art productions and has a different style in terms of decoration. Although the flowers in the vase and the fruit figures in the fruit plates are influenced by western art, they have different forms that are influenced by traditional Turkish arts rather than imitation.

Detailed information about the decoration and architectural design of Yemis Odasi before III. Ahmed, has not been reached. In the studies carried out under the supervision of The Istanbul Directorate of Surveying and Monuments and in line with the analyzes and reports of the Istanbul Restoration and Conservation Center and Regional Laboratory Directorate, it was determined that there were applications from different periods on the wooden plates with herbal motifs. Unfortunately, we did not receive detailed information about the decoration and architectural practices in The Yemis Odasi during the Ottoman period. Restoration works have continued at different times in the Yemis Odasi since the Republic Period. However, there is not enough information.

In this study, the photographs taken during the process of transforming the Topkapı Palace into a museum and the paintings of The Yemis Odasi, painted by the famous Turkish painter Feyhaman Duran in the 1930s were examined. It was possible to compare these data with the information obtained through the restoration works that started in 2014. In the restoration works carried out today, architectural building elements and decoration were made in different periods under the wooden plates removed. In this study, the transformation of The Yemis Odasi in terms of decoration and architecture, the practices made in the Republic Period and its effect on the originality of The Yemis Odasi are tried to be explained with the information obtained from the new finds.

Keywords: Restoration, Decoration of Yemis Odasi, Topkapi Palace.

Osmanlı Hapishane Mimarisinde Plan Tipleri Hakkında Bir Değerlendirme

Emre KOLAY

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Bu çalışmada, Osmanlı hapishane binaları plan tipolojilerine göre değerlendirilmiştir. Değerlendirme aşamasında Osmanlı arşivlerinde yer alan daha önce yayınlanmamış çok sayıdaki hapishane projesinden yararlanılmıştır. Tanzimat'ın ilanı sonrasında yapılan yönetsel düzenlemeler içerisinde ceza sisteminde de pek çok yenilik yapılmıştır. Bu dönemde özellikle büyük bir kısmı elçilik görevinde olan yabancı diplomatların raporları doğrultusunda hazırlanan nizamnameler ile ceza sisteminde köklü değişikliklere gidilmiştir. Bu

durum, yeni ceza sistemine uygun yapılar sorununu da gündeme getirmiştir. Mahkûmların tutulduğu mevcut yapıların yetersiz ve bakımsız olduğu bildirilen raporlarda, Avrupa standartlarına uygun yeni hapisanelerin inşa edilmesinin zorunluluğu sıklıkla dile getirilmekteydi. Özellikle Stratford Canning, Gordon ve Henry Bulver'in çeşitli kurum ve meclislere sunduğu raporlar hapisanelerin fiziki koşulları hakkında detaylar içermekteydi. Fakat ekonomik koşulların kötüye gitmesi ve siyasal çalkantılar, hapisanelere yönelik alınacak tedbirlerin sadece kâğıt üstünde kalmasına sebep olmuştur. Bu dönemde 1870 yılında Sultanahmet'te açılan hapisane binası dışında standartlara uygun bir şekilde inşa edilebilmiş yapı bulunmamaktadır. Merkez ve vilayetlerde inşa edilecek hapisane projelerinin yoğunluğunu ise II. Abdülhamid döneminde görmekteyiz. Kamu yapılarının inşasında artışın yaşandığı bu dönemde hapisane binaları da inşa programları arasına yerini almış ve çok sayıda proje üretilmiştir. II. Meşrutiyet döneminde hapisane binalarının ıslahına ilişkin yoğun bir çaba harcandığı görülmektedir. Bu dönemde ardı ardına çıkartılan nizamnameler ve vilayetlerdeki hapisanelerin fiziki koşullarını aktaran raporlar, 20. yüzyılın başında Osmanlı hapisanelerinin genel bir görüntüsünü sunmak adına önemli veriler içermektedir. Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı bu yıllarda artan suç oranlarına karşılık hapisanelerin yetersiz kalan fiziki şartları, hükümeti yeni projeler üretmeye ve bunları hayata geçirmeyi sevk eder. Bu bağlamda farklı plan ve cephe tasarımlarına sahip hapisane projelerinin ihtiyacı olan vilayetlere dağıtıldığı görülmektedir. Çalışmamızın temelini oluşturan söz konusu projelerde yedi farklı plan tasarımının tercih edildiği gözlemlenmiştir. Farklı boyutlarda hazırlanan projelerin yanı sıra "tip proje" olarak hazırlanmış taslakların da vilayetlere gönderildiği ve hatta nasıl uygulanacağı konusunda talimatlar sunan muhtıraların hazırlandığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Mimarisi, Tanzimat, Kamu Yapıları, Hapisane Binaları.

An Evaluation about Plan Typology of Ottoman Prison Architecture

Emre KOLAY

Hatay Mustafa Kemal University

In this study, Ottoman prison architecture was evaluated in terms of plan typology. A large number of prison projects which unpublished situated in the Ottoman archive documents were used during the evaluation phase. Numerous innovations have been made in the penal system within the administrative arrangements made after the proclaim of Tanzimat. During this period, radical changes were made in the panel system with the regulations prepared in line with the reports prepared by foreign diplomats, most of whom were embassies. This situation

brought up the problem of structures suitable for the new penal system. Reports that notified the existing prisons which inadequate and neglected, often mentioned necessity of new prison buildings in line with European standards. In particular, reports submitted by Stratford Canning, Gordon, and Henry Bulver to various institutions and assemblies included details about the physical conditions of prisons. However, the deterioration of the economic conditions and political turmoil caused the measures to be taken against the prisons to remain only on paper. In this period, there was no building that could be build in accordance with the standards apart from the prison building opened in Sultanahmet in 1870. The density of the prison projects to be built in the centers and provinces can be seen during the reign of Abdulhamit II. In this period when there was an increase in the construction of public buildings, prison buildings were included in the construction programs and many projects were produced. In the Second Constitutional Era, it was observed that intense effort was made for the rehabilitation of prison buildings. The regulations issued one after another in this period and the reports that convey the physical conditions of the prison in the provinces contain important data to present a general view of the Ottoman prison at the beginning of the 20th century. Despite in increasing crime rates during the years of the Balkan Wars and the First World War, the inadequate physical conditions of the prisons have promoted the government to produce and implement new projects. In this context, it is seen that prison projects with different plans and façade designs are distributed to the provinces. It was observed that seven different plan designs were preferred in the projects that form the basis of our study. In addition to the projects prepared in different sizes, it can be said that the drafts prepared as a “type project” are sent to the provinces and even the memoranda that provide instructions on how to apply them are prepared.

Keywords: Ottoman Architecture, Tanzimat, public buildings, prisons.

Sabahattin Ali'nin Eserlerinde Kültür Varlıkları

Erdal Zeki TOMAR

Nota Mimarlık Danışmanlık

Türk edebiyatının en önemli kilometre taşlarından biri olan Sabahattin Ali her ne kadar aramızdan çok erken ayrılmış olsa da Değirmen, Kuyucaklı Yusuf ve Kürk Mantolu Madonna gibi, Türk yazın hayatında ve toplum hafızasında derin izler bırakacak eserlere İmza atmayı başarmıştır. Geçiş dönemi Türkiye'sinin zıtlıklarını, çelişkilerini ve buhranlarını, bazen bir kişinin bazense toplumun gözünden ele alarak okuyucusuna aktaran yazar, bu bağlamda akıcı dili ve tasvir kabiliyeti ile de dikkat çekmektedir. Türkçenin nadide örneklerinden olan bu tasvirlerinde Sabahattin Ali, kültür varlıklarına sıkça yer vermiştir. Kültür varlıklarına etkileyici

bir şekilde betimlemesi, yazılarındaki edebi dili kuvvetlendirmesine yanında, kültür varlıklarının bir Türk aydınının zihninde oluşturduğu imgelemin izlerini yansıtması bakımından da önem taşımaktadır.

Sanat tarihi ve edebiyat ilişkisi üzerinde bir analiz özelliği taşıyan bu bildiriye; Sabahattin Ali'nin en tanınan eserlerindeki kültür varlıkları ile alakalı betimlemeler ele alınacaktır. Bildiriyle, kültür varlıklarının kullanımı edebiyatın değil, sanat tarihinin konusu yapılarak incelemeye çalışılacak ve tarihi eserlerin Sabahattin Ali'nin anlatılarına katkısı ifade edilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda; önce Sabahattin Ali ve onun edebi kişiliğinden bahsedilecek, daha sonra yazarın bildiriye konu olan eserlerine değinilerek, eserlerde geçen kültür varlıkları ile alakalı betimlemeler bir sanat tarihçi gözüyle değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Sanat Tarihi, Sabahattin Ali, Kültür Varlıkları.

Cultural Heritage in Sabahattin Ali's works

Erdal Zeki TOMAR

Nota Architecture Consultancy

Sabahattin Ali is one of the most important writers of Turkish Literature. He has written works that will affect the society such as Mill, Kuyucak Yusuf and Fur Coat Madonna. Sabahattin Ali, Turkey's exigency, has dealt with the troubled times through human and social psychology. Descriptions in Sabahattin Ali's books are remarkable. He included a lot of historical works in these descriptions. These descriptions are very important in terms of both literature and art history. These descriptions show the importance of art history for a Turkish intellectual. In this paper, the relationship between art history and literature is examined. Descriptions related to the history of art in the most important books of Sabahattin Ali were examined. In the paper, first information will be given about the works of the author. Later, the descriptions related to the history of art will be examined. These evaluations will be made from an art historian perspective.

Keywords: Literature, Art History, Sabahattin Ali, Cultural Heritage.

Mardin Bedesteni'nin Mimari Özellikleri ve Anadolu Ticaret

Mimarisindeki Yeri

Evindar YEŞİLBAŞ

Mardin Artuklu Üniversitesi

Bedestenler, Türk İslam şehirlerinde ticaret bölgesinin oluşumunda büyük rol oynamaktadır. Çarşı bölgesinin merkezi bir noktasına inşa edilen bedestenler, fonksiyonları ile

ticari faaliyetlerin odaklandığı tek başına bir kurum olduğu kadar, korunaklı fiziki yapısıyla şehrin silüetini etkileyen önemli binalardır. Şehirlerin ticari panoraması hakkında fikir veren bedesten yapıları, toplumun modernleşme çabalarına bağlı olarak zamanla eski işlevlerini yitirmişlerdir. Ticaret alışkanlıklarındaki yapısal değişiklik, bedestenlerin işlevlerinin de değişmesine sebep olmuştur. Yeni ticari düzende çarşı dokusu içinde kalan bu yapıların birçoğu geleneksel ve yerel ürünlerin satıldığı birer kapalı çarşıya dönüşmüştür.

Ticaret açısından gelişmiş şehirlerde dikkati çeken en önemli husus; çok sayıda dükkânın geniş bir sahaya yayılması ve bedesten, han, arasta gibi önemli ticaret binalarının büyük bir çarşı meydana getirmiş olmalarıdır. Bu anlamda Mardin, ortaçağ kent dokusu içinde ticaret aksını ve dokusunu yitirmeyen, geniş bir alana yayılan çarşıları ile ön plana çıkan nadir kentlerdendir. Çalışma konumuzu oluşturan Mardin Bedesten'i Ulu Camii'ye yakın konumu ile ticaret dokusunun ve çarşı aksının orta noktasını, nüvesini oluşturmaktadır. Akkoyunlu Dönemi eseri olduğu düşünülen yapı, Kasım Padişah Vakfına kayıtlıdır. Yapı, doğu-batı doğrultuda uzanır vaziyette dikdörtgen bir alana oturmaktadır. Kuzey tarafı ana kayaya yaslanan bedesten, ortada iki sıra halinde on altı ayak tarafından taşınan tonozlarla örtülüdür. Bedestenin güney cephesinde iki, doğuda ve batıda birer tane olmak üzere dört giriş açıklığı bulunmaktadır. Güney cephesinde dükkân ünitelerinin dizili olduğu yapı, Mardin ve çevresindeki halk tarafından "kayseriye" olarak bilinmektedir. Yapı daha önce bir takım münferit araştırmalara konu olmakla birlikte detaylı incelemelerle sanat tarihi çalışmalarında yer almadığından dolayı bildiri konusu olarak seçilmiştir.

Çalışmadaki amacımız; Mardin Bedesteni'nin tarihi ve mimari özelliklerini detaylı bir şekilde anlatarak sanat tarihi çalışmalarına dâhil etmektir. Bu çalışma ile birlikte Mardin Bedesteni'nin vakıf kayıtları ışığında Anadolu ticaret mimarisindeki yeri ve önemi ortaya konulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ticaret, Mardin, bedesten, kayseriye.

Architectural Features Of Mardin Bedesten And The Place Of Anatolian

Trade Architecture

Evindar YEŞİLBAŞ

Mardin Artuklu University

Bedestens have a big role in the formation of the trade zone in Turkish Islamic cities. They are built in a central point of the bazaar area. As much as they are a stand-alone institution with its functions focused on commercial activities, They are important buildings that affect the silhouette of the city with their sheltered physical structure. They provide information about

commercial panorama of cities. They lost their old functions due to the modernization efforts of the society. Due to the structural change in trade habits, the functions of the bedestens have also changed. These structures are located in the bazaar texture in the new commercial order. Many of these buildings have turned into a covered market where traditional and local products are sold.

The most important point that attracts attention in commercially developed cities, It is the spread of many shops on a wide area. The important commercial buildings such as bedesten, inn and arasta have created a large bazaar. Mardin is one of the rare cities in the medieval city texture that does not lose its trade axis and texture and stands out with its wide-spread bazaars. Our working position has Mardin Bedesten. This work is the midpoint of the trade texture and the bazaar axis with its location close to the Great Mosque. The building, which is thought to be a work of the Akkoyunlu Period, is registered with the November Sultan Foundation. It was built in a rectangular area extending in the east-west direction. The north side is leaning against the bedrock and covered by vaults carried by sixteen feet in two rows in the middle. The north side is leaning against the bedrock and covered with vaults carried by sixteen big column in two rows. There are four entrances, two on the south, one on the east and one on the west side of the bedesten. There are shop units on the south side. It is known as “kayseriye” by the people of Mardin. Before that it has been the subject of a number of academic studies. It was chosen as the subject of this work because it was not included in the art history studies with detailed examinations.

Our aim in the study; to include it in art history studies, by explaining its historical and architectural features in detail. With this study, the place and importance of Mardin Bedesten in Anatolian trade architecture will be revealed according to the foundation records.

Keywords: Trade, Mardin, covered bazaar, kayseriyye.

Amsterdam İzlenimleri: 19. Yüzyıl Sonunda Değişen Kent ve İnsan

Manzaralarının Hollanda Resmine Yansımaları

F. Tülay KAZANCI, İlkay Canan OKKALI

Weesp, Hollanda, Trabzon Üniversitesi

Sanayi Devrimi ile birlikte tüm Avrupa’da ekonomik ve sosyal koşullar değişir. Bu değişimin etkilerinin yaşandığı on dokuzuncu yüzyılda kentleşmeyle birlikte yeni toplumsal sınıflar ortaya çıkar. Hollanda’da da görülmeye başlanan bu etkilerle 1870’lerden itibaren Amsterdam hızla büyüyen ve nüfusu da hızla artan bir kent olur. Yeni yaşama, sosyal ve kamusal alanlara duyulan ihtiyaçla açık bir inşaat alanına dönen kentte modern hayatın

sosyalleşme, tüketim ve eğlence ihtiyaçlarına yönelik değişimler görülür. Bir yandan da işçiler, hizmetçiler, liman çalışanları, çamaşırcılar başka bir deyişle kentin ayakta kalması, kalkınması için ağır koşullar altında çalışan insanlar daha görünür hale gelir. On dokuzuncu yüzyılın sonunda Empresyonizm'in tüm Avrupa'ya yayılması ile Hollandalı sanatçılar da bu akımdan etkilenir. Resimde sıradan insanı, işçi sınıfını ve gündelik yaşamı yücelten bir tavır ile sanat ortamı akademik yapıdan daha özerk ve bireysel alana kayar. Elektriğin yaygınlaşması ile geceleri de aydınlatılan vitrin tasarımının öne çıkması, daha iyi bir hayat hayaliyle piyango gibi şans oyunlarına insanların gösterdiği ilgi, parklar, bahçeler, kentin inşasında yer alan işçiler, atlı arabalar ve yaşamın değişen hızı resimlerin konusu haline gelir. Isaac Israels, George Hendrik Breitner, Willem Witsen, Willem de Zwart gibi Amsterdam Empresyonistleri içinde yer alan sanatçılar, Amsterdam'ın değişen kent görünümünü, Amsterdam'ın sosyal yaşamını, farklı çevrelerde yaşayan insan gruplarını betimler. Fotoğraf makinesi ilk başta ressamlar tarafından şüpheyle karşılanırsa da, özellikle on dokuzuncu yüzyıl sonlarında fotoğrafik imgeler bazı ressamların yapıtlarını oluşturmasında yardımcı olur. Şantiyede çalışan işçileri, çorba sırasında bekleyen yoksulları, sıradan insanları günlük yaşamın hızı içinde betimleyen Breitner resimlerini tuvale aktarmadan önce fotoğraflarını çeker. Bu grupla birlikte Jacob Maris, Eduard Karsen, Frans Langeveld, Van Gogh gibi dönemin Hollandalı ressamaları da Amsterdam kent hayatına dair resim yaparlar.

Bu araştırma betimsel modele dayalı nitel bir araştırmadır. Araştırmada literatür taraması yapılmış ve veri toplanmıştır. On dokuzuncu yüzyılın Hollandalı ressamalarının Amsterdam resimleri incelenmiş ve bu resimlerin ortak özellikleri araştırılmıştır. Amsterdam İzlenimleri: 19. Yüzyıl Sonunda Değişen Kent ve İnsan Manzaralarının Hollanda Resmine Yansımaları başlıklı bu çalışma, söz konusu dönemde Amsterdam kentini betimleyen sanatçıları ve Sanayi Devrimi'nin getirdiği kent yaşamındaki değişimleri, sosyal hayatın ve işçi sınıfının resme yansımalarını incelemeyi amaçlar. Zaman zaman da söz konusu yapıtları, aynı dönemde Paris'in değişimini tuvalerine aktaran Fransız Empresyonistlerinin yapıtlarıyla karşılaştırarak iki ayrı ülkenin/şehrin Empresyonizm ve kent manzaraları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları sorgulayan bir okuma yapar.

Anahtar Kelimeler: Amsterdam Empresyonizmi, Empresyonizm, George Hendrik Breitner, Isaac Israels, Hollanda resmi.

Impressions of Amsterdam: The Depiction of the Changing Cityscape and People in Dutch Paintings of the Late 19th Century

F. Tülay KAZANCI, İlkay Canan OKKALI

Weesp, Hollanda, Trabzon University

The Industrial Revolution changed the economic and social circumstances in whole Europe. Urbanization gave way to new social classes with the changes that occurred in the nineteenth century. The Netherlands was not an exception and from the 1870's Amsterdam became a city that grew rapidly in size and in population. The need for new living, social and public spaces turned the city in an open construction site, and changes concerning the need for socializing, consumption and entertainment were observed. In the meantime people working under harsh conditions like workers, maid servants, dockworkers, laundresses, etc. in other words people who were keeping the city running became more visible. At the end of the nineteenth century the art movement of Impressionism that spread throughout Europe also found followers in the Netherlands. There was a shift in the art environment from the academic to the autonomous and individual in which the ordinary person, the working class and daily life was praised. Shop windows that were illuminated nocturnally since electric light was introduced, people lining up in front of a state lottery agency in hope of a better future, parks, gardens, workers in constructions sites around the city, horsecars and the rapidly changing life became the subjects of paintings in this period. Amsterdam Impressionists like Isaac Israels, George Hendrik Breitner, Willem Witsen, Willem de Zwart depicted the changing cityscape, the social life in Amsterdam and the groups of people who lived in different circles. Although the introduction of photography as a new technique was approached with hesitancy by some artists, others were influenced by photographic images in their works. Breitner took photos of workers, poor people standing in line for some soup, ordinary people or dynamic scenes of everyday life before depicting them on his canvas. Other nineteenth century Dutch artists like Jacob Maris, Eduard Karsen, Frans Langeveld and Van Gogh also created cityscapes of Amsterdam.

This is a qualitative study based on descriptive method. Within this study data was collected by reviewing literature. The Amsterdam paintings of Dutch painters of the late nineteenth century were examined and their common characteristics were evaluated. This study titled "Impressions of Amsterdam: The Depiction of the Changing Cityscape and People in Dutch Paintings of the Late 19th Century" aims to examine the artists who depicted Amsterdam in the afore-mentioned period, the changes that occurred in the city life due to the Industrial Revolution and also the depictions of social life and the working class in paintings. These

paintings are compared to the works of the French Impressionists who portrayed the change that occurred in Paris in the same period of time and thereby studying the similarities and differences of the “Impressionism’s and cityscapes of these two countries/ cities.

Keywords: Amsterdam Impressionism, Impressionism, George Hendrik Breitner, Isaac Israels, Dutch Painting.

İslam Tasvir Sanatında Hz. Meryem ve Hz. İsa

Fatma YAŞAR

Anadolu Üniversitesi

Hz. Meryem ile Hz. İsa, İslam inancında ve kültüründe önemli bir yere sahiptir. İsimleri, İslami kaynaklarda özellikle Kur’an-ı Kerim ve Kısas-ı Enbiyalarda sıkça zikredilmektedir. Hz. İsa Allah’ın elçisi olduğu için önem arz ederken annesi Hz. Meryem ise, iffeti ve davranışlarıyla örnek bir kadındır.

Hz. İsa ve Hz. Meryem konulu minyatürler çeşitli sanatçılar tarafından hazırlanan; Kısas-ı Enbiya, Falname, Zübdetü’-t-Tevârih, Cami al-Tevarih, ve El-Asar el-Bakiya gibi önemli eserlerde karşımıza çıkmaktadır. Konuyla ilgili minyatürlerde özellikle Hz. İsa’nın mucizeleri vurgulanmıştır. Bunlar; Meryem’e Müjde, Hz. İsa’nın Hurma Ağacı Gölgesinde Dünyaya Gelmesi, Meryem’in Hz. İsa’yı Emzirmesi, Gökten Sofra İndirmesi, Hz. İsa’nın Nuh’un Oğlu Sam’ı Diriltmesi, Hz. İsa Yerine Feltiyanos’un Tutuklanması, İsa’nın Göğe Çekilmesi, Hz. İsa Sanılan Kimsenin İdam Edilmesi, Nüzûl-i İsa ve İsa’nın Deccali öldürme mucizesidir. Bu konular içerisinde en çok karşımıza çıkan sahne, Hz. İsa Yerine Feltiyanos’un Tutuklanması ve İsa’nın Göğe Çekilmesidir. Hz. İsa’nın mucizeleri ile ilgili çalışmalar kaynak olarak hem Kur’an-ı Kerim hem de diğer İslami metinlerden faydalandığı için güçlü bir içerik barındırır. Bu içeriğin çeşitlenmesi İslami kaynaklarda konunun farklı rivayetler yoluyla günümüze taşınmasının bir sonucudur.

Bu çalışmanın amacı, İslam minyatür sanatında Hz. İsa ve Hz. Meryem tasvirlerini tespit etmektir. Bunun sonucunda ulaşılabilen örneklerde Hz. İsa ve Hz. Meryem konulu minyatürlerin Kur’an-ı Kerim, Kısas-ı Enbiya gibi İslami kaynaklarda geçen metinlerle olan ilişkisini ortaya koymak ve ikonografilerini incelemektir.

Bu kapsamda konuyla ilgili olan yirmi minyatür üzerinden bir değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Elimizde var olan örnekler ışığında minyatürler incelenmiş ve kompozisyon değerlendirilmesi yoluna gidilmiştir. Bu nedenle konunun başka araştırmacılar tarafından geliştirilebileceğine, örneklerin karşılaştırmalı incelenmesi ve değerlendirilmesi sayesinde bilim dünyasına fayda sağlayacağına inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hz. İsa, Hz. Meryem, İslam Sanatı, Tasvir, Minyatür.

Depictions Of Jesus And Mary In Islamic Art

Fatma YAŞAR

Anadolu University

Mary and Jesus have an important place in Islamic belief and culture. Their names are frequently mentioned in Islamic sources, especially in the Quran and the Kısas-ı Enbiya. While Jesus was the messenger of God, Mary appears as an exemplary woman with her chastity and behaviors.

Various artists depicted Jesus and Mary. Their depictions can be found in important works such as Kısas-ı Enbiya, Falname, Zübdetü't-Tevârih, Cami al-Tevarih, and El-Asar al-Bakiya. In the miniatures about Jesus and Mary, the scenes narrating the miracles of Jesus become prominent. Among these scenes there are The Annunciation, Mary with Jesus near the palm tree where she gave birth, Breastfeeding Blessed Virgin Mary, Jesus bringing down heavenly food for his disciples, Jesus brings Shem back to life, who is the son of Noah, Arrest of Feltiyanos instead of Jesus, Ascension, Execution of a man resembling Jesus, The Returning Jesus and Jesus' miracle to kill the Dajjal.

As the studies regarding the miracles of Jesus use both Qur'an and other Islamic texts as sources, these studies contain powerful contents. The diversification of this content is a result of the removal of the subject in Islamic sources to the present through different narratives.

The aim of this study is to determine the depictions of Jesus and Mary in Islamic miniature painting. Accordingly, this study examines the iconography of Jesus and Mary and reveals the relationship between the miniatures about Jesus and Mary and the texts in Islamic sources such as the Quran and Kısas-ı Enbiya.

In this context, we evaluate twenty miniatures being related to the subject. In the light of the examples we have, we examine miniatures and their compositions. For this reason, it is believed that other researchers can develop more ideas about the subject and this study contributes to the scientific world by means of the comparative analysis and the evaluation of the samples.

Keywords: Jesus, Mary, Islamic art, Depiction, Miniature.

Lale Devri'nde Kadınlar Tarafından İnşa Ettirilen Çeşmeler

Fazilet KOÇYİĞİT

Amasya Üniversitesi

Osmanlı Devleti, 1718 - 1730 yılları arasında Lale Devri olarak isimlendirilen kısa bir dönem yaşamıştır. Tüm dünyada sosyal ve siyasal değişimlerin yaşandığı XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti de bu değişimlerden etkilenmiş ve Avrupa'ya daimi elçilikler açmaya başlamıştır. Buna ek olarak; Avrupa mimarisini incelemek üzere Paris gibi Avrupa şehirlerine uzmanlar görevlendirilmiştir. Bu uzmanlar yurda döndüklerinde hazırladıkları raporları Sultan III. Ahmed'e sunmuşlardır. Yirmi Sekiz Çelebi Mehmed Efendi, Paris'ten XIV. ve XV. Louis üsluplarında park, bahçe, köşk, saray resimleri ve krokileri getirmiştir. Bu projelerden çok etkilenen Damad İbrahim Paşa (Sadrazam), bahsi geçen projeleri örnek alarak uygulamaya koymuştur. Böylece, tüm dünyayı saran değişim rüzgârları, Osmanlı Devletini de kısmi oranda etkisi altına alarak sivil mimari inşasında bir artış yaşanmıştır. Lale Devri; köşk, saray, çeşme vb. sivil mimari örneklerinin; cami, türbe, mescit gibi dini mimari örneklerine oranla daha çok inşa edildiği bir dönemdir. Ayrıca bu dönemde, kadın banilerin sayısında da artış yaşanmıştır. Lale Devri'nde hayrat yaptıran kadın banilerin, sivil mimari yöneliminden dolayı çoğunlukla çeşme inşa ettirdiği görülmektedir. Lale Devri'nde çeşme inşa ettiren banilerin sadece saray mensupları olmadığı, halktan kişilerin de çeşme inşa ettirebildiği görülmektedir. Diğer sivil mimari örneklerine oranla daha küçük boyutlu olan çeşme mimarisi, özellikle kadın banilerin vakfettiği mimariler arasında yer almaktadır.

Yapılan araştırmalar sonrasında; cinsiyetin hayrat yaptırma konusunda belirleyici olmadığı ancak erkeklerin sosyal hayatta daha görünür olmaları sebebiyle maddi bağlamda kadınlardan daha iyi durumda oldukları görülmüştür. Bu durumun, bazı kadın banilerin yaptırmış oldukları hayratların veya kurdukları vakıflarının daha küçük boyutlu olmasına veya sayıca az olmalarına yol açmış olduğunu iddia edebiliriz. Osmanlı Devleti döneminde cinsiyetlere göre banilik oranına bakacak olursak; banilerin, XVI. yüzyılda %83,03 erkek, %16,83 kadın; XVII. yüzyılda %75,07 erkek, %15,33 kadın; XVIII. yüzyılda %81,82 erkek, %18,81 kadın olduğunu görmekteyiz. XVIII. yüzyılda kadın banilerin oranında diğer yüzyıllara oranla bir artış yaşandığı görülse de bu artışın erkek nüfusuna göre yine yeterli oranda olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Sivil Mimarisi, Lale Devri, Çeşme Mimarisi, Kadın Baniler.

The Fountains Built By Female Patrons In The Tulip Era

Fazilet KOÇYİĞİT

Amasya University

The Ottoman Empire lived the period called Tulip Era, between 1718-1730 years. In the 18th century, when social and political changes took place all over the world, the Ottoman Empire was also affected by the changes and established permanent embassies to Europe. In addition to this; experts have been commissioned to European cities such as Paris by the government to investigate of European architecture. These experts submitted their reports to Sultan Ahmed III. when they returned to their countries. Yirmi Sekiz Çelebi Mehmed Efendi brought paintings and sketches of parks, gardens, pavilions, palaces from Paris in 14th and 15th Louis Styles. Damad Ibrahim Pasha (Grand Vizier) deeply affected by these projects and implemented them. Thus, the winds of changes surrounded all the world was partially affected the Ottoman Empire and in this century increased the examples of civil architecture in the Ottoman cities. The Tulip Era is the period that was constructed more civil architecture such as pavilion, palace, fountain etc. rather than religious architecture such as mosque, mausoleum, masjid. Besides, the number of female patrons increased in this period. In the Tulip Era, the female patrons built fountains usually because of the orientation to civil architecture in this century. In this era, it was seen that the patrons built fountains were not only members of the palace, but also the fountains were built by public. Fountains are the smaller in size than other examples of civil architecture and especially they were devoted by female patrons.

After the researches; It was seen that gender is not decisive in doing a charity, however, because of that men were more visible in social life, they were financially better off than women. It can be asserted that, buildings or foundations made by some female patrons were smaller or less in number due to this situation. If we investigate the rate of patrons according to genders in the period of the Ottoman State, it was seen that the patrons were 83.03% men and 16.83% women in the 16th century; 75.07% men and 15.33% women in the 17th century; 81.82% men and 18.81% women in the 18th century. Although it has been observed that there has been an increase in the rate of female patrons in the 18th century compared to other centuries, it can be said that this increase is still not sufficient compared to the male population.

Keywords: Ottoman Civil Architecture, Tulip Era, Fountains, Female Patrons.

Şavşat (Satlel) Kalesi Restorasyon Çalışmalarında Arkeojeofizik Yöntemlerin Kullanılması

Fethi Ahmet YÜKSEL, Kerim AVCI, Osman AYTEKİN

İstanbul Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Artvin İli, Şavşat İlçesi, Söğütlü Mahallesinde yer alan Şavşat Kalesi 207 ada, 61 No.lu parselde kayıtlı olup çevresi ile birlikte 12744,93 m²'lik büyüklüğe sahiptir. Kale Surlarla çevrelenmiştir. Kendi içerisinde 12 m'lik kod farkı bulunan kale, batıdan doğuya doğru yükselen meyilli bir iç alana sahip olup ortalama rakımı 941'dir. Çevresi daha dik ve kayalıktır. Etrafı; karayolu, dere yatağı ve tarım arazisi ile çevrelenmiş olup ilçe merkezinden 3 km. uzakta bulunmaktadır.

Kalenin Ortaçağ Döneminde ve sonrasında kullanımda olduğu bilinmektedir. Kale, terk edildiğinden bu yana uzun yıllar geçmesine rağmen, günümüzde büyük ölçüde sağlam durumdadır. Kaleye giriş, güneybatı tarafından bozulmuş durumdaki kapı ile sağlanmaktadır. Bugüne kadar herhangi bir onarım geçirmeyen yapı, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 20.03.1987 / 3058 kararıyla tescillenmiştir. Kalenin çeşitli bölümlerinde kaçak kazılar yapılmıştır.

Kalenin günümüze ulaşan mimarî elemanlarının başında surlar ve kuleler gelmektedir. Kale ve sur duvarları 0.60–2.00 m. değişen kalınlığa sahiptir. Düzgün sıralar hâlinde, kireç harcı ile tutturulan farklı büyüklüklerdeki irili ufaklı yuvarlak dere taşlı örgüye sahiptir. Kalenin iç kısmında şapel, sarnıç ve yapı gibi bazı mimarî kalıntılar bulunmaktadır.

Kalenin iç alanında moloz altında kalan herhangi bir mimarî yapının olup olmadığını belirlemek amacıyla arkeojeofizik çalışmalar kapsamında manyetik ve GPR ölçümleri yapılmıştır. Kale içinde, arkeolojik kazı öncesi, ilk aşamada manyetik ölçümler yapılarak iki ve üç boyutlu yer altı görüntüleri elde edilerek kazı planlaması yapılmıştır. İkinci aşamada kazısı yapılan ve yapılmayan alanların, içinde ve çevresinde GPR ölçümleri yapılarak açığa çıkarılmış yapı kalıntılarının düşey ve yatay devamlılığı belirlenmiştir.

Arkeojeofizik ölçüm verilerinden elde edilen, yüksek genlikli anomalilerin ve süseptibilite dağılımlarının oluşturduğu, yeraltı görüntülerinin arkeolojik kazılarla ortaya çıkarılan mimari yapı kalıntılarının konumları ile uyumlu olduğu görülmüştür. Arkeojeofizik araştırmalar Şavşat Kalesinin kale, sur ve kale içi yapılarının restorasyonuna ve arkeolojik buluntuların çıkarılmasına önemli katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Şavşat (Satlel) Kalesi, GPR, Manyetik Arkeojeofizik, Restorasyon, Arkeoloji

Use Of Archeogeophysic Methods In The Şavşat (Satlel) Castle Restoration Works

Fethi Ahmet YÜKSEL, Kerim AVCI, Osman AYTEKİN

İstanbul University, İstanbul University, Van Yüzüncü Yıl University

Şavşat Castle, located in Söğütlü Village of Şavşat District of Artvin Province, is registered on Insula No. 207, Lot No. 61 and has a size of 12744,93 m² with its surroundings. The castle is surrounded by walls. The castle, which has a code difference of 12 m in itself, has a sloping interior area that rises from west to east and its average altitude is 941 meters. Its surroundings are steeper and rocky. Surrounded; It is surrounded by highway, stream bed and agricultural land and is 3 kilometers away from the district center.

It is known that the castle was in use during the Medieval Period and after. The castle has been largely intact today, although many years have passed since it was abandoned. The entrance to the castle is provided by the gate, which has been damaged by the southwest. The building, which has not undergone any repair so far, has been registered with the decision of the High Council of Immovable Cultural and Natural Property Boards 20.03.1987 / 3058. Illegal excavations were made in various parts of the castle.

The walls and towers are the leading architectural elements of the castle. The fortress and city walls have a thickness of 0.60–2.00 meters. It has round rows of big and small round stream stones, which are fastened with lime mortar in different rows. There are some architectural remains such as chapels, cisterns and buildings inside the castle.

In order to determine whether there is any architectural structure under the rubble in the inner area of the castle, magnetic and GPR measurements were made within the scope of archeogeophysical studies. In the castle, before the archaeological excavation, in the first stage, by making magnetic measurements, two and three dimensional underground images were obtained and the excavation planning was made. In the second stage, the vertical and horizontal continuity of the excavated and non-excavated areas were determined by making GPR measurements in and around them.

It has been observed that the archeogeophysical measurement data consist of high amplitude anomalies and susceptibility distributions, and the underground images are compatible with the locations of the architectural remains that were discovered by archaeological excavations. Archeogeophysical researches have contributed significantly to the restoration of the castle, fortification and in-castle structures of the Şavşat Castle and the extraction of archaeological finds.

Keywords: Şavşat (Satlel) Castle, GPR, Magnetic Archeogeophysics, Restoration, Archeology

Hurufat Defterlerine Göre Erzincan/Tercan Kazası'nda (1696-1820) Yer Alan Vakıf Eserler

Funda NALDAN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Hurufat Defterleri Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde bulunmaktadır. Hurufat fihristlerinde Tercan adıyla 18 defterde 1-2 sayfa aralığında kayıt vardır. Ancak defterlerden bazılarında farklı ilçelerin kayıtları tutulmuş veya mahkeme karar belgeleri olduğu tespit edilmiştir. Tercan'a ait 17. ve 19. yüzyıllara ait kayıtlarının tamamı okunmuş, ilçe yapıları hakkında önemli bilgilere ulaşılmıştır. Kayıtlarda adı geçen yapıların kaydın geçtiği tarihte çalışır durumda olup olmadığı ya da nadir de olsa tamir bilgileri bu kayıtlarda vardır. Başka kaynaklarda adı geçmeyen yapıları bu defterler aracılığı ile öğrenmekteyiz. Bu nedenle hurufat defterlerinde sanat tarihi açısından önemli bilgiler bulunmaktadır.

Günümüzde Erzincan'a bağlı bir ilçe olan Tercan, Osmanlı Dönemi'nde 19. yüzyılın sonlarına kadar Erzurum Eyaleti'ne bağlı kalmıştır. 1938'de Erzincan iline bağlanarak ilçe kimliğini kazanmıştır. Hurufat Defterlerine göre Tercan'da 1696-1820 yılları arasında 7 mescit, 18 cami ve 6 zaviye bulunmaktadır. Bu çalışmada Hurufat Defterleri başta olmak üzere Tapu Tahrir Defterleri ve Salnamelerden yararlanılarak ilçenin köy, nahiye ve mezralarında bulunan dini ve sosyal yapıları araştırılmış, bu yapıların vakıf gelirleri, atama şartları, ücretleri hakkında bilgiler verilmiştir. Yaptığımız araştırmalar sonucu kazadaki bazı yerleşim yerlerinin isimlerini günümüze kadar koruduğunu, bazılarının ise isimlerinin değiştirildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Erzincan, Tercan, Vakıf, Hurufat Defteri.

Foundation Works In Erzincan / Tercan Village (1696-1820) According To Hurufat Books

Funda NALDAN CİMİNLİ

Erzincan Binali Yıldırım University

Hurufat Notebooks are in the archive of the General Directorate of Foundations. In Hurufat registries, there are 1-2 pages of records in 18 books under the name Tercan. However, in some of the books, records of different districts were kept or it was determined that they had court decision documents. All records of Tercan from the 17th and 19th centuries were read, and important information about the district structures was reached. Whether the structures mentioned in the records were operational on the date of the registration or, albeit rarely, are included in these records. We learn structures that are not mentioned in other sources through

these notebooks. For this reason, there are important information in art books in terms of art history.

Tercan, which is a district of Erzincan today, remained under Erzurum Province until the end of the 19th century during the Ottoman Period In 1938, it was connected to Erzincan province and gained its district identity. According to Hurufat Notebooks, there are 7 maşjid, 18 mosques and 6 lodges in Tercan between 1696-1820. In this study, the religious and social structures in the villages, districts and hamlets of the district were investigated by using the Land Registry Tahrir Books and the Yearbooks, especially Hurufat Notebooks, and information was given about the foundation income, appointment conditions and fees of these structures. As a result of our research, it has been observed that some of the settlements in the accident have preserved their names until today, while others have been changed.

Keywords: Erzincan, Tercan, Foundation, Hurufat Notebook.

Nevşehir İli Bizans Kiliseleri Duvar Resimlerinde Yahuda'nın İhaneti

Sahnesi

Gizem ÖNCELEN

Anadolu Üniversitesi

Yahuda'nın İhaneti, İsa'nın passionu (çektikleri) döneminde yer almaktadır. İsa'nın havarilerinden Yahuda İskaryot ile ilgili apokrif İnciller ve kanonik İnciller farklı yaklaşımlar öne sürer. Kilise tarafından resmi olarak kabul edilen 4 kanonik İncilde Yahuda ile ilgili benzer bilgiler yer almaktadır. Bu bilgilere göre Yahuda İsa'yı ele vermek için başkahin Kayafa ile otuz gümüş para karşılığında anlaşır. Havarileriyle yediği Son Akşam Yemeği sonrası İsa ve öğrencileri Gestemani (Zeytin Dağı) denen yere gider. Zeytindağı dönüşünde İsa ve havarilerini Yahuda, başkahinler ve kılıçlı sopalı büyük bir kalabalık beklemektedir. Yahuda "Kimi öpersem, İsa O'dur" der ve "Selam Rabbi" diyerek İsa'yı öper. Bunun üzerine İsa tutuklanır.

Bizans resim sanatında İsa'nın yaşamından sahneler genellikle olayın en can alıcı noktasını gözler önüne serer. Yahuda'nın İhaneti sahnesinde de çevrede değişen detaylar olmakla birlikte genellikle sahnenin merkezinde Yahuda İsa'yı öperken veya öpmek üzere İsa'nın yanağına doğru uzanırken betimlenir. Nitekim Nevşehir'de bulunan Bizans kiliseleri duvar resimlerinde de benzer bir sahneleme söz konusudur. Yapılarda İsa'yı yakalayan kalabalık ve taşıdıkları savaş aletleri farklılık sergilemektedir. Bununla birlikte bu sahne içinde yer alan bir diğer unsur havari Petrus ile ilgilidir. Bazı yapılarda teolojiyle bağlantılı olarak havari Petrus'un Malkus ismindeki başkahinin kölesinin kulağını keserken betimlendiği görülmektedir.

Nevşehir ilinde Yahuda'nın İhaneti konusunun İsa'nın passion sahneleri arasında oldukça yoğun tasvir edildiği görülmektedir. Nevşehir'de Yahuda'nın İhaneti sahnesinin bulunduğu yapılar; Tokalı Eski Kilise, 15A Nolu Kilise, Elmalı Kilise, Çarıklı Kilise, Karanlık Kilise, Kılıçlar Kilise, Güllüdere Ayvalı Kilise, Keşlik Başmelek Mikhail Kilisesi, Gülşehir Karşı Kilise, Çavuşın Vaftizci Yahya Kilisesi, Sarnıç Kilise, Tatların 1 Nolu Kilise ve Tatların Karaca Kilise'dir.

Anahtar Kelimeler: Nevşehir, Kapadokya, İsa, Yahuda.

Betrayal by Judas Scene on Wall Painting in Byzantine Churches in

Nevşehir

Gizem ÖNCELEN

Anadolu University

Betrayal by Judas scene is the part of Jesus passion. Judas İscariot is one of the Jesus' disciple. There is different approach about Judas life in canonical bibles and apocrypha bibles. However in canonical bible, there is similar notice. According to canonical bible Judas compromise with the high priest Caiaphas for thirty coins because of arrest of Christ. After Last Supper, Christ and his disciples had gone to garden of Gestemani. On the return of Gestemani, there are Judas, priests and large crowded with sword. Judas had said that "Whoever I kiss Jesus" and he kissed Jesus. Thereupon, Jesus is arrested.

Scenes from Jesus' life in Byzantine painting often reveal the most crucial point of the event. In Judah's Betrayal scene, Judah is often depicted in the center of the scene while kissing Jesus or reaching for Jesus' cheek to kiss him. There is a similar staging in Nevşehir. The crowd that caught Jesus and the tools of war are change. However, another factor in this scene is related to the apostle Peter. In some churches, it is seen that, the apostle Peter was depicted while cutting the ear of the slave of high priest named Malkus.

It is seen that the scene of Judas' Betrayal in Nevşehir province is depicted quite intensely among the passion scenes of Jesus. These churches are; Tokalı Old Church, 15A Church, Elmalı Church, Çarıklı Church, Karanlık Church, Kılıçlar Church, Güllüdere Ayvalı Church, Keşlik Archangelios Church, Gülşehir Karşı (St. Jean) Church, Çavuşın Vaftizci Yahya (Nicephorus Phokas) Church, Sarnıç Church, Tatların 1 Church and Tatların Karaca Church.

Keywords: Nevşehir, Cappadocia, Jesus, Judas, passion.

Beçin Kalesi Kazısı Küçük Eserlerinin 3D Tarayıcı Teknolojisi Kullanılarak Belgelenmesi ve Değerlendirilmesi

Göknil ARDA

Ardahan Üniversitesi

Arkeolojik kazılarda ortaya çıkarılan pişmiş topraktan çeşitli kapların yanı sıra metal, cam ve malzemelerden yapılmış üretileri sınıflandırma, tanımlama ve yorumlama yöntemleri arkeolojik alanların tarihlendirme çalışmaları için çok önemlidir. Bu çalışmamızda Muğla İli Milas İlçesi'nde bulunan Beçin Kalesi'nde bugüne kadar yapılmış arkeolojik çalışmalarda ortaya çıkarılmış buluntulardan 2018-2019 yılına ait bir grup eser incelenmiştir.

3D tarayıcı kullanmak suretiyle etüdüklük ve envanterlik nitelikteki pişmiş toprak, metal, cam ve eserlerin bilgisayar ortamında üç boyutlu olarak fotoğraf görüntüleri alınmış ve çizimleri yapılmıştır.

Eser, bu sistemler kullanılarak sayısallaştırılır ve CAD modeli oluşturulmaya hazır hale getirilir. 3 boyutlu optik taramada kâğıt veya markalama kullanmadan yapılan bu ölçümlerde veri kaybı olmamaktadır. Kullanılmasının zorunlu olduğu durumlarda indeks mark olarak adlandırılan bu markaların altında kalan bölgelerde de yüksek kaliteli sonuçlar hassasiyetle elde edilebilmektedir. Optik tarama sonucu elde edilen nokta bulutu herhangi ilave bir işleme gerek duyulmadan direk olarak üretimde kullanılabilir. Bu çalışma sonucunda üretilen nokta bulutu genellikle tersine mühendislik ya da kalite kontrol amaçlı kullanılmaktadır.

3D modeller aynı zamanda üretilen 3 boyutlu bir cismin temelini oluştururlar ve 3D yazıcılar tarafından gerçek bir objeye dönüştürülürler. Katı modelleme, modellenecek cismin gerçek hacmiyle birlikte görüntüsünü yansıtır. Yüzey modellemede ise hacim modellenmez. Sadece var olan objenin kabuksu kısmı sınır teşkil etmesi açısından modellenir. Bu tarz modeller daha kolay ortaya çıkar ancak üretim için katı modelleme kadar yeterli değildir. Arkeolojik buluntuların yukarıda bahsettiğimiz 3D tarayıcıyla belgelenmesi ve 3D yazıcı kullanılarak tümlenmesi sayesinde, ünik eserlerin çizim vb çalışmalar sırasındaki olası mekanik ve kimyasal hasarları önlenebilmektedir.

Beçin Kalesi Kazısı eserlerinin bu yöntemle belgeleme çalışmalarının tamamlanmasından sonra, seçilen gruplarda 3D yazdırma ve tümlenme denemeleri gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beçin, Seramik, Metal, Cam, 3D Tarayıcı

Documentation and Assessment of Small Artifacts Found During Beçin Castle Excavation by Using 3d Scanning Technology

Göknil ARDA

Ardahan University

Classification, description and interpretation methods of the ceramic vessels as well as the products made of metal, glass etc. unearthed during the archaeological excavations are very important tools for dating archaeological sites. In this study, from the finds uncovered during the archaeological excavations of Beçin Castle, located in Muğla Province, Milas District, which have been carried out until today a group of artifacts found in the years 2018-2019 was examined.

The three-dimensional digital images of ceramic, metal, glass artifacts selected for inspection and inventory were taken in computer environment by using 3D scanner and their drawings were made.

Using these systems object is digitized and become ready for CAD design. In these measurements made in three-dimensional optical scanning without using marking or paper no data is lost. In cases that marking has to be used, high-quality results can be obtained sensitively even in the spots under these marks called index marks. Point cloud obtained via optical scanning can be used directly in the production without any requirement for additional processing. Point cloud acquired by this technique is generally used for the purpose of reverse engineering and quality control.

3D models serve also as the basis of the three-dimensional objects to be produced and are converted to solid objects by 3D printers. Solid modeling represents the actual volume and the appearance of the object to be modeled. On the other hand, in surface modeling volume is not modeled. Only the shell of the physical object is modeled to represent the boundaries. This type of models is created more easily but doesn't completely suffice for production in comparison to solid modeling.

By means of documentation of archaeological findings using above mentioned 3D scanner and completing/reproducing them using 3D printers, potential mechanical and chemical damages which may occur in the unique artifacts during the performance of the studies such as drawing etc. can be avoided.

After finishing the documentation studies of artifacts obtained from the Excavation in Beçin Castle with this method, 3D printing and completion/reproduction trials were performed in selected groups.

Keywords: Beçin, Ceramic, Metal, Glass, 3D Scanner.

Harosman (Ortakent) Mağaraları Belgeleme Çalışması

Göknil ARDA

Ardahan Üniversitesi

Harosman Mağaraları Ardahan İl'inin yaklaşık 22 km kuzeydoğusunda, Hanak İlçesi, Ortakent Mahallesi'nin güneybatısında, Çot Deresi mevkiindedir (Harita 1, Foto 3-4). Mağaralar kompleksinin hemen kıyısında yer aldığı Çot Deresi, Kür Nehri'ni besleyen su kaynaklarından biridir.

Kuzeybatı-güneydoğu yönünde, cephesi güneybatı yönünde konumlanan mağaralar, doğal mağaralar olmayıp, dik sayılabilecek eğimli bir tuf kaya oluşumuna insan eliyle oyularak oluşturulmuşlardır. Kaya yerleşimi izleri gösteren söz konusu mağaralar silsilesi, prehistorik çağlardan itibaren hem ikamet yeri hem de ibadet mekânlarına sahip olması nedeniyle kutsal bir yer olarak seçilmiş ve düzenlenmiştir. Hıristiyanlık öncesi ve erken Hıristiyanlık dönemlerinde de bu mekânların özellikle dini amaçlarla kullanıldığını söyleyebiliriz. Kayaya oyularak şekillendirilen bu yapılar, özellikle de kaya kiliseleri bölgede yaşayan küçük dini toplulukların, keşiş ve rahiplerin inziva ve ibadet yeri olarak en elverişli yerlerden biridir. Konumu itibarıyla de korunmaya ve gizlenmeye uygundur. Hıristiyanlığın 4. yüzyıl başlarında serbest bir din olarak tanınmasından sonra bu kaya kiliselerinin yakın çevresine ayrı yapılar halinde ibadethaneler de inşa edilmiştir. Bununla birlikte Hıristiyan nüfusunun bir kısmı sırf sınanmak ve Tanrıya karşı imtihan edilmek üzere bu gözlerden uzak kaya kiliselerini ve ilişkili mekânları kullanmaya devam etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Harosman, Ortakent, Mağara.

Documentation Study of Harosman (Ortakent) Caves

Göknil ARDA

Ardahan University

Harosman Caves are located approximately 22 km northeast of Province Ardahan, in the southwest of Ortakent settlement in the district Hanak, in locality of Çot Deresi (Çot Brook) (Map1, Photo 3-4). Cave complex is located on the bank of Çot Deresi which is one of the tributaries of Kür River.

The caves oriented in northwest-southeast direction, facing towards southwest are not naturally formed; they had been dug by human into an inclined, nearly vertical, tuff rock formation. This series of caves which seem to have been used as rock settlements had been selected and settled since prehistoric times for the purposes of habitation and also sacred places because of having suitable spaces for religious rituals. Moreover, these places had been used

for religious purposes also in pre-Christianity and early-Christianity times. These structures carved into the rocks, especially churches inside them are among the most favorable places served as reclusion and worship places for small religious communities, hermits and priests living in the region. Their location is suitable for shelter and hiding. After the recognition of Christianity as an independent religion in the beginning of 4th Century separate sanctuaries were also built in the surrounding of these rock-cut churches. However, some part of the Christian community had continued to use these isolated rock-hewn churches and related places to examine themselves as to whether they were true believers.

Keywords: Harosman, Ortakent, Cave.

Sanatçı İmgesinde Bir Memlûk Yapısı: Kahire Sultan Hasan Külliyesi

Göksu Özden ÖNER

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

19. yüzyılda Batılı ressamalar, binlerce yıllık kültürel birikime sahip İslam coğrafyasını resimlerinde konu edinirken bu yeni görsel dünyayı algılamaları; duyum, duygu ve düşüncelerinin kesişiminde gerçekleşmiştir. Sanatçı imgesinin somut bir yapıya dönüşüm sürecinde, kimi zaman dekor olarak kullanılan, kimi zaman ise uzakta olanın temsili yapılar, oryantalist resimlerde var olan gerçekliğinden koparılarak yeniden yorumlanmıştır. Bu bağlamda Ortaçağ İslam mimarlığının en gösterişli yapılarından biri olan Sultan Hasan Külliyesi (1356-1362), 19. yüzyıl resimlerinde bir kısmı gerçekçi tasviri ile Mimarlık Tarihi için görsel belge niteliği taşıyan, bir kısmı ise ressamın hayal gücüyle beslenerek formlarının yeniden üretildiği başat yapılardan biri olarak dikkat çekmektedir.

Arap tarihçi Makrizi'nin, İslam dünyasında büyüklüğü ve mimari düzeni bağlamında eşi olmayan bir örnek olarak nitelendirdiği Sultan Hasan Külliyesi; kaleyi andıran yüksek beden duvarları, abidevi girişi, avlu ortasında yer alan gösterişli şadırvanı ve zengin tezyinatıyla İslam mimarisinin, inşa edildiği dönemden günümüze dek önemini koruyan eserlerinden biridir. Sultan Hasan Külliyesi, Memlûk mimarisinin olgunluğa ulaştığı yapı olarak tanımlansa da bir bütün olarak ele alındığında İslam coğrafyasının pek çok bölgesinden bir dizi ögenin özümsemekle bir araya getirildiği bir tasarıma sahiptir. Memlûk mimarlığı üzerinde şekillenen İslam eklektisizmi ile uyumlu bir sentez yaratılan yapıda; İran, Sasani ve Anadolu Selçuklu mimarisinin etkileri görülmekte; bu bağlamda yapı, arzulanın Doğu imgesinin somut bir simgesi haline gelmektedir. Medrese avlusunun devasa boyutlardaki cepheleri, dört yönde yer alan eyvanların yüksek sivri kemerli gösterişli kurguları ve şadırvanının Kahire'de benzer boyutlarda bir eşinin var olmaması, sanatçıların resimlerinde özellikle yapının avlusuna

odaklanmalarını sağlamıştır. Medrese avlusu farklı açılardan, farklı teknik ve üslupta birçok kez resmedilmiştir.

Yakın zamanda Kahire'ye gidilerek Sultan Hasan Külliyesi yerinde incelenmiş, yapının gerek 19. yüzyıldaki gerekse günümüzdeki durumu hakkında görsel belgeler elde edilmiştir. Gerçekleştirilen incelemeler sonucunda; yapının yer aldığı resimlerin bir kısmının belge niteliği taşıyabilecek özellikte detaylar sunduğu, akademik ressamların oryantalist yaklaşımlarıyla ele aldıkları bir kısım resimde ise mimari gerçekliğin sorgulanabilir olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, yapı avlusunun görüldüğü, İskoç ressam David Roberts'ın (1796-1864) çizimi, Amerikalı ressam Henry Augustus Ferguson'ın (1842-1911) ve İngiliz ressam Frederick Goodall'a (1822-1904) atfedilen oryantalist konulu resimleri üzerinden yapının mimari tasarımı ve resimlerdeki izdüşümü sorgulandığında, ressamların benzer açılardan görünüm sunmalarına rağmen farklı mekân algıları yarattığı görülmektedir. Çalışmada, Sultan Hasan Külliyesinin farklı ressamların imgelem dünyalarında yeniden şekillenerek resim düzlemine aktarımı ve yapıya dair saptanan somut verilerin dönüşümü sorgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mimari, Kahire, Sultan Hasan Külliyesi, Oryantalist Resim, İslam Mimarisi.

A Mamluk Structure in the Image of the Artist: Sultan Hasan Complex, Cairo

Göksu Özden ÖNER

Mimar Sinan Fine Arts University

In the 19th century, as western painters employed Islamic geography that has thousands of years of cultural accumulation as their subject in the paintings, they perceived this new visual world at the intersection of their sensations, feelings and thoughts. In the process of transformation of the image of the artist into a concrete structure in the painting plane, the structures that form the subject of the painting, which are sometimes used as a decor, and sometimes the representation of the distant one, were reinterpreted by being detached from the reality in the orientalist paintings. Sultan Hasan Complex (1356-1362), which is one of the most spectacular structures of medieval Islamic architecture, attracts attention as one of the dominant structures, some parts of which are visual documents for the History of Architecture with a realistic depiction in the 19th century painting, and some parts being reproduced with the imagination of the artist.

With its high body walls resembling the castle, the monumental entrance, the flamboyant fountain in the middle of the courtyard, and its rich decoration, Sultan Hasan Complex, which

the Arab historian Al-Maqrizi described as an unprecedented example in the Islamic world in terms of its size and architectural order, has been one of its works that has preserved its importance from the time when the Islamic architecture was built up until today. Although the Sultan Hasan Complex is defined as the structure where the Mamluk architecture reached maturity, it has a design where a number of elements from diverse parts of Islamic geography are assimilated and combined. A synthesis in harmony with Islamic eclecticism shaped on Mamluk architecture; the effects of Iranian, Sassanid and Anatolian Seljuk architecture are seen on the structure, in this regard, the structure becomes a concrete symbol of the desired Eastern image. Gigantic facades of the madrasah courtyard, spectacular construction of the high-pointed arch of the iwans located in four directions, and the fact that the fountain is unique in its size in Cairo have enabled the artists to focus especially on the courtyard of the building. Madrasa courtyard has been portrayed many times in different ways, techniques and styles.

The Complex has been examined on-site in Cairo quite recently and visual documents have been obtained regarding both the present and 19th-century condition of the structure. As a result of the examinations carried out, it is understood that some of the paintings in which the building is seen present real details that can serve as a document and that in some others which academic painters handle with their orientalist approaches, architectural reality is questionable. In this context, when the architectural design of the building and its projection in the paintings are questioned upon the drawing of Scottish painter David Roberts (1796-1864) with the courtyard view of the Sultan Hasan Mosque, upon paintings by the American painter Henry Augustus Ferguson (1842-1911) and those that are attributed to the English painter Frederick Goodall (1822-1904), it is seen that the painters created different perceptions of space despite their appearance from similar perspectives.

In this study, the transfer of the Sultan Hasan Complex to the painting plane by being reshaped in the imaginary worlds of different painters and the transformation of the concrete data determined about the structure will be questioned.

Keywords: Architecture, Cairo, Sultan Hasan Complex, Orientalist Painting, Islamic Architecture.

Rembrandt'a Stüdyodan Bakmak: 17. Yüzyıl Hollanda Sanatında Özgün Bir Üretim Mekânı

Gül Cevahir ALTUN

İstanbul Üniversitesi

Hollanda Altın Çağı'nda ticaretle zenginleşen kentli tüccar (burgher) sınıfın yükselişiyle, sanat yapıtına sahip olma arzusu toplumun geniş kesimlerine yayılmış ve Hollanda'da giderek büyüyen bir sanat pazarı oluşmuştur. Bu talebi karşılamak üzere yoğun bir üretim faaliyetinin gerçekleştiği sanatçı stüdyoları (schilderkamer) 17. yüzyıl Hollanda Sanatı araştırmacıları için önemli bir araştırma alanı olarak belirmiştir. Lonca kayıtları, sanatçı biyografileri ve envanter kayıtları gibi birincil kaynaklardan edinilen bilgilerin ortaya koyduğu sosyo ekonomik tablonun yanı sıra stüdyo, yapıtın üretildiği fiziki mekanın sınırlarını aşarak ressamın tuvaline de uzanmıştır. Sanatçılar arasında artan rekabetin etkisiyle özgün ve yetkin sanatçı kimliğinin sergilenme ihtiyacına olanak tanıyan "Stüdyosunda Sanatçı" betimleri 17. yüzyıl Hollanda resminde bir janra dönüşerek ressamlar tarafından başlı başına bir tema olarak ele alınmıştır.

17. yüzyılda tüm Hollanda içinde kentli nüfusun en kalabalık olduğu şehir olarak Amsterdam sahip olduğu ekonomik imkânlar ve ülkeler arası bağlantılar ağıyla genç ressamlar için bir çekim merkezine dönüşmüştür. Rembrandt da memleketi Leiden'daki ilk stüdyo deneyiminin ardından Amsterdam'a taşınmış, 1639'da kentin yükselen bölgesi St. Antoniesbreestraat'da satın aldığı ve 1656'daki iflasına kadar sanat kariyerinin en parlak dönemini geçirdiği evi kapsamlı bir stüdyo olarak kullanmıştır. Rembrandt henüz kariyerinin başındayken farklı şehirlerdeki ustaların yanında çıraklık eğitimini tamamlayan ressamların, sanatçının yanında kalfalık ya da stüdyo asistanlığı yaparak daha fazlasını öğrenmek istedikleri prestijli bir usta olarak ün kazanmıştır. Rembrandt'ın özgün fırçası kadar bir eğitmen olarak uyguladığı gelenek dışı stüdyo modeli de bu başarısında rol oynamıştır. Grand Tour geleneğinin bir uzantısı olarak genç ressamın eğitiminin son basamağında yer alan İtalya deneyimi karşısında kendi stüdyosunu eşdeğer bir alternatif olarak görmesi, Rönesans ustalarının yapıtlarını kopyalama yöntemiyle etüt etme yerine kendi ders materyallerini hazırlaması, öğrencilerin yalnız çalışabilmeleri için evinde fiziki mekân bölmeleri oluşturması gibi uygulamalar bu modelin özellikleri arasında sayılabilir. Bunlar arasında, Svetlana Alpers'in öncüsü olmayan bir yaklaşım olarak değerlendirdiği ve narrative drawing olarak adlandırdığı teknik ayrıca öne çıkar. Kutsal Kitap öykülerinin resmedilmeden önce öğrenciler tarafından bir tiyatro oyunu gibi canlandırıldığını öne süren bu uygulamayla öyküde yer alan figürlerin jest ve mimiklerinin tuval yüzeyine en iyi şekilde aktarılması hedeflenmiştir. Dönemin yaygın

stüdyo işleyişi ile Rembrandt stüdyosuna özgü dinamiklerin değerlendirileceği bu bildiride sanat ve yaşamın güçlü bir kesişimini örnekleyen Amsterdam stüdyosunun sanatçının yaşamından biyografik kayıtlar eşliğinde ele alınması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Stüdyoda Sanatçı, Rembrandt, Hollanda Altın Çağı, Stüdyo.

Seeing Rembrandt Through His Studio: A “Unique” Production Space in 17th Century Dutch Art

Gül Cevahir ALTUN

İstanbul University

Along with the rise of the urban merchant (burgher) class, who grew rich thanks the commerce during the Dutch Golden Age, the desire to possess a work of art spread to large sections of the society and a growing art market emerged in the Netherlands. To meet this demand, the artist studios (schilderkamer), where an intense activity of creative production took place, emerge as an important research area for 17th century Dutch Art researchers. In addition to the socio-economic picture revealed by the information obtained from primary sources such as guild records, artist biographies and inventory records, the studio reached also to the painter's canvas, crossing the boundaries of the physical space where the artwork was produced. With the effect of the increasing competition among the artists, the “Artist in the Studio” depictions, which satisfy the need to exhibit an original and competent artist identity, were transformed into a genre in the 17th century Dutch painting and adopted as a theme on its own by the painters.

In the 17th century, Amsterdam, being the most urban populated city throughout the Netherlands, possessed economic opportunities and international connections, which became a prime location for young artists. Rembrandt, who after his first studio attempt in his hometown Leiden, moved to Amsterdam in 1639, to the upcoming area St. Antoniesbreestraat where he purchased a property and resided until his bankruptcy in 1656, during which he spent his most successful years as an artist as he converted his home into a working studio. Early in his career, Rembrandt gained a reputation for attracting an array of artists who completed their education but who wanted to gain experience as an apprentice in the presence of a prestigious master. As well as Rembrandt's authentic style, the untraditional studio methods that he used as a master also had a role in his success. Considering his studio as an equivalent to Italy experience which took a part in the last step of young artist's training as an extent of Grand Tour tradition, instead of copying the Renaissance masters' works; preparing his own teaching materials, creating cubicles in his house for his pupils to work in solitude can be said to be amongst the features of

this model. Among these, the technique that Svetlana Alpers regarded as a non-pioneer approach and called narrative drawing also stands out. What was aimed through this technique, which asserted that the scenes from the Bible were reenacted by pupils as theatrical performance in order to transfer the gestures and mimics of the figures from the scenes onto the canvas in a pictorially appropriate way. This paper, in which the common functioning of the studio and unique dynamics of Rembrandt's studio in its era will be considered, aims to focus on The Amsterdam studio, which ensamples a powerful intersection of art and life, through biographical records from the artist's life.

Keywords: Artist in the Studio, Rembrandt, Dutch Golden Age, Studio Practice.

Şanhurfa Müzesi'nde Bulunan Cam Hazneli Gaz Lambaları

Gül GEYİK

Atatürk Üniversitesi

Aydınlatma tarihi incelendiğinde, primitif toplumların ısınma amacı dışında karanlığı gidermek üzere de odun parçaları ve çırayı kullandıkları görülür. Odun ve çıra ile başlayan bu yapay aydınlatma, zamanla seramikten yapılmış yağ kandillerine ve muma doğru ilerleyen bir gelişim göstermiştir. Ortaçağ boyunca aydınlatmaya dayalı işlemler, çoğunlukla bol reçineli ağaçların dallarının ya da balmumuna batırılmış odunların meşale olarak kullanılmasına dayanmaktadır. Bir mekânı ya da sokağı aydınlatma işlemleri Sanayi Devrimi'ne kadar benzer uygulamalarla devam etmiş, yapay aydınlatma asıl gelişimini bu devrim sırasında yaşamıştır. Sanayi Devrimi ile birlikte, özellikle 19. yüzyılda yapay aydınlatmada büyük bir ilerleme kaydedilmiş, bu dönemde gaz lambaları ile hem kapalı mekânlar hem de sokaklar aydınlatılmaya başlanmıştır. Gazın aydınlatma amacı ile kullanılması, 18. yüzyılın ortalarında gerçekleşmiştir. Maden kömüründen elde edilen gazın yanıcılığı üzerine yapılan çalışmalar sonucunda, William Murdoch tarafından elde edilen gaz, arıtılarak sudan geçirilmiş ve böylece yanan gazdan parlak ve beyaz bir ışık elde edilmiştir. İç mekânlarda kullanılan gaz lambaları genel olarak üç farklı tipte; hava basınçlı, pompalı ve fitilli olarak imal edilmişlerdir. Bunlar arasında fitilli olan gaz lambaları Anadolu'da en yaygın kullanılan çeşidi oluşturmaktadır. Fitilli gaz lambaları bir hazne içine benzin emdirilmiş pamuk veya keçenin konulduğu ya da hazne içindeki yakıtı iletmek amacıyla fitilli bir pamuğun kullanıldığı lambalardır. Osmanlı İmparatorluğu'nda ise aydınlatmada meydana gelen bu gelişmeler 19. yüzyıldan itibaren, Batılılaşma Dönemi ile birlikte kendini göstermeye başlamıştır. Osmanlı'da, gaz lambaları özellikle sivil konutlarda ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, gaz lambalarının saray

ve çevresi ile birlikte, halk tarafından da gelinlik kızların çeyizlerinde yer almaya başladığı görülmektedir.

Bu bildiride, Şanlıurfa Müzesi'nde bulunan gaz lambaları incelenecektir. Hazneleri cam malzemeden yapılmış olan eserlerin teknik, boyut, renk, süsleme ve ayar aksamları üzerinde detaylı bir çalışma yapılarak, gaz lambalarının ithal veya yerli üretim olup olmadıkları sorusuna cevap aranacaktır. Eserlerin tipolojik değerlendirmeleri gerçekleştirilecektir. Böylece, Şanlıurfa Müzesi gaz lambaları üzerine yapılacak bu detaylı çalışma ile cam sanatı literatürüne katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gaz Lambası, Şanlıurfa Müzesi, Cam.

Glass Font Gas Lamps of The Şanlıurfa Museum

Gül GEYİK

Atatürk University

A study of the history of lighting shows that primitive societies used wood and kindling for illumination as well as heating. Artificial lighting started with wood and kindling and progressed towards ceramic gas lamps and candles in time. Throughout the Middle Ages, illumination depended on the use of resinous tree branches or staves dipped in wax as a torch. Similar practices continued to illuminate spaces or streets until the Industrial Revolution, which was when artificial lighting underwent a major development process. During the Industrial Revolution, especially in the 19th century, artificial lighting made significant progress, and gas lamps came into use for indoor spaces and streets. Gas was first used for lighting in the middle of the 18th century. William Murdoch made gas based on the studies performed on the flammability of gas made from pit coal. The purified gas was burned to produce a bright and white light. Gas lamps for indoor use are in generally one of three types: compressed air, pump and wick. Wick gas lamps constituted the most commonly used type of lamps in Anatolia. Wick lamps have a wad of cotton or felt dipped in gasoline inside a font or use a cotton wick to deliver gas from the font. In the Ottoman Empire, these developments in lighting emerged after the 19th century with the westernization period. The Ottomans used gas lamps commonly in civilian residences. Also, gas lamps started appearing in public use as part of the dowries of girls of marriage age in addition to their use at the palace and its surroundings.

This paper examines the gas lamps located at the Şanlıurfa Museum. These works, which have fonts made from glass, are analyzed in detail in terms of their technique, dimensions, colors, decorations and adjustment components, and investigates whether they are imported or domestically manufactured products. The artifacts are also typologically evaluated.

This detailed paper on the Şanlıurfa Museum gas lamps is aimed at contributing to the literature of glass art.

Keywords: Gas Lamps, Şanlıurfa Museum, Glass.

Edirne Yeni Saray 2018 Yılı Kazı Çalışmaları

Gülay APA KURTIŞOĞLU, Yavuz GÜNER

Trakya Üniversitesi

Edirne Yeni Saray (Saray-1 Cedide-i Amire), Edirne'nin Sarayıçi olarak adlandırılan bölgesinde, Tunca Nehri'nin batısındaki alanda Sultan II. Murat tarafından 1450 yılında inşa ettirilmeye başlanmış ancak Sultan II. Murat'ın vefatı sebebiyle tamamlanamamıştır. Fatih Sultan Mehmet döneminde yarım kalan inşa faaliyetine yeniden başlanarak 1475 yılında tamamlanmıştır. Kanuni Sultan Süleyman, 1. Ahmet, 4. Mehmet, 2. Ahmet, 3. Ahmet zamanında saray sürekli tamir görmüş ve yeni yapılar eklenmiştir. 1876-77 Rus Savaşı'nda düşmanın şehre yaklaşması nedeniyle Vali Cemil Paşa ile Edirne kumandanı Ahmet Eyüp Paşa'nın anlaşamamaları üzerine Bab'üs Sa'ade civarında yığılan cephanenin patlatılması ile üç gün süren patlamalar sonucu sarayın birçok yapısı yıkılmıştır. Bundan sonra yağma başlamış ve saraya ait kalıntılar başka yapılarda kullanılmıştır.

Farklı yıllarda gerçekleştirilen kazı çalışmaları 2015 yılında sonlandırılmıştır. 2018 yılında tekrar Edirne Müzesi denetiminde, Doç. Dr. Gülay Apa Kurtişoğlu'nun bilimsel danışmanlığında kazılar yeniden başlamıştır. 2018 yılında Matbah-1 Amire ve Demirkapı çevresinde kazılar gerçekleştirilmiştir. Matbah_1 Amire çevresinde daha önce yapılan kazılara devam edilerek mutfak bölümünün temiz ve pis su kanallarının bir bölümü ortaya çıkarılmıştır. Demirkapı çevresinde yapılan kazılarda ise Kum Meydanını çevreleyen avlu duvarlarının bir bölümü, Demirkapı'nın yeri, sarayın temiz ve pis su kanallarının devamı bulunmuştur. Sırlı ve sırsız seramikler, duvar çinisi parçaları, lüleler, el yapımı çiviler, sarayın savaşta kullanıldığını gösteren mermi ve gülle parçaları küçük buluntular arasında yer almaktadır.

Bu çalışmada, 2018 yılında gerçekleştirilen arazi uygulamaları ve sonuçlarına değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Edirne, Edirne Yeni Saray, Osmanlı Dönemi, arkeolojik kazı

Edirne New Palace 2018 Excavation Works

Gülay APA KURTIŞOĞLU, Yavuz GÜNER

Trakya University

Edirne New Palace (Saray-ı Cedide-i Amire), In the area of Edirne called Sarayıçi, to the west of the Tunca River. It was built by Sultan II. Murat in 1450, but It could not be completed due to Sultan II. Murat's death. The unfinished construction activity was resumed in the period of Fatih Sultan Mehmet and was completed in 1475. During the reign of Süleyman the Magnificent, I.Ahmet, IV. Mehmet, II. Ahmet, III. Ahmet, the palace was constantly repaired and new buildings were added. Due to the enemy's approach to the city in the 1876-77 Russian War, the ammunition that collapsed around Babüsus Sa'âde collapsed after the three-day explosions after the ammunition that collapsed around Babüsus Sa'âde after the governor Cemil Pasha and Edirne commander Ahmet Eyüp Pasha disagreed. After that, looting started and the ruins of the palace were used in other buildings.

Excavations carried out in different years were terminated in 2015. In 2018, again under the supervision of Edirne Museum, excavations started again under the scientific consultancy of Assoc. Dr. Gülay Apa Kurtişoğlu. Excavations were carried out around Matbah-ı Amire and Demirkapı in 2018. Previous excavations around Matbah-ı Amire have been continued and a part of the clean and dirty water channels of the kitchen section has been discovered. In the excavations around Demirkapı, a part of the courtyard walls surrounding the Sand Square, the location of Demirkapı, and the continuation of the clean and dirty water channels of the palace were found. Among the small finds are glazed and unglazed ceramics, wall tile pieces, nozzles, handmade nails, bullets and shot pieces that show that the palace was used in war.

In this study, the land practices and their results in 2018 will be mentioned.

Keywords: Edirne, Edirne New Palace, Ottoman Period, excavation.

Urmiye Müzesi'nde Bulunan Erken İslam Dönemine Ait Slip Tekniğindeki Seramiklerin Değerlendirilmesi

Güler YILMAZ

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Urmiye, İran'ın önemli merkezlerinden biri olup, Türkiye sınırına 50km uzaklıkta bulunmaktadır. Bu tarihi kent, İslamiyet öncesi ve İslami dönemde de birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu çalışmada; Urmiye Müzesi'nde yer alan Erken İslam Dönemi'ne ait slip tekniğindeki seramikler ele alınacaktır. Slip yani astar boyama, seramik sanatında önemli bezeme tekniklerindedir. Sıraltı süslemelerinden biri olan slip tekniğinde hamur şekillendirilip

kurutulur ve bisküvi fırınlanması tamamlanır. Daha sonra yüzeyde sarı, beyaz ve krem gibi değişik renkli astarla desenler oluşturulur. Astar kurduktan sonra yüzey renkli veya renksiz sırla kaplanarak ikinci kez fırınlanır. Astarlanan kısımlar hafif kabarık şekilde olur. Böylece astarla bezenen yerler sırn rengini alırken, astarsız yerler ise hamura denk geldiği için sırn rengi daha koyu gözükmetedir. Yüzeye uygulanan beyaz astarın yanı sıra kırmızı, krem, mor, koyu yeşil ve siyah renkli astarlar da tercih edilmiştir.

Slip tekniğinin seramiklerde kullanımı Doğu İran, Maveraünnehir ve Antik Mısır'a kadar gitmektedir. İslam dünyasında ise slip tekniği 9. yüzyıldan itibaren yaygın olarak kullanılmıştır. Aslında başlangıçta, bu teknikte üretilen çömlekler Sâ mânî sınırları içerisinde üretildikleri için Sâ mânî çömlekçiliği de denmektedir. Ancak Sâ mânî sınırları dışında da bu tekniğin üretildiği görülmüştür. Sâ mânîler, İran'ın doğusunu yöneten Abbasi devletine bağlı yerel hanedanlardan biridir. IX.-X. yüzyıllarda Semerkant, Buhara ve Nişapur'da slip tekniğinde seramikler üretilmiştir. X.- XI. yüzyıllarda Merv, Kirman, Rey ve Gurgan gibi İran'ın önemli seramik merkezlerinde de söz konusu tekniğin üretildiği bilinmektedir.

Söz konusu çalışmada Urmiye Müzesi'nde bulunan slip tekniğiyle bezenmiş seramikler astar renklerine göre gruplara ayrılmaktadır. Opak beyaz zemin grubundaki seramiklerde siyah renkle oluşturulmuş başlıca bezeme kûfi hatlı yazılardır. Yazılar; sihir, gizem, dua ibareleri ve eserin sahibine iyi dilekler içeren sözcüklerin yanı sıra anlamsız, sadece bezeme amacıyla da işlenmiştir. Beyaz zemin üzerinde çok renkli astar grubunda yazının yanı sıra soyut bitkisel motifler dikkat çekmektedir. Siyah veya toprak kırmızımsı zeminli örneklerde beyaz benekler, yassı rozetler ve kuş figürleri tüm yüzeyi kaplamaktadır. Zemini sarı renkli olanlarda ise yazı daha basit şekilde işlenmekle beraber bezemede insan, hayvan ve fantastik figürler yer almaktadır. Bu gruptaki süslemelerde insan, hayvan ve fantastik figürlerin kullanılmasında Sasani etkisi dikkat çekmektedir. Ele alınan seramikler 10. yüzyıla aittir. Bu dönemdeki slip tekniği örneklerinde kırmızı hamur rengi görülmektedir. Örneklerde açık ve yayvan formlar tercih edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, 10. yüzyıla ait olan slip tekniğinde üretilmiş seramiklerdeki zemin ve astar renklerinin motif üzerindeki etkisini ayrıntılı bir şekilde bilim dünyasına sunmaktır. Ayrıca, değişen astar rengiyle, tercih edilen motiflerin arasındaki kronolojik bağlantıyı vurgulamaktır. Abbasi dönemi slip tekniğinin; Selçuklu, İlhanlı, Memluk ve Osmanlı dönemleriyle karşılaştırılmasını yapılarak bu tekniğin tarihsel serüvenini gözler önüne sermektir.

Anahtar Kelimeler: Astar Boyama, Abbasi, İran, Sır, Sâ mânî.

Assessment Of Ceramics Produced With Slip Technique Belonging To Early Islamic Period In Urmiye Museum

Güler YILMAZ

Yüzüncü Yıl University

Urmiye is one of the important centers of Iran and located 50 km from Turkey's border. This historical city has hosted many civilizations in pre-Islamic and Islamic period. In this study, ceramics made with slip technique belonging to the Early Islamic Period in Urmiye Museum will be discussed. Slip that means primer paint is one of the important ornament techniques in the art of ceramics. In the slip technique that is one of the underglaze ornamentations, the dough is shaped, dried and its biscuit firing is completed. Then, patterns are created on the surface with primer in different colors like yellow, white and cream. Besides the White primer applied onto the surface, red, cream, purple, dark green and black colored primers are preferred.

The use of slip technique in ceramics goes back to Eastern Iran, Ma wara'un-nahr and Ancient Egypt. The slip technique has been commonly used in the Islamic world as from the 9th century. Indeed, since the pots produced with this technique were initially produced within the borders of Sâ mânî, it is called as Sâ mânî pottery. However, it has been seen that this technique is also used out of the borders of Sâ mânî. In the centuries IX-X. ceramics were produced by slip technique in Samarkand, Bukhara and Nishapur. In the centuries X- XI, it is known that the said technique was produced in the important ceramic centers of Iran such as Merv, Kirman, Rey and Gürgen.

In the said study, the ceramics decorated with slip technique in Urmiye Museum are grouped by the primer colors. The main ornamentation created with black color in the ceramics sorted in opaque white ground group is Cufic scripts. The scripts were engraved either with the words containing magic, mystery, prayer expressions and blessings to the owner of the work of art, or with words that are meaningless only for the purpose of ornamentation. Abstract herbal patterns are outstanding as well as the script in very colored primer group on white surface. In the specimen with black or terra rosa ground, White spots, flat rosette and bird figures cover the surface fully. In those with yellow colored ground, while the script is engraved in a simple way, human, animal and fantastic figures are found in the ornamentation. Sasani impact attracts attentions in the use of human, animal and fantastic figures in the ornamentations of this group. The aim of this study is to present the science world the impact of the surface and primer colors in the ceramics produced with slip technique belonging to 10th century on the pattern in a detailed manner. Also, it is to address the chronological connection between the varying primer

color and preferred patterns. It is to reveal the historical adventure of this technique by comparing the slip technique of Abbasid period with Seljuk, Ilkhanid, Memluk and Ottoman periods.

Keywords: Slip Painting, Abbasid, Iran, Glaze, Sâ mânî.

Ayşe Mina Esen Koleksiyonu'ndan Geç Roma Erken Bizans Dönemi Kandilleri

Gülgün KÖROĞLU, Ozan HETTO

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Bu bildirinin konusunu İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne bağlı olan Ayşe Mina Esen Koleksiyonu'nda bulunan Geç Roma ve Erken Bizans Dönemine ait kandiller oluşturmaktadır. Koleksiyonda Arkaik dönemden, Osmanlı imparatorluğunun sonuna geçen uzun sürece tarihlendirilen çok sayıda kandil olmasına rağmen Geç Roma, Erken Bizans dönemlerinde kullanılmış olan pişmiş toprak, bronz ve cam kandiller değerlendirilmeye çalışılmıştır. Koleksiyonda yer alan 1 adet konik formlu cam kandil, 5 adet pişmiş toprak kandil, 14 adet bronz kandil bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Pişmiş toprak kandillerin hamur özellikleri, üretim teknolojisi (kalıp ya da çark yapımı olması), biçim ve süsleme özellikleri (figür ve desen) incelenmiştir. Bronz kandillerde üretim tekniği (kalıba döküm), biçim özellikleri ve süsleme elemanları (haç, yaprak, deniz kabuğu gibi figür ve desenler) üzerinde durulmuştur. Aydınlatma araç gereçlerinin tipleri, günlük ve dinsel yaşamdaki kullanım alanları, Hıristiyan inançla birlikte ışığın İsa'nın simgesi haline dönüşüp kutsallaşması, mezarlarda bulunmasının pratik ve mistik anlamları, büyü amaçlı kullanılması gibi kandile yüklenmiş anlamlara da değinilmiştir. Geç Antik dönem bronz ve pişmiş toprak kandillerinin bezemesinde kullanılan haç ve benzeri Hıristiyan inancıyla ilişkili anlamlar içeren desenler kandillerin Bizans İmparatorluğuna ait olduğunu gösterir. Yapılan çalışma ile koleksiyon içerisinde bulunan kandil örneklerinin bilim dünyasına kazandırılması ve ikonografik özelliklerinin tanıtılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geç Roma Dönemi, Erken Bizans dönemi, Ortaçağ dönemi, Kandil, Pişmiş Toprak Kandil, Bronz Kandil.

Late Roman Early Byzantine Period Lamps From The Ayşe Mina Esen Collection

Gülgün KÖROĞLU, Ozan HETTO

Mimar Sinan Fine Arts University

The subject of this statement is the oil lamps of the late Roman and early Byzantine periods found in the Ayşe Mina Esen collection, which is affiliated with the Istanbul Archaeological Museums. Although there are many lamps in the collection dated from the Archaic period to the long period leading to the end of the Ottoman Empire, terracotta, bronze and glass lamps used in the late Roman and early Byzantine periods were tried to be evaluated. 1 conical glass oil lamp, 5 terracotta oil lamps and 14 bronze oil lamps in the collection were examined within the scope of this study. The dough properties, production technology (mold or wheel making), form and ornamental features (figure and pattern) of terracotta oil lamps were examined. In bronze oil lamps, production technique (casting into mold), form characteristics and ornamental elements (figures and patterns such as crosses, leaves, seashells) were focused on. The types of illumination tools, their usage in daily and religious life, the turning of light into Christ's symbol and sanctifying with the Christian belief, the practical and mystical meanings of its presence in the tombs, and the meanings attributed to the candle as its use for magic are mentioned. The cross and similar patterns used in the decoration of the Late Antique bronze and terracotta lamps indicate that the lamps belong to the Byzantine Empire. With this study, it is aimed to bring the oil lamps in the collection to the scientific world and to introduce their iconographic features.

Keywords: late Roman period, early Byzantine period, medieval period, oil lamp, Terracotta oil lamp, bronze oil lamp.

Arykanda-Arif Kale'deki (Lykia) Geç Antik ve Bizans Sikkeleri

Hacer SANCAKTAR

Yozgat Bozok Üniversitesi

Arif Kale yerleşimi, Arykanda antik kentinin yaklaşık 1,5 km uzağında ve Finike-Elmalı karayolunun güneyinde yer almaktadır. Yaklaşık 22 dönüm büyüklüğündeki etrafı surlarla çevrili bu yerleşimde, ayakta izlenebilen kalıntıların tümü Bizans Dönemi'nde inşa edilmiştir. Literatürde ilk kez Martin Harrison'un kısa bir makalesi ile tanıtılan söz konusu yerleşim içerisindeki ilk bilimsel kazılar, 2012 yılında başlatılmış olup halen devam ettirilmektedir. Söz konusu kazılarda hepsi bronz olan toplam elli sekiz adet sikke ele geçmiştir. Bu sikkeler içerisinde kondisyonu iyi durumda olanlar MS 4.-8. yüzyıl aralığına tarihlendirilmektedir. Bu

çalışmada yapılan kazılarda ele geçen sikkeler, kazısı sonuçlanmış yapılar dikkate alınarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Arykanda, Arif Kale, Geç Antik, Bizans, Sikke.

Late Antique and Byzantine Coins in Arykanda-Arif Kale (Lycia)

Hacer SANCAKTAR

Yozgat Bozok University

Arif Kale is located approximately 1,5 km from Arykanda ancient city and south of the Finike-Elmalı main road. Arif Kale which surrounded by walls in three directions is approximately 22 decares in size and all the remains are dates back to early Byzantine Period. The settlement is introduced in the literature for the first time by the Martin Harrison's in a short article, and the excavations which started in 2012 are still ongoing. During these excavations a total of fifty-eight bronze coins has been found. Among these coins, the ones in good condition are dated to the 4-8th century AD. In this study, the coins which founded in the excavations will be discussed by considering the buildings which were recover.

Keywords: Arykanda, Arif Castle, Late Antique, Byzantine, Coins

Ortaçağ'dan Günümüze Adana İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması

Kapsamında Tespit Edilen Ceyhan Çeşmeleri

Halil SÖZLÜ

Mersin Üniversitesi

Ceyhan Adana'nın doğusunda, Adana ile Osmaniye arasında ve Ceyhan Nehri kenarındaki verimli ovada kurulmuş bir şehirdir. Tarihi çağlara geçişle birlikte önemli bir konumda olan Ceyhan Ovası, Türkiye Selçuklu devletinin Ceyhan Ovasını ve Adana'yı tamamen ele geçirmesinden sonra, Haçlı Seferleri sırasında ova bir kez daha ön plana çıkmıştır. Ceyhan, 1353–1515 yılları arasında Memluklara bağlı Ramazanoğulları'nın hâkimiyeti altında kalmıştır. 1535 yılında İran seferinden dönen Kanuni Sultan Süleyman'ın Ceyhan'ın Kurtkulağı Köyünde bulunan Kurtkulağı Kervansaray'ında dinlendiği bilinmektedir.

Çalışmamıza konu olan çeşmeler 2019 yılında “Ortaçağ'dan Günümüze Adana İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması” kapsamında incelenmiştir. Yüzey araştırması çalışmalarının ilk dönemi olarak Ceyhan'dan çalışmalara başlanmıştır. Ceyhan'ın tüm köylerine gidilerek altı köyde dokuz çeşme incelenmiştir. Dokuztekn Köyü'nde iki, Kurtkulağı Köyü'nde üç, Ağaçpınar Köyü'nde bir, Durhasandede Köyü'nde bir, Gündoğan Köyü'nde bir ve Gündoğan Köyü ile Kızıldere Köyü arasında bir çeşme bulunmuştur. Çalışma kapsamında incelenen

çeşmeler, köy merkezinde veya köyler arasındaki yollarda yer almaktadır. Eski Halep yolu olarak da bilinen güzergâh üzerindeki bu çeşmelerin inşa tarihleri bilinmemekle birlikte 18.-19.yüzyıl Osmanlı dönemine tarihlendirilebilir. Mimari ve süsleme açısından oldukça sade olan bu eserlerin önemi üzerinde buldukları tarihi yoldan kaynaklanmaktadır. Eski Halep yolu olarak bilinen bu güzergâh, Suriye’den başlamakta ve Adana üzerinden İç Anadolu’ya kadar uzanmaktadır. Ayrıca Ceyhan sınırları içerisinde kalan Kurtkulağı Kervansarayı, Adana – Antakya arasındaki Eski Halep yolundaki önemli bir yapıdır.

Bildirimizde çeşmelerin çizimleri yapılarak, mimari tanımlamaları ve güzergâh üzerindeki diğer çeşmelerle karşılaştırması yapılacaktır. Yine, Antakya üzerinden Halep’e uzanan yol üzerindeki çeşmelerle de mukayese edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Adana, Ceyhan, Osmanlı, Çeşme.

Ceyhan Fountains Identified In The Scope Of Survey Of Adana Province And Districts From The Middle Ages To The Present Day

Halil SÖZLÜ

Mersin University

Ceyhan is a city located in the east of Adana, between Adana and Osmaniye and on the fertile plain near the Ceyhan River. Ceyhan Plain, which is an important position with the transition to the historical ages, came to the fore once again during the Crusades after the Seljuk state of Turkey completely conquered the Ceyhan plain and Adana. Ceyhan remained under the rule of Ramazanoğulları under the Mamluks between 1353-1515. It is known that Suleiman The Magnificent, who returned from his Persian expedition in 1535, rested in the Kurtkulağı Caravanserai in the village of Kurtkulağı of Ceyhan.

The fountains that were the subject of our study were examined in 2019 as part of the “survey of Adana province and districts from the Middle Ages to the present day”. As the first period of the survey work, Ceyhan started to work. Nine fountains were examined in six villages by going to all villages of Ceyhan. Two were found in Dokuztekne village, three in Kurtkulağı Village, One in Ağaçpınar Village, One in Durhasandede Village, One in Gundogan Village and a fountain between Gundogan Village and Kızıldere Village. The fountains studied under the study are located in the village center or on roads between villages. The dates of construction of these fountains on the route, also known as the old Aleppo road, are unknown, but 18.-19.the century can be dated to the Ottoman period. The importance of these works, which are quite simple in terms of architecture and ornamentation, is due to the historical way they are located. This route, known as the old Aleppo road, starts from Syria and runs through Adana to Central

Anatolia. In addition, the Kurtkulağı Caravanserai, which lies within the borders of Ceyhan, is an important building on the old Aleppo road between Adana and Antioch.

In our statement, drawings of fountains will be made and architectural descriptions and comparisons will be made with other fountains on the route. It will also be compared to the fountains on the road leading from Antioch to Aleppo.

Keywords: Adana, Ceyhan, Ottoman, Fountain.

Kozan (Sis) ‘ın Hıristiyan Mimarisi Üzerine Bir Ön Değerlendirme

Hasan BUYRUK

Ordu Üniversitesi

Kozan (Sis) Günümüzde Adana iline bağlı büyük bir ilçedir. Hititler, Asurlular, Persler, Seleukoslar, Romalılar, Bizanslılar, Müslüman Araplar, Ermeniler, Selçuklular, Memlûklular ve Osmanlılar gibi pek çok kavim ve kültür tarafından yaşam alanı olarak kullanılmıştır. Şüphesiz, bütün bu medeniyetlerin izlerini Kozan (Sis) ve yöresinde takip etmek mümkündür. Özellikle yörede uzun süre hüküm süren Roma İmparatorluğu, inanç ve kültürleri gereği yöreyi birçok eserle donatmıştır.

Kozan (Sis)’da, ortaçağ boyunca Bizans ve Ermeniler eliyle yoğun bir mimari yapılaşma görölmektedir. Bunların en önemlilerinden biri de savunma yapılarıyla beraber dini mimari yapılaşmadır. Bu dönemlerde Kozan merkez ve köylerinde inşa edilmiş birçok manastır, kilise, şapel ve sağlık merkezi ile karşılaşmaktayız. Bir kısmının tamamen yok olduğu bu yapıların, bir kısmı temel seviyesinde takip edilebilirken, diğer bir kısmı kısmen varlığını sürdürmektedir. Bunlar içerisinde tamamıyla ayakta olan bir yapı yoktur.

Bu çalışmada, Kozan ilçe sınırları içerisinde tespit edilebilen Hıristiyan mimarlık eserleri sınıflandırılarak, genel bir değerlendirme ile tanıtılacaktır. Sonraki süreçte bu eserler, daha detaylı bir şekilde ele alınarak makale formatında bilim dünyasına sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kozan, Manastır, Kilise, Şapel, Mimari.

A Preliminary Evaluation of Kozan's (Sis) Christian Architecture

Hasan BUYRUK

Ordu University

Kozan (Sis) is a big district in Adana province. It had been used as a settlement by many ancient nations and cultures such as Hittites, Assyrians, Persians, Seleucids, Romans, Byzantines, Muslim Arabs, Armenians, Seljuqs, Mamelukes and Ottomans. Of course, it is possible to see the traces of all these civilizations in Kozan and its region. The Roman Empire,

in particular, ruled the region for a long time and built many artifacts in the region in accordance with their beliefs and culture.

Throughout the Middle Ages, many architectural projects were carried out in Kozan by Byzantines and Armenians. Together with the defense structures, religious architecture is among the most important of these projects. We encounter many monasteries, churches, chapels and health centers built in the Kozan center and its villages at these times. Of these structures some of them have completely disappeared, some can be observed at their foundation level, while others remain partly in existence. Among these, there is no structure that is completely standing.

In this study, Christian architectural works which can be determined within the boundaries of Kozan district will be classified and introduced with a general evaluation. In the next period, these works will be handled in a more detailed way and presented to the world of science in the form of articles.

Keywords: Kozan, Monastery, Church, Chapel, Architecture.

Erzurum Çifte Minareli (Hatuniye) Medrese Ön Yüzünde Orantı ve Modüler Sistem Araştırması

Hatice METİN KUŞÇU

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

Mimarlık tarihi boyunca yapıların işlevselliği yanında güzellik ve estetiği de önem taşımıştır. Yapı ustaları /mimarlar yapılarının plan ve cephe özelliklerinin kurgulanmasında bazı sayısal düzenler, geometri, oran ve modülasyon sistemleri kullanmışlardır. Bilinen en eski ve batı sanatında temel ölçü olarak tercih edilen “Altın Oran” M.Ö. 300’lü yıllarda Yunan matematikçi Euclid (M.Ö. 330-275) tarafından keşfedilmiştir. Anadolu Selçukluları da mimari yapıtlarında matematik ve geometriden faydalanmış ve çoğunlukla kendi estetik anlayışlarından doğan 2/3 oranını kullanmışlardır.

Bir yapının kullanıcılar tarafından ilk algılanan, yapıya davet eden yüzleri ön cepheleridir. Bu cepheler aynı zamanda kentlerin kamusal yüzleridir. Bu nedenle çağlar boyunca mimarlar, yapıların ana girişlerinin yer aldığı ön cephelerini daha farklı düzenlemişlerdir. Yapılarının estetik ve güzelliğini en çok bu özel alanlarda vurgulamışlardır. Ön cephelerdeki düzen sanatçının ve dönemin estetik anlayışını ile beraber siyasi, sosyal ve kültürel ortam hakkında da bazı ipuçları verir.

Günümüzde Anadolu Selçuklu dönemi yapılarının taç kapılarını kütle ve bezeme programı yönünden inceleyen pek çok çalışma mevcuttur. Ancak yapıların ön yüzlerini düzen ve geometri bağlamında bir bütün olarak ele alan sınırlı sayıda kaynak bulunmaktadır.

Bu çalışmada Erzurum Çifte Minareli (Hatuniye) Medresesi'nin ön cephe tasarımı, bu makalede tanımlanmış yöntemler ile daha detaylı bir şekilde incelenmiştir. Cepheyi oluşturan mimari elemanların tek tek kendi içlerinde veya mimari elemanlar ile cephe arasında bir oran arayışı olup - olmadığı, tasarımda standart bir modülasyon sisteminin kullanılıp - kullanılmadığı sorgulanmıştır. Elde edilen veriler ışığında yapının cephe tasarımında kullanılmış olması muhtemel kurallar belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erzurum Çifte Minareli (Hatuniye) Medrese, Ön Cephe Düzeni, Oran, Düzen, Modülasyon.

A Study for the Ratio and the Modular System on the Front Facade of Erzurum Çifte Minareli (Hatuniye) Madrasah

Hatice METİN KUŞÇU

Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA)

Throughout the history of architecture, besides the functionality of the buildings, beauty and aesthetics were also significant. Building masters / architects used numerical layouts, geometry, proportion and modulation systems when designing the plan and facade features of their structures. The “Golden Ratio”, which is the oldest known basic measure in western art, was discovered by the Greek mathematician Euclid (330-275 BC) around 300BC. Anatolian Seljuks also benefited from mathematics and geometry while producing their art works, they preferred to use 2/3 ratio arising from their aesthetic understanding.

The front facades are the first surfaces of the buildings that are perceived by their users and give them a feeling of attraction. These facades are also public face of cities. For this reason, throughout the ages, architects have arranged the front facades of their structures differently, which also included the main entrances of their buildings. They emphasized the aesthetics and beauty of their structures mostly in the front facades. The facades reflect the political, social and cultural milieu along with the aesthetic understanding of the artist and the period.

Today, there are many studies examining the portal of Anatolian Seljuk period buildings in terms of mass and decoration programs. However, there are a limited number of researches dealing with the front faces of the buildings as a whole in terms of order and geometry.

In this study, the front facade design of Erzurum Çifte Minareli (Hatuniye) Madrasah was examined in more detail by applying designated methods defined in this paper. A two-part

investigation was made following the statements in order to see: whether a ratio relationship can be confirmed between architectural elements, either amongst themselves or against the building's facade, and whether the designs have utilised a standard, set kind of modulation system, or not. Following this paper's findings, a possible set of rules that may have been used in the front facade of the building have been formulated.

Keywords: Erzurum Çifte Minareli (Hatuniye) Madrasah, Front Facade Layout, Ratio, Order, Modulation.

René Block Koleksiyonu'ndaki Türkiyeli Sanatçılar Ve Eserleri

Hatice ÖZDOĞAN TÜRKYILMAZ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Bu bildirinin amacı, René Block Koleksiyonu'nda yer alan Türkiyeli sanatçılar ve eserleri hakkında bir değerlendirme yapmaktır. René Block Alman bir galerici, küratör, sanat simsarı, sanat yayıncısı ve sanat koleksiyoncusudur. 1964'te, daha 22 yaşındayken, Cabinet René Block isimli galerisini açarak Almanya'nın en genç galericisi unvanına sahip olmuştur. Daha sonra, o dönemde henüz tanınmayan Joseph Beuys, Nam June Paik, George Maciunas ve Wolf Vostell gibi bir dizi Fluxus sanatçısı ile happeningler, sergiler ve konserler düzenlemiştir. Intermedia sanatı ve happeninglerin tanıtımında öncü isimlerden biri olan René Block, neo-avangard ve Fluxus hareketinin tanınırlığı ve popülaritesinin artmasında belirleyici bir rol oynamıştır. Küresel sanat piyasasında bu sanatçıların galericisi olarak tanınmıştır.

René Block, ilk kez 1991 yılında, Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği (UPSD) tarafından gerçekleştirilen Joseph Beuys Etkinlikleri için Türkiye'ye gelmiştir. Block, 1990'lı yıllardan başlayarak Türkiye çağdaş sanat ortamıyla ilişkiler ağı oluşturmaya başlamıştır. Block, İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSÜ), Vehbi Koç Vakfı (VKV) gibi, Türkiye çağdaş sanat sahnesinin en önemli özel kurum ve kuruluşlarıyla çalışmış, bu kurumlara danışmanlık yapmış, Türkiye çağdaş sanat ortamının şekillenmesinde etkin rol almıştır. Özellikle 1995 yılında düzenlenen 4. Uluslararası İstanbul Bienali'nin küratörlüğünü yapmasıyla başlayan ve ilerleyen yıllarda uluslararası işbirlikleriyle devam eden bir süreçte, René Block, Türkiye sanat ortamının küresel piyasaya açılmasında öncü bir rol oynamış, Türkiyeli genç sanatçıları uluslararası dolaşıma sokmuştur.

Galericilik çalışmalarının ve küratöryal pratiklerinin yanı sıra, 1960'lardan günümüze René Block çeşitli sanat eserleri, özellikle de edisyonlar ve çoğaltmalar toplamıştır. René Block Koleksiyonu'nda klasik tuval resimleri; yerleştirme ve obje sanatından örnekler, fotoğraf ve videoya kıyasla daha az temsil edilmektedir. Bugün Block Koleksiyonu, dünyanın önde gelen

Fluxus koleksiyonlarından biridir. Joseph Beuys, Nam June Paik, George Brecht, Wolf Vostell ve Karl Horst Hödicke gibi pek çok önemli ismin eserlerinin yer aldığı Block Koleksiyonu, Fluxus alanındaki en önemli koleksiyonlar arasında yer almaktadır.

1990’lardan itibaren René Block’un ilgisi öncelikle Avrupa’nın çevresine yönelmiştir: Türkiye, Balkan ülkeleri ve aynı zamanda İskandinav ülkeleri gibi. Bu ilginin sonucu olarak, 1990’ların başından itibaren Türk, Kürt ve Alman-Türk sanatçıların eserlerini toplamaya başlamıştır. Block, Türkiyeli kadın sanatçılardan Füsün Onur, Gülsün Karamustafa, Hale Tenger, Ayşe Erkmen, Aydan Murtezaoğlu, Ebru Özseçen, Mehtap Baydu ile Kürt coğrafyasından Halil Altındere, Şener Özmen, Erkan Özgen, Cengiz Tekin, Fikret Atay, Ahmet Ögüt gibi genç sanatçılar ile Alman-Türk kökenli Nasan Tur ve Nevin Aladağ gibi sanatçıların eserleriyle ilgilenmiştir. Block, her zaman amaçlarına uygun şekilde eserler toplamıştır: Adı geçen sanatçılar başta olmak üzere, Türkiye kökenli pek çok başka sanatçının özellikle ulusal kimlik ve kültürel benlik imgesi, toplumsal cinsiyet rolleri, sosyo-politik olgular gibi konulara odaklanan birçok eserini koleksiyonuna dâhil etmiştir (Block, 28 Kasım 2016; 28 Aralık 2018; 20 Haziran 2019). Günümüzde, René Block Koleksiyonu, Türkiye çağdaş sanatının en kapsamlı seçkilerinden birine sahiptir.

Anahtar Kelimeler: René Block Koleksiyonu, Türkiyeli Sanatçılar.

Artists From Turkey And Their Works In The René Block Collection

Hatice ÖZDOĞAN TÜRKYILMAZ

Ondokuz Mayıs University

The purpose of this paper is to make an assessment of artists from Turkey, and their works which are in the René Block Collection. René Block is a German gallerist, curator, an art dealer, art publisher, and art collector. In 1964, when he was just 22 years old, he earned the title of the youngest gallerist of Germany by opening his gallery Cabinet René Block. Then he organized happenings, exhibitions and concerts with a number of Fluxus artists such as Joseph Beuys, Nam June Paik, George Maciunas, and Wolf Vostell, who were at that time unknown. Being one of the pioneers to promote intermedia art, and happenings, René Block played a decisive role in the increasing recognition and popularity of the neo-avant-garde and Fluxus movement. He gained recognition in the global art market as the gallerist of these artists.

René Block came to Turkey for the first time in 1991 for the Joseph Beuys Events organized by the International Plastic Arts Association. He has started to establish a network with the Turkish contemporary art scene, as from 1990s. He worked for the private organisations such as Istanbul Foundation for Culture and Arts (İKSV) and Vehbi Koç

Foundation (VKF), which are the most important institutions of the Turkish contemporary art scene, he acted as advisor for such organisations, and played an efficient role in the formation of the contemporary art scene in Turkey. He played a pioneering role for the art scene in Turkey to get into the global market and brought young artists of Turkey in the international circulation, during a course of time started when he acted as the curator of the 4th International Istanbul Biennial organized in 1995, followed by the international cooperation activities during the following years.

Besides his gallerist activities and curatorial practices, from the 1960s onwards René Block collected various artworks, particularly editions and multiples. In the Block Collection, the classic medium of painting recedes vis-à-vis installation art, object art, photography and video art. Today, the Block Collection is one of the most prominent Fluxus collections of the world. The Block Collection features works by Joseph Beuys, Nam June Paik, George Brecht, Wolf Vostell and Karl Horst Hödicke to name a few, numbers amongst the most significant in the area of Fluxus.

From the 1990s onwards, René Block's interest primarily turned towards the periphery of Europe: Turkey, the Balkan nations but also the Scandinavian countries. As a result of this interest, from the beginning of 1990s, he started to collect artworks from Turkish, Kurdish and German-Turkish artists. He was interested in works by female artists from Turkey such as Füsün Onur, Gülsün Karamustafa, Hale Tenger, Ayşe Erkmen, Aydan Murtezaoğlu, Ebru Özseçen, Mehtap Baydu, and young artists from Kurdish region such as Halil Altındere, Şener Özmen, Erkan Özgen, Cengiz Tekin, Fikret Atay, Ahmet Öğüt, and German-Turkish origin artists Nasan Tur, and Nevin Aladağ. Block has collected works in accordance with the always aims: mainly mentioned artists, originated in Turkey so much other artists, especially national identity and cultural self-image, on issues such as gender roles, socio-political phenomena has included the collection of many works that focus (Block, November 28, 2016; December 28, 2018; June 20, 2019). At the present time, René Block Collection has one of the most comprehensive oeuvre of contemporary art from Turkey.

Keywords: René Block Collection, Artists from Turkey.

Karakurt Han-ılcası Restitüsyonu

İbrahim YILMAZ, Doğan YAVAŞ

İstanbul Medipol Üniversitesi

Karakurt han-ılcası yapısı, Kırşehir ilinde, Kırşehir-Koçhisar karayolunun 16. kilometresinde ve Karalar Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Karakurt'un bulunduğu

güzergâhta yolun hemen karşı tarafında Kalender Baba Türbesi ve camisi bulunmaktadır. XIII. yüzyıl sonlarına doğru Selçuklular tarafından inşa edildiği birçok araştırmacı tarafından kabul edilen Karakurt, hem han hem de içinden çıkan kaynar sudan dolayı ılıca tesisi olarak planlanmıştır. Orta ölçekli bir kervansaray olan Karakurt ile birlikte Selçuklu döneminde yapıldığı bilinen diğer bütün kervansaraylar, hemen hemen hiç değişmeyen bir konseptle inşa edilmiş sade ve işlevsel yapılardır. Bu nedenle bu yapıların cepheleri, taç kapıları hariç süsleme yönünden zengin bir görünüme sahip değildir. Karakurt, günümüze ulaşmış plan şemasıyla değerlendirildiğinde hem açık (avlu) hem de kapalı kısmı bulunan hanlar sınıfına girmektedir. Fonksiyon ağırlıklı tipolojiye göre de, barınak ve servisleri olan, ayrıca servislerinde ılıcası (hamam) bulunan hanlar grubu içinde yer almaktadır. Karakurt han-ılıcasında konaklama ve ılıca işlevine ait mekânlar hiyerarşik bir biçimlenme ile birbirini takip ederek açık avlu etrafında ön cepheye bitişik düzende sıralanmışlardır. Ayrıca Karakurt'un güney kısmında, at ve develik olarak adlandırılan iki ayrı bölümlü ahırdan oluşmuş servis alanlarının planlanması da, hayvanların insanlardan ayrılıp yolculara daha konforlu konaklama ortamı yaratmak gibi, fonksiyonel açıdan insancıl bir arayışın etkisinin söz konusu olduğunu göstermektedir.

Bu bağlamda çalışmada, günümüze oldukça harap vaziyette ulaşmış olan Karakurt'un; mevcut kalıntıları, yerinde yapılan sondaj kazıları ve arşiv belgelerine dayalı olarak hazırlanan kapsamlı restitüsyonu anlatılmıştır. Restitüsyon çalışmasında, öncelikli olarak alan çalışması ile ortaya çıkartılan mevcut durum (Rölöve), benzer çağdaş yapı örnekleri ve yapı ile ilgili elde edilen yazılı ve görsel belgeler değerlendirilerek güvenilirlik analizleri yapılmış, güvenilirlik analizleri sonucu elde edilen verilerle Karakurt'un kapsamlı ve doğru restitüsyonu gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında, tarihi yapının korunması amacıyla bir sonraki aşamada gerçekleştirilecek olan restorasyonu ile yeniden işlevlendirilmesi konusunda da öneriler geliştirilmiştir. Araştırmada, Karakurt'un Selçuklu dönemine ait diğer konaklama yapılarından ayrı olarak doğal sıcak su kaynağını işlevselliği çeşitlendiren bir servis ögesi olarak ele alan bir anlayışla tasarlanıp inşa edilmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Karakurt'un restitüsyon çalışması sonucu belirginleştirilen plan şemasıyla, Anadolu'da Selçuklu döneminde inşa edildiği bilinen az sayıdaki eş odaklı plana sahip kervansarayların grubunda yer aldığı da tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırşehir, Karakurt, Selçuklu Dönemi, Kervansaray, Eş Odaklı Plan.

Karakurt Inn-Hot Spring Restitution

İbrahim YILMAZ

İstanbul Medipol University

Karakurt Inn-Hot Spring structure is located in Kirsehir province, on the 16th kilometer of Kirsehir-Kochisar highway and within the borders of Karalar Village. On the route to Karakurt, there is Kalender Baba Tomb and mosque just across the road. Karakurt, which is accepted by many researchers to be built by the Seljuks towards the end of the 18th century, was designed both as an inn and a hot spring facility due to the geothermal spring there. Along with Karakurt, a medium-sized caravanserai, all other caravanserais which are known to be built during the Seljuk period are simple and functional structures built with an almost unchanged concept. For this reason, the facades of these structures do not have an enriched view in terms of ornamentation except for the crown gates. Considering its layout plan that has reached today, Karakurt is included in the category of inns with both outdoor (courtyard) and indoor spaces. According to the function-based typology, it is included in the group of inns that have lodges and services, and also have hot spring (hammam) as part of their services. The places belonging to the accommodation and hot spring facilities in Karakurt Inn-Hot Spring are lined up adjacent to the front facade, following each other in a hierarchical form. Also, designing service areas consisting of two separate stables for horses and camels in the southern part of Karakurt shows the effect of a humane pursuit from the functional aspect by separating animals from people and offering a more comfortable accommodation environment for passengers.

In this context, the comprehensive restitution of Karakurt Inn, which has reached the present day in a quite ruined condition, was described in the study based on its existing remains, on-site drillings, and archive documents. In the restitution study, firstly, the reliability analyses were performed by evaluating the current situation revealed by the field exploration (surveying), the examples of similar contemporary structures, and written, and visual documents about the structure. According to the results of these analyses, Karakurt's extensive and accurate restitution was performed. Within the scope of the study, suggestions developed for the restoration and re-functionalization of the historical structure, which will be performed at the next stage, will also be provided. In the study, it was understood that Karakurt Inn was designed and built with an understanding that approaches the natural hot spring as a service element that diversifies the functionality, unlike other Seljukian accommodation structures. According to its layout plan that was identified at the end of the restitution study, it was also

determined that Karakurt was among the limited number of concentric-design caravanserais that were known to be built during the Seljuk period in Anatolia.

Keyword: Kırşehir, Karakurt, Seljukian Period, caravansary.

Miryokefalon Savaş Alanı Yüzeysel Araştırması I (Isparta-Gelendost)

İlker Mete MİMİROĞLU

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Uygarlıklar beşiği olarak kabul edilen Anadolu, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış; birçok savaşa sahne olmuş ender yerlerden birisidir. Son iki yüz yıldır Arkeoloji ve Sanat Tarihi alanlarında bir yerleşim veya yapı bazında yapılan araştırma ve kazılar ile Anadolu'nun zengin geçmişi ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Ne yazık ki üzerinde yeterli araştırmanın yapılmadığı diğer bir araştırma konusu ile savaş alanlarının tespitine yönelik yüzeysel araştırmaları ve kazılardır. Eski çağlardan günümüze değin birçok önemli savaşın gerçekleştiği alanlar, diğer ören yerlerinde olduğu gibi, modern imar faaliyetleri ile kaçak kazıların hedefi haline gelmiş; birçok savaş alanının yeri tespit edilemez noktaya ulaşmıştır. Bu bakımdan pek yaygın olmayan savaş alanları çalışmaları, diğer çalışmalara nazaran çok daha zorlu sonuçlar alınan ve farklı araştırma tekniklerinin uygulanması gereken bir araştırma türü haline gelmiştir.

Anadolu'da gerçekleşmiş savaşların en önemlilerinden birisi de Miryokefalon Savaşı'dır. 1071 Malazgirt Zaferi sonrasında Anadolu'yu yurt edinmeye başlayan Türkler, Konya merkezli kurdukları Anadolu Selçuklu Devleti ile bölgeye hâkim güç haline gelmişlerdir. Bu gücü kırmak ve Selçuklu başkentini almak amacıyla Bizans imparatoru I. Manuel Komnenos önderliğinde yola çıkan kalabalık Bizans ordusu, derin bir vadide II. Kılıçarslan yönetimindeki Selçuklu ordusu tarafından 17 Eylül 1176 tarihinde bozguna uğratılmıştır. Anadolu'nun Türk yurdu olarak tescillendiği savaş olarak kabul edilen Miryokefalon Savaşı'nın yeri kesin olarak hala bilinmemektedir. Günümüzde Denizli, Isparta, Afyon ve Konya il sınırlarındaki yirmiye yakın yerden birisinde olabileceği düşünülen bu savaşın yerinin tespitine yönelik çeşitli çalışmalar yürütülmektedir.

2015-2017 yılları arasında Prof. Dr. Refik Turan başkanlığında ve Türk Tarih Kurumu desteği ile Isparta'nın Gelendost ilçesi sınırları içerisinde Miryokefalon Savaşı'nın yerini tespitine yönelik bir yüzeysel araştırması gerçekleştirilmiştir. 2016 ve 2017 yılları çalışmalarında çok sayıda taşınmaz ve taşınabilir kültür varlığının tespit edildiği bu yüzeysel araştırmasının 2016 yılı sonuçları bu çalışmada sunulmaya çalışılacaktır. Çalışmada dünyada gerçekleştirilen savaş alanı yüzeysel araştırmaları hakkında kısa bir bilgi verilerek; alanda tespit edilmiş çeşitli yapılar ile çevre halkından toplanan ok ucu, kemer tokası, kemer apliği, fibula, kurşun mühür, kabaralı

çivi, koşum parçası, yüksük gibi farklı tiplerdeki yaklaşık 120 adet taşınabilir kültür varlığı da tanıtılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Miryokefalon, Gelendost, Savaş, II. Kılıçarslan, Bizans.

Miryakephalon Battlefield Survey I (Isparta-Gelendost)

İlker Mete MİMİROĞLU

Necmettin Erbakan University

Anatolia considered as the motherland of civilizations, has hosted many civilizations. It is also one of the rare places that witnessed many wars. The rich history of Anatolia is tried to be revealed with the researches and excavations on the basis of a settlement or structure in the fields of Archeology and Art History for the last two hundred years. Unfortunately, there is not enough research on surface surveys and excavations for the detection of battlefields. The areas where many important wars have taken place since ancient times have become the target of illegal excavations with modern development activities, as in other historical sites; therefore the location of many battlefields has reached an undetectable point. In this regard, the battlefield studies, which are not so common, have become a type of research that are taken much more difficult results compared to other studies and requires different research techniques should be applied.

One of the most important battles that took place in Anatolia is the Battle of Myriokephalon. Turks, who started to make Anatolia a dormitory after the 1071 Manzikert Victory, became the dominant power of the region with the Anatolian Seljuk State they established in Konya. The crowded Byzantine army, set out under the leadership of the Byzantine emperor Manuel Comnenos I in order to break this power and take the Seljuk capital, was defeated by the Seljuk army under the leadership of Kılıçarslan II on 17 September 1176. Considered as the war in which Anatolia was registered as a Turkish homeland. The location of the Battle of Miryokefalon, which is accepted as the war in which Anatolia was registered as a Turkish homeland, is still unknown. Today, various studies are being carried out to determine the location of this war, which is thought to be taken place in one of nearly twenty places in Denizli, Isparta, Afyon and Konya provincial borders.

Between 2015 and 2017, a surface survey was carried out under the leadership of Prof Dr Refik Turan and with the support of the Turkish Historical Society to determine the location of the Battle of Miryokefalon in the borders of Gelendost district of Isparta. The 2016 years' results of this surface survey, in which a large number of immovable and portable cultural assets were identified during the 2016 and 2017 studies, will be presented in this study. In the study,

a brief information about the battlefield surveys carried out in the world is given and the various structures identified in the area, approximately 120 portable cultural assets of different types such as arrowhead, belt buckle, belt applique, fibula, lead seal, hobnails, harness, and thimble collected from the surrounding people will also be introduced.

Keywords: Miryokefalon, Gelendost, War, II. Kılıçarslan, Byzantine.

Klasik Dönem Sonrası Osmanlı Medreselerinin Farklılaşan Yönleri Üzerine Düşünceler: Nevşehir Damat İbrahim Paşa Medresesi Örneği

İlknur AKTUĞ KOLAY, Şükrü SÖNMEZER, Soner ŞAHİN

İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Nişantaşı Üniversitesi

Osmanlı mimarisinde klasik dönemin Sinan ekolü bağlamında devamlılığı, evrensel mimarlık kültürü içinde yerini almış olan temel normların, oran düzeninin ve strüktürel çözümlerin ortaya koyduğu ilkelerle açıklanabilir. Özellikle anıtsal yapı örneklerinde, klasik dönem sonrasında da uzunca bir süre etkisini sürdüren bu ekolün bir anlamda Osmanlı mimarlık kültürünün üst kimliğini oluşturduğunu ifade etmek yanlış olmaz. Bu açıdan ele alındığında mimari kimliği biçimlendiren temel olguların bir anda değişime uğraması da pek mümkün değildir. Bu değişimler ancak sosyo-ekonomik dinamikler, kültürel etkileşimler ve yönetim anlayışı ile bağlantılı olarak belli bir süreçte gerçekleşebilmektedir. Bu değişim bazen yenilikleri içeren bazen de geçmişe atıfta bulunan ifade biçimleriyle mimaride somutlaşır. Özellikle 17. yüzyılın sonu ve 18. yüzyılın başını kapsayan geçiş sürecinin ele alınarak değerlendirilmesi, dönemsel olarak farklılaşan mimari dilin anlamlandırılması bakımından önem arz etmektedir.

Bir bütün olarak planlanıp inşa edilen külliyelerde, cami dışındaki yapı türlerinin çoğunda klasik normlardan ayrıışan özellikler, ancak detaylarda izlenebilen ifade biçimleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri olan medrese yapıları bilindiği gibi temel bir işleve yönelik olarak tasarlanan ve Osmanlı mimarisinin pragmatik çözüm ilkeleri doğrultusunda inşa edilmiş olan eğitim yapılarıdır. Medreseler eğitim sisteminin biçimlendirdiği işlev-mekân ilişkisi bağlamında, ana hatlarıyla fazla değişikliğe uğramadan, genelde yinelenen bir tasarım anlayışıyla inşa edilmişlerdir. Öte yandan topografik ve çevresel faktörlerin yanı sıra mimarın tasarım anlayışı, bazen de banînin istekleri doğrultusunda gerçekleşen çözümler bu yapıları zaman zaman özgün kılan ifade biçimlerine ulaştırmıştır.

Lale Devri'nin ünlü sadrazamı Damat İbrahim Paşa'nın, 18. Yüzyılın ilk yarısında (1726-1727), memleketinde kendi adına inşa ettirdiği külliyesi, cami yapısının yanı sıra medresesiyle de yukarıda bahsedilen geçiş döneminin anlaşılması açısından önemli bir yere sahiptir. Merkez

başkentten görece uzak bu Anadolu şehrinin imarında önemli rol oynayan külliyyede, camideki yenilikçi tavrın yanı sıra medrese yapısındaki mimari ve sanatsal yaklaşım bu süreci merkez-taşra ilişkisi bakımından anlamlandırmaktadır. Bu bildirinin de ana konusu, Nevşehir Damat İbrahim Paşa Medresesi bağlamında, Türk Sanat ve Mimarlık Tarihi araştırmalarının bir parçası olarak klasik dönem sonrası Osmanlı medrese mimarisindeki tasarım yaklaşımlarını, uygulanan çözümleri değerlendirmek; ve söz konusu medrese yapısının Türk Sanat ve Mimarlık Tarihi içindeki yerini ele almaktır.

Anahtar Kelimeler: Medrese, Osmanlı, Nevşehir, Mimarlık Tarihi.

Remarks On The Diversifying Aspects Of The Ottoman Madrassas After The Classical Period: Case Study Of Damat İbrahim Paşa Madrassa In Nevşehir

İlknur AKTUĞ KOLAY, Şükrü SÖNMEZER, Soner ŞAHİN

Istanbul Technical University, Mimar Sinan Fine Arts University, Nişantaşı University

The continuity of the Classical period of the Ottoman architecture in the context of Sinan ecole could be explained with the basic principles that have taken place in the global architectural culture as the basic norms, ratio compositions and structural solutions. It would not be inaccurate to state that this ecole having an impact for a long time after the Classical period, especially on the monumental buildings, in a sense makes up the upper identity of the Ottoman architectural culture. When considered from this point of view, a sudden change in the basic features that constitute the architectural identity is unlikely. Such changes occur after a certain time due to the socio-economic dynamics, cultural interactions and administrative mentality. Such changes are concretized in architecture with an expression of sometimes as new forms and sometimes as forms referring to the past. Therefore, it becomes important to analyze and evaluate the transition period covering the end of the 17th century and the beginning of the 18th century to understand the diversifying architectural vocabulary.

Although the building complexes were designed as a whole at the same time, the diversity from the Classical norms in most of the building types except the mosques are observed as expressions in the details. One of such buildings, the madrassa, which is an education building, is designed for a basic function and constructed with in the pragmatic solution principles of the Ottoman architecture. The madrassas, in general, are constructed with a repeating design concept based on the function-space relation formed by the education system and thus keep their design with the main lines. On the other hand, at times unique designs are realized in accordance with the topographic and the environmental factors, the design

philosophy of the architect and sometimes the requests of person who commissioned the structure.

The building complex commissioned by the famous grand vizier of the Tulip period, Damat İbrahim Paşa, in the first half of the 18th century (1726-1727) in his hometown and named after him has an important place besides its mosque with its madrassa in understanding the transition period mentioned above. The architectural and artistic approach of the madrassa building, besides the innovative style of the mosque of the complex that have a role in the urbanization of this Anatolian town relatively away from the capital makes a sense in evaluating the period with in the scope of the capital-province relationship. The major issue of this paper is to analyze and evaluate the design concepts in the Ottoman madrassa architecture after the Classical period from the point of view of Turkish history of art and architecture in the context of Damat İbrahim Paşa Madrassa in Nevşehir and discuss its place in Turkish history of art and architecture.

Keywords: madrasah, history of architecture, Nevşehir, Ottoman.

Tanzimat Dönemi Osmanlı Sarayları Geleneksel Mi Batılı Mı?

İlona Baytar

TBMM Genel Sekreterliği

18. yüzyılda askeri alanda başlayan Batılılaşma hareketlerinin amacı, Osmanlı toplumunda kültürel ve sanatsal değişimleri gündeme getirmek değildir. Ancak siyasi ve kültürel ortamın belirli bir ivme ile birlikte ilerlediği düşünüldüğünde siyasi yapıdaki değişimlerin toplumun her katmanını etkilemiş olması yadsınamaz bir gerçektir. Batılılaşmanın getirdiği değişim, ilk olarak mimari yapıda görülmeye başlar ve bu dönem Osmanlı yapı gramerine sahil saraylar dâhil olur. 19. yüzyılda ise Tanzimat'ın ilanı Batılılaşma olgusuna hız kazandırır. Değişen dünya görüşü ve yaşam tarzının getirdiği ihtiyaç ile anıtsal sarayların inşası başlar. Öyle ki yeni saraylar Osmanlı Devleti'nin kendisini gösterdiği simge yapılara dönüşürken, aynı zamanda da Batı'dan aldığı yeni mimari normlara göre de inşa edilecektir. Özellikle Fransız modeli ile Barok geleneğinden gelen formlar ile elips sofalar, yeni binaların plan şemasını oluşturacaktır.

Bilimsel verilere dayanan betimsel modelli nitel bir araştırmayı içeren bu çalışmada veri toplaması literatür taraması temel nitelikli sanat tarihi ve tarih kitapları, arşiv belgeleri ile birlikte konuyla ilgili makale ve tezlerin incelenmesiyle yapılmıştır. Klasik dönem Osmanlı saray yapıları (Bursa, Edirne ve Topkapı sarayları) belirli bir mimari programa göre inşa edilir. Sarayların mimari programları devlet hiyerarşisine göre şekillenirken, avlulara dağılan bir

düzen hâkimdir. Batılılaşma dönemi saray yapıları ise tek seferde ve tek bir çatı altında inşa edilerek Tanzimat fermanının getirdiği söylemi Batılı normlarla birleştirir. Tamamen döneminin düşünce sisteminin ürünü olan Dolmabahçe Sarayı, antsal ölçüdeki saray inşasını başlatan yapı olur. Simetrik ve Neo-klasik vurgulu yeni saray, geleneksel saray çizgisinden uzaklaşır mı? Ardından gelen Beylerbeyi ve Çırağan sarayları ise yeni ve farklı bir düşünce sisteminin ürünü olarak yeni bir üslup mu getirir, yoksa klasik dönemin mimarı kompozisyonuna göndermeler mi yapar? Bu çalışma, 19. yüzyılın siyasi ve toplumsal dinamikleri içinde gelişen, Dolmabahçe Sarayı ile başlayıp, Beylerbeyi ve Çırağan sarayları ile devam eden, Tanzimat dönemi saraylarının, Batılı mimari normlara göre inşa edilmelerine karşın geleneksel saray yapılarıyla benzerlikleri olup olmadığını sorgulamayı ve aynı zamanda da yeni saray mimarisi üzerine bir okuma yapmayı amaçlar.

Anahtar Kelimeler: Saray, Tanzimat Dönemi, Geleneksel, Batılılı.

Are The Tanzimat Reforms Period Ottoman Palaces Traditional Or Western?

İlona Baytar

TBMM General Secretariat

The aim of the westernisation movement that started in the military sphere in the 18th century was not to bring about cultural and artistic changes in the Ottoman society. However, considering that the political and cultural contexts progressed together with a certain momentum, it is an undeniable fact that the changes in the political structure affected every layer of the society. The change brought about by westernisation is first seen in the architectural structure, and seaside palaces are included in the Ottoman architectural grammar in this period. In the 19th century, the declaration of the Tanzimat Reforms accelerates the westernisation phenomenon. Construction of monumental palaces start with the need arising from the changing worldview and lifestyle. So much so that, while the new palaces turn into iconic buildings that represent the Ottoman Empire, they are also built in accordance with the architectural norms adopted from the West. The French model and forms from Baroque tradition, as well as elliptic anterooms will specifically form the scheme of the new buildings.

In this study, which involves a qualitative research with a descriptive model based on scientific data, data collection is performed by literature review and the study of basic art history and history books, archive documents, and articles and dissertations on the subject. Classical period Ottoman palace structures (Bursa, Edirne and Topkapı Palaces) are constructed according to a certain architectural program. While the architectural programs of the palaces

are formed according to the state hierarchy, a scattered layout is prominent in the courtyards. Whereas the palace structures of the westernisation period unite the discourse of the imperial edict of reorganisation with western norms by being constructed at once and under a single roof. Dolmabahçe Palace, which is a complete product of the thought system of its period becomes the structure that starts the construction of monumental-size palaces. Does the new symmetrical palace with its neo-classical emphasis move away from the traditional palace line? Do the Beylerbeyi and Çırağan Palaces that follow, bring about a new style as the result of a new and different system of thought, or make references to the composition of the classical period architecture?

This study aims to examine whether Tanzimat Reform period palaces, which develop within the political and social dynamics of the 19th century that start with the Dolmabahçe Palace and continue with the Beylerbeyi and Çırağan Palaces, have similarities with traditional palace structures although they were built with western architectural norms, and meanwhile to perform a reading on the new palace architecture.

Keywords: Palace, Tanzimat Period, Traditional, Western.

Yeni Veriler Işığında Diyarbakır Ulu Cami

İrfan YILDIZ

Dicle Üniversitesi

Diyarbakır Ulu Cami, Diyarbakır merkez Sur ilçesinde bulunmaktadır. Yapı bir külliye topluluğundan oluşmaktadır. Cami Anadolu'da inşa edilen en eski tarihli camilerdendir. Eser, zamanla yapılan eklemeler sonucunda bir külliyeeye dönüşmüştür. Bu tebliğin amacı, 2010-2017 yılları arasında Diyarbakır Ulu Cami'nde yapılan restorasyon çalışmaları sonucunda ortaya çıkan verilerden yola çıkarak yapı hakkında şimdiye kadar verilen bilgileri yeniden değerlendirmektir. Çalışma kapsamında sunacağımız veriler restorasyon çalışmaları esnasında ortaya çıkan verilerdir. Diyarbakır Ulu Cami hakkında bilgi verilen birçok kaynakta yapının Büyük Selçuklular döneminde Melikşah tarafından inşa edildiği belirtilmektedir. Restorasyon çalışmalarında Ulu Cami'nin Hanefiler Bölümü'nün kible duvarında yapılan sıva raspasında birkaç kelimesi kalan kufi karakterli bir kitabe ortaya çıkmıştır. Yapılan değerlendirmelerde bu kitabenin Hanefiler Bölümü'nün kible duvarı boyunca devam ettiği ve çıkan yangından kitabenin tahrip olduğu sadece az bir kısmının günümüze ulaştığı anlaşılmaktadır. Bu kitabedeki yazı karakterinden kitabenin Emeviler dönemine ait olduğu anlaşılmaktadır. Ulu Cami, planı bakımında da döneminde inşa edilen Şam Ulu Cami, Mescid-i Aksa (Kibleteyn Cami) ve Harran Ulu Cami ile benzeşmektedir. Tespit edilen yeni kitabeden caminin Emeviler

döneminde inşa edildiğini söyleyebiliriz. Ulu Cami hakkında bilgi verilen kaynaklarda, yapının kiliseden camiye çevrildiği belirtilmektedir. 2010 -2017 yılları arasında yapılan restorasyon çalışmaları sırasında Hanefiler Bölümü'nün güney tarafından camiden önce Ulu Caminin Hanefiler Bölümü'nün yerinde bulunan yapının güney duvarı tespit edilmiştir. Ayrıca Hanefiler Bölümü'nün doğu cephesinin önünde kilisenin narteks bölümü ve bu bölüme ait sütunlar, mozaik süslemeler ortaya çıkarılmıştır. Kilisenin 1990 yıllarında yapılan Ulu Cami'nin önündeki yeraltı çarşısının altına doğru devam ettiği anlaşılmıştır. Bu verilerden caminin kiliseden çevrilen bir yapı olmadığı anlaşılmıştır. Diyarbakır Ulu Cami Mor Toma Kilisesi'nin müstemilatının bulunduğu alanda cami olarak inşa edilmiştir. Restorasyon çalışmaları sırasında yapılan araştırma kazısında Hanefiler Bölümü'nün zemininde ortaya çıkan farklı dönemlere ait döşeme izleri de Ulu Cami'nin yeniden inşa edildiğini göstermektedir. Sonuç olarak, 2010-2017 yılları arasında Diyarbakır Ulu Cami'nde yapılan restorasyon çalışmalarında ortaya çıkan yeni bulgular Diyarbakır Ulu Cami'nin Büyük Selçuklular döneminde değil Emeviler döneminde inşa edildiğini göstermiştir. Ayrıca Ulu Cami'nin Mor Toma Kilisesi'nden camiye çevrilmediği kilise müstemilatını yerine yeniden inşa edildiği anlaşılmıştır. Diyarbakır Ulu Cami, Emeviler döneminde 8. Yüzyılda inşa edilmiştir. Mervaniler, Büyük Selçuklular, İnaloğulları, Nisanoğulları, Artuklular, Anadolu Selçuklular, Akkoyunlular ve Osmanlılar döneminde onarılmıştır ve eklemeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Diyarbakır, Ulu Cami. Cami-i Kebir, Selçuklular, Mervanililer.

Diyarbakır Great Mosque in the Light of New Data

İrfan YILDIZ

Dicle University

Diyarbakır Great Mosque is located in the central Sur district of Diyarbakır. The structure is formed in a social complex. The mosque is one of the oldest mosques built in Anatolia. The work is for additions made over time, for a return to a complex. The purpose of this communiqué is to reconsider the information given about the building so far, starting from the reason it was restored during the 2010-2017 Diyarbakır Great Mosque. During the work, the restoration works that we will present are underway. Information about the Diyarbakır Great Mosque is given in the source. During the restoration work, an inscription with a kufic character was found in the plaster scraper on the Qibla wall of the Hanafi Department of the Great Mosque. It was understood from the evaluation made during the qibla wall of the Hanafis Section and the fire that the inscription was destroyed only a small part of it was destroyed. It is understood from the font character in this inscription that the inscription belongs to the

Umayyad period. Ulu Mosque is similar to Damascus Ulu Mosque, Masjid-i Aksa (Kibleteyn Mosque) and Harran Ulu Mosque, which were built during its plan in terms of its plan. From the new inscription, we can say that the mosque was built during the Umayyad period. In the sources given information about the Great Mosque, it is stated that the building was converted from a church to a mosque. During the restoration work carried out between 2010 and 2017, the south wall of the building, which was located in the place of the Hanafi Department of the Great Mosque, was identified from the south side of the Hanafi Department. In addition, the narthex section of the church and the columns and mosaic decorations were unearthed in front of the eastern facade of the Hanafis Section. It was understood that the church continued under the underground bazaar in front of the Great Mosque built in 1990. It was understood from these data that the mosque was not a structure surrounded by a church. Diyarbakır Great Mosque was built as a mosque in the area where the Mor Toma Church's outbuilding is located. During the research excavation carried out during the restoration works, the floor traces of the different periods that appeared on the floor of the Hanafi Department show that the Great Mosque was rebuilt. As a result, the new findings revealed during the restoration works in Diyarbakır Ulu Mosque between 2010-2017 showed that the Diyarbakır Ulu Mosque was built during the Umayyad period, not during the Great Seljuk period. It was also understood that the Great Mosque was not converted into a mosque from Mor Toma Church, but was rebuilt instead of the church outbuilding. Diyarbakır Ulu Mosque was built in the 8th century during the Umayyad period. It was repaired and added in the period of Mervani, Great Seljuks, İnaloğulları, Nisanoğulları, Artuklular, Anatolian Seljuks, Akkoyunlular and Ottomans.

Keywords: Diyarbakır, Great Mosque, Seljuks, Mervani.

Parion Agora ve Dükkânlar 2009-2019 Yılları Arası Geç Roma/Erken

Bizans Dönemi Ticari Amphora Buluntuları

İsmail AKKAŞ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Günümüzde Çanakkale İli, Biga İlçesi, Kemer Köyü sınırları içerisinde yer alan Parion, antik çağlarda Troas Bölgesi'nin kuzeyinde konumlanan bir kenttir. Eusebius tarafından belirtildiğine göre MÖ 709 yılında Miletli ve Paroslu yerleşimci kolonistler tarafından kurulduğu bilinen Parion, jeopolitik konumu nedeniyle, MÖ 7. yüzyıldan MS 11. yüzyıla kadar bölgeler arası ticaretin bir parçası olmuştur. Roma Dönemi'nde önemli bir koloni kenti olan Parion, Geç Roma/Erken Bizans Dönemi'nde ise bir piskoposluk merkezi haline dönüşmüştür. Ayrıca kentin, Roma İmparatorluğu başkentini Konstantinopolis'e taşıdıktan sonraki süreçte

ticari hinterlandı genişlemiş ve Geç Roma/Erken Bizans Dönemi içerisinde Kilikya, Levant, Ege ve Afrika Bölgeleri arasındaki ticari ilişkileri hız kazanmıştır. Bu ilişkilerin izleri, antik Parion şehrinde gerçekleştirilen kazılar sırasında ele geçen kaliteli seramik ve ticari amphoralar tarafından kanıtlanmaktadır. Nitekim kentte gerçekleştirilen arkeolojik kazı çalışmaları sırasında ele geçen ticari amphora buluntularında, Bizans (Doğu Roma) Karanlık Dönemi olarak adlandırılan MS 7. yüzyılın ortalarından MS 9. yüzyılın ortasına kadar olan süreçte birçok Anadolu kentinde olduğu gibi kesilme görülürken, bu duraksamanın MS 9. yüzyılın ortasından itibaren kalktığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın konusu Parion Agora ve Dükkânlar yapı topluluğunda 2009-2019 yılları arasında tespit ettiğimiz Geç Roma/Erken Bizans Dönemine tarihlenen bazı ticari amphora parçalarının değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Değerlendirilen bu amphoralar geç antik çağın önemli form gruplarından olan LRA 1, LRA 2, LRA 3, LRA 4, LRA 8 (Agora M273), LRA 9 (Agora M334), Keay LVII, Keay LIX ve Sinop Tip C I'e ait buluntulardır.

Bu çalışma ile Agora ve Dükkânlar yapı topluluğunda ele geçen amphora buluntular ilk kez tanıtılacaktır. Ayrıca bu buluntuları sayesinde kentin merkezi ve kamusal yapılarının kullanım evreleri ve bu sayesinde kentin ticari ilişkileri hakkında önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Parion, Agora ve Dükkânlar, Geç Antik Çağ, Amphora, Ticaret.

Late Roman / Early Byzantine Commercial Amphora Findings from the Parion Agora and Shops in 2009-2019

İsmail AKKAŞ

Karamanoğlu Mehmetbey University

Located within the borders of Kemer Village in Biga District of Çanakkale Province, Parion is a city located in the north of Troas Region in ancient times. According to Eusebius, Parion, known to be founded by Miletian and Parosian settler colonists in 709 BC, became a part of interregional trade from the 7th century BC to the 11th century AD due to its geopolitical location. Parion, an important colonial city during the Roman Period, became a bishopric centre in the Late Roman/Early Byzantine Period. In addition, the commercial hinterland of the city expanded after moving the capital of the Roman Empire to Constantinople, and commercial relations between Cilicia, Levant, Aegean and African Regions accelerated during the Late Roman/Early Byzantine Period. The traces of these relationships are evidenced by quality ceramics and commercial amphorae unearthed during excavations in the ancient city of Parion. A ceasing in numbers is evident with the coins of the mid-7th and the mid-9th centuries AD,

the so-called Byzantine (East Greek) Dark Ages, whereas that this hesitation had disappeared since the middle of the 9th century AD.

The subject of this study is the evaluation of some commercial amphora pieces dating back to the Late Roman/Early Byzantine Period, which we identified between 2009 and 2019 in the Parion Agora and Shops building community. The amphorae evaluated are the finds belonging to LRA 1, LRA 2, LRA 3, LRA 4, LRA 8 (Agora M273), LRA 9 (Agora M334), Keay LVII, Keay LIX and Sinop Type C I, which are important, form groups of late antiquity.

With this study, amphora finds unearthed in Agora and Shops building community will be introduced for the first time. In addition, thanks to these finds, suggestions will be made about the usage phases of the central and public buildings of the city and the commercial relations of the city.

Keywords: Parion, Agora ve shops, late antique period, amphora, trade.

Harput İç Kale Kazılarında Bulunan Bir Grup Metal Eser Üzerine Değerlendirme

İsmail AYTAÇ

Fırat Üniversitesi

Harput, Doğu Anadolu Bölgesinde Yukarı Fırat bölümünün güneyinde yer almakta olup "Harput Platosu" olarak adlandırılan yüksek kütlenin güneyinde bulunmaktadır. Günümüz Elazığ il sınırlarının 6 km kuzeydoğusunda yer almaktadır. Stratejik bir konuma sahip olan kale, Urartular Dönemi'nden başlayarak birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Tarafımızdan 2014 yılında yeniden başlatılan Harput İç Kale kazılarında çalışmaları biten alanların restorasyon projelerinin bir bölümü devam etmektedir. Elde edilen taşınabilir kültür varlıklarının restorasyon ve yayın çalışmaları devam etmektedir.

2017 yılında Harput İç Kale'de, batı ve güney sur duvarlarında restorasyon öncesi iki sezon sistemli arkeolojik kazılar sürdürülmüştür. Bu çalışmalarda bir grup özel metal buluntu elde edilmiştir. Bildiride bu metal eserler değerlendirilecektir. Toplamda 12 adet olan eserlerin 8 âdeti kemer tokası, 2 adet kolye ucu, 1 adet broş, 1 adet süs iğnesinden oluşmaktadır. Bunlar için geniş bir kaynak taraması yapılmış ve benzer örnekleri ile kıyaslanmıştır. Ayrıca eserlerin çizimleri yapılmış ve çalışma sonunda katalog olarak bir arada verilmiştir. Değerlendirilen eserlerin çoğunun Bizans Dönemine ait olduğu görülmüştür. Arkeolojik kazılarda en korunaklı şekilde günümüze ulaşan eser gruplarından biri de metal örneklerdir. İncelediğimiz eserlerden yapım teknikleri, süsleme motifleri ve ait olduğu toplumun günlük yaşamlarında ne tür süslenme objelerini tercih ettiğini bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca bunları kullanan kişilerin ne tür

bir estetik kaygı ile bunları yaptıklarını değerlendirmek ve sosyal bir statü objesi olma olasılığını araştırmak da amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Harput, Bizans, Metal, Kemer, Süs Objesi.

A Group Metal Work On The Assessment Harput Interior Castle

Excavations

İsmail AYTAÇ

Fırat University

Harput is located to the south of the Upper Euphrates section in the Eastern Anatolia Region and is located to the south of the high mass called the “Harput Plateau.” The castle, which has a strategic location, has hosted many civilizations starting from the Urartu Period. Some of the restoration projects of the areas, whose work has been completed during the Harput İç Kale excavations, which were restarted by us in 2014; and also, restoration and publishing works of gathered cultural heritages are ongoing.

In 2017, systematic archaeological excavations were carried out in Harput İç Kale for two seasons before the restoration on the western and southern city walls. In these studies, a group of special metal finds were obtained. These metal works will be evaluated in the paper. Eight pieces of the 12 pieces in total consist of belt buckles, 2 pendant, 1 brooch and 1 ornamental pins. An extensive literature review was conducted for these and the findings were compared with similar examples. In addition, drawings of the works were made and at the end of the study they were given together as a catalog. It was seen that most of the evaluated works belong to the Byzantine Period. One of the most preserved artifacts in the archaeological excavations is metal samples. Of the works we have examined; information on construction techniques, ornamental motifs and what kinds of decoration objects the society in which they belong are preferred in their daily lives has been found. In addition, the article aims to evaluate what kind of aesthetic anxiety people do with the objects found, and to investigate whether these objects are objects of social status or not.

Keywords: Harput, Byzantine, metal, belt, ornament objects.

Harput Hoca Hasan Hamamı Kazı Çalışması

Kadir ATICI, İsmail AYTAÇ

Elazığ Belediyesi KUDEB Birimi, Fırat Üniversitesi

Son yıllarda Harput'ta İç Kale başta olmak üzere birçok tarihi eserde arkeolojik kazılar yapılmış, bu eserlerin restorasyon projeleri tamamlanmış ve uygulama aşamasına gelinmiştir.

Bunlardan biri de mahalleye de adını veren Hoca Hasan Hamamıdır. Ayrıca Harput, bütün olarak 2018 yılında UNESCO Kültür Mirası Gecici listesine kabul edilmiştir.

Hamam yapıları, değişik dönemlerde toplumların temizlik ihtiyaçları doğrultusunda mimari olarak şekillenmiş ve sosyal yaşantının bir parçası haline gelmiştir. Türk-İslam kültüründe önemli yer tutan hamamlar temizlik, sağlık, sosyal ve kültürel etkinliklerin de yaşandığı mekânlar olmuştur. Elazığ il ve ilçelerinde günümüze 12 hamam nispeten sağlam olarak ulaşmıştır. Kaynaklarda 9 hamamın daha bulunduğu tespit edilmiştir. Harput'ta Hoca Hasan Hamamı, Kale Hamamı, Esemiye Hamamı, Cimşit Bey Hamamı bunlardan önemli olanlarıdır.

Bu çalışmada, Elazığ ili Harput mahallesinde bulunan Hoca Hasan Hamamı, sanat tarihi ve mimarlık tarihi açısından incelenmiştir. Eser, Klasik Osmanlı Hamamlarının Sıcaklık bölümü plan tipolojisine göre dört eyvanlı köşe halvetli guruba girmektedir. Kubbe ile örtülü soğukluk bölümü günümüze büyük oranda sağlam gelmiştir. Fakat ılıkılık, sıcaklık, külhan, su deposu ve odunluk bölümlerinin duvarlarının büyük bölümü günümüze ulaşmış, üst örtüleri ise tamamen yıkılmıştır. Sıcaklıktaki eyvan ve köşe halvet odaları farklı plan göstermektedir. Sıcaklığın kuzey ve güney eyvanları altıgen biçiminde, doğu ve batı eyvanları dikdörtgen biçimindedir. Kuzeydoğu ve güneydoğu halvet odaları sekizgen planlı, kuzeybatı ve güneybatı odaları kare planlıdır. Sıcaklık bölümündeki mekânların farklı planda oluşu pek karşılaşılabilen bir durum değildir. Hamamın iki giriş kapısı bulunmaktadır. Batı cephedeki kapının sade olmasına rağmen doğu cepheden taç kapısının iki yanında balık pulu motifli sütunceler dikkat çekicidir. Yapının doğudaki cümle kapısında, köşelerde kesme, duvarlarda kaba yonu ve moloztaş, kubbe içinde ve kemerlerde tuğla kullanılmıştır. Eser 17. Yüzyılın ilk çeyreğinde yapılmış olmalıdır. Hamamın 2017 yılında arkeolojik kazısı yapılmış, ilgili koruma kurulu tarafından restorasyon ve çevre düzenleme projeleri onaylanmış, böylece uygulama aşamasına gelinmiştir. Bu bildiri Hoca Hasan Hamamı bütün özellikleri ile ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Elazığ, Harput, Hamam, Mimari, Restorasyon.

Harput Hodja Hasan Bath Excavation Work

Kadir ATICI, İsmail AYTAC

Elazığ Municipality KUDEB Unity, Fırat University

In recent years, archaeological excavations have been made in many historical monuments, especially the Inner Castle in Harput, the restoration projects of these works have been completed and the practicing phase has been reached. One of them is the Hodja Hasan

Bath, which also gave the neighborhood its name. In addition, whole Harput area was accepted in the UNESCO Heritage list in 2018.

Bath structures have been architecturally shaped in line with the cleaning needs of the societies in different periods and have become a part of social life. Baths, which have an important place in Turkish-Islamic culture, have been places where cleaning, health, social and cultural activities are also experienced. 12 baths in Elazig province and its districts have survived until today. It was determined in the sources that there are 9 more baths in area. Hodja Hasan Bath, Castle Bath, Esedy Bath and Mr. Cimşit Bath are the important ones in Harput.

In this study, Hodja Hasan Bath, located in Harput neighborhood of Elazig province, has been examined in terms of art history and architectural history. According to the plan typology of the temperature section of the Classical Ottoman Baths, the work belongs to the corner hall with four iwans. The cold room covered with a dome remains nearly the same today. However, most of the walls of the warmth, heat, furnace, water tank and woodshed sections have survived to the present, but their top covers have been completely destroyed. Iwan and corner private rooms in the temperature show different plans. The northern and southern iwans of the restrooms are hexagonal and the eastern and western iwans are rectangular. Northeast and southeast private rooms are octagonal, and northwest and southwest rooms are square. It is not a common situation that the spaces in the temperature section are in different plan. The bath has two entrance doors. Although the door on the west facade is plain, the pillars with fish scale motifs on both sides of the crown door on the east side are remarkable. In the entrance door to the east of the building, cutting was used in the corners, rough direction and rubble on the walls, and brick in the dome and arches. The work must have been made in the first quarter of the 17th century. The archaeological excavation of the bath was made in 2017, the restoration and landscaping projects were approved by the relevant conservation board, thus the implementation phase has been reached. In this report, Hodja Hasan Bath will be handled with all its features.

Keywords: Elazig, Harput, Bath, Architecture, Restoration.

Edirne İli, Keşan İlçesi, Mecidiye Köyü, İtalyan Koyundaki Magarisi Kalesi

İsmail Hakkı KURTULUŞ

Trakya Üniversitesi

Edirne ili, Keşan ilçesine bağlı Mecidiye Köyünün, Saros Körfezi sahilinde bir kale kalıntısı yer almaktadır. Üzerinde daha önce kapsamlı bir çalışma yapılmamış olan bu kalenin ölçümlü planı çıkarılarak, tarihsel süreç içerisindeki durumu araştırılmıştır.

Kalenin bulunduğu alanın yakınında, bugün üzerinde arkeolojik kazı yapılmamış, toprak altında izleri görülebilen büyük bir yerleşimin kalıntısı bulunmaktadır. Tarihi kaynaklarda ismi geçen ve Ortaçağ ve sonrası bazı portulanlarda gösterilen ve henüz yerleştirilmemiş olan Magarisi, Magarix, Magarice (İbriçe), Megarision, Mega Rysion daha sonra İbrikbaba isimli yerleşmeye ait olması kuvvetle muhtemeldir. Bu yerleşmenin güney doğusunda bulunan İbriçe Limanı, yerleşim yerine gelen ticari malların indirildiği ve yüklendiği iskele olmalıdır. Ancak bu korunaklı limanda, gelen veya gidecek malların stoklanacağı bir yapı kalıntısı bulunmamaktadır. Buna karşın, yerleşim yerinin güneybatısında, bugün İtalyan Koyu ya da Kale Koyu olarak anılan, sahil kenarında, bu makalenin konusu olan bir kale kalıntısı bulunmaktadır. Kalenin muhtemelen Magarisi yerleşimi ve İbriçe Limanı ile ilişkisi olduğu anlaşılmakta, tarihsel süreçte ismi geçen yerleşimin bu kaleye sahip olduğu düşünülmektedir. Kapsamlı yapılan yüzey araştırması sırasında kalenin plan tipi, duvar dokusu, seramik buluntuları ve ulaşılan tarihsel veriler geniş bir değerlendirme yapabilme imkânı sunmuştur.

Kalenin surları çeşitli büyüklüklerde kabaca kesilmiş taşların güçlü beyaz bir harç kullanılarak moloz taş duvar tekniğiyle yapılmıştır. Surun, dış ve iç cepheleri ise daha düzgün kesilmiş orta büyüklükteki taşlarla kaplanmıştır. Temel seviyesinde daha büyük kütleli taşlar kullanılmıştır. Güney surları en fazla tahrip olan kısımdır. Doğu surları birkaç metre yükseklikleriyle takip edilebilmekte, batı surları yer yer kalan yüksek izlerle görülmektedir. Kuzey suru ise temel seviyesinde izlenmektedir. Kalenin sınırlarını belirleyen izler takip edilerek çıkarılan plan sonucunda çokgen bir forma sahip olduğu anlaşılmıştır. Toplam beş adet burcu olduğu tespit edilmiştir. Farklı form ve büyüklükte dirler. Kale, arazinin doğal yapısının gerektirdiği durum ve avantajlı bölümler değerlendirilerek şekillendirilmiştir. Güneyde sahil şeridi takip edilmiş, doğuda, kuzey-güney aksında bulunan çatak veya hendek sınır alınmış, kuzeyde alanın en yüksek noktası ve kuzeybatıdaki doğal kayaç kütlesi belirleyici olmuş, batı cephesinde vadi sınırı ve güneybatı uçtaki doğal kayaç kütlesi ile şekillenmiştir. Kalenin güney suru 92 m., doğu suru 80 m., kuzey suru 25,50 m, batı suru 99 m. uzunluğundadır. Kalenin toplam sur uzunluğu 296,50 m. dir. Bulduğu arazinin topografik yapısına göre şekillendirilmiştir ve asimetrik bir plana sahiptir.

Saros Körfezi kıyısında yer alan kale, Ege deniz ticaretinin bir parçası olarak önemli bir işlev görmüş, zengin ve bol miktarda seramik buluntuları, Ortaçağ sürecinde en parlak dönemini yaşadığını göstermiştir. Çalışma sonucunda, İtalyan Koyunda bulunan kalenin, Trakya bölgesi, Edirne ve Ege Denizi deniz ticaretinin önemli bir halkası olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kale, Ortaçağ, Bizans İmparatorluğu, Edirne, Saroz Körfezi.

Magarisi Castle In The Italian Bay, Mecidiye Village, Keşan District, Edirne Province

İsmail Hakkı KURTULUŞ

Trakya University

A castle ruins are located on the coast of Saros Bay in Mecidiye Village, Keşan district, Edirne province. The metered plan of this castle, which has not been studied extensively before, has been removed and its status in the historical process has been investigated.

Near the site of the castle, there is the remains of a large settlement on which no archaeological excavations have been carried out, traces of which can be seen under the ground. Magarisi, Magarix, Magarice (İbriçe), Megarision, Mega Rysion, which are mentioned in historical sources and shown in some medieval and later portulans and which have not yet been localized, are likely to belong to the settlement later named Ibrikbaba. The Port of Ibrice, located to the south-east of this settlement, should be the wharf where the commercial goods coming to the settlement are lowered and loaded. However, in this sheltered Port, there are no remains of a structure from which cargo will be stocked. However, to the southwest of the settlement there is a castle remnant, which is the subject of this article, on the coast, which is today referred to as the Italian Bay or Kale Bay. It is understood that the castle was probably related to Magarisi settlement and the port of İbriçe, and the settlement mentioned in the historical process is thought to have this castle. During the extensive survey, the plan type, wall texture, ceramic finds and historical data of the fortress provided an opportunity to make an extensive assessment.

The fortifications of the castle were made with rubble stone masonry technique using a strong white mortar of roughly cut stones of various sizes. The exterior and interior facades of the rampart are covered with medium-sized stones, which are cut more smoothly. Larger mass stones were used at the foundation level. The southern fortifications are the most destroyed part. The eastern walls can be followed by a few meters high; the western walls can be seen with high traces that remain in place. The northern wall is followed at the foundation level. Following the traces determining the borders of the castle, it was understood that it had a polygonal form as a result of the plan. It was determined that she had a total of five bushing. They are of different forms and sizes. The castle was shaped by evaluating the situation and advantageous sections required by the natural structure of the land. The coastline was followed in the south, the boundary or ditch on the north-south axis was taken in the east, the highest point of the area in the north and the natural rock mass in the northwest were determinant, it was shaped with the valley boundary on the western front and the natural rock mass on the

southwestern end. The southern wall of the castle is 92 m, the eastern wall is 80 m, the northern wall is 25.50 m, the western wall is 99 m. long. The total wall length of the castle is 296.50 m. It is shaped according to the topographic structure of the land on which it is located and has an asymmetrical plan.

The castle, located on the shore of the Saros Bay, served an important function as part of the Aegean maritime trade, and rich and abundant ceramic finds have shown that it had its brightest period in the Middle Ages. As a result of the study, the castle in the Italian Bay, Thrace region, Edirne and the Aegean Sea was understood to be an important Ring of maritime trade.

Keywords: Castle, Medieval, Byzantine Empire, Edirne, Saroz Bay.

Oğuzların Arkeolojik Hatıraları

J. Özlem OKTAY ÇEREZCİ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Türkiş adı 766 sonrasında yerini Oğuz adına bırakmıştır. Böylece Batı Oğuzların tarihi başlamış ve Seyhun boylarında Oğuz Yabgu devleti ortaya çıkmıştır. X. yüzyılda Oğuzlar, Hazar Denizi'nden Seyhun Nehri'nin orta yatağındaki Farab (Karaçuk) ve Isficab (İsbicab /Sayram)'a kadar olan yer ile bu ırmağın kuzeyindeki bozkırlarda varlık göstermişlerdir. Oğuzlar Doğu'da, Isficab bölgesinde ve bunun az kuzeyindeki yerde, Karluklarla komşuydular. Güney'deki sınır, Cürcaniye (Gürgenç)'den başlamaktaydı ayrıca Aral Gölü'nün güneyindeki Baratekin de sınır kasabalarındandı. Diğer bir sınır, Buhara kuzeyindeki çölden başlayarak Isficab bölgesine kadar uzanıyordu. Oğuzlar kuzey yönde ise Peçenekler ve Kimekler (özellikle Kıpçak boyu) ile komşuydular. Söz konusu geniş topraklarda bozkır yaşam tarzını ve yerleşik hayatı sürdüren Oğuzlar, Türk kültürü için oldukça önemli yerleşim yerleri ve eserler ortaya koymuşlardır. Bu yerleşim yerlerinin ve arkeolojik merkezlerinin başında Kazakistan, Kırgızistan ile Rusya ve Ukrayna toprakları gelmektedir. Çalışmamızda, Kazakistan ve Kırgızistan başta olmak üzere bu topraklarda varlık gösteren Oğuzların arkeolojik hatıralarına değinilecek ve bunların Türk sanatındaki yeri ve değeri tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Oğuzlar, Sanat Tarihi, Arkeoloji.

The Archaeological Reminiscence Of Oghuzes

J. Özlem OKTAY ÇEREZCİ

Mimar Sinan Fine Arts University

The name Turgis was replaced by Oghuz after 766. Thus, the history of the Western Oghuzes began and the Oguz Yabgu state emerged around Seyhun. In the X.th century,

Oghuzes existed in the steppes in the north of Seyhun River, from the Caspian Sea to the Farab (Karaçuk) and Isficab (Isbicab / Sayram) that are in the middle bed of this river. The Oghuzes were neighbors of the Karluks in the East, at the Isficab region and at the far north of it. The border in the south was started by Cürcaniye (Gürgeç), and Baratekin where was one of the border towns in the south of Aral Lake. Another border was starting from Bukhara. The Oghuzes were neighbors with Pechenegs and Kimeks (especially Kipchak) in the north direction. The Oguzhes who sustained both the steppe and settled life style in these vast lands, have created very important settlements and artifacts for Turkish culture. These mentioned settlements and archaeological centers are mostly found in lands of Kazakhstan, Kyrgyzstan, Russia and Ukraine. In this study, the archeological reminiscence of Oghuzes in these lands will be mentioned and the importance of these materials tried to be determined from the point of view of Turkish art history.

Keywords: Oghuzes, Art History, Archaeology.

Arşiv Belgeleri Işığında Karahisar-ı Sahip Sancağı'nda Günümüze Ulaşamayan İki Gayri Müslim Yapısı

Kadir TÜRKMEN

Akdeniz Üniversitesi

19. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde değişim ve dönüşümlerin yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir. Gerçekleştirilen reformlar ve yayınlanan nizamnamelerin neticesi olarak ortaya birçok yeni yapı türü çıkmıştır. Bununla paralel olarak, Osmanlı İmparatorluğunda 1856'da ilan edilen Islahat Fermanı ve 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi gayrimüslimlerin ibadet ve eğitim hakları ile ilgili bir dizi maddeler içermektedir. Bu maddelere göre Osmanlı Coğrafyasında yaşayan gayrimüslimler, izin olmaksızın kendi kiliselerinin onarımını yaptırabilmekte, izin dâhilinde yenilerini inşa edebilmekteydiler. Osmanlı Topraklarında yaşayan gayrimüslimleri ilgilendiren bu gelişmelerin yanı sıra Osmanlı'daki önceliği gayrimüslim olmak üzere tüm halka nüfuz etmek için Amerika, İngiltere, Almanya ve Fransa'dan gönderilen Misyonerler, Islahat Fermanının tanıdığı ayrıcalıklardan yararlanarak kendi din ve ideolojisinin benimsenmesi için imparatorluk genelinde birçok yapı inşası talebinde bulunmuşlardır. Bu gelişmeleri takiben 19. yüzyıl ve 20. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde gayrimüslimlerin ve Misyonerlerin imar hareketleri ivme kazanmıştır. Ancak, Arşiv belgelerinden de anlaşıldığı gibi devlet tarafından, bu imar hareketleri boyut, plan ve tasarım bağlamında denetim altına alınmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, Arşiv Belgelerinden hareketle, 20. yüzyıl başlarında, Karahisar-ı Sahip Sancağında ilki Misyoner James Mcnoto tarafından inşa ettirilen Mektep-Kilise, diğeri ise Kosti Efendi tarafından inşa ettirilen Kilise özelinde gayrimüslimlerin inşa hareketleri nasıl gerçekleşir? Hangi koşullarla inşaata izin verilir? Yapıların tasarımları kime aittir? İzinsiz inşa edilen gayrimüslim yapılarına ne gibi işlemler uygulanır? Gayrimüslim yapıların da dönemin mimari üsluplarına rastlanır mı? gibi sorulara cevap aranmıştır. Çalışma sonucunda ise devletin, şehir yönetimi aracılığıyla yapıların konum, boyut, plan hatta pencere tasarımlarına kadar müdahalelerde bulunduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arşiv Belgeleri, Karahisar-ı Sahip Sancağı, Gayrimüslim, İmar Hareketleri.

Two Non-Muslim Structures in Karahisar-ı Sahip Sanjak that Cannot Reach the Present in the Light of Archive Documents

Kadir TÜRKMEN

Akdeniz University

It is a period in which the changes and transformations were experienced intensely in the 19th century Ottoman Empire. As a result of the reforms and published regulations, many new building types have emerged. In parallel, Edict of Reform declared in the Ottoman Empire in 1856 and the Regulations of Maarif-i Umumiye, dated 1869, contains a series of articles related to the worship and education benefits of non-Muslims. According to these articles, non-Muslims living in Geography of the Ottoman were able to repair their churches without permission, and to build new ones within the permit. In addition to these developments concerning the non-Muslims living in Lands of the Ottoman, Missionaries sent from America, England, Germany and France to penetrate the entire population, the priority of which was non-Muslim, and demanded the construction of many structures throughout the empire to adopt their religion and ideology by taking advantage of the privileges afforded by the Edict of Reform. They were found. Following these developments, the development movements of non-Muslims and Missionaries gained momentum in the Ottoman Empire in the 19th and 20th centuries. However, as understood from the archive documents, these zoning movements were tried to be controlled by the state in terms of size, design.

In this study, it was seek an answer to question such as, based on the Archive Documents, in the beginning of the 20th century, how do the construction movements of non-Muslims take place in Karahisar-ı Sahip Sanjak, the first one was built by Missionary James Mcnoto and the other one was built by Kosti Efendi? Under what conditions is construction

allowed? Who owns the designs of the structures? What procedures are applied to non-Muslim structures built without permission? Are the architectural styles of the non-Muslim structures also encountered? As a result of the study, it was understood that the state intervened through the city administration to the location, size, plan and window designs of the buildings.

Keywords: Archive Documents, Karahisar-ı Sahip Sanjak, Non-Müslim, Reconstruction Movements.

Murat Höyük Kazısı: Bizans Dönemi Buluntuları

Korkmaz ŞEN, Abdulkadir ÖZDEMİR, Ziya KILINÇ

Fırat Üniversitesi, Bandırma 17 Eylül Üniversitesi, Fırat Üniversitesi

Bu çalışma Bingöl bölgesinde Murat Nehri kenarında doğal bir tepe üzerinde bulunan Murat Höyük'te 2019 yılında yapılan kurtarma kazısı sonuçlarında ele geçen Bizans Dönemi buluntularını tanıtır. Murat Höyük, Bingöl İli Solhan İlçesi Murat köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. İsmi bulduğu köyden alan ve Murat nehrinin menderes yaptığı kısmında yer alan yerleşimde yapılan kazılarda, buranın dört kültür katmanına sahip olduğu, en alttan üste doğru Erken Tunç Çağı, Erken Demir Çağı, Orta Demir ve Bizans Dönemi'nde iskân edildiği anlaşılmış olup, tabakalar radyokarbon sonuçlarıyla da desteklenmektedir. Bu çalışmaya konu olan Bizans Dönemi mimari yapıları ve buluntuları 9. ve 10. yüzyılları arasına tarihlenmektedir. Geç dönem mimari tabakadan elde edilen bir kömür numunesinin radyokarbon tarihine göre (Tübitak-0679) MS 801-974 (2 sigma) arasında bir tarih vermiştir.

Bingöl'ün ilk sistemli arkeolojik kazısı olma özelliği gösteren Murat Höyük kurtarma kazısı çalışmaları sonucunda bölgenin pek de bilinmeyen ve daha çok yerel özellikler gösteren Bizans dönemi mimari yapısı, geçim ekonomisi, metalürjisi, çanak çömlek teknolojisi hakkında detaylı bilgiler edinilmiştir. Burada yapılan kazılarda ele geçen buluntular arasında tanımlanan seramiklerin Orta Çağ merkezlerinde kullanılan sırlı seramik geleneğinden daha çok yerel ve yöresel örneklerini temsil ettiği görülmektedir. Yerleşimde bezemeli seramikler, kapaklar ve kandillerin yanı sıra günlük kullanım kaplarının da ön planda olduğu tespit edilmiştir. Burada ele geçen küçük buluntular arasında; sikke, haçlar, mızrak ve ok uçları, bıçaklar, oraklar, çiviler, kemik objeler, öğütme ve ezgi taşları vb. gelmektedir. Murat Höyük bulguları hem Orta Çağ'da Bingöl bölgesinde Bizans varlığı konusunda hem de küçük ölçekli köy gibi Bizans yerleşimlerinin nasıl işlevlere sahip olduğu konusundaki arkeolojik bilgilerimize önemli oranda katkı sağlar. Bu çalışma Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki Bizans Dönemi'ne ait verilere yeni katkılar sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğu Anadolu, Bingöl, Bizans.

Murat Hoyuk Excavation: The Findings Of Byzantine Period

Korkmaz ŞEN, Abdulkadir ÖZDEMİR, Ziya KILINÇ

Fırat University, Bandırma 17 Eylül University, Fırat University

This paper introduces the Byzantine findings, obtained from the rescue excavation conducted at the site of Murat Höyük, which is located on a natural hillock by the Murat River in Bingöl, in 2019. Murat Höyük is situated within the borders of Murat Village in Solhan District in Bingöl. It was understood from the excavation works at the site, which is named after the village and located in the part where the Murat river makes a menderes that this place was comprised of four cultural layers and accommodated in the bottom-up periods of the Early Bronze Age, the Early Iron Age, Medieval Iron and Byzantine Period, respectively, and these layers were also supported by radiocarbon results. The Byzantine architectural structures and findings, examined in this study, are dated to the period between the 9th and 10th centuries. A sample of coal, obtained from the architectural layer of the late period, was dated between (Tubitak-0679) AD 801 and 974 (2 sigmas) according to the date of the radiocarbon.

As a result of the Murat Höyük rescue excavation, which stands as the first archeological excavation in Bingöl, some detailed information about the architectural structure, subsistence economy, metallurgy, pottery technology of the Byzantine period, having uncommon and mostly local features, was obtained. It was observed that the ceramics, identified among the findings, obtained in the excavations there, represent local and regional samples more than the tradition of glazed ceramics, used in the Middle-Age centers. It was determined that some daily dishes besides the decorated ceramics, covers and lamps at the site were also on the foreground. Among the small findings, found there were coins, crosses, spearheads and arrowheads, knives, sickles, nails, bone objects, ground and grinding stones, etc. Murat Höyük findings will contribute to our archeological information in regards to both the Byzantine existence in Bingöl in the Medieval Age and how the Byzantine sites such as a small-scale village. This study will make a contribution to the data about the Byzantine Period in the Eastern Anatolia Region.

Keywords: Eastern Anatolia, Bingöl, Byzantine.

Anadolu Selçuklu Döneminden Resimli Bir Elyazması: Nasreddin

Sivasi'nin Tezkiresi (Paris Bn, Persian 174)

Kübra KARABULUT

Bu çalışmada 1272-1273 yıllarında Kayseri ve Aksaray'da, Nasreddin Sivasi (XIII. yüzyıl) tarafından yazılıp dönemin sultanı III. Gıyaseddin Keyhüsrev (1266-1284)'e ithaf edilen Nasreddin Sivasi'nin Tezkiresi'nin tasvirleri incelenmiştir. Nasreddin Sivasi'nin hayatı

hakkında bildiklerimiz, eser içinde vermiş olduğu bilgiler ile sınırlıdır. Nerede doğduğunu ve nerede öldüğünü bilmediğimiz Nasreddin Sivasi, muhtemelen XIII. yüzyılda Anadolu'da yaşamış olan bir astrolog ya da müneccimdir. Yazmış olduğu üç bölümden oluşan resimli elyazmasının ilk bölümünün ismi yoktur. İkinci bölümü Dakaik el-Hakaik (Hakikatlerin Derecesi), üçüncü bölümü Munis el-Havarif olarak isimlendirilmiştir. Eserin ilk iki bölümü 1272 yılında Aksaray'da, üçüncü bölümü 1273 yılında Kayseri'de yazılmıştır. Büyü ve astroloji konulu eserin bilinen tek nüshası Paris BN'de Persian 174 numarasıyla kayıtlıdır.

Çalışmada ele alınan 51 tasvirde Ay Hanelerinde ve Güneş'in burçlara geçişi esnasında görülen melekler ve cinler; çift başlı hayvan tasvirleri, gezegenlerin görüşleri, kentavros ve grifonların yer aldığı özgün sahneler görülmektedir. Resimler, metin içinde, sayfaların farklı yerinde karşımıza çıkmaktadır. İncelenen bu tasvirler, boyut açısından farklılık gösterir. Üslup açısından da farklılık gösteren tasvirlerin üretiminde biri Bizanslı olmak üzere en az iki nakkaşın çalıştığı kanaatine varılmıştır. Bir tasvirin ise 15. yüzyılda Erken Osmanlı döneminde yapıldığı düşünülmektedir.

Nasreddin Sivasi'nin Tezkiresi gerek konusu, gerek 51 özgün tasviri ile dönemi için ünik bir eserdir. Öte yandan bu eser, Anadolu Selçuklu ve Türk-İslam sanatı için farklı bakış açısı sunmasıyla da önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Selçuklu tasvir sanatı, Büyü kitabı, Nasreddin Sivasi, Melek, Cin.

An Illuminated Manuscript From The Anatolian Seljukian Period: The Tezkire Of Nasreddin Sivasi (Paris Bn, Persian 174)

Kübra KARABULUT

In this study, the depictions of Nasreddin Sivasi's Tezkire, which Nasreddin Sivasi (XIII. Century) wrote and dedicated to III. Gıyaseddin Keyhüsrev (1266-1284) in Kayseri and Aksaray in 1272-1273, were examined. What we know about the life of Nasreddin Sivasi is limited by the information he has given in the work. Nasreddin Sivasi, whom we do not know where he was born and where he died, probably XIII. he was an seer or astrologer who lived in Anatolia during the century. The first part of the illustrated manuscript, consisting of three parts he had written, has no name. The second part is named Dakaik Al-Hakaik (The Degree Of Truth) and the third part is named Munis el-Havarif. The first two parts of the work were written in 1272 in Aksaray and the third part in 1273 in Kayseri. The only known copy of the work on magic and astrology is registered in Paris BN under the Persian number 174.

In the 51 depictions discussed in the study, the Moon Digits show the angels and demons seen during the transition of the Sun to the bastions, the depictions of double-headed animals, the views of the planets, the original scenes of kentavros and griffons. Images appear in different parts of the pages in the text. These depictions vary in size. It was concluded that at least two nakkashes, one of them Byzantine, worked in the production of paintings that differ in terms of style. One of the depictions is thought to have been made in the early Ottoman period in the 15th century.

Nasreddin Sivasi's Tezkire is a unique work for both its subject and its 51 original depictions. On the other hand, this work is important for Anadolu Selcuklu and Turkish-Islamic art, as it presents a different perspective.

Keywords: Anatolian, Seljukian, picture, magic book, Nasreddin Sivasi, angel, gin.

Mersin’de Bir Ortaçağ Yapısı: Başnalar Kalesi

Lale YILMAZ

Mersin Üniversitesi

Bildiride Mersin’in 15 km kuzeybatısında, Yenişehir ilçesine bağlı İnsu Köyü yakınında yer alan Başnalar Kalesi konu alınmıştır. Çalışmada, kale yapısının yer aldığı güzergâh ile yapının bölgedeki diğer kale yapıları arasındaki yeri ve öneminin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bölgede 20. yüzyılda farklı dönemlerde Edwards, Hild ve Hellenkemper tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda Başnalar Kalesi’ne yer verilmiştir. Yapı, Akdeniz kıyı şeridi, Aslanköy, Lykaonia yönünü izleyen güzergâhta inşa edilmiş bir Ortaçağ kalesi olarak önem taşımaktadır. Bu nedenle bölgede güvenlik ve gözetleme işlevi taşıdığı öne sürülmektedir. Kilikia bölgesindeki çok sayıdaki kale gibi Başnalar Kalesi’ne ait bilgiler de sınırlıdır, bu nedenle yapının tarihi adı belirlenememiştir.

Kale, vadilerle çevrili bir alanda 550 m yükseklikte bir tepe üzerinde inşa edilmiştir. Günümüze tahrip olmuş biçimde ulaşılmış ancak çepeçevre izlenebilen sur duvarı ve üç burcuyla ayırt edilebilmektedir. Kale, duvar örgüsü ile Bizans Devri’ne ait tarihlendirilmektedir. Günümüze ulaşan kalıntılardan iki katlı olduğu anlaşılmaktadır.

Kalenin günümüzdeki durumu, yapının doğa ve insan tahribatına açık durumda bulunduğunu, koruma ve restorasyon çalışmalarına ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kale, güzergâh, Kilikia, Mersin, Akdeniz.

A Medieval Castle In Mersin: Basnalar Castle

Lale YILMAZ

Mersin University

This study is based on Basnalar Castle, which is located 15 km northwest of Mersin, near Insu village in Yenişehir district. It was aimed to determine the location and importance of the structure on the route and among the other fortresses in the region. The Basnalar Castle was subject in the studies by Edwards, Hild and Hellenkemper at different times in the region during the 20th-century. In the study, it was aimed to determine the location and the importance of the structure between the castle structure and the other castle structures in the region. Başnalar Castle was included in the works carried out by Edwards, Hild and Hellenkemper at different times in the region during the 20th century.

The building is important as a Medieval fortress built on the route following the Mediterranean coastline, Aslanköy, Lykaonia direction. For this reason, it is suggested that it has security and surveillance functions in the region. Like the many castles in the Cilicia region, the information about Basnalar Castle is also limited, so the historical name of the building could not be determined.

The castle was built on a 550 m high hill in an area surrounded by valleys. It has survived to the present day but can be distinguished with its city wall and three signs that can be viewed all around. The castle is dated to the Byzantine Period with its wall weave. It is understood from the ruins that reached today, the castle had two stories. The current situation of the castle shows that the building is open to nature and human destruction and needs conservation and restoration works.

Keywords: Castle, routes, Mersin, Mediterranean.

Tarihi El Yapımı Kâğıtların Üretim Tekniğine Göre Tanımlanması Ve Sınıflandırılması

Mehmet KONUKLAR

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Yazılı kültürel mirasın en önemli taşıyıcısı olan kâğıtlar, kendileri sanat eser olmalarının yanı sıra Hat, Tezhip, Minyatür, Ebru gibi birçok sanatın icra edildiği zemindir. Söz konusu sanat eserlerinin tanımlanmasında yapıldıkları kâğıdın temel özelliklerinin bilinmesi ciddi önem arz etmektedir. M.S. 105 yılında Çin’de icat edilen kâğıt, 5.yy’dan itibaren yazı zemini olarak yoğun kullanılmıştır. 1798 yılında kâğıt fabrikaları kuruluncaya kadar el yazması kitaplar, belgeler, mektuplar ve resimler el yapımı kâğıtlarla oluşturulmuştur. El yapımı

kâğıtlar, ağaç kabukları, paçavra, keten, kenevir vs. kaynaklardan elde edilen selüloz liflerinin doğal yöntemlerle suda dağıtılması ve elek üzerinde belirli bir yöntemle toplanarak kurutulmasıyla üretilmektedir. Bu üretim yöntemi icadından günümüze genel olarak değişmemiş olsa da üretimde kullanılan hammadde türü, liflerin dağıtılma durumu, kâğıt süzgeci ve süzme yöntemi birkaç defa önemli değişikliklere uğramıştır.

El yapımı kâğıtlar tarih boyunca filigranı, rengi, üretildiği şehir veya bölge, verdiği dokunma hissi, kullanım şekli gibi özelliklerine bakılarak Abadi, Semerkandi, Hariri, Alikurna, Avrupa, Hindi, Nohudi vs. onlarca farklı isimle tanımlanmıştır. Bilimsel olmayan bu öznel tanımlamalar yerine el yapımı kâğıtların restorasyon öncesinde süzgeç izi, pH, renk, kalınlık, ahar durumu, lif dağılım ve yönü, lif türü ve dokusu gibi fiziksel ve kimyasal özellikleri analiz edilmeli ve çıkan sonuçlar doğrultusunda sınıflandırılmalıdır. Bu çalışmada tarihi el yapımı kâğıtların sınıflandırılmasında mevcut yöntemlerden farklı olarak kâğıdın üretim yönteminin dikkate alınması ve el yapımı kâğıtların Doğu Kâğıdı, İslam Kâğıdı ve Avrupa Kâğıdı adlarıyla sınıflandırılması irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Kâğıt Üretimi, Restorasyon, Doğu Kâğıdı, İslam Kâğıdı, Avrupa Kâğıdı.

Identification And Classification Historic Handmade Papers According To Production Technique

Mehmet KONUKLAR

Ankara Hacı Bayram Veli University

Paper, which is the most important carrier of written cultural heritage, is the ground where many arts such as Calligraphy, Illumination, Miniature and Ebru are performed as well as being works of art. It is important to know the basic characteristics of the paper they are made in defining the mentioned art works. The paper, which was invented in China in 105 A.D., was used extensively as a writing base since the 5th century. Until paper factories were established in 1798, manuscripts, documents, letters and pictures were created with handmade papers. Handmade papers produced by cellulose fibers, which obtained from the tree bark, rags, linen, hemp etc. sources, distributing in water by natural methods and collecting and drying them on a sieve in a certain method. Although this production method has not changed from the invention to the present, the raw material type used in production, the distribution of the fibers, the paper sieve and the filtering method have undergone significant changes several times.

Handmade papers are defined by dozens of different names as Abadi, Semerkandi, Hariri, Alikurna, Europe, Hindi, Nohudi etc.; by looking at their characteristics such as city or region it was produced, watermark, color, tactile feeling, usage style. Instead of these unscientific subjective definitions, the physical and chemical properties of hand-made papers such as watermark, pH, color, thickness, size, fiber distribution and orientation, fiber type and texture should be analyzed and classified according to the results. In this study, unlike the existing methods of classifying historical handmade papers, the production method of paper is taken into consideration and the classification of handmade papers under the names of Eastern Paper, Islamic Paper and European Paper will be examined.

Keywords: Traditional Paper Production, Restoration, Eastern Paper, Islamic Paper, European Paper.

Yavuz Sultan Selim'in Gravür Portreleri

Mert ŞAHİN

Erciyes Üniversitesi

Yavuz Sultan Selim, 1470 yılında babası II. Bayezid'in sancak beyi olarak bulunduğu Amasya'da dünyaya gelmiştir. 1487 yılında ilk görev yeri olan Trabzon'a sancak beyi olarak atanmış ve burada yirmi dört yıl sancak beyliği yapmıştır. Bu denli uzun idarecilik tecrübesine rağmen 24 Nisan 1512 yılında tahta çıksa da saltanatı oldukça kısa sürmüştür. 1520 yılının Eylül ayında 21'ni 22'sine bağlayan gece vefat etmiştir. Sekiz yıllık saltanatına birçok doğu seferi sığdırmasına rağmen batıdaki fütuhatlarını gerçekleştirememiştir. Ancak birçok Avrupalı tarafından yazılan kitaplarda gravür portreleri yer almaktadır. Bu çalışmada, Paolo Giovio, V.Diaz Tanco, Bartholomaei Georgiewiz, Georg Braun ve Frans Hogenberg, Theodor de Bry, Francesco Sansovino, Richard Knolles, Claude Sonnius, Julius Mandosius ve Nicolas Dorigny gibi müelliflerin eserlerinde yer alan gravürler birbirleri ile karşılaştırılacak, gerçekliği irdelenecek ve sanat tarihi açısından öneminin açıklanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: I.Selim, Gravür, Portre.

Engraving Portraits Of Yavuz Sultan Selim

Mert ŞAHİN

Erciyes University

Yavuz Sultan Selim was born in 1470 in Amasya, where his father, Bayezid II was the Sanjak governor. In 1487, he was appointed as the Sanjak lord to his first place of duty in Trabzon, where he served as the Sanjak principal for twenty four years. Despite his such a long

management experience, his reign was very short, even though he came to the throne on April 24, 1512. In September 1520, the night that connected the 21st to the 22nd, he passed away. Despite fitting many eastern expeditions into his eight-year reign, he was unable to perform his western conquests. However, his engraved portraits take place in the books written by many Europeans. In this study, the engravings in the works of authors such as Paolo Giovio, V. Diaz Tanco, Bartholomaei Georgiewiz, Georg Braun and Frans Hogenberg, Theodor de Bry, Francesco Sansovino, Richard Knolles, Claude Sonnius, Julius Mandosius and Nicolas Dorigny will be compared with each other, the authenticity will be examined and it is aimed to explain its importance in terms of art history.

Keywords: Selim I, Engraving, Portrait.

Kapadokya Bölgesi Duvar Resimlerinde Kutsal Anlam Taşıyan ve Apotropaik Etkili Motifler

Metin KAYA

İstanbul Üniversitesi

Roma kültüründen devam eden Pagan inançlı ve apotropaik unsurların erken Hıristiyan toplumunda devamlılık göstermesinin sanatsal üretime yansıdığı da görülür. Pagan inancının izlerini taşıyan medusa başı, mask gibi apotropaik temalar, Hıristiyan ustalar tarafından dekoratif amaçlı kullanılmaya devam ettirilmiştir. Bunun yanında, yeni Bizans sanatının kendine ait bezeme dekorasyonu içerisinde, Hıristiyan inancına uygun şekilde apotropaik özellikler taşıyan motiflerin kullanımı da görülür.

Kapadokya bölgesi, orta Bizans dönemi duvar resimlerinin en yoğun oranda bulunduğu ve günümüze kadar ulaşabildiği birkaç bölgeden biridir. On birinci yüzyılın ikinci yarısı itibari ile Hıristiyan halk bölgede Türk hâkimiyeti altında sanatsal gelişim gösteremese de sanatsal üretimlerini devam ettirmişlerdir. Bugüne kadar yapılan çalışmalar, hem mimari hem de resimsel veriler doğrultusunda bölgede izole bir sanat anlayışının olmadığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla, dönemin Bizans bezeme anlayışı ve repertuarı Kapadokya duvar resimlerine de yansımıştır.

Çalışmamızda, özellikle Kapadokya bölgesinde orta ve geç Bizans dönemlerine tarihlendirilen kiliselerin duvar resimlerinde karşılaştığımız; yaprak mask, ay, güneş, sekiz kollu yıldız, dönen disk ve madalyonlar, zikzak, değerli taşlar, rozetler, pseudo-kufi ve haç gibi motiflerin kilise içerisinde mekânsal konumları, renk kullanımları ile birlikte kutsal apotropaik anlamları üzerinde durulacaktır. Ayrıca, Kapadokyalı kilise babalarının doktrinlerinin bu

duruma etkileri, dönemin el yazmaları ve duvar resimleri başta olmak üzere; Bizans sanatı içerisinde sanat tarihsel çerçevede, karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılacaktır.

Bölgede duvar resimlerini yapan sanatçıların çoğunluğunun Helenistik gelenekler ve Hıristiyan bilgilerine sahip yerli ustalar olduğunu anlamaktayız. Bizanslı sanatçılar Yukarıda bahsetmiş olduğumuz kutsal anlam taşıyan ve apotropaik etkiye sahip motifleri kilise içerisinde resmederken, Bizans estetiği ile de uyum içerisinde olmalarına önem verilmişlerdir. Leslie Brubaker: “Anikonik dekorasyon sessiz olabilir; ancak müzik veya koku gibi diğer anlatı olmayan olgular gibi anlamların ve kelimelerin ötesinde bir anlayış biçimini sessizce yapılandıran, bir çerçeveyi güçlendiren, güçlü bir yönlendirme manipülatörüdür” cümlesi ile anikonik dekorasyonun ne kadar güçlü bir etkiye sahip olduğunu açıkça ifade etmektedir. Bu anlamda, Kapadokya bölgesi duvar resimlerinde orta ve geç Bizans dönemi duvar resimlerinde bazı anikonik motiflere kutsal anlam ve apotropaik etki eklendiği zaman izleyici açısından aslında ne kadar etkili olduğunu anlayabilmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Bizans, Kapadokya, Duvar Resmi, Motif, Apotropaik.

Motifs With Sacred Meanings And Apotropaic Marks On The Wall Paintings Of Cappadocia Region

Metin KAYA

İstanbul University

In the early Christian society, continuation of pagan beliefs and apotropaic elements derived from the Roman culture can also be observed within the reflections of artistic production. Apotropaic themes bearing the traces of the Pagan faith such as the medusa head and the mask continued to be used for decorative purposes by Christian experts. In addition, these motifs also show apotropaic features in accordance with the Christian faith in the decoration of the new Byzantine art per se.

The Cappadocia region is one of the few regions that contains most of the middle and late Byzantine period wall paintings that are intact over the period of time. As of the second half of the eleventh century, even though the Christian people could not show artistic development in the region under Turkish domination, they continued their artistic production. Studies have revealed that there is no isolated art perception in the region in line with both architectural and pictorial data. Therefore, the Byzantine decoration and repertoire of the period were reflected on the wall paintings of Cappadocia.

In our study, the motifs we have encountered on the wall paintings of churches especially in the Cappadocia region dating back to the middle and late Byzantine periods, such

as leaf mask, moon, sun, eight-armed star, rotating disc and medallions, precious stones, rosettes, pseudo-kufi, crucifix, and their location within the church, their use of color, and their sacred apotropaic meaning will be emphasized. Also, an evaluation about the effects of the doctrines of Cappadocian church fathers on this situation in the Byzantine art, especially about the manuscripts and wall paintings of the period, will be conducted by comparing the art within the historical framework.

We are able to notice that the majority of the artists who drew the wall paintings in the region were the local artists with Hellenistic traditions and Christian knowledge. While Byzantine artists gave the sacred meaning and apotropaic motifs (as mentioned above) in the church, they also gave importance to be in harmony with Byzantine aesthetics. Leslie Brubaker stated that “Aniconic decoration may be voiceless, but, like other non-narrative phenomena such as music or scent, it is a powerful manipulator of perceptions, establishing a framework that silently structures meaning and mode of understanding beyond words.” In this sense, we can understand how effective adding the sacred meaning and apotropaic effect to some aniconic motifs in the middle and late Byzantine period wall paintings of Cappadocia from the viewer’s perspective is.

Keywords: Byzantine, Cappadocia, Wall Painting, Ornament, Apotropaic.

Osmanlı Tanzimat Modernleşmesi Dönemi Batılı Seyyahların Ve Cumhuriyet Modernleşmesi Dönemi Ressamlarının Resimlerinde Konu İşlenişi Bağlamında; Tasavvuf Esinleri

Mine BİCAN

Hacettepe Üniversitesi

Tanzimat ve Cumhuriyet Modernleşmesi olarak adlandırılan her iki dönemi kapsayan, özelinde resimlerine konu olarak tasavvuf imgelerini yansıtan ve çalışmanın örneğini oluşturan pek çok ressamın eserinin irdelendiği bu çalışma ağırlıklı olarak Mevlevilik tasvirlerini içermektedir. Genel olarak batılı seyyahların tasavvurunda, Türk imgesine birçok yaşayış biçimlerini nakşetmelerine karşın, tümden gelim bir yaklaşımı aralayacak olursak Dönen/Dans Eden Dervişleri, Ayinlerini ve Mekânlarını konu olarak ele almayı sıklıkla tercih etmişlerdir. Bunun yanı sıra 18. yüzyıldan itibaren görev alan Galata Mevlevihanesi’nin şeyhlerinin rolü bunda katkı sağlamıştır. Çoğunlukla Doğu imge ve imajlarına duydukları ön yargılarla Osmanlı topraklarına gelen seyyahlar, bu çehreyi tanımaya daha da bir özen göstermiş ve ılımlı bir yaklaşımı tercih etmişler. Pek çok gezginin kaleme aldığı seyahatnamede Mevlevihaneler

tuhaf/anlamsız yerler olarak kayda geçse de bir o kadar gelen gezgin için muhakkak görülmesi gereken cazibe merkezi niteliğini yitirmemiştir.

Seyyahların Osmanlı toplumuna ve Mevlevi bakışına, kişilikleri, mezhep veya tarikatleri, cinsiyetleri ve zevkleri de etkili olmuştur. Sözü geçen pek çok gezgin de Osmanlı insanını içinden tanıma fırsatını bulmuş yani ikamet ederek onların yaşayış biçimi doğrultusunda (bunu mesleki zorunluluk olarak adlandırabiliriz) kendi yaşamlarını onlarınki ile bağdaştırarak ilerletmiştir. Bazı seyyahlar için Mevlevilik ve ona ait seyirlik bir nesne olmanın ötesine geçemezken hatta kimi zaman vahşet olarak nitelendirilirken, bazı seyyahlar içinse hoşlukla seyredilebilen, insana müthiş derecede uhreviyat katan bir ibadet olarak tanımlanabiliyor.

Bu çalışmada Osmanlı insanının yaşayış biçim örnekleri arasında özellikle konu edilen Mevlevilik, birçok tasvirle örneği verilerek Cumhuriyet Modernleşmesi dönemi içerisinde yer alan sanatçıların konu bağlamlarından etkilenmesiyle devam eden ve bir önceki dönemden tamamen farklı ideolojik yaklaşım içerisindeki seyri irdelenmiştir. Gerek 13. yüzyıldan bu yana Anadolu’da hâkim olan tasavvuf düşüncelerinin etkileri, tasavvuf ehli insanların yaşayışları ve onlara dair hikâyeler, gerek seyyahların kompozisyonlarında yer alan örnekler, Cumhuriyet Modernleşmesi döneminde de çalışmada sözü edilen pek çok sanatçıyı etkileyerek, bu gibi konuları resimlerinde işlenişi üzerinde durulmuştur. İçlerinden çok azı gerçekten tasavvuf düşünceleri ile ilgilenirken geri kalan çoğunluğun ise moda vari bir akım peşinde koşmaktan kendilerini alamadıkları anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tanzimat, Modernleşme, Cumhuriyet, Tasavvuf, Mevlevilik.

Sufism Impressions In The Scope Of Works Of Western Travellers In Ottoman Tanzimat (Reorganization) Modernization Period And Painters’ Paintings In Republican Modernization Period

Mine BİCAN

Hacettepe University

This study, covering both periods called Tanzimat and Republican Modernization by and large includes depictions of Mevleviyah and in specifics it examines the work of painters reflecting the images of Sufism as a subject in their works which also constitute examples of the study. In the imagination of western travellers, though they embodied multiple way of living in the Turkish image, if we look for a deductive approach, generally they often chose to deal with the Whirling / Dancing Dervishes, their Religious Ceremonies and Places. Besides, the role of the Galata Mevlevihane (mevlevi lodge) sheikhs served from the 18th century,

contributed to this. The travellers, who came to the Ottoman lands mostly with their prejudices on the opinion and images of the East, paid more attention to learn about this aspect and preferred a moderate approach. In the travel books written by many travellers, Mevlevi lodges have been recorded as strange / meaningless places, but they have not lost its attraction as a must see for equally so many travellers.

Personality, sect or cult, gender and tastes of travellers also had an impact on their view of Ottoman community and Mevlevi approach. Many mentioned travellers had also had the opportunity to get to know Ottoman people from inside which means they continued their lives by harmonizing their own lives with the others' way of living by residing there (we may call this as vocational obligation). For some travellers, Mevleviyah and related issues could not represent anything but theatrical objects and even sometimes as ferocity though for some travellers it could be described as pleasant to witness and a prayer which could contribute enormously to ethereal feelings to people.

In this study, by providing multiple depictions on Mevleviyah, which was mentioned specially among the examples of Ottoman people's lifestyle, is examined in a completely different ideological approach from the previous period by being influenced from the context of artists in Republican Modernization period. The examples of both the effects of Sufistic thoughts prevalent in Anatolia since 13th century, lives of Sufism experts and stories about them and also examples from the compositions of travellers have affected the many artists who are mentioned in this study and lived in Republican Modernization Period and the depiction of these issues in their paintings have been emphasised. While very few of them were really interested in Sufistic thoughts, it is understood that the remaining majority could not help but pursued a fashionable trend.

Keywords: Tanzimat (reorganization), Modernization, Republic, Sufism, Mevleviyah.

Köprüköy Hanı'na Dair Yeni Belgeler Ve Yeni Bir Değerlendirme

Muhammaet ARSLAN

Kars Kafkas Üniversitesi

Çin'den başlayarak Orta Asya'ya ve buradan Anadolu coğrafyası aracılığıyla Ön Asya ve Avrupa'ya kadar ulaşan Ortaçağ'ın dünyaca ünlü İpek Yolu güzergâhının Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki en önemli kavşak ve durağını hiç şüphesiz Erzurum oluşturur. Özellikle Erzurum'a doğudan ve güneyden ulaşan tarihi Pasin Ovası'ndaki yol hattı ile bunu batıya ve kuzeye bağlayan Erzurum Ovası'ndaki yol hattı, tarihinin yanı sıra mimari kıymete de haizdir.

Seyyahların anlatılarından yola çıkan araştırmacılar, Erzurum'un doğusundaki Pasin Ovası başlangıcında yer alan KöprükÖy ilçe merkezindeki böyle bir mimari yapı kalıntısını KöprükÖy Hanı'na atfetmekte ve yaklaşık 1 km. kadar doğusundaki Çobandede Köprüsü'yle birlikte, 1297 yılında İlhanlılardan Gazan Mahmud Han'ın veziri olan Çoban Salduz tarafından yaptırıldığını genel olarak kabul etmektedirler.

Bu hanı gören ve anlatılarında tasvirlemeye çalışan seyyahların birçoğu, taçkapısının oldukça süslü ve işçilikli olduğundan bahsederler. Abdurrahim Şerif Beygu'nun Erzurum'un KöprükÖy ilçesine bağlı Ağcaşar (Işki) Köyü'nde, önünde fotoğraf çekildiği bazı süslemeli taşlar; seyyahların betimlemiş olduğu taçkapıya ait olduğunu düşündürmekte ve KöprükÖy Hanı ile ilgili yeni değerlendirmeler yapmaya imkân vermektedir. Bu köyün araştırmacılar tarafından iddia edilen han kalıntısı ile ters yönde, kalıntının yaklaşık 10 km. kadar güneydoğusunda olması; Ağcaşar Köyü'ndeki duvarları süsleyen bu taşların buraya nereden geldiği sorusuna neden olmakta ve araştırmacıların KöprükÖy ilçe merkezinde tanımladığı söz konusu hanın bu köyde aranması gerektiğine ihtimal vermektedir. Belki de iki ayrı hanın varlığı ortaya çıkmakta; böylelikle Tebriz-Nahcivan-Iğdır-Pasinler-Erzurum doğrultusundaki doğu-batı kervan güzergâhına, Tebriz-Erciş-Malazgirt-Hınıs-Erzurum doğrultulu kuzey-güney uzantılı kervan güzergâhının eklenildiği yeni bir Ortaçağ hanına işaret etmektedir.

Ağcaşar Köyü'nde tespit edilen bu süslemeli taşların Yakutiye Medresesi taçkapısındaki iri kabartma bitkisel formlarla olan benzerliği ise hanın bugüne değin yapılan tarihlendirmelerine ve Çobandede Köprüsü'yle olan tarihi yakınlığına ışık tutmaktadır.

İşte bu bildiride, Ağcaşar Köyü'ndeki evlerin duvarları ile mezarlığında tespit ettiğimiz süslemeli taşlardan hareketle KöprükÖy Hanı'nın konumu ve tarihlendirilmesi ile başka bir hanın varlığına dair yeni değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erzurum, İlhanlı, KöprükÖy Hanı, Çobandede Köprüsü, Taçkapı.

New Documents On KöprükÖy Khan (Caravanserai) And A New Evaluation

Muhammaet ARSLAN

Kars Kafkas University

Erzurum is undoubtedly the most important intersection and stop in the Eastern Anatolian Region of the world-famous Silk Road route of the Middle Ages, starting from China, reaching Central Asia and from here to Asia and Europe through the Anatolian geography. Especially, the road line in the historical Pasin Plain, which reaches Erzurum from the east and

south, and the road line in the Erzurum Plain, which connects it to the west and north, has architectural value as well as its history.

Based on the narratives of travelers, the researchers attribute the remains of such an architectural structure in the district center of Köprüköy, located at the beginning of the Pasin Plain in the east of Erzurum, to the Köprüköy Khan and generally accept that it was built together with the Cobandede Bridge about 1 kilometer east in 1297 by Coban Salduz, the vizier of Gazan Mahmud Han from the Ilkhanids.

Many of the travelers who see this khan and try to describe it in their narratives mention that the portal is quite ornate and workmanship. Some decorated stones in front of which Abdurrahim Şerif Beygu was photographed in Agcasar (Iski) Village of Köprüköy district of Erzurum; it makes us think that it belongs to the portal depicted by travelers and enables new evaluations about Köprüköy Khan. These stones, which decorate the walls in Agcasar Village, cause the question of where they came from and it makes it possible that the mentioned khan, which the researchers described in Köprüköy district center, should be searched in this village; this village is in the opposite direction with the khan ruin claimed by the researchers, about 10 kilometer to the southeast. Perhaps the existence of two separate khans is emerging; thus, it points to a new Medieval khan where the caravan route extending north-south in the direction of Tabriz-Ercis-Manzikert-Hınıs-Erzurum is attached to the east-west caravan route in the direction of Tabriz-Nakhcivan-Igdir-Pasinler-Erzurum.

The similarity of these ornamented stones found in Agcasar Village with the large relief herbal forms on the portal of the Yakutiye Madrasa sheds light on the dating of the khan until today and its historical proximity with the Cobandede Bridge.

Here, in this notice, new evaluations will be made regarding the location and dating of Köprüköy Khan and the existence of another inn, based on the ornamented stones we identified in the walls of the houses in Agcasar Village and in the cemetery.

Keywords: Erzurum, Ilkhanid, Köprüköy Khan, Cobandede Bridge, Portal.

Taçkapı-Mihrap Ekseninde Üsküdar Selimiye Camisi

Muhammet GÖRÜR, Hatice ÇOPUR

Hacı Bayram Veli Üniversitesi

III. Selim tarafından 1802-1805 yılları arasında inşa ettirilen Üsküdar Selimiye Camisinin, taçkapı ve mihrabının plan, malzeme-teknik ve süsleme kompozisyonlarının birbiriyle ilişkisi ile bunların oluşumunda rol alan yaptıran/patron, mimar/sanatçı, sanat akımları ve dönem üslubu vb. özellikleri çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Ayrıca,

taçkapı ve mihrabın dini ve ideolojik sembolizmleri ile patron ve sanatçının, yapının içi ile dışı arasındaki uyumu ne derece gözettikleri de bu çalışma kapsamında ele alınmaktadır.

Osmanlı sanatı içerisinde taçkapı ve mihrap, kurgusal özellikleriyle ait oldukları yapıların inşa tarihleri, işlevleri, üslup özellikleri ile sanatçı ve banilerin kimlikleri, hatta ruh, inanç ve düşünce dünyası ile ilgili verileri bünyesinde barındıracak kadar önemli yapı elemanlarıdır. Bu bakımdan ikisinin aynı eksen de ele alınması Osmanlı sanat tarihçiliği için bir ilk olma özelliği de taşımaktadır.

Osmanlı dini mimarisini şekillendiren en önemli fiziksel ve simgesel unsurlardan biri olan mihrap ile gerek sivil gerekse dini mimaride yöneticinin ve monarşik yapının mimari aracılığıyla dışa vurumu olan taçkapının Osmanlı sanatı ve mimarisi içerisindeki etkileşimlerinin önemi üzerinde de durulacaktır.

Selimiye Camisi'nde içerisinde bulunduğu batılılaşma dönemi, barok, rokoko, ampir ve eklettizm sanat akımlarının etkisi altında şekillenen Osmanlı mimarisi paralelinde, Osmanlı yönetici erkinin dünyayı algılayışının da dönüşüm geçirdiği bir dönem olması bakımından oldukça önemlidir.

Mihraplar özellikle taçkapılar, gerek kendi içinde gerekse de birbiri ile olan ilişkilerinde klasik dönemde sınırları çizilmiş yazılı olmayan kurallar gereği belirli bir hiyerarşik düzen içerisinde şekillenmişlerdir. Bu hiyerarşi malzeme, kurgu ve süsleme özelliklerinin yanı sıra sembolik anlamları da içermektedir. Camilerin ön yüzleri ile yol ağları arasında kurulan organik bağlar sayesinde yol ağını belirleyici unsur olan taçkapılar, bireyin üstündeki otorite/devlet imgesini, ihtişamları ve tezyinatları ile yücelten ideolojik mesajlar içeren mimari elemanlardır. Kible yönünde konumlanan mihrap ile taçkapı genellikle aynı aks üzerinde yer almış böylece tanrısal lütfun yolunu açan cennet kapısı mihrap ile muhteşem tezyinatlarıyla devletin ulviyetinin temsilcisi anıtsal taçkapı aksında ilahi yol bir yol açılmıştır. **Anahtar Kelimeler:** Osmanlı mimarisi, Selimiye Camisi, Taçkapı, Mihrap, Sembolizm.

Üsküdar Selimiye Mosque In The Portal-Mihrap Axis

Muhammet GÖRÜR, Hatice ÇOPUR

Hacı Bayram Veli University

Üsküdar Selimiye Mosque, which was built by III. Selim between 1802-1805 years, has been involved in the formation of the plan, material-technical and ornamental compositions of the portal and altar, as well as creator /boss, architect/ artist, art movements and period style etc. features are the subject of our study. In addition, the religious and ideological symbolism of the portal and the mihrab and the degree to which the boss and artist observe the harmony

between the inside and the outside of the mihrab are important building elements to contain data about the construction dates, functions, style features of the buildings to which they belong to their fictional features, and the identity of artists and boss, and even the word of spirit, belief and thought. In the respect, considering both of them on the same axis has the feature of being the first for Ottoman art historiography.

With the mihrab, which is one of the most important physical and symbolic elements that shape Ottoman religious architecture, the importance of the interactions of the ruler and monarchic structure in both civil and religious architecture through the architecture within the architecture and architecture of the portal will be emphasized.

The westernization period in the Selimiye Mosque is very important in terms of the fact that the Ottoman ruling man's perception of the world underwent a transformation in parallel with the Ottoman architecture, which was shaped under the influence of art movements of baroque, rococo, empire and eclecticism.

The mihrabs, in particular portals, have been formed in a certain hierarchical order in accordance with the unwritten rules, which are drawn in the classical period, both in itself and in their relations with each other. The hierarchy includes symbolic meanings as well as material, editing and decoration features. Portals, which are the determining factor of the road network thanks to the organic bonds established between the front face of mosques and road networks, are architectural elements containing Ideological messages that glorify the image of authority/state on the direction of Qibla is usually on the same axis. Thus, a heavenly path was opened on the monumental portal axis, which is the representative of the state's loveliness, with the heavenly gate mihrab, which opens the way to the divine grace, and its magnificent decoration.

Keywords: Ottoman architecture, Selimiye Mosque, Portal, Mihrab, Symbolism.

Kubadabad Sarayı Kazısı 2018 ve 2019 Yılı Çalışmaları

Muharrem ÇEKEN, Alptekin YAVAŞ, Gökhan MERİÇ

Ankara Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ankara Üniversitesi

Beyşehir Gölü'nün batı kıyısında yer alan Kubadabad Sarayı kalıntıları, bugün Konya ilinin, Beyşehir ilçesine bağlı Gölyaka mahallesi sınırları içindedir. Kubadabad Sarayı harabelerinde Prof.Dr. Rüçhan Arık'ın 1980 yılında başlattığı ikinci dönem kazıları, 2017 yılından bu yana Doç.Dr. Muharrem Çeken başkanlığında bir ekiple yürütülmektedir. 2018 ve 2019 yıllarında kazı çalışmaları, Külliye'nin bulunduğu alanın güneyinde ve batısında yoğunlaşmış ve dört farklı alanda yürütülmüştür. Birincisi, Külliye'nin güneybatısında,

“Toprak Tol” olarak anılan Eski Çağ höyüğünün kuzeybatı eteğindeki 15 No’lu Yapı (Şikârhâne) ve avlusu ile bu yapıya bağlantılı surun bulunduğu alandır. Kubadabad Saray Külliyesi avlağının bir parçası olarak inşa edilmiş olan “Şikârhâne” plan itibariyle Anadolu Selçuklu av köşkleriyle benzerliği açısından dikkat çekicidir. İkinci kazı alanı ise “Köşklü Hamam” ve “Üç Mekânlı Yapı”nın güneyinde yer alır. Buradaki çalışmalarda Küçük Saraydan, Köşklü Hamam’a kadar uzayan sekili yolun bağlantısı ile bu sekinin üzerini de kesen ve doğuya doğru uzanan sonradan yapılmış kalın bir duvarın varlığı tespit edilmiştir. Üçüncü alan “8 No’lu Yapı”nın güney ve batısını sınırlayan kısımdır. Yapının dış duvarlarının kesin sınırları ile “Batı Köşkü” arasındaki duvar bağlantısı açığa çıkarılmıştır. Kazısı yapılan dördüncü alan ise Külliye’nin batı kanadında “10 No’lu Yapı” ve kuzeyine doğru uzayan surdur. 10 No’lu Yapı plan açısından iki bölümlü kapalı mekânı ve büyük bir avlusuyla farklı bir tipi ortaya koymaktadır. Bu bildiriye 2018 ve 2019 yılları kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan ve yukarıda kısaca bahsedilen bu yapı kalıntıları ile ele geçen buluntular çizim ve fotoğraflar eşliğinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Selçuklu, Kubadabad, Saray, Kazı.

Excavations At Kubadabad Palace 2018 And 2019

Muharrem ÇEKEN, Alptekin YAVAŞ, Gökhan MERİÇ

Ankara University, Çanakkale Onsekiz Mart University, Ankara University

The ruins of Kubadabad Palace on the western shores of Beyşehir Lake are at the Gölyaka district of Beyşehir town in Konya. The second phase excavations at the site started in 1980 by Prof.Dr. Rüçhan Arık, and it has been continued by a team lead by Assoc. Prof.Dr. Muharrem Çeken since 2017. In 2018 and 2019 excavation works were concentrated on the southern and western parts of the Complex on four different locations. The first one was at the Building No.5 (hunting lodge) and the area of the outer walls of the complex connected to this building situated on the north-western foothill of the Prehistoric mound named “Toprak Tol” at the south-western part of the Complex. The “Humting Lodge (Şikârhane)”, which was built as a part of the hunting grounds of Kubadabad Palace Complex, is significant by having similarities in its plan with other Anatolian Seljuk hunting lodges. The second excavation location of “Hammam with a Kiosk” is situated at the south of “Building with Three Spaces”. The connection of the berm way which stretching between Small Palace and Hammam with a Kiosk, and the existence of a later thick wall crossing this berm and stretching to east were determined by the work carried out here. The third location is the place confining the south and west of the “Building No.8”. The excavations revealed the exact borders of the outer walls and

the connecting wall between the outer walls and the “Western Kiosk”. The fourth excavated area was the “Building No.10” on the western wing of the Complex, and the outer walls stretching from here to its north. The Building No.10 presents a different type by its plan with two sectioned close space and a huge court yard. With this proceeding an evaluation will be conducted about the abovementioned building ruins and other finds which were revealed during 2018 and 2019 excavations, with accompanying photographs and drawings

Keywords: Seljuk, Kubadabad, Palace, Excavation.

Isparta Müzesi Bizans Taş Eser Koleksiyonundan İki Spolia: Arşitrav İle “Lento Üstü Lento”

Muhsine Eda ARMAĞAN

Süleyman Demirel Üniversitesi

Isparta İli, Merkez’den satın alma yoluyla 1980’li yılların sonlarında kayıt alınan iki etütlük eser ilk kez bu çalışmayla incelenecektir. Müze koleksiyonundan, boyut, dekorasyon, üslup ve biçimlendiriliş yönüyle benzerlik göstermeleri sebebiyle seçilmişlerdir. Orijinal kullanım amacını tespit edebildiğimiz spolialar, aynı yapı için, benzer işlev sahip ikincil kullanım izleri taşır. Şimdiye dek Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kazılarında ve in situ örnekler sayesinde Orta Bizans dönemi mimari plastiğinde yeni bir çeşitleme olarak kabul edilen “lento üstü lento”larla (bu öğeler, kapı lentosunun üzerine oturan kesit ve köşelerin biçimlenişi ile farklı olup, lento gibi bezenmiş olmalarıyla estetik değer taşıyan ve aynı zamanda statik işlevli öğeler olarak tanımlanırlar) benzerlik gösteren bu parçalar türün bilinmeyen örnekleri olarak biçim ve bezeme açısından özel bir yer taşırlar.

Bu spolialar, statik işlevleri yanı sıra giriş yönüne bakan yüzlerindeki kabara bezemesi ile estetik bir değer taşırlar. Bu türden motiflerin biçim, teknik anlamda değişim ve gelişimlerini izlemek güçtür. Kabara bezemeli Bizans dönemi taş eserleriyle ilgili araştırmalar, kazı, yüzey buluntusu ya da çeşitli müze koleksiyonlarına dağınık buluntu olarak girmiş çoğunlukla sütun başlıklarıyla sınırlıdır. Bu başlıklar, başlık tipolojisinde “Beş Kabaralı Başlıklar” olarak tanımlanırlar. Arşitrav ve lento üstü lentoda ise bir friz mantığıyla yerleştirilmişlerdir. Isparta ve çevresinde Geç Antik, Bizans dönemi taş eserleri, Selçuklu yapılarında devşirme kullanımda da sıklıkla görülür.

Her ne kadar sadece iki parça üzerinden Bizans mimarisine dair genel bir söylem mümkün olmasa da şimdiye kadar sütun başlıklarından bilinen kabara bezemelerin arşitrav ve lento üstü lentolarda da görüldüğünün tespiti önemlidir. Bu çalışma, ileride, başta Anadolu olmak üzere, bütün kabara bezemeli parçaların toplanarak sistematik belgelemesinin yapılması

için bir ön çalışma niteliği taşır. Bu makalede Orta Bizans dönemi mimari plastiğinde az bilinen lento üstü lentoların biçim ve bezeme açısından özelliklerinin ortaya konulması da amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pisidia Bölgesi, Isparta, Arşitrav, Lento Üstü Lento, Kabara.

Two Spolias From Isparta Museum Stone Artefacts Collection: Architrave And “Lintel Over Lintel”

Muhsine Eda ARMAĞAN

Süleyman Demirel University

Two surveys of artefacts which were acquired through purchase from Isparta province central and recorded by late 1980's will be examined by this study for the first time. They were selected among the museum collection in consequence of their similarity in terms of dimension, style and formation. The spolias of which original intention of use can be detected, bear the trace of secondary use, in the same structure, with similar functions. These items which represent a similarity with “lintel over lintel”s (defined as elements which differentiate by the formation of profiles and corners placed on the entrance lintel and have an aesthetical value by their decorations similar to lintels and have static functions) known from Myra Saint Nicholas Church excavations and in situ examples and accepted as a new diversity in architectural members of Middle Byzantine period, have a significant feature in terms of form and decoration as unknown examples of the category.

Besides their static functions, these spolias have an aesthetical value with their boss decorations on their surface across the entrance. It is hard to observe the stylistic and technical transformation and progress of such motifs. Studies on boss decorated Byzantine period stone artefacts are confined with mostly column capitals which are recorded as excavation, surface finds or scattered finds in various museum collections. These capitals are defined as “Five Bossed Capitals” within the typology of capitals. The bosses are positioned on architrave or lintel over lintel as a frieze. It is commonly observed that the Late Antiquity and Byzantine period stone artefacts are used as spolias in Seljuk structures in Isparta and nearby.

Despite the fact that a general statement regarding Byzantine architecture is not possible via two items, it is important to detect that the boss decorations so far known from column capitals are observed on architraves and lintel over lintels as well. This study can be assumed as a preparatory work in order to create a systematic documentation further, by gathering the entire boss decorated items notably in Asia Minor. In this study, it is aimed to present the

characteristics of lesser known lintel over lintels of Middle Byzantine architectural members in terms of form and decoration.

Keywords: Pisidia territory, Isparta, lintel over lintels, architrave.

Tarihlendirme Yöntemleri Kapsamında Gemi Tasvirleri

Mustafa Gürbüz BEYDİZ

Çankırı Karatekin Üniversitesi

Sanat Tarihi biliminin en önemli sorunlarından biri benzer diğer akademik disiplinlerde olduğu gibi sanat eserlerinin tarihlendirilmesidir. Bu hususta birçok yöntem denendiği gibi teknik anlamda çözümler üretilmiş ve uygulanmıştır. Herhangi bir minyatür, tablo, duvar resmi vb. sanat eserlerinde figüratif anlamda tasvir edilmiş öğeler de sanat tarihçilerine bazı ipuçları verebilmektedir. Bu öğelerden birinin de gemi tasvirleri olduğu söylenebilir. Öyle ki gemiler yüzyıllar içinde çeşitli teknik gelişmelerle farklı tipolojide ve donanımlarla denizlerde boy göstermiştir. Gemileri eserlerinde tasvir eden sanatçıları yaşadıkları dönemin realist gözlemcileri olarak varsayarsak ve sanat eserlerini de bu şekilde çözümlersek bazı detaylarda yeni bulgular elde edebiliriz. Çünkü, sanatçıların eserlerinde çizdikleri gemi tasvirlerini fütürist bir yaklaşım içinde çizdikleri düşünülemez. Bu gemi tasvirlerini sanatçıların yaşadığı dönemin birer parçası olarak ele alıp değerlendirmek tarihlendirme noktasında sanat tarihine katkı sağlayacaktır. Osmanlı'nın gemilerini ve kullanıldıkları dönemleri bilmemiz yanında tarihin akışı içindeki donanımsal eklentilerin tespiti bize bu konuda oldukça yardımcı olacaktır. Kadırgadan kalyona çok farklı gemi tipolojisini tanımak aynı zamanda sanat eserlerinde görülen gemileri daha kolay tanımlayabilmemize olanak sağlayacaktır. Hem tarih hem de sanat tarihi alanında yayımlanan bazı çalışmalara bakıldığında gemiler farklı tipolojilerine göre sınıflandırılmamakta ve sadece gemi olarak tarif edilmektedir. Gemilerin yüzyıllar içinde farklı türleri düşünüldüğünde her görülen su ulaşım taşıtı aslında sadece gemi olarak ifade edilmemelidir. Her geminin tipolojik anlamda farklı çağda kullanılmış olması onları birbirinden ayırt edici özelliğidir. Çalışma bulguları Osmanlı döneminde yapılmış gemi tasviri içeren ve konunun bütünsel açılımına uyan eserler üzerinden elde edilecektir. Ele alınan örnek eserlerde görülen (özellikle minyatür ve duvar resimleri) gemi tasvirleri pruva, borda, kürek, yelken, pupa, güverte, palaserte vb. bölüm ve özelliklerine göre incelenecektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eserleri, Minyatür, Duvar Resimleri, Gemiler, Tarihlendirme.

Ship Descriptions In Terms of Dating Methods

Mustafa Gürbüz BEYDİZ

Çankırı Karatekin University

One of the most substantial problems of Art History is dating artworks as in other similar academic disciplines. In this regard, there are various methods have been tried as well as technical solutions are developed and applied. Items described figuratively in artworks such as miniatures, paintings and murals, etc. may give some clues for art historians. It can be argued that one of these items is ship descriptions. Such that ships are appeared in seas with different typologies and equipment due to various technic advancements within centuries. Considering that artist describing ships in their works are realist observant of the period they live in and analyzing their artworks with this manner, we can obtain new findings through some details. Because, it is not thinkable that artists describe ships in their works in a futuristic approach. Evaluating these ship descriptions of artists as a part of the period they live in will contribute to art history in terms of dating. As well as recognizing Ottoman ships and their period of utilization, detection of hardware additions will be very useful for that matter. Moreover recognizing different ship typologies from galiots to galleys will ensure us to identify ships in artworks more easily. When examining some studies published both on history and art history ships are classified based on different typologies and described only as ships. Considering various types of ships built in centuries, all water vehicles should not be called ships only. Typologically utilization of each ship in a different period is a distinctive feature. Findings of the study will be acquired through artworks of Ottoman period which contain ship descriptions and compatible with the integrated approach of the subject. Ship descriptions in examined artworks (especially miniatures and murals) will be analyzed according to characteristics and compartments such as bow, board, oar, gaff topsail, stern, deck, chain plate etc. Quantitative research method will be used in the study.

Keywords: Artworks, Miniature, Murals, Ships, Dating.

2019 Yılı Kalehisar Yüzey Araştırmasında Elde Edilen Yeni Bulgular

Mustafa Kemal ŞAHİN

Adnan Menderes Üniversitesi

Anadolu Selçuklu dönemi içerisinde, Orta Karadeniz Bölgesinde ki önemli yapılaşma yoğunluğunun bulunduğu alanlardan birisi de az bilinen genelinde Çorum, özelinde Kalehisar gelmektedir. 2019 yılında yapılan yüzey araştırmasında; bilinen Medrese, Hamam, Han/Kervansaray yapılarının dışında jeo-fizik yöntemlerle yeni yapıların varlığı belirlenmiştir.

Medrese ve çevresinde yapılan çalışmalarda yeni yapılar ile Anadolu Selçuklu öncesine gidebilecek bulguların sağlanması kentin önemini yeniden gündeme getirmiştir. Bilinen Anadolu Selçuklu kentleri içerisinde Orta Karadeniz de tek kent olma özelliği yanı sıra yeni yapıların varlığı kentin aslında bilinenden daha gelişmiş, daha zengin olduğunu göstermektedir. Devam etmesi düşünülen çalışmalarla tespit edilen yeni yapıların tipolojisi ilerideki çalışmalara çok büyük katkı sağlayacak yöndedir. Diğer yandan önemli bir seramik ve çini üretim yeri olan Kalehisar'ın bu yönü de daha iyi belirmiş ve bölgenin çini kaynağı üzerindeki düşüncelerimizde değişecek yönde katkı sağlayacağı görülmektedir. Ayrıca çalışmalarımızda medresenin ayrıntılı çizimleri yapılmış, yapının işlevi ve sorunlarına çözüm bulunması yönünde de önemli veriler elde edilmiştir. 2019 yılında yapılan çalışmalar aynı zamanda Çorum'un Anadolu Selçuklu dönemi içerisinde yapılan yapılara da farklı bir bakış açısı kazandırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Selçuklu, Orta Karadeniz, Kalehisar, Mimari.

New Findings Obtained From Kalehisar Surface Research In 2019

Mustafa Kemal ŞAHİN

Adnan Menderes University

During the Anatolian Seljuk Period, one of the important highly constructed areas in the Central Black Sea is generally less known Çorum, but specifically known, Kalehisar. In the surface research conducted in 2019, except the known madrasah, bath house and caravanserai, new constructions have been spotted by means of geophysical methods. When the new constructions around the madrasah and its vicinity as well as the findings which could go beyond Anatolian Seljuk were obtained, this brought the importance of the city to the agenda. The fact that it is the only city in Central Black Sea region among the other known Anatolian Seljuk cities, and the presence of new constructions have shown that the city is indeed more developed and wealthier than known. With the studies planned to continue, the typology of new buildings will make a great contribution to the future studies. On the other hand, this aspect of Kalehisar as an important ceramic and tile production place has become clearer, and it will cause a change in our views concerning the source of tiles in the region. In addition, detailed drawings of the madrasah have been made in our studies, and important data have been reached concerning the function of the buildings and solution to the problems. The studies in 2019 also made it clear that Çorum brought a different perspective to the buildings built during the Anatolian Seljuk Period.

Keywords: Anatolian Seljuk, Central Black Sea, Kalehisar, Architecture.

Kosova'daki Osmanlı Duvar Resimlerinde Koruma Sorunu

Muzaffer KARAASLAN

Hacettepe Üniversitesi

Osmanlı Devleti'nin erken döneminden itibaren yapılan duvar resimleri geç dönemde daha da yaygınlaşmıştır. Çoğunlukla kuru sıva üzerine uygulanan duvar resimleri Saray ve çevresi başta olmak üzere Anadolu, Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu gibi birçok bölgede görülmektedir. Bu sanat türünün yaygınlaşmasında ayanların, kent yöneticilerinin ve zengin kişilerin etkisi çoktur. Ayrıca farklı bölgelerde üretim yapan sanatçıların kendi sanat anlayışlarına göre çalışmalar yapması duvar resminin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Osmanlı duvar resimlerinin en büyük sorunlarından biri korumadır. Muhtemelen günümüze ulaşabilmiş duvar resmi ve boyalı nakış örneklerinden çok daha fazlası yok olmuştur. Doğal olaylar ve insan faktörünün yıkıcılığı duvar resimlerine doğrudan zarar vermiştir. Bu yıkıcılığın etkisini gördüğümüz yerlerden biri ise Kosova'dır.

Kosova'daki Osmanlı dönemi duvar resimleri çağdaşı olan diğer bölgelerdeki örneklerle paralel ilerlemiştir. Makedonya ve Arnavutluk gibi zengin örneklerin ve yerleşmiş bir ekolün olduğu bu bölgelere komşu olması benzer sanat anlayışının Kosova'da da uygulanmasını sağlamıştır. Hem gezici sanatçılar hem de yerel halk sanatçıları bölgede birçok duvar resmi yaparak bu eserleri sanat dünyasına kazandırmıştır.

Çalışmanın konusu Kosova'daki Osmanlı duvar resimlerinin koruma sorunudur. Ülkedeki yanlış restorasyon uygulamaları ve savaş gibi yıkıcı olayların olumsuz etkileri duvar resimlerine yansımıştır. Özellikle 1999'da gerçekleşen Kosova-Sırbistan Savaşı'nda birçok tarihi yapının sabotaja uğraması duvar resimlerini doğrudan etkilemiştir ve hatta bazılarının yok olmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra hem savaş öncesi hem de sonrası yapılan bazı restorasyonların aslına sadık kalınarak yapılmadığı örnekler doğrultusunda anlaşılmaktadır.

Çalışma Kosova'daki korunamayan Osmanlı duvar resimlerini tanıtmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Priştina, Prizren, Peja, Gjilan, Yakova ve Rahoveç kentlerinde tespit edilen duvar resimleri ve boyalı nakışlarda savaşın ve yanlış restorasyonların eserler üzerindeki etkisi anlatılacaktır. Duvar resimlerini eski fotoğraflarla karşılaştırarak bir durum saptaması yapılacaktır. Ayrıca konunun kapsamına alınan yapılar sayesinde Kosova'daki duvar resimleri tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kosova, Osmanlı Duvar Resmi, Boyalı Nakış, Süsleme Sanatları, Restorasyon.

The Problem Of Preservation In Ottoman Wall Paintings In Kosovo

Muzaffer KARAASLAN

Hacettepe University

Wall painting art which was started to be practised from the early period of the Ottoman Empire became more common in the late period. Wall paintings, which were mostly applied on dry plaster, have been seen especially in the Palace and its surroundings in addition to many regions such as Anatolia, the Balkans, the Caucasus and the Middle East. The ayans (local notables), city rulers and rich people had a great influence on the spread of this art. Furthermore, the works of artists producing in different regions according to their own sense of art contributed to the development of wall painting.

One of the major problems of Ottoman wall painting is preservation. The number of mural paintings and painted decorations that did not reach today is probably more than those that survived. Destructiveness of the natural phenomena and the human factor directly damaged wall paintings. One of the places where we see the impact of this destruction is Kosovo. The Ottoman era mural painting in Kosovo proceeded in parallel with its contemporary examples in other regions. The fact that it is close to regions like Macedonia and Albania which had rich examples and a settled school in wall painting art enabled the practise of a similar art approach in Kosovo. Both traveling artists and local artists created many wall paintings in the region and brought in these works to the art world.

The subject of the study is the preservation problem of Ottoman wall paintings in Kosovo. The negative impacts of destructive events such as faulty restoration practices and war are reflected in the wall paintings. Especially sabotaging many historical monuments during the Kosovo-Serbia War in 1999 directly affected the wall paintings and even caused some of them to disappear. In addition, it is evident that both before and after the war, some wall paintings were not restored in accordance with the originals.

The study aims to introduce the Ottoman wall paintings which could not be preserved in Kosovo. In this context, the impacts of war and faulty restorations on the wall paintings and painted decorations located in Prishtina, Prizren, Peja, Gjilan, Gjakova and Rahovec will be explained. A situation assessment will be carried out by comparing the wall paintings with the old photographs. Also, owing to the structures included in the subject, the wall paintings in Kosovo will be introduced.

Keywords: Kosovo, Ottoman Wall Painting, Painted Decoration, Decorative Arts, Restoration.

Bir Sanat Tarihiçi Olarak Metin Erksan Ve Sevmek Zamanı Filmi

Muzaffer YILMAZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Yedinci Sanat olarak kabul edilen sinema, 19. yüzyılın icadı olmasına rağmen, günümüzde nüfuz alanı ve etkileme potansiyeli en geniş olan sanat türü olarak kabul edilmektedir. Bu etki gücüne rağmen Türk Sineması, sektör genelinde bütüncül bir başarı yakalayamamıştır. Buna rağmen ülkemiz, müstakil olarak dünya çapında tanınırlığa ulaşmış önemli yönetmenler yetiştirmeyi başarmıştır. Bu önemli yönetmenlerden biri de Metin Erksan'dır. Türk sinemasının en önemli yönetmenlerinden biri olan Metin Erksan, sadece ulusal değil uluslararası çapta tanınan bir yönetmendir. Senaryosunu yazdığı ve yönettiği pek çok filmi hem ülkemizde hem de yurt dışında çeşitli ödüller almayı başaran Erksan, ülkemizin yetiştirdiği önemli sanatçılardan biridir. Bu yönleriyle Metin Erksan, özellikle sinema alanındaki pek çok çalışma ve araştırmaya da konu olmuştur. Bununla beraber kendisi aynı zamanda bir sanat tarihçi olmasına rağmen, ünlü yönetmen bugüne kadar sanat tarihi ile alakalı bir akademik çalışmaya konu edilmemiştir. Bu bildiriyle bir sanat tarihçi olarak metin Erksan'ın aldığı eğitimin kendi sinemasına kattıkları, sanatçının en önemli filmlerinden biri olarak kabul edilen Sevmek Zamanı adlı filmi üzerinden okunmaya çalışılacaktır. Metin Erksan'ın Sinemasını, onun sanat tarihçi kişiliği üzerinden ele alan bir araştırmanın ilk ürünü olan bu bildiriyle ayrıca, sinemanın sanat tarihinin çalışma alanlarından biri olması gerektiği de ispatlanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Metin Erksan, Sanat Tarihi.

As An Art Historian Metin Erksan And Time To Love

Muzaffer YILMAZ

Necmettin Erbakan University

Cinema originated in the 19th century and is considered to be the seventh art. nevertheless it is considered as the most effective art form. Despite this importance, Turkish cinema is not well known in the world. Nevertheless, important Turkish directors can be mentioned of the world. One of them is Metin Erksan. Metin Erksan, one of the most important directors of Turkish cinema, is an artist recognized not only nationally but also internationally. Various films that Erksan wrote and directed his screenplay received numerous national and international awards. With this aspect, it is one of the most important directors in our country. Metin Erksan is also an art historian, but he has never been the subject of a study in this field. This paper will examine the effect of art history on the text of Erksan films. This review will

be made with the *Sevmek Zamanı*, one of Erksan's most important films. This study is the first academic output of the studies on the relationship between Metin Erksan and the art history. In this study, it will be tried to prove that art history and cinema are related.

Keywords: Cinema, Metin Erksan, Art History.

1. Dünya Savaşında Mimarlık Yapmak: Vedad (Tek) Bey'in Harbiye Nezâreti'ne Bağlı Çalışmaları

Müjde Dila GÜMÜŞ

İstanbul Üniversitesi

Geç Osmanlı ve erken Cumhuriyet dönemlerinin en tanınmış mimarlarından Vedad (Tek) Bey, verimli kariyeri boyunca pek çok önemli görev üstlenmiştir. Bunlar arasında, Sanayi-i Nefise Mektebi hocalığı, Posta ve Telgraf Nezâreti baş mimarlığı, “sermimar-ı hazret-i şehriyari” ünvanıyla Sultan V. Mehmed Reşad'ın baş mimarlığı, cumhuriyetin ilanından sonra Mustafa Kemal Atatürk ve Cumhuriyet Halk Fırkası için Ankara'da gerçekleştirdiği çalışmalar sayılabilir. Üstlendiği görevlerden biri de, I. Dünya Savaşı yıllarına denk gelmesi bakımından dikkat çekici olan Harbiye Nezâreti baş mimarlığıdır. Vedad Bey'in kariyerindeki bu dönem, herhangi bir detaylı araştırmaya konu olmamıştır. Bu bildiri, Vedad Bey'in Harbiye Nezâreti mimarlığı döneminde hazırladığı projelerden yola çıkarak, üstlendiği görevin kapsamı aydınlatmaya odaklanmaktadır. 1916 yılı civarında, söz konusu görev kapsamında, Vedad Bey'in Seyr-i Sefain İdaresi için çeşitli projeler hazırladığı, önceki çalışmalarda tespit edilmiştir. Bunlardan Moda İskelesi, Haydarpaşa İskelesi ve Seyr-ü Sefain Acentesi inşa edilirken, bazı projeler de tasarım aşamasında kalmıştır. 1915-1918 yılları arasında, tam olarak tespit edilemeyen bir tarihte yayınlanan “Umum Kol Ordu Mıntıkları Dâhilinde İnşa Olunacak Mebani-i Mütenevvia-i Askeriye” başlıklı askeri mimarlık el kitabının da Vedad Bey'in katkılarıyla veya gözetiminde hazırlandığı düşünülmektedir. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri ve Bodrum Mimarlık Kitaplığı Vedad Tek Arşivi'nde yapılan araştırmalar sonucunda, Vedad Bey'in Harbiye Nezâreti baş mimarlığı dönemine ilişkin kurum içi yazışmalar ve kendisi tarafından hazırlanmış mimari projeler gibi yeni verilere ulaşılmıştır. Bildiri kapsamında, özgün belgelerden faydalanılarak, Vedad Bey'in Harbiye Nezâreti baş mimarlığı görevinin sınırlarının ve bu görev kapsamında gerçekleştirdiği mimari üretimin ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, Seyr-i Sefain İdaresi için tasarladığı yapılar, T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'nde tespit edilen mimari projeler ile askeri mimarlık el kitabında yer alan çizimler, dönemin mimari ortamı bağlamında değerlendirilecek ve Vedad Bey'in tasarım anlayışı içinde konumlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Vedad Tek, Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi, 1. Dünya Savaşı, Geç Dönem Osmanlı Mimarlığı, Harbiye Nezareti.

Being An Architect During The World War I: Vedad (Tek) Bey's Works For The Ministry Of War

Müjde Dila GÜMÜŞ

İstanbul University

Vedad (Tek) Bey, one of the most well-known architects of the late Ottoman and early Republican era, undertook several important tasks and titles during his fruitful career. Professorship at the Fine Arts Academy (Sanayi-i Nefise Mektebi), the chief architect of the Ministry of Post and Telegraph, and the chief architect of Sultan Mehmed Reşad V can be mentioned among them. After the declaration of the Turkish Republic, he was commissioned by Mustafa Kemal Atatürk and the People's Party (Halk Fırkası). One of the tasks initiated by Vedad Bey was being the chief architect of the Ministry of War (Harbiye Nezareti), which is remarkable as it coincides with World War I. His years in the Ministry of War has not been the subject of any detailed research. This paper focuses on Vedad Bey's architectural productions while he was working for the Ministry of War and seeks to understand the limits of his position. It was revealed in previous studies that Vedad Bey has prepared various projects for the Administration of Seyr-i Sefain around 1916. While Moda Pier, Haydarpaşa Pier, and Seyr-i Sefain Agency building was constructed, some of his projects remained unrealized. Additionally, it is thought that the military architecture handbook titled "Umum Kol Ordu Mıntıkları Dâhilinde İnşa Olunacak Mebani-i Mütenevvia-i Askeriye," which was published between 1915-1918 was prepared with the contributions or supervision of Vedad Bey. As a result of the researches carried out in the Presidency State Archives of the Republic of Turkey and the Bodrum Architecture Library Vedad Tek Collection, new documents, such as petitions and architectural projects signed by him, are detected. Within the scope of the paper, it is aimed to unveil Vedad Bey's time as the chief architect of the Ministry of War and explore the architectural productions he carried out under this title, by using primary documents and materials. Administration of Seyr-i Sefain buildings, his newly identified architectural projects, and the designs in the Military Architecture handbook will be evaluated in the context of the period's architectural environment, and they will be positioned within the artistic legacy of Vedad Bey.

Keywords: Vedad Tek, First National Architectural Movement, World War I, Late Ottoman Architecture, Ministry of War.

El Yazmalarının Restorasyonunda Temel Prensipler

Müyesser Nilüfer KİRAZ

İstanbul Üniversitesi

El yazmaları; kitaplar, fermanlar, beratlar, hat levhaları, tarikat silsileleri, soy secereleri gibi eserlerin yanısıra elle yazılmış tüm belge ve eserleri ihtiva etmektedir. Bu eserlerin restorasyon-konservasyon işlemleri, teşhis aşamasıyla başlayan; donanım, deneyim, güncel bilgi ve uzmanlık gerektiren uzun bir süreçtir. Dünyada el yazmalarının konservasyonu konusunda yapılan çalışmalar ülkemize göre çok daha erken başlamıştır. Ancak ülkemizde kâğıt konservasyonu devlet kurumlarında ve bilimsel anlamda yapılmaya başlandığından bu yana yaklaşık 50 yıl geçmiştir. Günümüzde pek çok kurum ve deneyimli kişi kâğıt konservasyonu ile ilgili çalışmalarda bulunmaktadır.

Türkiye genelinde 300.000 cildin üzerinde yazma eser bulunduğu tahmin edilmektedir. Bu sayının, ciltlerin birden fazla eseri (risaleyi) ihtiva ettiği düşünüldüğünde 600.000 civarında olabileceği düşünülmektedir. Bu sayı gözönüne alındığında, restorasyona ihtiyaç duyan eser sayısının ne kadar yüksek olduğu tahmin edilebilir. Bu bakımdan restorasyon-konservasyon laboratuvarlarının ve bu laboratuvarlarda çalışacak yetişmiş eleman sayısının günden güne artması mutluluk vericidir.

Teşhis ve tespit sırasında kullanılan basit veya aletli analiz yöntemleri, laboratuvar teçhizatı, temizlik ve leke giderme işlemleri, yıkama, düzleştirme, asit giderme, sağlamlaştırma, yırtık yapıştırma, tümlene yönteminin, japon kâğıdının, kullanılacak yapıştırıcının ve el aletlerinin seçimi gibi konular, el yazmalarının restorasyonunda bilinmesi gereken temel prensiplerdir. Ancak her eser kendine has bir soruna sahiptir ve buna göre değerlendirilmelidir. Tek bir tedavi yöntemi veya uygulama tekniğini benimsemek yanlış bir yaklaşımdır. Bu çalışmada el yazmalarının restorasyon süreci, uygulama teknikleri ve farklı sorunlar doğrultusunda seçilen malzemeler bakımından değerlendirilecektir. Restorasyon-konservasyon alanında kullanılan yeni ve farklı malzemeler, aletler ve kimyasallar değerlendirilerek kâğıt restoratörleri için faydalı bir kaynak sağlamak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: El Yazması, Restorasyon, Kâğıt Konservasyonu.

Basic Principles Of Restoration Of Manuscripts

Müyesser Nilüfer KİRAZ

Istanbul University

Manuscripts, contain works such as books, firmans, berats, calligraphies, sect registeries, pedigrees, and all handwritten documents and works. The restoration-conservation

processes of these works begin with the diagnostic phase and this long process that requires experience, current knowledge and expertise. Studies on conservation of manuscripts in the world started much earlier than Turkey. However, it has been nearly 50 years since paper conservation has been made in the state institutions in our country. Today, many institutions and experienced conservators are working on paper conservation.

Turkey is estimated to have over 300,000 volumes of manuscripts. This number is thought to be around 600,000 considering that the volumes contain more than one artifact. Considering this number, it can be estimated how high the number of manuscripts that need restoration. In this regard, it is pleasing that the number of restoration-conservation laboratories and trained staff to work in these laboratories increase day by day.

Simple or instrumental analysis methods used in diagnosis and detection, laboratory equipment, cleaning and stain removal processes, washing, straightening, acid removal, consolidation, sticking of tears, completing missing parts of paper, selection of Japanese paper, adhesive and hand tools to be used in restoration of manuscripts are the basic principles to know. However, each work has its own problems and should be evaluated according to this problems. It is a wrong approach to accept a single treatment method or application technique. In this study, the restoration process of manuscripts will be evaluated in terms of application techniques and materials selected for different problems. It is aimed to provide a useful resource for paper restorers by evaluating new and different materials, tools and chemicals used in restoration-conservation.

Keywords: Manuscript, Restoration, Paper Conservation.

Edirne'nin Yok Olan Su Yapılarına Bir Örnek: III. Murad Sebili

N. Çiçek AKÇIL HARMANKAYA

İstanbul Üniversitesi

İslam dininin temizlik ve hayırseverliğe verdiği önem su yapılarının inşasında etkili bir rol oynamıştır. Bu nedenle Osmanlı mimarisinde özel bir yere sahip olan sebiller, çeşme ve şadırvan gibi su yapıları ile beraber inşa edilen en önemli hayırların başında gelmiştir. Cami, mescit, tekke, türbe gibi ibadet yapıların yanında hayrat olarak inşa edilen bu yapılar yoldan geçen halkın su ihtiyacını karşılamak için inşa edilmişlerdir. Ramazan'da, özel gün ve gecelerde şerbet de dağıtılan sebiller, buldukları yerlere göre köşe, cephe ve pencere sebilleri şeklinde adlandırılmaktadır.

Dörtgen, çokgen veya yuvarlak planlı kurgularıyla Osmanlı döneminde şehrin sokaklarını süsleyen bu yapılardan Edirne'de yirmi adet inşa edildiği bilinmektedir. Ancak,

zaman içinde yaşanan Rus ve Bulgar istilaları, depremler, mahalle yangınları ve 1930-40'lı yıllardaki yeni yol yapım ve çevre düzenlemeleri nedeniyle çok azı günümüze ulaşabilmiştir. Günümüze ulaşmayan sebillerden biri de III. Murad sebilidir. Selim Han sebili ve Davud Ağa sebili isimleriyle de bilinen bu yapı çalışma konumuzu oluşturmaktadır. İnşa tarihi bilinmeyen yapının mimarının Mimar Davud Ağa olduğu tahmin edilmektedir. Yirminci yüzyıl başına kadar var olduğu bilinen sebil, Selimiye Külliyesine ulaşan ana cadde üzerinde yer almaktaydı. Bu çalışmada Edirne Selimiye Külliyesi Arasta çarşısının batı dış köşesinde yer aldığı bilinen bu sebil mimari özellikleri bakımından tanıtılarak, bulunduğu konum nedeniyle Selimiye Külliyesi ile olan ilişkisi açısından ilk defa incelenecektir. İnşa edildiği dönem ve mimarı üzerinde durularak Edirne sebilleri ve sebil mimarisi içindeki önemi açısından bir değerlendirmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Mimarisi, Edirne, III. Murad, Mimar Davud Ağa, Sebil.

An Example Of Edirne's Disappeared Water Structures:Sebil Of Murad III

N. Çiçek AKÇIL HARMANKAYA

İstanbul University

The importance given by Islam to cleanliness and benevolence has played an effective role in the construction of water structures. For this reason, the sebils, which have an important role in the Ottoman architecture, were among the most important charities, were built along with water structures such as fountains and shadirvans. These buildings were built as charities beside worship structures such as mosques, masjids, lodges, and tombs, to meet the water needs of the people passing by. Sebils, which were used as sherbet dispensers in Ramadan and on special days and nights, are called corner, facade and window sebils according to their location.

It is known that twenty of these structures, which decorated the streets of the city during the Ottoman era with their square, polygonal or round plan constructions, were built in Edirne. However, due to Russian and Bulgarian invasions, earthquakes, neighborhood fires in due course, and new road construction and landscaping in the 1930-40s, few have survived. One of the sebils that has not survived to the present day is III. Murad sebil. This building, also known as the Selim Han sebil and Davud Ağa sebil, constitutes our topic. The architect of the building, whose construction date is unknown, presumed to be Architect Davud Ağa. The sebil, which is known to exist until the beginning of the twentieth century, was located on the main street reaching the Selimiye Complex. In this study, this sebil, which is known to be located in the western outer corner of the Arasta bazaar of Edirne Selimiye Complex, will be introduced and analyzed first time in terms of its relationship with the Selimiye Complex due to its location.

An evaluation will be made in terms of sebils of Edirne and its importance in the sebil architecture by focusing on the period and its architect.

Keywords: Ottoman Architecture, Edirne, Murad III, Architect Davud Aga, Sebil.

Mevlana Türbesi Kalemîşi Restorasyonu

Naci BAKIRCI

Kültür ve Turizm Bakanlığı

Mevlâna Müzesi Kubbe-i Hadrâ'nın Kalem İşi Süslemeleri ve Yapılan Restorasyon Çalışmaları Mevlâna'nın vefatından sonra 1274 yılında yaptırılmış olan türbesi; Selçuklular, Karamanoğulları, Osmanlılar ile Cumhuriyet döneminde onarımlar ve eklemeler görek günümüze kadar gelmiştir. Bu onarımlar daha çok türbenin dış gövde ve külahında bulunan çinilerinde yapılmıştır. Türbenin içinde yer alan kalem işi süslemeler, 1499 yılında II. Beyazıt'ın saltanat yıllarında Halepli Nakkaş Abdurrahman'a yaptırılmıştır. 2018 yılında yapılan restorasyon sırasında açığa çıkartılan kitabeye göre kalem işleri yapımından 260 sene sonra Kayserili Nakkaş Derviş Osman tarafından tamir edilmiştir. Bu onarımda malakari tarzında yapılmış hat yazılı kuşaklar ile süslemelerin ana motifleri korunmuş, yazı kuşaklarının altında ve kenarlarında bulunan ince yapraklı bitkisel bezemelerin üzerleri düz renk mavi, sarı, kırmızı boylarla kapatılmıştır. Hatta süslemelerde ilk yapımından daha fazla altın varak kullanılarak düz renklerle altın varağın uyumu sağlanmıştır. Araştırmacılar 2018 yılı onarımında kitabesi bulunan Kayserili Nakkaş Derviş Osman'ın yapmış olduğu onarımı II. Beyazıt döneminde Halepli Nakkaş Abdurrahman'ın yapmış olduğu süslemeler olarak değerlendirmişlerdir. 2018 yılı restorasyon çalışmasında bulunan kitabe ile 1499 yılında yapılmış olan süslemelerinin 260 sene sonra onarım gördüğü anlaşılmıştır. Türbenin kalem işi süslemelerinde bu onarımdan sonra kayıtlara geçen veya bilinen başka bir onarım yapılmamıştır.

1925 yılında tekke ve zaviyelerin kapatılmasından sonra Mevlâna Türbesi Konya Asarı Atika Müzesi olarak düzenlenmiştir. İlk Müze Müdürü Yusuf Akyurt 1933 tarihli raporunda türbenin kuzey doğu ayaklarında süslemeleri dökülen yerlere Konya'da nakkaş bulunmadığından altınları ezerek 2,5 metrelik bir alanda kendisinin dökülen nakışlara tamamlama yaptığını belirtmiştir. 1982 yılında Müze Müdürü Erdoğan Erol Manisa'da ikamet eden Buharalı Nakkaş Mustafa Baytal'a türbenin bozulan süslemelerini kısmen tamamlattır. Bu iki küçük müdahaleden başka süslemelerde bir onarım yapılmamıştır. 2000'li yıllardan sonra artan ziyaretçi ve türbe içerisindeki nem sorunundan kalem işlerinde hızlı bir bozulma süreci başlamıştır. 2018 yılında Hazırlattırılan röleve ve restorasyon projelerine göre Konya

Ticaret Odası, Konya Sanayi Odası ve Konya Ticaret Borsası'nın sponsorluğunda türbenin kalem işi süslemelerinde restorasyon çalışmalarına başlanmış bir yıl içerisinde bu çalışmalar tamamlanmıştır. 2018 yılında yapılan restorasyon çalışmalarında 1759 yılında Kayserili Nakkaş Derviş Osman tarafından yapılmış olan kalemişi süslemeler raspalanarak kaldırılmıştır. Bu raspalama sonucu 1499 yılında Halepli Abdurrahman tarafından yapılmış olan kalemişi süslemeler yer yer enjeksiyon yoluyla sağlamlaştırılmış, kaybolan kontur ve ince bezemeleri tamamlanarak aslına uygun şekilde Nakkaş Semih İrteş tarafından restorasyon gerçekleştirilmiştir. Raspalama sonucu fil ayaklarının başlık kısımlarında altı adet minyatür tekniğinde hazırlanmış resimler açığa çıkartılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kubbe-i Hadra, Kalemişi, II. Bayezit

Mevlana Mausoleum Kalemis Restoration

Naci BAKIRCI

The Ministry Of Culture And Tourism

Mevlana Mausoleum Kalemis RestoranThe tomb was built in 1274 after the death of Mevlana; Seljuks, Karamanoğulları, Ottomans and the Republic anperiod has seen the repairs and additions until today. These repairs were made mostly on the tiles located on the outer body and cone of the tomb. The pencil decorations in the tomb, II. It was built by Nakkaş Abdurrahman of Aleppo during thereign of Beyazıt. According tothe in scription uncoveredduring the restoration in 2018, Nakkaş from Kayseri was repaired by Derviş Osman 260 years after the pencil works. In this repair, calligraphicbelts made in thestyle of malakari and the main motifs of the ornaments were preserved, and the thin leafy floral decorations found under the edges of the belts were covered with solid blue, yellow and red paints. In fact, moregold leaf was used in the decorations than the first construction, and the harmony of the plain with the gold colors was ensured. Researchers in 2018 repair of the inscription in Kayseri Nakkaş Derviş Osman's repair II. They were considered as decorations made by Nakkaş Abdurrahman from Aleppo during the Beyazıt period. In 2018, the XV. Century decorations were repaired after 260 years. No other repairs know not known after this repair have been made in the ornaments of the tomb. After the closure of the dervish lodges and lodges in 1925, Mevlana Mausoleum was organized as Konya Asar-ı Atika Museum. The first Director of the Museum, Yusuf Akyurt, in his 1933 report stated that he didn't have any decorations in Konya where the decorations were spilled on the northeast endfeet of the tomb. In 1982, Museum Director Erdoğan Erol completed the deteriorated decorations of the tomb for Nakkaş Mustafa Baytal, residing in Manisa. Apart from the set minor interventions, no repairs were made to the

ornaments. After the increasing visitors and humidity problem after 2000s, a rapid deterioration process started in the pen works of the tomb. After the relay and restoration projects prepared in 2018, under the sponsorship of Konya Chamber of Commerce, Konya Chamber of Industry and Konya Commodity Exchange, restoration works of pencil decorations of the tomb were completed with in one year.

In the restoration Works carried out in 2018, pencil decorations made by Nakkaş Derviş Osman from Kayseri in 1759 were removed by scraping. As a result of this blasting, the pen-made or naments made by Abdurrahman of Aleppo in 1499 were strengthened by injection from time to time, the lost contour and fine decorations were completed and there storation was performed by Nakkaş Semih İrtes in accordance with the original. As a result of the blasting, six miniature techniques of the elephant legs were revealed.

Keywords: Kubbe-i Hadra, Hand-drawn, II. Bayezit

Süryani El Yazmalarında Meryem’e Müjde Tasvirleri (6-13. Yy.) Üzerine Bir Değerlendirme

Necla KAPLAN

Mardin Artuklu Üniversitesi

“Meryem’e Müjde”; Hıristiyan Dönemi yapılarında, Anadolu çevresindeki kiliselerin duvar resimlerinde, resimli el yazma İncillerde ve çeşitli el sanatlarında yer bulan 12 bayramdan ilkidir. Anadolu’da Hıristiyan sanatına önemli eserler kazandıran Süryanilere ait resimli İncil el yazmalarında da “Meryem’e Müjde” tasvirinin yer aldığı pek çok eser günümüze gelebilmiştir.

Süryani resim sanatının en dikkat çekici örnekleri, el yazmalarında karşımıza çıkmaktadır. Bu el yazmalarından 6. yüzyıl ile 13. yüzyıl arasına tarihlenen: Rabula İncili (586 yılı), Paris BN Cod. Syr. 33 numaralı İncil (6. yüzyıl), Hah İncili, (1227 yılı), Vat. Sir. 559 numaralı İncil (12.-13. yüzyıl) ve Syr. 41/2 numaralı Dioskoros Theodoros İncili (1222-1282 yılları arası) çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Bunlar, Ortaçağ dünyasının ürünü olarak günümüze gelebilmiş kıymetli eserlerdir. Bu el yazmaların bir kısmı Mardin’de bir kısmı da farklı Avrupa ülkelerindeki kütüphanelerde korunmaktadırlar.

Bildiride Süryanice yazılmış, bazılarında yazanı, istinsah edeni, yapıldığı tarihi ve yeri (coğrafyası) bilinen resimli İncil el yazmalarındaki “Meryem’e Müjde” tasvirleri genel hatlarıyla değerlendirilecektir. “Meryem’e Müjde” tasvirleri kronolojik bir sıra ile ele alınacaktır. Tasvirlerin; üslupsal analizi ve ikonografik çözümlemesi yapılacaktır. Böylece 6.

yüzyıldan 13. yüzyıla kadar geçen sürede Süryani el yazmalarındaki “Meryem’e Müjde” tasvirinin geçirmiş olduğu değişim ve dönüşüm irdelenecektir.

Çalışmanın neticesinde; Süryani el yazmalarında (6.-13. yüzyıl) yer alan “Meryem’e Müjde” ile çağdaşı diğer Hıristiyan sanat örneklerinde (özellikle Anadolu’daki) bulunan “Meryem’e Müjde” tasvirleri karşılaştırılacaktır. Bunlar arasındaki benzerlik ve farklılıklara dikkat çekilecek, varsa etkileşimler ortaya konacaktır. Böylece; bu alanda araştırma yapan teoloji, resim ve Sanat Tarihi araştırmacılarına kaynak ve veri sunulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Süryani, El Yazma, Meryem’e Müjde, Tasvir.

Evaluation Of “Annunciation to Mary” Scenes (6.-13. Century) In Assyrian Manuscripts

Necla KAPLAN

Mardin Artuklu University

“The Annunciation to Mary” is the first of the 12 feasts that takes place in Christian architecture, murals in churches in Anatolia, illustrated biblical manuscripts, and many other art forms. Many works with the depiction of " The Annunciation to Mary " in the illustrated biblical manuscripts, that belong to Syriacs who brought important works of Christian art in Anatolia, have survived to the present day.

The most remarkable examples of Syriac pictorial art are seen in Syrian manuscripts. The scope of the study are the manuscripts dated between the 6th and 13th centuries: Rabula Bible (586), Paris BN Cod. Syr. Bible No. 33 (6th century), Hah Bible, (1227) Vat. Secret. Bible No. 559 (12th-13th century) and Syr. The Dioskoros Theodoros Bible (between 1222-1282) numbered 41/2. These are precious Medieval artifacts that have survived to the present day. Some of these manuscripts are protected in Mardin while others are in different libraries across Europe.

In this paper, depictions of the " The Annunciation to Mary” in the illustrated biblical manuscripts written in Syriac, some of whose author, copier, the date and place (geography) are known, will be evaluated broadly. “The Annunciation to Mary” illustrations will be examined in a chronological order. Stylistic analysis and iconographic analysis of the descriptions will be done. Thus, the change and the transformation of the depiction of “The Annunciation to Mary” in the Syriac manuscripts between the 6th century to the 13th century will be examined.

As a result of the study; “The Annunciation to Mary” in the Assyrian manuscripts (6th-13th centuries), and “The Annunciation to Mary” depictions in other Christian art examples

(especially in Anatolia) will be compared. The similarities and differences between them will be highlighted and interactions will be revealed, if any. Thus; resources and data will be provided to researchers of theology, painting and Art History who research in this field.

Keywords: Syriac, Manuscripts, “The Annunciation to Mary”, Descriptions

Anadolu Selçuklu, İlhanlı Ve Beylikler Mimarisinde Taç Kapı Giriş Kapısı Kemer Bezemeleri

Nermin Şaman DOĞAN, Esra DURMUŞ

Hacettepe Üniversitesi

Anadolu’da Selçuklu, İlhanlı ve Beylikler döneminde fetih hareketlerinin hızlandığı, Türkleşme ve İslamlaşma sürecinin arttığı, askeri, dini ve sosyal işlevli yapılar inşa edilerek imar faaliyetlerinin ivme kazandığı, devinimli/hareketli bir süreç yaşanmıştır. Selçuklu döneminde 1243 Köseadağ Savaşı yenilgisi ile başlayan siyasi ve sosyal ortamda kentlerde ve diğer yerleşim birimlerinde inşa edilen mimari eserlerde değişim ve yeni arayışlar ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede mimari eserler özelinde yapıların ön cephelerini taçlandıran birincil cephe elemanı olan taç kapı kurgusunda giriş kapısı kemer ve söveleri malzeme, işçilik ve süslemeleri ile öne çıkarılmıştır.

Bu çalışmada Anadolu’da Selçuklu- İlhanlı döneminde yaklaşık 1271 yılında başlayan ve 14- 15. yüzyıllarda Beylikler döneminde devam eden bir grup yapının ön cephesindeki taç kapı giriş açıklığının basık kemerlerinde uygulanan süsleme programı tartışılacaktır. Taç kapı giriş kapısı kemerlerinin üzengisi/kemer başlangıcı ve kilit taşının yüzeyine uygulanan bu süslemelerin özel tasarlandığı dikkat çekmektedir. Taç kapılarda bordürlerle dizili şeritsel kurgulu iki yan kanadın düzenlemesinden farklı olarak, örneklerde giriş kapısı kemerleri, kemerlerin oturduğu söveler, kemer başlangıcı ve kemer kilit taşının yüzeyi bezenerek giriş vurgulanmıştır. Konumuz olan taç kapı giriş kapısı kemer yüzeyi bezemelerinde çoğunlukla dönem anlayışına uygun olarak bitkisel motifler tercih edilmiştir. Bu bağlamda 13. Yüzyılın ilk yarısında inşa edilen yapıların taç kapı giriş kapısı kemerlerinin de çoğunlukla mermer işçiliği yansıtan geçmeli olarak yapıldığı ve farklı biçimde vurgulandığı görülür.

Taç kapılar yapının bulunduğu çevreye, dış dünyaya açılan ve farklı işlevli mekânlarla bağlantıyı sağlayan mimari öğelerdir. Aynı zamanda yapılarda öncelikle algılanan, görüş alanına dahil olan taç kapı giriş kapısı kemerlerinin üst kısmında yapının kimliği niteliğindeki kitabelerin bulunması da önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Selçuklu, İlhanlı, Beylikler, Taç Kapı, Basık Kemer, Süsleme

Entrance Gate of Portals' Arch Ornaments in Anatolian Seljuk, Ilkhanid And Principalities Architecture

Nermin Şaman DOĞAN, Esra DURMUŞ

Hacettepe University

During the period of Seljuks, Ilkhanid and Principalities, dynamical/active process in which conquest movements accelerated, the process of Turkization and Islamization increased, and the construction activities gained momentum by constructing military, religious and social functioning architecture was occurred in Anatolia. In the political and social environment that started with the defeat of the Battle of Köse Dagh in 1243, changes and new quests emerged in the architectural works built in cities and other settlements in the Seljuk period. Within this framework; the entrance gate arches and jambs, which are the primary facade elements crowning the frontage walls of the buildings in terms of architectural works, have been featured with their materials, workmanship and decoration along with aforementioned context.

In this study, the ornament program applied on a group of structures' frontage portal's entrance gate arches that started in 1271 in the Seljuk-Ilkhanid period and continued in the 14th and 15th centuries during Principalities period will be discussed. It is worthy of note that these decorations, which are applied on the Portals / arch start of the Portal and the entrance gate arches and the surface of the keystone, are specially designed. Different from the organizing of the side wings lined with borders and stripy fiction on the portals, in the examples, the entrance gate arches, the jambs on which the arch is seated, the beginning of the arch and the surface of the arch keystone are decorated by emphasizing the entrance. Herbal motifs were mostly preferred in convenient with the understanding of the period in Portal, entrance door flattened arch surface decorations which is our subject. In this context, it is seen that the Portal's entrance gate arches of the structures built in the first half of the 13th century were mostly made as click-fit which reflected the marble workmanship and emphasized differently.

Portals are architectural elements that dilated to the environment where the buildings is located, and, to the outside world and provide connection with different functional places. It is also, it is important to find inscriptions that are the identity of the structures at the top of the Portal's entrance gate arches, which are primarily perceived and included in the field of view.

Keywords: Anatolia, Seljuk, İlkanid, Principalities, Portal, Flattened arch, Ornaments.

Bilyar Cuma Camii

Münteha ARABALI TATAR, Nuran KARA PİLEHVARİAN

Yıldız Teknik Üniversitesi

İslamiyet'i ilk kabul eden Türk devleti olarak bilinen İdil Bulgar Devleti Orta Çağ Rus kaynaklarında Doğu Avrupa olarak kabul edilen bölgenin en büyük devletlerinden biridir. 9. yüzyıl sonu- 10. yüzyıl başında kurulduğu kabul edilen İdil Bulgar Devleti'ne başkentlik yapmış olan Bilyar kentinin kalıntıları, bugünkü Tataristan Cumhuriyeti Alekseevskiy bölgesi Bilyarsk köyü yakınlarında, Küçük Çeremşan Nehri'nin sol kıyısında, Bulgar kentinin yaklaşık 100 km doğusundadır. Rus letopislerinde (yıllıklarında) şehir, "Ulu Şehir" olarak adlandırılmaktadır. Bu tarihi şehir yüz ölçümüne bakıldığında Moğol Dönemi'ne kadar bölgenin en büyük şehri sayılmaktadır. Bilyar şehri 12. yüzyılın ikinci yarısından itibaren İdil Bulgar Devletinin başkenti olmuştur. Şehir Moğol istilasına kadar varlığını korumuştur.

18. Yüzyılda yaşamış tarihçi ve "Rus Tarihi" adlı eserin yazarı V. N. Tatişçev Bilyar'dan; "Birkaç eski taş bina ile büyük mabedin portalı ve sütunları yer almaktadır." şeklinde bahsetmektedir. 1768 yılında şehri gören ve kendi önderliğinde araştırma başlatan Yüzbaşı N.P. Rıçkov "Taş binalar, toprak surları ve mezarlık kalıntılarını barındıran Bilyar yerleşim yeri" adıyla bir rapor hazırlamış, mezar taşları ile alakalı olarak, "Burada yaşamış insanların ihtişamlı sanatının izlerini taşımaktadırlar" şeklinde ifadesini kayda geçirmiştir. Tarihi 10. yüzyıldan 13. yüzyılın son çeyreğine dayandırılan kentte arkeolojik araştırmalar sonucu binlerce eşya bulunmuştur. Bilyar Cuma Camii gerek konumu, gerekse nadir bulunan bir erken dönem Türk-İslam mimarisi örneği oluşu açısından kıymetlidir. Yapı, taç kapısı, bezemeleri, çok ayaklı plan tipi vb. özellikleri ile aynı dönem Türk-İslam mimarisi örnekleriyle çeşitli benzerliklere sahiptir.

Bilyar şehri Cuma Camisi ile ilgili arkeolojik araştırmalara ilk olarak 1973-77 yıllarında A.H. Halikov öncülüğünde başlanmıştır. Cuma Camisi Tataristan topraklarında keşfedilen en eski cami ve arkeolojik araştırmalara göre bölgede inşa edilmiş en eski taş yapıdır. Araştırmacılar, caminin 922'de Bağdat elçilik heyeti tarafından Bulgar'ın ziyaret edilmesinin akabinde inşa edildiğini ileri sürmektedir. A.H. Halikov da yapının 9. yüzyılın sonlarında inşa edildiğini düşünmektedir. Cami, ahşaptan ve beyaz taştan yapılmış iki bölümden ve kuzey doğu köşesindeki bir minareden oluşmaktadır. Önce ahşaptan inşa edilen caminin ahşap kısmının güneydoğu tarafına daha sonra 10. Yüzyıl ortalarında beyaz taştan ek bir bina yapılmıştır. 18. Yüzyılda Tatişçev'in de belirttiği üzere yapı büyük bir taç kapıya sahipti. 18. Yüzyıl sonrası bölgede bulunan kalıntıların parçaları bölge halkı tarafından çeşitli imar faaliyetlerinde kullanılmak suretiyle götürülmüştür. Bulgar şehrinde 13. yüzyıl ortalarında inşa edilen Cuma

Camisi'nin de bu cami örnek alınarak yapıldığı düşünülmektedir. 2012 yılına kadar Bilyar şehrinde Tataristan Bilimler Akademisi, Mercani Tarih Enstitüsü'nün ekibi tarafından küçük çaplı çalışmalar gerçekleştirilmiş, son yıllarda ise Tataristan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi A.H. Halikov Arkeoloji Enstitüsü Kazan (İdil Bölgesi) Federal Üniversitesi'nin Uluslararası İlişkiler, Tarih ve Doğubilimleri Enstitüsü ortaklığında çalışmalar sürdürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bulgar, İdil, Bilyar, Mimarlık, Cami.

Bilyar Grand Mosque

Münteha ARABALI TATAR, Nuran KARA PİLEHVARİAN

Yıldız Teknik University

As known as first Turkic state converted into Islam, Volga Bulgarian State was one of the largest state in the Eastern Europe in Middle Age. Volga Bulgarian State founded at the end of the 9th century and early 10th century, was commercial and cultural centre of the Volga-Kama area between the 10th-13th centuries. Remains of the city of Bilyar, which was the capital of the Idil Bulgarian State, was founded in the late 9th and early 10th centuries, The ruins of the city of Bilyar are located on the left bank of the Küçük Çeremşan River, near the village of Bilyarsk in the Alekseevskiy region of the Republic of Tatarstan today. . Bilyar was one of the largest cities of the region in the Middle Ages. In Russian letopis, the city is called the "Great City". This historical city is considered as the largest city in Eastern Europe until the Mongolian Period when looking at the surface area. Bilyar city has been the capital of Bulgarian State Idil since the second half of the 12th century. The city remained in existence until the Mongolian invasion.

V. N. Tatişçev the historian who lived in the 18th century and the author of the book "Russian History" told about Bilyar; "There are several old stone buildings and the portal and columns of the great temple." Captain N.P. Rychkov, who saw the city in 1768 and started research under his own leadership, prepared a report titled "Bilyar settlement with stone buildings, land walls and cemetery remnants" and recorded a statement about cemetery remnants; "They bear the traces of the magnificent art of the people who lived here". The city, which history dates from the 10th century to the last quarter of the 13th century, has found thousands of items as a result of archaeological research. Bilyar Cuma Mosque is valuable in terms of its location and being a rare example of early Turkish-Islamic architecture. Crown gate, decoration of the building, multi-legged plan type, etc. It has various similarities with the examples of Turkish-Islamic architecture in the same period.

In 1973-77, started archaeological researches under the leadership of A.H. Halikov. Grand Mosque is the oldest mosque discovered in the territory of Tatarstan and is the oldest stone structure in the region. Researchers suggest that the mosque was built in 922 after the visit of the Bulgarian by the Baghdad haliphath. AH. Halikov also thinks that the building was built in the late 9th century. The mosque consists of two sections made of wood and white stone and a minaret in the north-east corner. First, mosque was built wooden section. Then an additional building made of white stone was built on the southeast side of the wooden part of the mosque. As stated by Tatişchev in the 18th century, the building had a large gate. Parts of the ruins in the area after the 18th century were taken by the locals for various zoning activities. It is believed that the Grate Mosque, built in the middle of the 13th century in the Bulgar city, was built by taking this as an example. Until 2012, small scale studies were carried out by the team of the Academy of Tatarstan Merdjeni History Institute in Bilyar city, and in recent years studies continue in partnership with the Institute of International Relations, History and Natural Sciences of A.H. Halikov Archeology Institute Kazan (Volga Region) Federal University. Academy of Sciences Tatarstan Republic.

Keywords: Bulgar, Volga, Bilyar, Architecture, Mosque.

Sultan II. Abdülhamid Dönemi'nin Mimarlık Hafızası: Üç Şehir-Üç Çeşme ve Düşündürdükleri

Nurcan YAZICI METİN

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Sultan II. Abdülhamid'in saltanatı, devletin son döneminde, tüm Osmanlı coğrafyasında yoğun imar etkinliklerinin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde inşa edilen mimari eserler, işlevselliklerinin yanında çok yönlü bileşenleriyle birtakım mesajları da içermektedir. Bu mimari eserler içinde çeşmeler ayrı bir yer tutmaktadır. Sultan II. Abdülhamid döneminde klasik dönem Osmanlı çeşmelerinin yanında, anıt özellikte ve Osmanlı mimarlık hafızasından referanslarını alan çeşmeler yapılmıştır. Bu çeşmelerden bazılarının inşası, Osmanlı coğrafyasındaki en kapsamlı imar etkinliğine sahne olan Sultanın yirmi beşinci cülus yıldönümü münasebetiyle planlanmıştır. 1 Eylül 1900 tarihine tekabül eden bu günde, cülus vesilesiyle inşası planlanan veya açılışı yapılan eserler arasında çeşmeler sayıca önemli bir yer tutmaktadır.

Sultan II. Abdülhamid'in yirmi beşinci cülus yıldönümü için inşası planlanan Londra'daki Dilara Çeşmesi, cülus için inşa edilen Musul'daki çeşme ile Sultanahmet'teki Alman Çeşmesi dönemin anıtsal çeşme örnekleri içinde ortak mimari referanslı örneklerdir. Bu

çeşmelerin en önemli örneğini, inşası cülus münasebetiyle düşünülmemiş olsa da açılışının bu vesileyle yapılması planlanan Alman Çeşmesi oluşturmaktadır. Alman Çeşmesi'ne çok benzer bir plan Londra'da inşası düşünülen Dilara Çeşmesi'nde ve aynı referanslı olduğu anlaşılan Musul'da, cülus için inşa edilen çeşmede de görülmektedir.

Dönemi çok yönlü yansıtan bu çeşme örneklerinde gelenekle gelen ve dönemden eklemlenen verileri görmek mümkündür. Zengin bir mimarlık geçmişine sahip Osmanlı topraklarındaki hafızayı yansıtan mimari referansların yanında Osmanlı mimarisi esinli uygulamalar ve de dönemin siyasi ideolojisine uygun düşen mimari veriler, bu üç çeşmede mevcuttur. Ayrıca Alman Çeşmesi'nde olduğu gibi bani tercihleri de bu çeşmelerde belirleyici olmalıdır. Bu üç çeşme, 18.yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı mimarisinde görülmeye başlanan meydan çeşmesi örnekleri arasındadır ve işlevlerinin yanında anıt görevini de üstlenmişlerdir. Bu çeşmelerde, form olarak bilinen bir form kullanılmıştır; bununla birlikte kendi mimarlık geçmişinden referans alınarak üretilmiş mimari ürünler olarak da görülebilir bunlar. Dönemin ideolojik ve politik söylemlerinin parçası olan verileri de bu üç çeşmenin mimari ve süsleme detaylarında görmek mümkündür. Bildiride, üç çeşmenin mimari referansları üzerinden bir sorgulama yapılarak değerlendirmeye gidilecektir.

Anahtar Kelimeler: II. Abdülhamid, Osmanlı Mimarisi, Çeşme.

Architecture Memory of Sultan Abdulhamid II Period: Three Cities, Three Fountains and Things They Make Us Think

Nurcan YAZICI METİN

Mimar Sinan Fine Arts University

The reign of Sultan Abdulhamid II was a term of intense zoning activities in all Ottoman geography during the last period of the empire. Architectural works that were constructed during this period contained various messages with their versatile components in addition to their functionality. Fountains take up a separate place among these architectural works. During the period of Sultan Abdulhamid II, in addition to classical term Ottoman fountains, monumental fountains that take references from Ottoman architecture memory were constructed as well. The construction of some of these fountains was planned in reference to the twenty fifth enthronement anniversary of the Sultan, which witnessed the most comprehensive zoning events in Ottoman geography. Fountains take up an important place in terms of number among works there were planned to be constructed or opened with a ceremony on the occasion of enthronement on this day, which corresponds to September 1, 1900,

Dilara Fountain in London, which was planned to be constructed for the twenty fifth enthronement anniversary of Sultan Abdulhamid II, the fountain in Mosul that was constructed for enthronement and German Fountain in Sultanahmet were examples with common architectural references among monumental fountain examples of the period. German Fountain, of which construction wasn't thought as part of the enthronement yet of which opening ceremony was planned to be realized within the scope, acts as the most important example of these fountains. A very similar plan to German Fountain is seen on Dilara Fountain, which was thought to be constructed in London, and on the fountain that was constructed for enthronement in Mosul that is understood to have the same reference.

It is possible to see the data that is coming with tradition and articulated from the period on these fountain examples that reflect the term in a multi directional manner. In addition to architectural references that reflect the memory on Ottoman soils with rich architecture history, practices that were inspired from Ottoman architecture and architectural data suitable for the political ideology of the period are present on these three fountains. Moreover, just like on the German Fountain, constructive preferences should be determinant on these fountains. These three fountains are among the examples of square fountains that were started to be seen in Ottoman architecture by the beginning of 18th century and they undertook monumental purposes in addition to their functionality. A form that is known as form was used on these fountains; in addition to this, these may be also seen as architectural products created by taking reference from its own architecture history. It is possible to see the data as part of the ideological and political expressions of the term on the architectural and decorative details of these three fountains. An examination shall be made on architectural references of these three fountains to reach to an evaluation on this paper.

Keywords: II. Abdülhamid, Ottoman Architecture, Fountain.

İstanbul'un Süleymaniye Semtindeki Yenileme Süreci Ve Koruma

Sorunları

Nuri SEÇGİN

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Yenikapı civarındaki Marmaray Tüp Geçit Kazıları esnasında ortaya çıkan buluntularla yerleşim tarihi yeni baştan yazılan İstanbul hiç şüphe yok ki, gerek coğrafi özellikleri ve jeopolitik konumu ve gerekse sahne olduğu olaylar nedeniyle kadim dünyanın en önemli kentlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Ancak bugünkü kent dokusunun çekirdeğini oluşturan Tarihi Yarımada'nın uç kısmındaki yerleşim Megaralı kolonistler tarafından M.Ö. 7.

yüzyılın ortalarında kurulmuş ve ilerleyen süreçte Roma egemenliğine giren kent II. Theodosius dönemine kadar kademeli bir şekilde genişleyerek yüzyıllar boyunca değişmeyecek olan nihai sınırlarına ulaşmıştır.

M.S. 330 yılında Roma İmparatorluğu'nun doğudaki başkenti ilan edilen ve Nea Roma olarak anılan kent tıpkı İtalya'daki Roma gibi yedi tepe üzerine yayılan bir yerleşim özelliği gösterir. Tarihi Yarımada'nın üçüncü tepesini işgal eden Süleymaniye semtinin Osmanlı öncesindeki durumuna ilişkin bilgilerimiz son derece sınırlı olmakla birlikte bazı kaynaklarda bu alanın Skiros Kayalıkları olarak anıldığı ve kayalıkların Haliç'e bakan hâkim noktasında Athena'ya adanmış bir tapınağın bulunduğu belirtilir. Roma egemenliğindeki ilk birkaç yüzyıl içerisinde gerçekleşen imar sürecinde ise Süleymaniye semtinin nasıl bir değişim gösterdiği tam olarak bilinmemekle beraber Vefa yakınlarındaki Constantinus Hamamı, Akataleptos Kilisesi (Kalenderhane Camii), aynı bölgede yer alan Augusta Placidia, Augusta Eudoxia ve Prenses Arkadia'ya ait evler ile Molla Gürani Camii'nin yerinde var olduğu iddia edilen bir kilise, bölgedeki imar ve iskân faaliyetlerinin V. yüzyıldan itibaren başlamış olabileceğini düşündürmektedir.

Constantinopolis Osmanlı egemenliğine geçtikten sonra Skiros Kayalıkları olarak anılan semt önce Eski Saray'ın, 16. yüzyılda da Süleymaniye Külliyesi'nin inşası ile Osmanlı başkentinin nirengi noktalarından biri haline gelir. Semtin eteklerindeki kıyı bandı Haliç'in liman özelliği nedeniyle ticaret bölgesi olarak yüzyıllardır sürdürdüğü işlevini korurken, Haliç'e doğru inen eğimli yamaçlarda ise Müslüman-Türk kimliğinin öne çıktığı ve çoğunlukla ulemanın yerleştiği bir semt oluşur. Ancak 19. yüzyıl İstanbul'unda değişen iktisadi yapı nedeniyle Haliç'in diğer tarafındaki Galata ve çevresinde yeni bir ticaret bölgesi oluşmuş, Süleymaniye ve civarı eski cazibesini yitirmiştir. Bu durum semtin sosyal ve ekonomik yapısında bir çözülmeye neden olur ve bölgeyi terkeden varlıklı tüccarların yerleri merdiven altı olarak tabir edilen niteliksiz imalathaneler ile bu imalathanelerin çalışanları tarafından işgal edilir ve daha da önemlisi semtin ticari dokusu ile konut dokusu birbiri içine geçer.

1900'lerin başlarından itibaren gittikçe derinleşen ve 1950'lerde bir kırılmaya yol açan sosyo-kültürel ve ekonomik bozulma Süleymaniye semtini bir çöküntü alanına dönüştürür ve elbette bu süreci besleyen birçok etkenden söz edilebilir. 2005 yılına gelindiğinde ise Süleymaniye ve benzeri yerleşimlerin rehabilitasyonu ve tekrar sağlıklı bir yapıya kavuşmaları için Londra, Beyrut, Hiroşima ve Barselona'daki benzer uygulamalardan hareketle 5366 Sayılı "Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun" yürürlüğe girer. Ancak söz konusu Kanun uyarınca gerçekleşen bazı uygulamalar amacına ulaşır, sosyal çöküntü alanına dönüşmüş semtler yeniden hayat

bulurken, bazı semtlerde süreç kesintiye uğramış, sosyal, ekonomik ve kültürel mirasın korunmasına yönelik sorunlar daha da derinleşmiştir. Bu bildiride; bahse konu olumsuz tabloya yol açan yasal mevzuat, kültürel miras bilinci, ekonomik sorunlar, süreç yönetimi ve rant gibi hususlar irdelenecek ve ülkemizdeki “Yenileme” algısı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Süleymaniye, Koruma ve Onarım, Yenileme Alanları.

Renovation Process and Conservation Issues in Istanbul's Süleymaniye

District

Nuri SEÇGİN

Mimar Sinan Fine Arts University

Istanbul, whose history of settlement has been rewritten with the finds unearthed during the Marmaray Tube Passage Excavations near Yenikapı, is undoubtedly considered one of the most important cities in the ancient world, due to its geographical features and geopolitical location and events. However, the settlement at the tip of the Historic Peninsula, which is the core of today's urban fabric, was founded by the colonists from Megara in the middle of the 7th century BC. and the city, which was entered the Roman domination in the following period, was gradually expanded until the Theodosius II. period, reaching its ultimate limits, which would not change for centuries.

The city, which was declared as the eastern capital of the Roman Empire in 330 A.D. and called Nea Roma, has a settlement feature that spreads over seven hills just like Rome in Italy. Although our knowledge of the pre-Ottoman condition of the Süleymaniye district, which occupies the third hill of the Historic Peninsula, is extremely limited, it is stated in some sources that this area is referred to as Skiros Rocks and there is a temple dedicated to Athena at the peak of the rocks overlooking the Golden Horn. Although it is not known exactly how the Süleymaniye district changed during the reconstruction in the first few centuries under the Roman rule, Constantinus Bath, Akataleptos Church (Kalenderhane Mosque) near Vefa, the houses of Augusta Placidia, Augusta Eudoxia and Princess Arkadia in the same region and a church allegedly existed on the site of Molla Gürani Mosque suggests that the development and settlement activities in the region may have started from the 5th century.

Constantinople was conquered by the Ottomans, the district, which was called Skiros Rocks, became one of the triangulation points of the Ottoman capital subsequent to construction of the Old Palace and the Süleymaniye Complex in the 16th century. A Muslim-Turkish neighborhood was established on the hillside descending towards the Golden Horn while the coastal strip at the outskirts of the neighborhood has maintained its function as a commercial

zone for centuries. However, due to the changing economic structure in Istanbul in the 19th century, a new trade zone has emerged in and around Galata, on the other side of the Golden Horn, and Süleymaniye and its vicinity have lost its old charm. This situation causes a disintegration in the social and economic structure of the district and locations of wealthy merchants who leave the region are occupied by unqualified workshops and their employees, and more importantly, the commercial and residential textures of the district are intertwined.

The socio-cultural and economic deterioration that has deepened since the early 1900s and caused a break in the 1950s turns the Suleymaniye district into a collapse area, and of course, It can be mentioned many factors that feed this process. In 2005, Law No: 5366 came into force for Rehabilitation Suleymaniye and so places like for London, Beirut, Hiroshima and Barcelona. However, while some practices realized in accordance with the Law in question achieved its purpose and the neighborhoods were revived, in some districts the process was interrupted, and the problems deepened. In this article; It will be examined about loophole related the problems, cultural heritage awareness, economic problems, process management etc. issues and will be emphasized the “renewal” perception in our country.

Keywords: Cultural Heritage, Suleymaniye, Conservation and Restoration, Renovation Areas.

5-6.Yüzyıl Hristiyan Türklerine Ait Yeni Keşfedilen, İki Ünik Kült Alanı:

Tarih-Sanat Tarihi Ve Hristiyanlık İkonografisi İçin Sarsıcı Kanıtlar

Okay SÜTÇÜOĞLU

Antalya-Finike bölgesinde bulunan Arykandos Vadisinin sarp kanyonlarında 6 yıl sürdürülen saha araştırmasında, elde edilen sıra dışı verilerin aidiyetleri ve anlamları uzun süren uğraşlar sonucunda büyük oranda aydınlatılabilmektedir. Vadide yeni tespit edilen üç yerleşim alanının ötesinde son derece izbe alanlarda tasarımlanmış, birbirleri ile ilişkili iki “mağara kült alanı” ortaya çıkarılmıştır.

İlk kült alanının kristalize kaya yüzeyinde, yazıt, pigtogram ve petroglif niteliğinde çok sayıda veri vardır. Bunlar; “metinler, semboller, monogramlı haçlar, çözülebilen figürlü resim programları ve aydınlatılamamış değişik sahneler” şeklinde gruplandırılmıştır. Tarihleyebilmek için doğrudan ve dolaylı kanıtlara ulaşılabilmektedir. Büyük çoğunluğu 6.yüzyılda yaşamış olan Sionlu Aziz Nikolas’ın dönemine ve özel bir mucizesine referans vermektedir. Buradaki verilerin hiç birinin Bizans Sanatı içinde benzerleri veya yeri yoktur. Metinlerin Grek alfabesi ile yazılmış Kuman/Kıpçak dili olduğunu sanmaktayız. Türkiye yahut Avrupa akademisi ile yaptığımız girişimlere rağmen, okunması başılamamıştır. Semboller ve resim programlarının

tamamının Türk sanatı üslubunda yapıldığı kesindir. Dolayısıyla, Bir Azizle sıkı bağları olan Türklere ait şaşırtıcı sanatsal örneklerle karşı karşıyayız.

Diğer kült alanındaki veriler “haçlar, soyut semboller ve bazı Türk boy damgalarından,” oluşmaktadır. Bu veriler topluca ilişkilendirildiğinde, kült alanının bir şamana ait olduğuna işaret etmektedir. Diğer kült alanındakiler gibi; tarih, teknik ve üslup yönünden çok yakın benzerlikler barındırmaktadır. Dolayısıyla her iki kült alanının birbirleri ile ilişkili olduğunu teyit eden daha pek çok verinin de varlığına dayanarak şu kanaate varılmıştır:

5-6.yüzyılda bir grup Hun/Bulgar Türkü, spontan şekilde bu sahaya gelmişler veya özel mesleklerinden dolayı Bizans tehciriyle yerleştirilmişlerdir. Bu arkaik Tahtacılar (Ağaçeriler) Kıpçakça adlandırdıkları “Gobu-k”a yerleşmişler, asırlarca orman işi yapmışlar, Hristiyanlığı benimsemiş olsalar da Türk geleneği ve sanatını sürdürmüşler, tüm birikimlerini kendilerinden 700 yıl sonra buraya gelen Selçuklu Tahtacılarına transfer etmişlerdir. Antropolojik yöntemlerle bu kültürel kanıtlar toparlanmış, Azizin kült alanı haricinde, mucizesini gerçekleştirdiği kutsanmış alan tespit edilmiş, yerleşik halk dilindeki Hun/Bulgar terminolojisine ulaşılmış, Hunlardan beri süregelen “toplu geçiş ritüeli” ortaya çıkarılmış, Osmanlı arşivleriyle de buradaki Bulgar varlığı kesinleştirilmiştir. Türkler tarafından tasarımılandığı ve kullanıldığı açık olan iki kült alanı, Şamanist ritlerin Hristiyanlığa geçişte nasıl vücut bulduğunu gösteren yegâne kanıtlardır. Bunun yanı sıra, Orhun Kitabelerinden beri “Grek alfabeli proto Türkçe” sandığımız en özgün yazıtlar buradadır. İkonografik açıdan tarihteki “ilk şeytan çıkarma ayinine ait sembolizmalar” da burayı tek başına ünük kılmaktadır. Yoğun emekle kısmen aydınlatılabilen bu sıra dışı verilerin pek çoğu daha tanıtılmadan defineciler tarafından tahrip edilmiş ve yazarın arşivi ile sınırlı kalmıştır. Bu açıdan, Sanat tarihi camiasına sunulması ve kritik önemdeki verilere dikkat çekilmesi elzemdir.

Anahtar Kelimeler: Hun-Bulgar Sanatı, Hristiyan Türkler, Sionlu Aziz Nikolaos, Arykandos

Two Cultural Areas, Discovered From The 5-6th Century Christian Turks: Shocking Evidence For History-Art History And Christian Iconography

Okay SÜTÇÜOĞLU

In the field researches that have been carried out in the steep canyons of Arykandos Valley in the Antalya-Finike region for 6 years, the belongings and meanings of the extraordinary data obtained have been largely illuminated as a result of long efforts. Apart from three newly identified settlements in the valley, two interconnected "cave cult areas" have been discovered.

On the crystalline rock surface of the first cult area, there are many inscriptions, pictograms and petroglyphs. These; It is grouped as “texts, symbols, crosses with monograms, figurative figure programs that can be solved and different scenes that are not understood”. Direct and indirect evidence was available to date. It refers to the period and a special miracle of St. Nicholas of Sion, who lived in the 6th century. None of the data here has any place or place in Byzantine Art. We think that the texts are Kuman/Kipchak language written in Greek alphabet. Turkey or in spite of our attempts with the European academies, were not achieved reading. It is certain that all symbols and painting programs are done in the style of Turkish art. Therefore, we are faced with surprising artistic examples of Turks who have close ties with a Christian Saint.

Data in the other cult area consists of "crosses, abstract symbols and some Turkish tribe stamps". When these data are collectively associated, it indicates that the cult area belongs to a shaman. Like in other cult areas; It has very similarities in terms of history, technique and style. Therefore, based on the existence of many more data confirming that both cult areas are interrelated, the following conclusion is reached.

In the 5-6th century, a group of Hun/Bulgar Turks came to this area spontaneously or were placed with the Byzantine deportation because of their private professions. These archaic Tahtacis settled in the "Gobu-k", which they call Kipchak, and have been woodworking for centuries. Although they adopted Christianity, they continued the Turkish tradition and art. They transferred all their experience and traditions to the Seljuk Tahtaci, who came here 700 years later. With the anthropological methods, these cultural evidences were gathered, and the blessed area where the saint performed his miracle, except for the cult area, was identified. The Hun/Bulgar terminology in the settled folk language has been reached and the “mass initiation ritual” that has been going on since the Huns has been revealed. With the Ottoman archives, the presence of the Bulgar here has been confirmed. The two cult areas that are definitively designed and used by the Turks are the only evidence that shows how the shamanist rituals emerged in the transition to Christianity. In addition to this, the most original inscriptions that we consider “Greek alphabet with proto Turkish” since Orkhon Inscriptions are here. Iconographically, the "symbolism of the first exorcism ritual" also makes this place unique.

Many of these extraordinary data, which can be partially illuminated with intense labor, were destroyed by the treasure hunters before they were introduced, and were limited to the archive of the author. In this respect, it is essential to present it to the Art History community and draw attention to critical data.

Keywords: Hun-Bulgarian Art, Christian Turks, St. Nicholas of Sion, Arykandos.

2019 Yılı Alanya Kalesi Kazıları

Osman ERAVŞAR

Akdeniz Üniversitesi

Genel hatlarıyla 2019 yılı içinde gerçekleştirilen Alanya Kalesindeki kazı çalışmaları hakkında bilgiler verilecektir. Arkeoloji Kazı, konservasyon ve belgeleme çalışmaları olarak üç farklı boyutta sürdürülen çalışmalar gereke zaman, gerekse iş yoğunluğu bakımından artarak devam etmektedir. Bu çalışmalarda 2019 yılı Arkeolojik kazı çalışmaları kalenin üç farklı bölgesinde gerçekleştirilmiştir. İç Kale, Ehmedek ve Arasta bölgelerinde yapılan çalışmaların ana odağın kalenin Ortaçağ ve Öncesi dönemlerinin kültürel yapısının anlaşılması oluşturmaktadır. Kazı çalışmalarının yapıldığı birinci sektör, iç kaledir. İç kalenin güney kanadında bulunan ve başlangıçta hamam olabileceği ifade edilen yapının, ilerleyen çalışmalar sonrasında kaledeki sarayın kabul bölümünün haricinde saray yapısının bir parçası olduğu tespit edilmiştir. İkinci kazı alanı Ehmedek Üçgen Burç alanıdır. Bu bölgede yapılan kazılarda kalenin, Helenistik döneme kadar uzanan erken dönem yerleşimine ilişkin verilere ulaşılmıştır. Üçüncü kazı alanı 16 yy.da yapılan ve yaklaşık olarak bir yüzyıl kullanılan arasta'dır. Bu alan daha sonraki dönemlerde mezarlık haline getirilmiştir. Ele geçen mezarlardan 16 ve 17 yy.da kentin gelişimi ve imarının nasıl olduğu ve halkın yaşam biçimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. 2019 yılı kazı çalışmalarında mimari bulguların dışına ele geçirilen önemli küçük eserler ile de dikkat çekmiştir. Selçuklu dönemi çini sanatına teknik ve kompozisyon bakımından katkı sağlayacak nitelikte parçalar bulunmuştur.

Kazı çalışmaları dışında konservasyon çalışmalarına da başlanılan Alanya Kalesi Kazısında bulunan çiniler geliştirilen bir teknikle tekrar bütünlüğünü sağlamaya çalışılmıştır. Belgeleme çalışmaları sırasında kalenin bütün sur duvarları ileri teknolojik yöntemler ile belgelenmiş ve bulguların buluntuların ve mimarinin yerleri sayısal verilerle haritalara işlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Alanya, Selçuklu, Keykubat, Çini, Ehmedek, Arasta.

Alanya Castle 2019 Excavations

Osman ERAVŞAR

Akdeniz University

In general, information will be given about the excavations in Alanya Castle, which were carried out in 2019. Archeological excavation, conservation and documentation studies, which are carried out under three different titles, continue to increase both in terms of time and work intensity. Archaeological excavations in 2019 were carried out in three different regions

of the medieval city. The main focus of the studies carried out in the Inner Castle, Ehmedek and Arasta regions is to understand the cultural structure of the medieval and pre-medieval periods of the castle. The first sector where excavations are carried out is the citadel. It was determined that the building, which is located on the south wing of the inner castle and which was originally said to be a bathhouse, was a part of the palace structure, except for the reception part of the palace in the castle. The second excavation area is the Ehmedek Triangular Bastion area. During the excavations in this region, data regarding the early settlement of the castle dating back to the Hellenistic period were obtained. The third excavation area is Arasta, which was built in the 16th century and was used for approximately one century. This area was later turned into a cemetery. From the graves uncovered, it was tried to determine the development and development of the city and the life styles of the people during the 16th and 17th centuries. It has also attracted attention with the important small artifacts found outside the architectural findings during the excavations in 2019. Pieces that will contribute to the Seljuk period tile art in terms of technique and composition were found.

Apart from the excavations, conservation studies were also initiated, and the tiles found in the Alanya Castle Excavation were tried to be re-integrated with a developed technique. During the documentation, all the walls of the castle were documented with advanced technological methods and the locations of the findings, finds and architecture were recorded on maps with numerical data.

Keywords: Alanya, Seljuq, Keykubat, Tile, Ehmedek, Bazaar.

Mersin’de Erken Cumhuriyet Dönemi (1923-1950) Köy Okulları

Özgehan KAVAS

Akdeniz Üniversitesi

Erken Cumhuriyet döneminin en önemli mücadelesi yoksulluk ve cehalet üzerine olmuştur. 1923-1950 yılları arasında ülke nüfusunun %75’inin köylerde yaşaması, bu köylerin %80’inde okul bulunmaması, Cumhuriyeti kuran kadroların aydınlanma hareketini köylerden başlatmalarına neden olmuştur. Cumhuriyetin kurulması ile birlikte getirilen yönetmelikler ile eğitim ile ilgili düzenlemeler getirilmiş, yeni bir nesil yaratma ve eğitimi toplumun her kesiminde yayma amacıyla ülkenin dört bir yanında eğitim seferberliği yaşanmaya başlamıştır. Bu süreçte pek çok eğitim yapısı inşa edilmiştir. Maarif Vekâletince oluşturulan, yerli ve yabancı mimarların görevli olduğu İnşaat Dairesinde, bölgenin geleneksel yapı malzemeleri göz önüne alınarak tip projeler tasarlanmıştır. Söz konusu projeler ülkenin dört bir yanına gönderilmiş, köylerde çalışan öğretmenlerin yönetimi ve yerel halkın yardımı ile inşa

edilmişlerdir. Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Mirası olarak nitelendirilen bu binalar, okullaşma çalışmaları doğrultusunda, yaygınlaşması ve özellikle köy halkının yardımları ile inşa edilmiş olan kamu yapıları olması açısından oldukça önemlidir. Erken Cumhuriyet döneminde Mersin’de eğitimin ve okullaşmanın yaygınlaştırılması açısından birçok faaliyet gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma kapsamında Mersin’de 1923-1950 yılları arasında inşa edilmiş; Buluklu, Kerimler, Eski Mezitli (Esenbağlar), Köprübaşı, Kaburgediği, Kale, Örenköy, Yıldızköy, İncirgediği, Atayurt, Esenpınar, Alibeyli, Çaltıbozkır-Sina, Güzeloluk, Sıraköy, Karayayla, Limonlu, Gündüzler, Çaltıbozkır-Çaltı, Bahçederesi, Ballica, Güngören ve Yassıbağ köylerinde bulunan 23 adet köy okulu tespit edilmiştir. Mersin köylerinde inşa edilen okulların çoğunun, tip proje olarak Anadolu’nun çeşitli kentlerinde de aynı süreçte, köylülerin maddi desteği ve işgücü ile inşa edildiği görülmüştür. Derslik sayıları 1-6 arasında değişen okullarda tek bir plan şeması uygulanmamıştır. Bu okullardan Eski Mezitli (Esenbağlar) İlkokulu’nda Mimar Kemaleddin Bey’in Edirne Karaağaç Mektebi için hazırladığı “H” plan tipinden esinlendiği; Güzeloluk, Sıraköy, Karayayla, Bahçederesi ve Çaltıbozkır Köyü-Çaltı köylerindeki okulların köy enstitüsü mezunlarının çalışabileceği köy okulları yönetmeliğine göre Asım Mutlu ve Ahsen Yapanar tarafından hazırlanan okul projelerine uygun olarak inşa edilen lojmanlı örnekler olduğu; Kaburgediği, Çaltıbozkır Köyü-Sina, Yıldızköy, Örenköy ve Yassıbağ köylerindeki okulların “ikinci tip proje” ya da “köy okulu projesi” olarak adlandırılan projelere örnek olduğu; geriye kalan bütün köy okullarının ise dönemin mimarisini yansıtan dikdörtgen planlı, sade yapılar olduğu belirlenmiştir. İncelenen okullardan Buluklu köyündeki okul 2 katlı olup geriye kalan 22 köy okulu tek katlı olarak karşımıza çıkmaktadır. 23 köy okulunun 12’si bir bodrum üzerine inşa edilmiştir. Tespit edilen köy okullarının yöre halkının imkânları doğrultusunda yerel ustalar tarafından inşa edildiği ve ortak yapı malzemesinin taş malzeme olduğu, ahşap malzemenin ise kapı ve pencere kanatları ile zemin döşemesi ve üst örtüde kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim sisteminde yaşanan değişimler, taşımali eğitim sistemine geçilmesi ve köyden kente göçlerin başlaması ile bu köy okulları büyük oranda işlevini yitirmiştir. Atıl vaziyette olan bu eğitim yapılarının yeniden işlevlendirilerek halkın kullanımına sunulması oldukça önemli bir adım olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Köy Okulları, Mersin, Eğitim, İlkokul Binaları

Village Schools In Mersin In Early Republic Period (1923-1950)

Özgehan KAVAS

Akdeniz University

The most important struggle in Republican Period was poverty and ignorance. The main reason why the intellectual society which established the Republic started their movement of enlightenment from small villages is that during the years 1923-1950, %75 of country's population were in the villages and %80 of these villages didn't have a school. With the establishment of the Republic, regulations on education were brought with the regulations introduced, and a mobilization of education began all over the country in order to create a new generation and spread education in every part of the society. Many educational structures were built in this process. Type projects were designed by considering the traditional building materials by the Construction Bureau which established by the Ministry of Education and included local and foreign architects. Projects that mentioned before were sent to all around the country and built with the management of teachers working in the villages and with help of villagers. These buildings, which are described as The Architectural Heritage of the Early Republican Period, are quite important in terms of increasing school building constructions and being public buildings built with the help of the villagers. Within the scope of this study, 23 village schools built in Mersin between 1923 and 1950 were identified in Buluklu, Kerimler, Eski Mezitli (Esenbağlar), Köprübaşı, Cords, Castle, Örenköy, Yıldızköy, İncirgesine, Atayurt, Esenpınar, Alibeyli, Çaltıbozkır- Sina, Güzeloluk, Sıraköy, Karayayla, Limon, Gündüzler, Çaltıbozkır-Çaltı, Bahçederesi, Ballica, Güngören and Yassıbağ villages. It had observed that the school types which built in Mersin villages, were built as type projects in different cities of Anatolia during the same period of time with financial support and manpower of the villagers. A single plan scheme has not been implemented in schools whose classrooms vary from 1 to 6. One of these schools was inspired by the type of “H” plan prepared by Architect Kemaleddin Bey for the Edirne Karaağaç School at the Eski Mezitli (Esenbağlar) Primary School; Schools in Güzeloluk, Sıraköy, Karayayla, Bahçederesi and Çaltıbozkır Village-Çaltı villages are examples of lodgings built in accordance with the school projects prepared by Asım Mutlu and Ahsen Yapanar according to the regulations of the village schools where graduates can work; The schools in Çaltıbozkır Village-Sina, Yıldızköy, Örenköy and Yassıbağ villages, which he has laid, are examples of the so-called “second type projects” or “village school projects”; It was determined that all the remaining village schools were simple buildings with a rectangular plan reflecting the architecture of the period. The school in Buluklu village, which is one of the studied schools, has 2 floors, and the remaining 22 village schools appear as single floors. 12

of the 23 village schools were built on a basement. It was concluded that the determined village schools were built by local craftsmen in line with the local people's possibilities, and that the common building material was stone material, and the wooden material was used in the door and window wings, flooring and top cover. These schools had lost their function with the changes in the education system, the transportation-based education system and the start of migration from the village to the city. It will be an important step to assigning a new function to these idle buildings and make it available for the use of public.

Keywords: Village Schools, Mersin, Education, Primary School Buildings.

Konstantinopolis Arşivcisi: Khartophülaks

Pınar SERDAR DİNÇER

Yozgat Bozok Üniversitesi

Bizans İmparatorluğu'nun idari örgütü Orta çağ dünyasındakiler arasında en gelişmişlerdendi. Metinlerin gücü de her yere sirayet etmişti. Yazılı kaynaklar bu toplanan verilerin depolanması hakkında birtakım bilgiler sunmakta, ancak Bizans arşivleriyle ilgili neredeyse hiçbir maddi kanıt bulunamamaktadır. Bizans kütüphaneleri ve arşivlerini konu alan çalışmalar ise çoğunlukla el yazmalarının aktarılması ve korunması ile ilgilidir. Aslında kütüphanelerin yeniden yapılanması ve Bizans el yazmalarının orijinal saklama yerlerinin tespiti paleografi ve kodikoloji araştırma alanına girer. Ancak bir el yazmasının üretim yerinin belirlenmesi, üretimi ve bir scriptoriuma bağlılığı dışında, depolanması, sunumu ve kullanımı hakkında neredeyse hiçbir bilgi bulunmaz. Aynı zamanda bir kütüphanenin veya arşivin fiziksel görünümü, nasıl düzenlendiği ve ne kadar büyük olduğu hala bilinmemektedir.

Bu çalışmada Bizans arşivcileri olarak bilinen Khartophülaks'a (χαρτοφύλαξ) değinilecektir. Khartophülaks, Bizans Dönemi'nde Ortodoks Kilisesi'nin yönetiminde görev yapan arşivciye / kütüphaneciye verilen isimdir. Khartophülaks'dan pozisyon olarak ilk defa 530'daki Konstantinopolis Sinodu'nda bahsedilir. 9. yüzyılda Konstantinopolis'teki Khartophülaks patriarkal yönetimde etkili konumlardan biri haline gelmiştir. Bu durum yazılı belgelerin depolanmasının ve korunmasının kilise için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Çalışmada, Khartophülaks'ın görevleri ve neden belli dönemde ön plana çıktıkları irdelenmiştir.

Edinilen bilgiler ışığında Bizans'ın, yazılı iletişim ve yönetime dayanan bir toplum olduğu söylenebilir. Bizans'ta toplumun her düzeyinde okuryazarlık ve yazılı belgeler önemli bir rol oynamıştır. Elde edilen kanıtlar ışığında pazar yerinde (ağırlıklar, madeni paralar, vb.) bile halkın harfler hakkında temel bilgi sahibi olduğu varsayılabilir. Bununla birlikte, günlük

yaşama ait idari işlerin izleri ve belgelerin saklanmasıyla ilgili bilgiler seyrekdir. Sonuçta, arşiv ve kütüphanelerin yapısının ve işleyişinin yeniden ortaya çıkarılması arkeolojik verilerin kısıtlı olması nedeniyle öncelikle yazılı kaynaklara dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Khartophülaks, arşivci, Bizans arşivcileri, scriptorium, Bizans Dönemi idari yapı.

The Archivist Of Constantinople: Chartophylax

Pınar SERDAR DİNÇER

Yozgat Bozok University

The administrative organization of the Byzantine Empire was the most advanced in the medieval world, and the power of written texts was everywhere. Although almost no material evidence concerning Byzantine archives can be found, written sources give some information on the storage of data. Studies on Byzantine libraries and archives are mostly related to the transmission and preservation of manuscripts. The reconstruction of libraries and identification of original storage places of Byzantine manuscripts are in the field of palaeography and codicology. However, except for the localization of a book, its production, and its attachment to a scriptorium, almost no information about its storage, presentation, and usage is available. Additionally, the physical image of a library or an archive, its organization, and what size it was are still unknown.

In this study, chartophylax (χαρτοφύλαξ), known as Byzantine archivists, will be mentioned. Chartophylax was the name to the archivists / librarians who served in the administration of the Orthodox Church during the Byzantine Empire. The position is first mentioned in the Synod of Constantinople in 530. In the ninth century, the position of the chartophylax to the Patriarch in Constantinople had become one of the most important in the patriarchal administration. This shows that the storage and preservation of written documents were important for the church. In this study, the duties of chartophylax and reasons for the rise in prominence of this position in a certain period are examined.

It can be said that Byzantine was a society based on written communication and administration. Literacy and written documents played an important role at all levels of society in Byzantium. In light of the evidence obtained, it is considered that the public had a basic knowledge about letters even in the marketplace (weights, coins, etc.). However, tracing the administrative aspects of daily life and information regarding the storage of documents is rare. As a result, the reconstruction of the structure and functioning of archives and libraries is primarily based on written sources due to limited archaeological data.

Keywords: chartophylax, archivist, Byzantine archivist, scriptorium, administrative organization of the Byzantine.

İlyas Bey Camii (Milet) Osmanlı Mezar Taşları

Refet Yalçın BALATA

Ardahan Üniversitesi

2006 yılında Milet'te Söktaş sponsorluğunda geliştirilmiş İlyas Bey Camii ve çevresi restorasyon projesi çalışmaları kapsamında cami içerisinde ve Milet Müzesi'nde bulunan Osmanlı mezar taşlarının okunması ve günümüz Türkçesine aktarılması görevini üstlenmişim. Toplamda 160 adet mezar taşı incelenmiştir. Bu proje 2010 yılında Europa Nostra ödülünü de kazanmıştır. Proje sonucunda hazırlanan kitapta tamamı 160 adet olan bu mezar taşlarının içlerinden seçmeler yapılarak bir kısmı yayınlanmıştır. Bunların tamamını en kısa zamanda bir kitap halinde ilgilenenlerin kullanımına sunacağız.

Söz konusu mezar taşları cami içerisindeki avluda bir bölmede istiflenmiş şekilde durmaktaydı. Burada bulduğumuz kırk yedi adet mezar taşının bazıları kırılmış ya da yazılarının tamamı okunamaz durumdaydı. Bunlar üzerinde çalışmalarımızı sürdürürken içlerinde, pek sık rastlanmayan, üzerinde Farsça mısraların bulunduğu bir mezar taşına rastladık. Bundan bir makalemizde ayrıntılı bir şekilde söz etmiştik. Ele aldığımız mezar taşlarının çoğunda tarihleme Arapça sayı cümleleri ile yapılmıştır. Burada en eskisi H.766 (1364 M.) en yakını 1294 H. (1877 M.) tarihli olan bu mezar taşları içlerinden seçmeler yapılarak fotoğraflarla tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İlyas Bey Camii, Restorasyon, Milet, Mezar taşları, Söktaş.

Ottoman Tombstones In Ilyas Bey Mosque (Miletus)

Refet Yalçın BALATA

Ardahan University

I had undertaken the task of reading and tranfering to todays Turkish of what is written on the Ottoman tombstones in Ilyas Bey Mosque and Miletus Museum under the activities of the restoration project of Ilyas Bey Mosque and its surrounding which was developed by the sponsorship of Söktaş in 2006. There were 160 tombstones in total. This Project has won the Europa Nostra award in 2010. In the book prepared as the result of this Project a selected portion of these tombstones have been published. In a short time we will present all these tombstones in a book to those who will be interested in.

The tombstones in the mosque were stacked in a compartment in the courtyard of the mosque. Here we found forty seven tombstones. Some of them were broken and the writings on some of them were partially readable. While we were continuing our work we came across a tombstone with Persian verses on it which is found rarely. We have discussed it in one of our articles in detail. The death dates on the tombstones we discussed were mostly written in Arabic. Here a selection of these tombstones with the earliest date 766 H. (1364 AC.) and latest 1294 H. (1877 AC.) will be introduced by the accompaniment of photos.

Keywords: İlyas Bey Mosque, restoration, Milet, tomb stones, Söktaş.

Kosova'daki Osmanlı Mimari Mirasında İpek ve Yakova'da Bilinmeyen

Köy Camileri

Rüçhan BUBUR

Ege Üniversitesi

1389'dan 1912 – 1913 Balkan Savaşlarına kadar beş asırdan uzun bir dönem Osmanlı hâkimiyetinde kalmış olan günümüz Kosova Cumhuriyeti, bu dönemde inşa edilmiş dini ve sivil mimariye ait çok sayıda örneğe ev sahipliği yapmaktadır. Bugün Kosova'nın İpek ve Yakova şehirleri, günümüze ulaşabilmiş olan mimari eserleri ve hala daha canlılığını koruyan çarşılarıyla, Türk şehir dokusunu yaşatan önemli merkezlerdendir.

Balkan coğrafyasında savaş, istila, doğal afetler gibi yaşanmış olan olumsuzlukların yarattığı tahribat nedeniyle Osmanlı dönemi yapılarının büyük çoğunluğu yok olmuş, günümüze ulaşanların bir kısmı ise yapılan restorasyonlar sonucunda orijinallliğini büyük ölçüde yitirmiştir. Müslüman nüfusun diğer Balkan ülkelerine göre Kosova'da daha yoğun bulunması, mimari eserlerin günümüze ulaşmasında ve korunmasında etkili olmuştur.

Osmanlı imparatorluğunun egemen olduğu farklı coğrafyalarda görülen mimari eserlerde, planların Anadolu örnekleri ile aynı olduğu, ancak cephe tasarımı ve süsleme gibi bazı yapı detaylarında, yerel etkilerin öne çıktığı bilinmektedir. İpek ve Yakova'nın merkezinde, yerel etkileri izleyebildiğimiz Osmanlı dönemi eserlerine rastlamaktayız.

Bildiride, İpek ve Yakova'nın ilçe ve köylerinde yer alan, ulaşabildiğimiz yayınlarda tanıtılmamış ancak arşiv belgelerinden tespit ederek yerinde görerek incelediğimiz; en erkeni 16 yüzyıla tarihlenen, çoğunluğu 19. yüzyıl içinde inşa edilmiş olan 12 adet cami, mimari ve süsleme özellikleri ile tanıtılacaktır. Merkezden uzakta üretilmiş olan bu köy camilerinde yerli sanat geleneklerinin, eserlerin mimari tasarımı ve süslemesine nasıl etki ettiğinin saptanması da hedeflenmektedir.

İncelenen örneklerin hemen hemen hepsi kuzey güney yönlü dikdörtgen plana sahiptir. Beden duvarları çoğunlukla moloz taş ile örülen yapılar, dıştan kiremit kaplı kırma çatıyla içten ise ahşap kubbe ya da düz tavanla örtülüdür. Yapılar plan şemalarıyla Anadolu örneklerini takip etmektedir. Bununla beraber, cephelerinde pencere ve giriş açıklıkları gibi mimari unsurların tasarımında, Kosova'nın bu bölgesinde sıklıkla rastlanan kule evlerin etkisi izlenmektedir. Yapıların dış cepheleri süsleme açısından oldukça sadedir, buna rağmen kimi yapılarda iç mekânda duvar resimleri ve kalemişi süslemeler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kosova, Cami, Yakova, İpek, Osmanlı Mimarisi.

Little-known mosques from the Ottoman period in the villages of Pec and Gjakova in Kosovo

Rüçhan BUBUR

Ege University

The Republic of Kosovo, which has been under Ottoman rule for more than five centuries from 1389 to the 1912 - 1913 Balkan Wars, hosts many examples of religious and civil architecture built during this period. Today, the cities of Pec and Gjakova of Kosovo are important centers that keep the Turkish urban texture alive with their architectural works that have survived to the present day and the bazaars that still maintain their liveliness.

Ottoman Empire had built significant monuments during its long dominance in the Balkans, however many of these buildings could not survive to our age, due to several factors such as wars, invasions and natural disasters. Amongst the ones that survived to present day, some were not fortunate enough to keep their originality as a result of unsuccessful restoration practices. However, in Kosovo, it is possible to observe more edifices - than any other Balkan country - that could still survive today, and this may partially be related to the presence of a dense Muslim population.

It is known that the architectural works seen in different geographies dominated by the Ottoman Empire followed similar plan schemes as the Anatolian examples. But building details, such as facade design and decoration, had more local influences. In the center of Pec and Gjakova, we observed Ottoman-era works, where we can easily characterize local features. The paper introduces 12 mosques that had not previously presented in the publications covered in our literature survey and describes their architectural and ornamental features. These little-known mosques are located in the villages of Pec and Gjakova and most of them belong to 19th century with the earliest dating back to 16th century. The paper also aims to determine how the local craftsmanship affected the architecture and ornamentation of these mosques.

Almost all of the studied buildings have a rectangular plan located in the north-south direction. The body walls are mostly built with rubble stone and covered with a tiled hipped roof on the exterior and with a wooden dome or flat ceiling from the interior. The plan scheme of the buildings follows the Anatolian examples. However, architectural design of openings on the facade, has the influence of tower houses, which are frequently encountered in this part of Kosovo. Although the outer shell of the buildings is quite simple in terms of decoration, some of their interiors contain wall paintings and engravings.

Keywords: Kosova, Cami, Yakova, İpek, Osmanlı Mimarisi.

Kubadabad Sarayı Çinilerinden Bir Hayvan Mücadele Sahnesi

Rüstem BOZER

Ankara Üniversitesi

Anadolu Selçuklu devri mimari süslemesinde karşılaşılan figürler aslına bakılırsa zengin bir repertuara sahiptir. Taş, ahşap, çini, alçı, maden gibi değişik malzemelerde ve çeşitli yapı türlerinde az veya çok görülür. Bazen yapıların en görünür yerlerinde göze çarpacak boyutlarda işlenen figürler, bazen sanki gizlenircesine bitkisel süsleme aralarında veya göz temasından uzak noktalarda yer alır. Bu figürler tek başlarına, simetrik duruşlarda veya gruplar halinde sunulabildiği gibi, iki hayvanın mücadelesi şeklinde de olabilmektedir. Mevcut örnekler baktığımızda tanımlanabilir figürlerin yanı sıra tam olarak adlandırılmayan ve benzerlerini bilmediğimiz ünik sahneler de karşımıza çıkar. Bugün için Selçuklu devrinin en çeşitli figür koleksiyonuna sahip Kubadabad Sarayı çinilerinden birindeki hayvan mücadele sahnesi de şimdilik ünik örneklerden birini teşkil eder. K. Otto-Dorn'un yaptığı kazılarda ele geçen ve bugün Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi'nde bulunan sıraltı tekniğindeki sekiz köşeli yıldız çinide boya ve sır dökülmeleri bulunmakla birlikte, sahnenin bütünü hakkında genel bir sonuç çıkarılabilmektedir. Gövde yapısı itibariyle biraz da boğayı andıran dört ayaklı bir hayvan sola doğru yönelerek başını geriye çevirmiş ve bütün bedenine dolanan yılan gövdeli bir figürü boynundan ısırılmaktadır. Sadece gövdelere baktığımızda bir boğa ve yılan mücadelesi tanımlı yapılabilir, ancak başlar farklılık gösterir. Yılan gövdesine sahip figürün başı bir köpeğe, diğerinki ise bir kurda benzer. Dolayısıyla her figür kendi içinde bir fantastik etki bırakırken mücadelenin bütünü de ayrı bir karaktere bürünür. Buna göre hem figürler hem de sahnenin bütünü itibariyle şimdilik benzerini bilmediğimiz bir örnekle karşı karşıya olduğumuzu söyleyebiliriz. Figürlerin çevresindeki boşluklar kabaca bir tarama ile dolguludur. Lacivert, patlıcan moru ve yeşil renklerin kullanıldığı beyaz hamurlu çininin

ortalama çapı 22,5 cm.'dir. Bildirimizde bu çinideki sahnenin ayrıntılı bir değerlendirmesi de yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kubadabad, Çini, Sıraltı, Mücadele Sahnesi, Figürlü Süsleme.

An Animal Fight Scene From The Kubadabad Palace Tiles

Rüstem BOZER

Ankara University

In actuality the animal figures encountered on the Anatolian Seljuk architecture have a rich repertoire. They can be found numerously or scarcely on various building types and materials such as stone, wood, tile, stucco, and metal. While they could be large in scale on the most visible parts of the buildings, sometimes they are hidden between floral decorations or out of sight corners of buildings. These figures may be presented singularly or in groups in a symmetrical position, they could also be in a fighting scene. The existing samples show us unidentifiable figures besides the identifiable ones, and unique scenes that we haven't encountered before. An animal fight scene presents a unique piece among the Kubadabad Palace tiles, which has the most various figure collection known for today. Even though it has lost some of its paint and glaze an eight pointed star tile with underglaze painted decoration at the Karatay Madrasa Tile Museum in Konya, which was obtained during the excavations lead by K. Otto-Dorn, a general evaluation about the complete scene can be deducted. A four legged beast with a body resembling a bull is turned to left and facing backwards, biting the neck of a second creature which has wrapped around it with a snake like body. Just by their bodies the scene could be identified as a bull and snake fight, but the heads present discrepancy. The head of the figure with a snake body is similar to a dog, and the other one is similar to a wolf. Thus, while each one leaves an impression of a fantastical creature in themselves, the whole scene gains a different character. Hereunder it can be noted that we are facing a sample with non-alike is known today in respect of both the figure and the complete scene. The surrounding spaces are filled with rough hatching. The diameter of the stonepaste tile is approximately 22,5 cm, and has dark blue, aubergine, and green colours. With this proceeding we will conduct a detailed evaluation of this scene.

Keywords: Kubadabad, Tile, Underglaze, Fight Scene, Figurative Decoraiton.

Güzelşeyh Kasrı'nın Süsleme Özellikleri

Sahure YARIŞ

Dicle Üniversitesi

Türk-İslam sanatında süsleme, mimariye farklı bir bakış açısı ve anlam kazandırmaktadır. Süslemede kullanılan motifler işlendiği yere ve yöresel üslup anlayışına göre farklılıklar gösterebilmektedir. Bu motifler kültürden kültüre aktarılmış, biçim ve içerik olarak değişikliğe uğrasalar da varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir.

Güzelşeyh Kasrı süslemeleri ile kültürel etkileşimin ve sürdürülebilirliğin en güzel örneklerinden biridir. Kasır, Diyarbakır İlinin Çınar İlçesinde Altınakar Köyü'nde yer almaktadır. Kim tarafından ve hangi tarihte yapıldığına dair herhangi bir yazılı belge bulunmamaktadır. Kullanıldığı malzeme, süsleme ve inşa tekniğinden yapının Osmanlı Döneminde inşa edildiği anlaşılmaktadır. Günümüzde harap olan yapı, iki katlı bir plana sahiptir. Alt kat medrese, üst kat ise kasır olarak düzenlenmiştir. Alt katta medreseye giriş eyvanında, eyvan kemerinin etrafında uygulanmış olan motiflerle başlayan süsleme programı üst katta yoğun olarak işlenmiştir. Tamamen açık renkte düzgün kesme taş ile inşa edilmiş olan kasrın ayakta kalan bölümünde hem iç, hem de dış cephede süsleme görülmektedir. Yapıda bitkisel, geometrik motiflerin yanı sıra mukarnas, kemer, silme, sütünce gibi yapısal elemanlara da süsleme niteliği kazandırılarak kasrın cephelerinde hareketlilik devam ettirilmiştir. Cephelerde süslemelerin yanı sıra taşın düzgün ve temiz işlenmesi yüzeylerin dümdüz bir mermer gibi görünmesine neden olmuştur. Motifleri işlemede kullanılan oyma-kabartma tekniği ile plastik etkisi güçlü zengin kompozisyonlar elde edilmiştir. Yapı; coğrafi konumu, iklimi ve yörede bulunan malzemedan dolayı kendine özgü etkileyici süsleme özelliklerine sahiptir.

Bildiride Güneydoğu Anadolu'nun tarihi kentlerinden biri olan Diyarbakır İlinin Çınar İlçesinde yapılmış olan Güzelşeyh Kasrı'nın süslemeleri anlatılarak, bu süslemelerin Türk-İslam sanatındaki yer ve önemi üzerinde durulacaktır. Kentin tarihini, kültürünü yansıtmaya devam eden yapının bulunduğu bölgedeki benzer örnekleri ile karşılaştırma yapılarak bölgesel etkileşim üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Diyarbakır, Kasır, Süsleme, Taş işçiliği, Malzeme.

Ornament Features Of Güzelşeyh Pavilion

Sahure YARIŞ

Dicle University

Ornament in Turkish-Islamic art gives architecture a different perspective and meaning. The motifs used in decoration may differ according to the place where it is processed and the local style understanding. These motifs were transferred from culture to culture and continued to exist even though they changed in form and content.

Güzelseyh Pavilion is one of the best examples of cultural interaction and sustainability. Pavilion is located in Altınakar Village in Çınar District of Diyarbakır Province. There is no written document about who made it and on what date. It is understood that the building was built in the Ottoman period from the material, ornament and construction technique used. Today, the ruined building has a two-story plan. The lower floor is arranged as a madrasa and the upper floor as a pavilion. The decoration program that started with the motifs applied around the arch of the iwan at the entrance to the madrasah downstairs was densely worked upstairs. The pavilion, which was built with a smooth light stone in a completely light color, has decorations on both the interior and exterior. In addition to herbal and geometrical motifs, structural elements such as muqarnas, arch, wiping, and milk were also given an adornment quality, and mobility continued on the facades of the pavilion. In addition to the decorations on the facades, the smooth and clean processing of the stone caused the surfaces to look like a flat marble. With the carving-embossing technique used in engraving motifs, rich compositions with strong plastic effect were obtained. Structure; due to its geographical location, climate and the material in the region, it has unique impressive decoration features.

In the paper, the decorations of Güzelşeyh Pavilion built in Çınar District of Diyarbakır Province, one of the historical cities of Southeastern Anatolia, will explain the place and importance of these decorations in Turkish-Islamic art. Regional interaction will be emphasized by making a comparison with similar examples in the region where the building continues to reflect the history and culture of the city.

Keywords: Diyarbakır, Pavilion, Ornament, Stone work, Material.

Kütahya Vahid Paşa Yazma Eser Kütüphanesi'nde Bulunan 18. Yüzyıla Ait Bir Grup Deri Cilt

Savaş YILDIRIM, Serap AKGÜL

Mersin Üniversitesi

Kütahya Vahid Paşa Yazma Eser Kütüphanesi; 19. yüzyılın ilk yarısında yetişmiş, Osmanlı'nın önemli devlet adamlarından biri olan, Kilisli Mehmet Emin Vahid Paşa tarafından kurulmuştur. Vahid Paşa Reis'ül-küttab (Dışişleri Bakanı) iken, görevden alınmış ve Kütahya'ya sürülmüştür. Kütahya'da kendi adını taşıyan bu kütüphaneyi kurmuş ve hafız-ı kütüblüğüne de Fikri Abdülbaki ve Mehmet Efendi'yi getirerek 1812 yılında halkın hizmetine sunmuştur. Vahid Paşa'nın bağışladığı kitapların yanı sıra Molla Bey Kütüphanesi, Mevlevihane, ilçe kütüphanelerinden gelen kitaplar ve halk tarafından bağışlanan eski harfli basma ve yazma kitaplarla da kütüphanedeki kitap sayısı artmıştır. Bu kütüphane günümüzde Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü çatısı altında faaliyet gösteren on üç yazma eser kütüphanesinden biridir.

Kütahya Vahid Paşa Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan 18. Yüzyıla ait ancak klasik dönem Osmanlı cilt sanatının özelliklerini taşıyan on beş adet deri cilt bildirimizin konusunu oluşturmaktadır. Yazma kitapların cilt kapaklarındaki köşebent ve şemseler; mülemma, mülevven ve alttan ayırma teknikleri kullanılarak oluşturulmuştur. Bu bölümlerdeki süslemelere bakıldığında, bitkisel motiflerden oluşan saz üslubunda düzenlemeler yanı sıra rumi, hatayi, kıvrım dal ve stilize bulut motifleri ile meydana getirilen kompozisyonlar dikkati çekmektedir. Bu dönemde 16. Yüzyılda ortaya çıkan deri renk çeşitliliği devam etmiş, kırmızı, siyah, vişneçürüğü, koyu ve açık kahverengi deriler cilt yapımında kullanılmış, çeşit olarak da meşin deri tercih edilmiştir.

Bu bildiri kapsamında ele alacağımız yazma kitapların deri ciltleri; yapım teknikleri, kullanılan renkler, motif ve kompozisyon özellikleri ile ilk defa kapsamlı bir şekilde tanıtılacak ayrıntılı fotoğraf ve çizimlerle belgelenecek ve karşılaştırmalarla Türk cilt sanatı içerisindeki yeri ortaya konacaktır. Ayrıca Osmanlı cilt sanatında İstanbul dışında yaşayan cilt ustalarının, merkezden uzakta ürettikleri ciltler ile İstanbul'da yaşayan ustaların ürettikleri ciltlerin teknik ve üslup bakımından benzerlik ve farklılıkları karşılaştırmalı olarak ortaya konacak ve bu yolla İstanbul üslubunun merkezden uzakta yaşayan cilt ustalarına yansımaları belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kütahya, Türk Cilt Sanatı, Vahid Paşa, Vahid Paşa Yazma Eser Kütüphanesi.

A Group Leather Binding of 18th Century in Kütahya Vahid Pasha Manuscript Library

Savaş YILDIRIM, Serap AKGÜL

Mersin University

Kütahya Vahid Pasha Manuscript Library; It was founded by Mehmet Emin Vahid Pasha from Kilis, one of the important statesmen of the Ottoman Empire, who grew up in the first half of the 19th century. While Vahid Pasha was Reis-Kuttap (Minister of Foreign Affairs), he was dismissed and exiled to Kutahya. He established this library, which bears his name in Kütahya, and brought it to the public in 1812 by bringing Fikri Abdülbaki and Mehmet Efendi to his librarian. In addition to the books donated by Vahid Pasha, the number of books in the library has increased with the books from Molla Bey Library, Mevlevihane, district libraries, and old-letter printed and written books donated by the public. This library is one of the thirteen manuscripts libraries currently operating under the General Directorate of Libraries of the Ministry of Culture.

In the Kütahya Vahid Pasha Manuscript Library, it is the subject of our eighteen leather bindings belonging to the 18th century, but with the characteristics of Ottoman era art. Gussets and şenses on the bindings of writing books; mulemma, mulevven, and was created using undercut techniques. When looking at the ornaments in these sections, the arrangements in rhythm, bug, folded branches and stylized cloud motifs, as well as arrangements in the sedge style consisting of herbal motifs are noteworthy. In this period, the leather color variety that emerged in the 16th century continued, red, black, cherry rot, dark and light brown leathers were used in skin making, and leather was preferred as a variety.

The leather bindings of the writing books that we will consider within the scope of this paper; The construction techniques, the colors used, the motif and the composition features will be documented with detailed photographs and drawings that will be introduced for the first time, and their place in Turkish binding art will be revealed through comparisons. In addition, the similarities and differences between the bindings produced by the masters living outside Istanbul and the bindings produced by the masters living in Istanbul in terms of technical and style will be revealed comparatively, and the reflections of the Istanbul style to the bindings masters living far from the center will be determined.

Key Words: Turkish Binding Art, Vahid Paşa Manuscript Library, Kutahya, Vahid Pasha.

Yalova/Altınova Çobankale’de Yapılan Çalışmalar Hakkında İlk Değerlendirmeler

Seçuk SEÇKİN

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Çobankale, Yalova/Altınova’nın yaklaşık 4 km. güneyindedir. Clive Foss tarafından yapılan çalışmalara göre 11. Yüzyılda inşa edilen kalenin Bizans dönemindeki yapılaşma sürecine ilişkin olarak bazı şüpheler de bulunmaktadır. Bu dönemde Selçuklu hâkimiyetinde olan kalenin bulunduğu bölgede inşa faaliyetinin nasıl gerçekleştiği hâlâ çözülememiş bir problemdir. Bizans, Selçuklu, Haçlı ve Osmanlı dönemi yaşanan kaledeki ilk arkeolojik çalışma 2017 yılında Bursa Müzesi başkanlığında, bilimsel danışmanlığımızda temizlik çalışması niteliğinde başlamış, 2019 yılında kazı çalışmasına dönüşmüştür. Yapılan çalışmalarda kalenin sur sistemi ortaya çıkartılmış, daha sonra sur içinde çalışmalara yoğunlaşmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 2020 yılı için belirlediği 12 ay devam edecek kazılar listesine alınan Çobankale, tarihsel pek çok olaya tanıklık etmiştir. İstanbul’a en yakın Selçuklu yaşamının görüldüğü kale olması, 1. Haçlı Savaşı’nın püskürtüldüğü alan olması ve Osmanlı Devleti’nin kurulma sürecindeki etkinliği kalenin önemini arttırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çobankale, Yalova, Bizans, Selçuklu, Osmanlı.

First Evaluation On The Works In Yalova / Altınova Cobankale

Seçuk SEÇKİN

Mimar Sinan Fine Arts University

Cobankale is about 4 km from Yalova / Altınova. To the south. According to the studies carried out by Clive Foss, there are also some doubts regarding the construction process of the castle, which was built in the 11th century. How the construction activity took place in the region where the castle, which was under Seljuk rule, was still unresolved in this period. The first archaeological work in the castle, which lived in the Byzantine, Seljuk, Crusader and Ottoman era, started in 2017 as a cleaning work under the presidency of the Bursa Museum, and turned into an excavation work in 2019. In the studies carried out, the fortification system of the fortress was revealed, and then the studies were concentrated within the fortification. Cobankale, which was included in the list of excavations that will continue for 12 months determined by the Ministry of Culture and Tourism for 2020, has witnessed many historical events. The closest Seljuk life to Istanbul is the fortress, the area where the 1st Crusader War was repelled, and its effectiveness in the process of the establishment of the Ottoman Empire increased the importance of the fortress.

Keywords: Cobankale, Yalova, Byzantine, Seljuks, Ottoman.

Erken Hıristiyanlık Dönemi Vaftizhanelerin Litürjik Çözümlemeleri:

Kilikia, Pamhylia, Lykia Bölgesi Örnekleri

Selda UYGUN YAZICI

Trakya Üniversitesi

Kilikia, Pamhylia, Lykia Bölgesi Vaftizhanelerinin incelendiği bu çalışmada yapılar, ayin güzergâhları üzerinden tartışılarak vaftizhanelerin plan özellikleri litürji-vaftizhane-kilise üçleminde değerlendirilecektir. Vaftiz ayini, Hıristiyanlığa girişin şartlarından birisidir. Bu şartın yerine getirilebilmesi için uygulanan ayinin aşamaları dönem kaynaklarından öğrenilir. Havarilerin, Kilise Babalarının ve teologların yazdıkları yazılar, vaftiz ayini için verilen vaazlar, genelde vaftizin ihtivası üzerine olsa da mekânsal kurguya dair belirli ipuçları da sunar. Vaftizhanelerin ne şekilde planlanması gerektiği hususunda Kudüslü Kyrillos ve Marty Justin'in vaazları vardır. Bu vaazlarda, vaftiz ayini sırasında vaftiz havuzunun bulunduğu ana mekânın (photisterium) dışında vaftizin hazırlık ve bitiş aşamalarının (vestibulum, exorcisma ve consignatorium) yapılabilmesi için ayrı mekânlara ihtiyaç olduğu açıkça belirtilmiştir.

Vaftizhaneler üç eylemin devinimsel olarak uygulandığı mekânlardır. Söz konusu üç eylem; Vaftiz ayinin hazırlık aşamaları, ana ayin ve bitiş aşamalarıdır. Bu eylemlerin her birisi kendi içerisinde bütündür ve ayinin tamamlanması bunların sırayla uygulanmasıyla mümkündür. Bu sıra içerisinde hazırlık ve bitiş aşamalarında taşınabilen öğeleri (kutsal mür yağı, şamdan, beyaz giysiler vb) ve suya dalma/çıkma aşamasında taşınmaz vaftiz tekne/havuzunu gerekli kılar. Dolayısıyla bir yerin vaftizhane olarak tanımlanması için söz konusu yerdeki ayırt edici taşınmaz litürjik öge vaftiz havuzudur. Vaftizhane olarak kullanılan mekânlarda ayin sırasında görev alacak kişilerin, toplu vaftizlerde sıra bekleyen katakümenlerin (Vaftiz olmak isteyen adaylar iki farklı kategoride değerlendirilir. Adaylar, dinlenenler - seçilenler- ve dinleyenler olarak ikiye ayrılır) sayısal değeri de mekânın boyutlarını, kullanım biçimini kıyaslamak açısından önemlidir.

Vaftizhaneler, plan ve tipolojik açıdan değerlendirirken iki etkeni göz önünde bulundurmak gerekir. Bunlardan ilki, mimari tasarımda vaftizhanelerin biçimsel ölçütlerinde neyin gerekli olduğu; ikincisi, bu gerekliliğin dışında tasarıma dâhil edilen mekânların vaftizhane planlarında ne derece yer aldığıdır. Ana mekâna bağlanan giriş açıklıkları, bu açıklıkların kiliseyle bağlantıları, boyutları, sayısı vaftizin ayinsel devinimine cevap veren yapısal kurulumun çözümlenmesini sağlar. Bu mekânlar ana mekâna bağlanan birimler olabileceği gibi kilisenin bazı bölümleri de (narteks, yan nef, ek mekân) olabilir. Üç bölgedeki

vaftizhanelerden Kilikia'da manastır kurulumu içerisindeki Alahan Vaftizhanesi, Pamhylia'da ve Lykia'da piskoposluk sarayı içerisindeki Side ve Olympos Vaftizhaneleri buldukları bölgelerde tek örnekle temsil edilir ve litürjinin her aşamasının uygulanabileceği ayrı mekânsal düzenlemeye sahiptirler. Bunların dışında Kilikia'daki tüm yapılar kilisenin köşe odasıdır. Lykia'da ise vaftizhanelerin hepsi ek mekân olarak düzenlenmiştir. Bu yapılarda vaftiz ayininin hazırlık ve bitiş aşamaları için kilisenin belirli bölümleri kullanılmış olmalıdır.

Anahtar kelimeler: Erken Hıristiyanlık, Bizans, Vaftiz, Litürji, Vaftizhane.

Liturgical Analyses of Early Christian Baptisteries: Cilicia, Pamphylia, Lycia Examples

Selda UYGUN YAZICI

Trakya University

This study, whereby the Baptisteries in the Cilician, Pamphylian, Lycian territories are analyzed, discusses the buildings on the basis of the service routes to evaluate the baptisteries' layout features from the standpoint of three factors: liturgy, baptistery, and church. The rite of baptism is amongst the preconditions of admission into Christianity. The ritual stages conducted to satisfy this precondition are learnt from the relevant period's resources. Although the manuscripts of the apostles, Church Fathers, and theologians, and preaches delivered during the rites of baptism generally refer to the contents of baptism, they also provide spatial hints. Cyril of Jerusalem and Martyr Justin sermonized on how to plan the baptisteries' layout. It is explicitly set out in these preaches that separate spaces are required to perform the baptism's preparation and termination stages (vestibulum, exorcisma, and consignatorium) besides the main space (photisterium), where the baptismal pool is located.

Baptisteries are the places where the three acts are conducted kinetically. The three acts in question are: the preparatory stages and the main rite and termination stages of the rite of baptism. Each act is self-contained and the rite can be completed only after conducting them in the given order. This ordering involves the portable objects (unction, candlestick, white garments, etc...) and nonmovable baptismal font/pool at the stage of immersion/emersion. Therefore, the distinctive nonmovable liturgical object is the baptismal pool in order to qualify a place as a baptistery. The numerical value of the persons, who will be assigned during rites at such places that serve as baptisteries, and catechumens (Those wishing to be baptized are grouped into two categories. Nominees, those heard -selected ones- and those hearing), who wait in the line during collective baptisms, is important for comparing the spatial dimensions and mode of use.

There are two factors to consider when assessing baptisteries in terms of layout and typology. First of them refers to what is required in the formal criteria of baptisteries in terms of architecture design, while the second one refers to the extent of including the spaces, which are included in the design scope other than that requirement, in the baptistery layouts. The entrance openings to the main space and the connections of these openings with the church along with their dimensions and number enable the analysis of structural installation that satisfies the baptism's ritual cycle. Such places can either be the units that connect to the main place or they can be the certain sections (narthex, side nave, annex structure) of a church. Among the baptisteries in the three territories, Alahan Baptistery, which is located in the monastery campus at Cilicia, and Side and Olympos Baptisteries, which are located in the bishop's palaces at Pamphylia and Lycia are the single representative examples of their regions and they have the independent spatial arrangements where each liturgical stage can be conducted. Besides them, all structures in Cilicia are the corner rooms of churches. In Lycia; however, all of the baptisteries are planned as supplementary spaces. In these buildings, the certain sections of churches are thought to be used for the preparation and completion stages of the rite of baptism.

Keywords: Early Christianity, Byzantine, Baptism, Liturgy, Baptistery.

Osmanlı Mezar Taşlarında Görülen Ağaç Tavrileri (18. ve 19. Yüzyıl)

Selma GÜL

Ağaç yaşamın uzunluğu, kesildikten sonra yeniden büyümesi, devamlı yeşil kalması, göğe ve doğa güçlerine yakın olmasından dolayı insanlar için kutsal sayılmıştır. Bu inançların yanı sıra ağaç tasvirleri Türk İslam sanatı içinde mezar taşlarında, cenneti temsil eden metaforlar olarak yer almışlardır. Aynı zamanda Osmanlı toplumuna sirayet eden batılılaşmanın etkisiyle estetik açıdan duyulan bir beğeni ve gösterişli tasvirleriyle statü göstergesi olarak da yer almıştır. Osmanlı sanatındaki Batılılaşmada 18. ve 19. yüzyıllarda, bu çalışmanın da merkezi olan İstanbul'daki yoğun İtalyan/Fransız-Osmanlı karşılaşmalarının büyük etkisi olduğu kuşkusuzdur. Bu dönemlerde çok sayıda tüccar, elçi, seyyah, mimar, ressam İstanbul'a gelmiş, elçiler çeşitli hediyelerle Batı sanatı ve kültürünü tanıtırken, sanatçı ve mimarların bir kısmı da sarayın himayesinde çalışmıştır. Bunun yanında tüccarların Avrupa'dan gemilerle getirip Osmanlı pazarına sundukları mallar da toplumsal olarak bu değişimin yaşanmasını ve kabul görmesini hızlandırmış olmalıdır. Bu değişimin sanatın her alanında olduğu gibi mezar taşlarında da yansımaları ortaya çıkmıştır. Osmanlı ve Batı arasındaki ticari ve kültürel ilişkiler kapsamında Osmanlı toplumuna batıdan gelen her tür eşya

halkın yaşamını önemli ölçüde etkilemiştir. Özellikle Osmanlı elit tabakası tarafından büyük ilgi görmüştür. Bu dönemde Batıdan seyyah ya da elçilerin beraberlerinde getirdikleri batı mimarisini anlatan defterler ve kitapların içinde, ağaç tasvirlerinin de olduğu bahçe tasarımlarını anlatan çizim ve gravürler de vardı. Ayrıca Fransız elçisinin gemiyle III. Ahmed'e portakal ağaçları getirdiği ve bunları Sadabad Köşkü'nün önüne dizdirdiği de bilinmektedir. Daha sonra sarayın bahçesinde de yetiştirilen portakal ağaçları ve başka meyve ağacı tasvirleri Osmanlı sanatına da batı etkileri olarak girmiştir. Batı etkilerinin yanı sıra Osmanlı sanatında sıkça kullanılan servi ve hurma ağacı bezemeleri Osmanlı saray kütüphanesindeki Şiraz minyatürlerinde ve yine bundan etkilenecek oluşturulan Osmanlı kitap sanatlarında, saray ve köşkların tasarımında yer bulurken; buralardan kamusal alana taşarak cami, çeşme ve mezar taşlarının taş ve çini bezemelerinde yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Servi ve meyve ağaçlarının yanı sıra bu dönemde özellikle Fransa'da önemli bir yeri olan barok bahçe tasarımlarının yansımaları da Osmanlı saray ve köşklarinden mezar taşlarına taşınmıştır. Ağaçlar çeşitli şekillerde tasvir edilmiştir. Saksıda, toprağa gömülü ve başka ağaçlarla birlikte tasvir edildiği gibi çitle çevrilerek de tasvir edilerek doğanın içindeymiş hissi verilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada İstanbul'un çeşitli hazirelerinden tespit edilen mezar taşlarındaki bu ağaç tasvirleri ve bunların muhtemel kaynakları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mezar taşı, Osmanlı dönemi, Süsleme, Ağaç Tasvirleri.

Depictions of Tree in Ottoman Tombstones (18th and 19th Centuries)

Selma GÜL

Trees have been sacred to human beings due to the fact that they have long lives, they regrow after lumbering, remaining green and being close to the sky as well as the forces of nature. In addition to these beliefs, trees were depicted on the tombstones as metaphors representing heaven in the Turkish Islamic art. They were also used as an indicator of status due to their glorious depictions as well as the aesthetic appreciation under the influence of Westernization that spread within the Ottoman society. There is no doubt that the intense encounters of the Italian/French and Ottoman in Istanbul, which was also the location of this study, had a great impact on Westernization in Ottoman art in 18th and 19th centuries. A great amount of merchants, ambassadors, travelers, architects, painters came to Istanbul during this period. While the ambassadors introduced Western art and culture through various gifts, some of the artists and architects were employed under the auspices of the palace. In addition, the goods that were brought by merchants from Europe by ships and introduced to the Ottoman market had probably accelerated the adoption of this social change. The reflections of this change were

experienced in tombstones as in all fields of art. All kinds of goods that were introduced to the Ottoman society from the West within the scope of commercial and cultural relations between the Ottoman and the West affected the lives of the people significantly. They attracted considerable attention from particularly the Ottoman elite. There were drawings and engravings of garden designs including the depictions of trees in the notebooks and books on western architecture, which were brought from the West by the travelers or ambassadors during this period. In addition, it is known that the French ambassador brought orange trees to Ahmed III by ship and had them planted in the front part of the Sadabad Mansion. Depiction of orange trees, which were later grown in the gardens of the palace, and other fruit trees were introduced to the Ottoman art as western influences. Cypress and date tree decorations, which were frequently used in the Ottoman art besides western influences, were depicted in Shiraz miniatures in the libraries of ottoman palaces as well as the Ottoman book arts and, designs of the palaces and mansions, which were influenced by these libraries. Later, they spread onto the public space and were used in stone and tile decorations of mosques, fountains and tombstones. In addition to cypress and fruit trees, the reflections of baroque garden designs, which had an important place particularly in France, shifted from Ottoman palaces and mansions towards the tombstones. Trees were depicted in various ways. They were depicted in the pots, buried in the soil or together with other trees; and they were also depicted as surrounded with fences to give the impression of being in the nature. This study focused on the depiction of trees on the tombstones, which were identified among various treasures of Istanbul, and their potential resources.

Keywords: Tomb stone, Ottoman period, ornamentation, tree images.

Rum-Ortodoks Mimarisinde Kütahya Baş Melekler Kilisesi

Semra PALAZ YILDIRIM

Uşak Üniversitesi

Birçok uygarlığa ev sahipliği yapan Kütahya'nın Osmanlı hâkimiyetine girdiği dönemden itibaren Osmanlı tebaası olarak yaşayan gayrimüslim hıristiyan nüfusu içinde Ermeni ve Rumlar'ın yaşadıkları bilinmektedir. 16. yüzyılda nüfus yoğunluğunu oluşturan Müslümanlardan sonra Ermeniler, 19. yüzyılda ise Rumlar gelmektedir.

19. yüzyılda kentte yaşayan Rumların papaz statüsünde bir din adamı tarafından temsil edildiği, Ankara ve Kütahya Tevabii Metropolitliği' ne bağlı olduğu bilinmektedir.

Osmanlı tebaası olarak yaşayan gayrimüslim halkın Tanzimat ve Islahat Fermanı ile imar faaliyetinin serbest bırakılması üzerine 19. Yüzyılda Afyon, Eskişehir, Isparta, Kayseri,

Balıkesir, İzmir gibi birçok kentte kilise inşaatının hız kazandığı bilinmektedir. Yapılarda kullanılan plan tipi 5-6. Yüzyıldan itibaren kilise mimarisinde sıklıkla tercih edilen bazilikalardır. Genel olarak ahşap destek sistemine sahip üç neften oluşan naosa sahip binaların bazı örneklerinde resim sanatı örneklerine rastlanmaktadır. Bu yapıların çoğunun mübadele sonrasında terkedilmesi ile tahribata uğraması ya da günümüze ulaşamamasının yanında camiye çevrilen örnekleri de bulunmaktadır.

Söz konusu yapılar içinde incelediğimiz ve çalışma konumuzu oluşturan Baş Melekler Kilisesi günümüzde terkedilmiş ve oldukça tahribata uğramış vaziyettedir. Kilisenin kapısı üzerinde yer alan tarihin istinaden ve arşiv kayıtlarında yer alan bilgiye göre 1834 yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Batısında narteks ve atrium, kuzeybatısında ise bir çan kulesi vardır. Yapı, inşa edildiği dönemdeki birçok kilisede tercih edilen üç nefli bazilikal bir plana sahiptir. Batı bölümü galerili olan kilise, taşıyıcı ve örtü sisteminde ahşap strüksiyona sahiptir. Güney duvarının doğusundaki mihrap nişi ve nişin batısında devşirme ve kesme taşla örgülü in-situ minberin varlığı, yapının cami olarak kullanıldığı döneme aittir. Bir dönem Türk Kızılayı deposu olarak da kullanıldığı anlaşılan binanın bozulmuş taş döşemeleri arasında kilise ve cami olarak kullanıldığı döneme ilişkin mimari yapı elemanlarına da rastlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kütahya, Rum Kilisesi, Baş Melek Kilisesi, 19. Yüzyıl.

Kutahya Archangels Church in the Greek-Orthodox Architecture

Semra PALAZ YILDIRIM

Uşak University

It is known that since Kutahya hosting many civilizations fell under the Ottoman domination; the Armenians and Greeks have existed within the non-Muslim Christian population living as Ottoman citizens. The Muslims who constituted the population density in the 16th century, were followed by the Armenians and then the Greeks in the 19th century.

It is known that the Greeks living in the city in the 19th century, were represented by a reverend in the status of priest and were affiliated with the Ankara and Kutahya Tawabii Metropolitan.

It is known that upon the emancipation of reconstruction activities of non-Muslims living as Ottoman citizens with the Imperial Edict of Gulhane and Edict of Reform, the construction of churches accelerated in many cities such as Afyon, Eskisehir, Isparta, Kayseri, Balıkesir and Izmir in the 19th century. The plan type used in buildings was basilica which had often been preferred in the church architecture since the 5-6th century. Some examples of the buildings with naos, generally consisting of three naves with a wooden support system, have

examples of painting art. In addition to the fact that most of these structures were abandoned and destroyed after the exchange or were not able to reach the present day, there are also examples converted into mosques. .

The Archangels Church which we have examined within the aforementioned structures and is our study topic, has been abandoned and severely damaged today. According to the date written on the church gate and to the information in the archive records, it is understood that it had been built in 1834. There is a narthex and atrium in its west and a bell tower in its northwest. The building has a basilical plan with three naves, which was preferred in many churches during the period it was built. The church in which there is a gallery in the western section, has a wooden structure in the carrier and cover system. The mihrab niche in the east of the southern wall and the in-situ minbar braided with spolia and cut stone in the west of the niche, belong to the period when the building was used as a mosque. Among the disrupted stone floors of the building, which had apparently been used as a Turkish Red Crescent warehouse for a period, are architectural construction elements of the period when it was used as a church and a mosque.

Keywords: Kütahya, Greek Church, Archangel Church, 19. Century.

Manisa'nın Selendi İlçesinden Türk Dönemi Yapı Örnekleri

Serap ERÇİN KOÇER

Uşak Üniversitesi

Ege Bölgesi'nde Manisa İline bağlı olan Selendi, il merkezine 155 km. mesafede olup bölgenin İç Batı Anadolu bölümünde yer almaktadır. Uşak ve Kütahya illeri ile sınır olan Selendi yüzölçümü olarak fazla büyük değildir. Dağlık bir araziye konumlanan ilçenin sınırlarından Gediz Nehri'nin en büyük kolu olan Selendi Çayı geçmektedir. İlçe birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Ev sahipliği yaptığı uygarlıklara ait izleri hala görmek mümkündür. Adını Slandos/Silandos antik kentinden alan Selendi İlçesi Lidya, Pers, Roma, Bizans egemenliğinde kalmıştır. İlçeye bağlı 57 köy bulunmaktadır. Bu köylerden 20'ye yakını gezilerek köyde kültür varlığımız açısından önemli olan tarihi eserler incelenmiştir. Tespit edilen yapılar arasında cami ve çeşme yapılarının yanı sıra konut mimarisi örnekleri arasında yer alan köy odaları da bulunmaktadır. Genellikle köylerde yeni camiler inşa edilmesi sonucunda "eski cami" olarak ifade edilen yapılar zamana karşı direnmektedir. Ahşap tavan ve ahşap taşıyıcılara sahip camilerin beden duvarlarına geçirdikleri onarımlar sırasında kalem işi bezemeler eklenmiştir. Çeşme yapıları ise camilere nazaran sayıca daha fazladır. Ağırlıklı olarak çeşmeler köy meydanında ya da cami avlusunda yer almaktadır. Cephe özellikleri bakımından tek cephelidir. Çeşmeler dikdörtgen formda olup, cephe uygulamalarında yuvarlak

kemer, dilimli kemerler söz konusudur. Taş malzemenin kullanıldığı bazı çeşmelerin olukları mermer malzemedir. Eskin, Avlaşa, Çanşa, Çortak, Kayran, Mollaahmetler köylerinde bulunan 7 çeşme yapısı detaylı olarak incelenmiştir. Yapılardan ikisinde devşirme malzeme kullanılmıştır. Yine iki çeşmede kitabe mevcut olup bunlardan birisinin orijinalinde çamaşırhane olarak kullanıldığı bilinmektedir. Çeşme yapıları kitabe ve mimari özelliklerine göre 19. yüzyılın sonlarına tarihlendirilmektedir. Bazı çeşmeler günümüze orijinal hali ile gelebilmiş ve aktif olarak kullanılmaya devam ederken bazı çeşmelerin atıl durumda olduğu görülmüştür. Çeşmelerden bir diğer grup var ki “yenileme” adı altında çehreleri tamamen değişmiştir. Bu bildiride yukarıda bahsedilen ve günümüze kadar bilimsel çalışmalara konu olmayan eserler detaylı olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Manisa, Selendi, Türk Dönemi, Cami, Çeşme.

Turkish Period Building Examples from Selendi District of Manisa

Serap ERÇİN KOÇER

Uşak University

Selendi, which is connected to the Manisa province in the Aegean Region, is located in the Central Western Anatolia reaches of the region. Selendi, which has borders with Uşak and Kütahya provinces, is not too large as an area. Selendi Stream, the largest branch of the Gediz River, passes through the borders of the district located on a mountainous terrain. The district has hosted many civilizations. It is stil possible to see the traces of the civilizations that it hosted. Selendi District, which took its name from the ancient city Slandos/Silandos, remained under the rule of Lydian, Persian, Roman and Byzantine. There are 57 villages connected to the district. Historical artifacts that are important for our cultural assests were examined in the villages by visiting nearly 20 of these villages. Among the identified structures, there are also village rooms which are among the examples of domestic architecture as well as mosque and fountain structures. The buildings, which are often referred to as ‘old mosques’ as a result of the construction of new mosques in the villages, resist against the time. Hand-drawn decorations were added during the repairs to the main outer walls of mosques with wooden ceiling and wooden rising mains. Fountain structures are more numerous than mosques when they are compared. Mainly fountains are located in the village square or mosque courtyard. It has a single frontal in terms of frontal features. The fountains are in rectangular form, and round cincture and cusped cincture are ussed in frontal applications. The grooves of some fountains used stone material are marble material. 7 fountain structures located in Eskin, Avlaşa, Çanşa, Çortak, Kayran, Mollaahmetler villages have been examined in detail. Spolia material was used

in two of the structures. Again, there are inscriptions in two fountains and it is known that one of them was originally used as a laundry. The fountain structures are dated to the late 19th century according to their inscriptions and architectural features. Some fountains have survived to the present day with their originalities and while still being used actively, it is observed that some fountains are dead. Another group of fountains is that their appearances have been changed completely under the name of 'restoration.' In this paper, the works mentioned above and not being topic to scientific studies until today will be evaluated in detail.

Keywords: Manisa, Selendi, Turkish Period, Mosque, Fountain.

Tövbekârlığın Temsili: Karşı Reform Sanatında Mecdelli Meryem

Serap YÜZGÜLLER

İstanbul Üniversitesi

Batı sanatında Karşı Reform dönemi, Hıristiyan ikonografisinde bazı temaların dönüşüme uğradığı ve aynı zamanda yeni temaların ortaya çıktığı bir süreçtir. Reform hareketine dinsel sahnelerle de yanıt üretmeye çalışan Katolik Kilisesi, doktrin açısından belirleyici olan sakramentler üzerine yoğunlaşarak özellikle tövbekârlık olgusuna odaklanmıştır. Trento Konsili (1545-1563) kararlarıyla altı daha da etkili biçimde çizilen tövbekârlığın resim sanatındaki en önemli yansıması, Mecdelli Meryem ve Havari Petrus figürlerinde karşımıza çıkmaktadır. Günahkâr ve dünyevi yaşamını terk ederek İsa'nın takipçisi olmasıyla seçkinleşen Mecdelli Meryem ve tutuklanmasının ardından İsa'yı art arda üç kez yadsıyan Petrus, Katolik Kilisesi'nin tövbekârlık vurgusu için en ideal örnekler olarak ikonografik temalara dâhil edilmişlerdir. Öte yandan aynı figürler, Reform hareketinin öncüleri tarafından da aynı bağlamda ele alınmış ve Kuzeyli ressamların yapıtlarına da birçok kez konu olmuştur.

Kanonik ve apokrif anlatılarının yanı sıra özellikle dünyevi olanı reddiyle Karşı Reform sanatında adeta yeniden hayat bulan Mecdelli Meryem, Katolik Kilisesi'nin Protestanlığa bir önerme olarak sunduğu tövbekârlığın başlıca simgesidir. Öyle ki, 17. yüzyıl bazı araştırmacılar tarafından "Mecdelli Meryem'in yüzyılı" olarak adlandırılmıştır. Kanonik İncillerde kardeşleri Marta ve Lazarus ile birlikte İsa'nın yakınlık kurduğu kişiler arasında anılan Mecdelli Meryem, Hıristiyan gelenekte saçlarıyla İsa'nın ayaklarını yağlayarak onu ölüme hazırlayan kadın olarak kabul edilir. Bu anlatıya bağlı olarak en önemli atribüsü, yağ kabıdır. Karşı Reform dönemindeki betimlerinde de yağ kabı her zaman yanındadır; bununla birlikte tövbekârlık bağlamında kuru kafa, Kutsal Kitap ve kimi zaman Çarmıhta İsa imgesi azizeye eşlik eder. Memento mori simgesi olarak kuru kafa, dünyevi şeylerin beyhudeliğini anımsatırken bir

yandan da azizenin dünyevilikten feragatını temsil eder. Kimi zaman diz çökmüş dua eder biçimde göğe doğru bakarken gösterilen Mecdelli Meryem'in gözyaşları tövbekârlığını daha etkili kılmaktadır. Karşı Reform sanatındaki Mecdelli Meryem betimlerine odaklanan bu bildiride, El Greco, Georges de la Tour, Domenico Fetti'nin yapıtları üzerinden tövbekârlığın görsel kodlarının ikonografik yöntemle çözümlenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karşı Reform, Mecdelli Meryem, Tövbekârlık, Hıristiyan İkonografisi.

The Representation of Penitence: Mary Magdalene in the Art of the Counter Reformation

Serap YÜZGÜLLER

İstanbul University

The Counter Reformation period in European Art was a process in which some themes were transformed and also the new themes emerged in Christian iconography. While the Catholic Church attempted to respond to the Protestant Reformation with religious scenes on the one hand, it focused on penitence on the other hand by concentrating on the sacraments which are determinative in terms of Catholic doctrine. The most significant reflection of penitence in religious painting, which is more effectively underlined by the decrees of Council of Trent (1545-63), appears in the figures of Mary Magdalene and Peter the Apostle. Mary Magdalene who was distinguished as a follower of Christ by renouncing her sinful and earthly life, and Peter who following the arrest of Christ denied Him three times in a row, were included in iconographic themes as the most ideal examples of the emphasis of penitence. On the other hand the same figures were approached in the same context by the leaders of the Protestant Reformation and became the subject of many works by Northern painters.

Besides the canonical and apocryphal narratives, Mary Magdalene who was reinvented in the art of Counter Reformation especially with the renunciation of her earthly possessions, was the main symbol of penitence propounded by the Catholic Church as a thesis against Protestantism. So much so that the 17th century was called "the Magdalene's century" by some researchers. In the canonical gospels mentioned as being close to Christ like her sister Martha and brother Lazarus, Mary Magdalene is recognized in the Christian tradition as a woman who anointed Christ's feet in preparation for his burial. In accordance with this narrative her main attribute is an ointment jar and in the depictions of Counter Reformation art the ointment jar is always beside her. In addition to this, she is accompanied by a skull, the Bible and sometimes an image of Crucifixion. As a memento mori symbol, the skull, is a reminder of the transience of all earthly things while also representing her renunciation of earthly life. Sometimes depicted

as kneeling in prayer looking upwards, Mary Magdalene's tears make her penitence more effective. The aim of this paper, which focuses on the depictions of Mary Magdalene in the art of the Counter Reformation, is to analyse the visual codes of penitence with the iconographic method on the basis of paintings by El Greco, Georges de la Tour and Domenico Fetti.

Keywords: Counter Reformation, Mary Magdalene, Penitence, Christian Iconography.

Sanat Tarihi Disiplini Perspektifinden Sualtı Arkeolojisi Çalışmaları

Sibel YARAR

Kapadokya Üniversitesi

Sanat tarihi ve Arkeoloji bilim dallarının birbirinden ayrılmasından sonraki dönemde ortaya çıkan sualtı arkeolojisi çalışmaları Türkiye'de arkeoloji disiplininin himayesinde sürdürülmektedir. Yaklaşık elli yıl geçmişe sahip su altı arkeolojisi çalışmaları, başlangıçtaki teknik kısıtlılıklarını günümüz teknolojisi ile aşarak araştırma sahalarını ve konularını devasa boyutlara taşımaktadır. Başlangıçta "denizcilik arkeolojisi" şeklinde tanımlanan bu disiplin, zaman içinde gölleri ve nehirleri de kapsamıştır. Ülkemizin çok uzun kıyı şeritlerine sahip olduğu denizler ve köklü tarihi geçmişi de bu açıdan en önde gelen sahalardan biridir. Üstelik Türk tarihi açısından bakıldığında, ilgi kurmamız gereken saha sadece bu denizlerle sınırlı olmayıp, Hint Okyanusundan Kızıldeniz'e, Hazar Denizinden Kuzey Avrupa sularına, Nil Nehrinden Tuna Nehrine kadar uzanan bir hacim ortaya çıkarmaktadır.

Günümüze değin Tunç Devrinden Bizans Dönemine kadar süreci merkeze alarak çalışmış olan sualtı arkeolojisi, yavaş yavaş Türk dönemi ile de ilgi kurmaktadır. Bu açıdan gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmesi gereken çalışmaların belli sıkıntılarla süreceği ortadadır. Keza standart arkeoloji eğitimleri genel olarak Türk tarihi ve sanatı ile ilgi kuracak müfredattan yoksundur. Öteki taraftan, bu sürece odaklanan sanat tarihi disiplini de Türk tarihinin denizcilik boyutuna mesafelidir. Doğal olarak, karasal alanın katlarca fazlası bir alanda çalışılması gereken ve doğrudan Türk sanat tarihine dair kapsamlı eğitimleri gerektiren bu çalışmaların nasıl sürdürüleceği de tartışılabilir. Bu açıdan, Türk Sanat Tarihi perspektifinden bakılarak, Türk denizcilik tarihinin materyal, saha ve konu zenginliğinin farkına varılması zaruridir. Sonuçta "sanat tarihi mi sualtı arkeolojisine yoksa sualtı arkeolojisi mi sanat tarihine entegre edilmelidir" sorunsalının tartışmaya açılması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Sanat Tarihi, Sualtı Arkeolojisi, Osmanlı Batıkları.

Underwater Archeology Studies From The Perspective Of The Art History Discipline

Sibel YARAR

Kapadokya University

Art history and archeology from the separation of the branches that arise in subsequent periods underwater archeology work is being carried out under the auspices of the discipline of archeology in Turkey. Underwater archeology studies, which have a history of about fifty years, overcome the initial technical limitations with today's technology and carry their research fields and subjects to huge dimensions. Originally defined as "maritime archeology," this discipline has over time included lakes and rivers. The seas and deep-rooted historical past of our country are one of the most prominent areas in this respect. Moreover, from the point of view of Turkish history, the area we need to focus on is not limited to these seas, but reveals a volume extending from the Indian Ocean to the Red Sea, from the Caspian Sea to the Northern European waters, from the Nile to the Danube River.

Underwater archeology, which has worked by focusing the process from the Bronze Age to the Byzantine Period until today, gradually gains interest in the Turkish period. In this respect, it is obvious that the work that is or should be carried out will continue with certain difficulties. Likewise, standard archeology education generally lacks a curriculum to draw attention to Turkish history and art. On the other hand, the art history discipline that focuses on this process is also distant to the maritime dimension of Turkish history. Naturally, it can be discussed how to continue these studies, which need to be studied in an area that is many times more than the terrestrial area and requires comprehensive training directly on Turkish art history. In this respect, from the perspective of Turkish Art History, it is essential to realize the richness of material, field and subject of Turkish maritime history. As a result, the question of whether art history should be integrated into underwater archeology or underwater archeology should be opened to discussion.

Keywords: Art History, Underwater Archeology, Ottoman Shipwreck.

Babadan Oğula Bir Armağan: Girona Kutusu

Süreyya EROĞLU BİLGİN

Süleyman Demiren Üniversitesi

Bu çalışma için seçilen eser, Endülüs maden sanatının günümüze ulaşmış eşsiz örneklerinden biridir. Bir babanın hayli geç yaşta kavuştuğu oğluna armağanı olarak yaptırılmış, gümüş bir kutu... Bu gümüş kutunun anlam ve değeri, sadece ardındaki bab-ı esrara

ve içinde üretildiği dünyanın kendine has doğasına dayanmakla kalmaz. Nitekim halife vasfına da sahip idareci bir babayla veliaht oğulun, bu ölümsüz eserin uzun hayat hikâyesi içindeki var oluş biçimleri, eseri dramatik anlamda daha da etkileyici ve değerli kılar.

Tarihi ve sanatsal değeriyle Endülüs maden sanatının en nadide parçalarından biri kabul edilen bu kutu Girona Kutusu olarak adlandırılmıştır. Bu kutunun 11. yüzyıldaki karışıklık sırasında Girona Katedrali'nin hazinesine dâhil olduğu ve adını bu vesileyle aldığı düşünülmektedir. Bilhassa değerli madenlerden üretilen eserlerin zaman içinde eritilerek farklı amaçlara hizmet eden nesnelere dönüştürülmüş olması, günümüze özgün haliyle ulaşan bu eseri ve emsallerini kuşkusuz daha da değerli kılmaktadır.

Girona Kutusu'nu dört yönden çevreleyen yazı kuşağında, bu gümüş kutunun II. Hakem tarafından veliahtı II. Hişam'a armağan edildiği açıkça belirtilmiştir. Yazıda kullanılan ifadelerin üslubu, yazının içeriğinde aleni bir siyasi söylem bulunduğunu gösterir niteliktedir. Yapan ustaların kutunun kilidinin arkasına gizli bir biçimde hakkedilmiş isimleri, eseri benzerlerinden ayırarak özel bir konuma yükseltmektedir. Tarihi ve sanatsal değerinin yanı sıra, Hıristiyanlığın İslamiyet karşısındaki zaferinin bir sembolü olarak kabul görmüş olması, kutunun Hıristiyan dünyasındaki ayrıcalıklı konumunu pekiştirir. Sanat eserleri kuşkusuz, bir toplumun karakterine uygun olan düşünsel ve duygusal bağlam içerisinde kendi gelenek ve göreneklerini oluştururlar ve nev'i şahsına münhasır bir sanat ortamı yaratarak ait olduğu coğrafyanın o dönemine ve kültürüne özgü münferit bir sanat anlayışı geliştirirler. Bu bağlamda düşünüldüğünde her eserin muhakkak ki kendine has ve iç içe hikâyeciklerden oluşan bir örgede nihayetlenen bir hayat hikâyesi vardır. Bu bildirinin ana temasını oluşturan Girona Kutusu, gizemli hikâyesinin yanı sıra, hem üretim süreci ve tarihçesi hem de malzeme, teknik ve süsleme özellikleri açısından benzerleriyle karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Girona Kutusu, Endülüs, Armağan, Maden Sanatı, Süsleme.

A Gift From Father To Son: Girona Casket

Süreyya EROĞLU BİLGİN

Süleyman Demirel University

The work chosen for this study is one of the unique examples of Andalusian metal art that has survived to the present day. A silver casket was crafted as a gift for his son, whom a father met at a very late age. The meaning and value of this silver casket are more than just the secrets behind it and the unique nature of the world in which it is produced. As a matter of fact, the form of existence of this immortal work in the long life story of an executive father and heir

son, who also have the character of the caliph, make the work even more impressive and valuable.

Considered one of the rarest pieces of Andalusian metal art with its historical and artistic value, this chest is called the Girona Casket. It is believed that this casket was included in the treasury of the Girona Cathedral during the 11th century confusion and got its name on this occasion. The fact that the works produced especially from precious mines have been melted over time and turned into objects that serve different purposes, undoubtedly make this work and its equivalents even more valuable.

In the writing belt that surrounds the Girona Casket from four directions, it was clearly stated that, this silver casket was a gift to Hisham II, from his successor Hakem II. The style of the expressions used in the writing shows that, there is an obvious political discourse in the content of the writing. The names of the masters who have been secretly engraved on the back of the casket lock, separate the work from its counterparts and raise it to a special position. In addition to its historical and artistic value, the fact that Christianity was recognized as a symbol of the victory over Islam, reinforces the privileged position of the casket in the Christian world. Artworks, of course, create their own traditions and intellectual and emotional context that is appropriate for the character of a society, and create an individual art understanding unique to that era and culture of the geography to which it belongs by creating an exclusive art environment. Considering in this context, every work of art has a life story that finally ends in an organization consisting of unique and intertwined stories. In addition to its mysterious story, the Girona Casket, which is the main theme of this paper, will be evaluated in comparison with its counterparts in terms of both its production process and history, as well as its material, technique and decoration features.

Keywords: Girona Casket, Andalusia, Gifts, Metalwork, Decoration.

Kayseri Karatay Köyü Mezarlığı Mezar Taşları

Şerife TALİ

Ordu Üniversitesi

Gelenekler ve dönemin üslup özellikleri ile birlikte şekillenen mezar taşları, toplumun kendi öz değerlerini geleceğe taşıyan en önemli yazılı belgelerdir. Toplumlara ve kültürlere göre bu gelenek malzeme, bezeme ve biçim olarak değişiklik gösterse de ölen kişiyi kalıcı kılabilmek ve onun adına bir işaret koyabilmek hep en önemli amaç olmuştur. Mezar taşı kitabeleri, kültürel ve sanatsal özelliklerinin yanı sıra kabirde yatan kişinin mesleği, unvanı ve onun inancıyla ilgili önemli verilerin elde edildiği edebi birer eser niteliğindedir. Ölüm

rağmen ölümsüzlüğün temsili olarak dikilen mezar taşları Sanat Tarihi araştırmalarının en önemli alanlarından biridir. Şahidelerin üzerinde yer alan kitabeler, kitabelerin içeriğindeki tarihi bilgi ve edebi metinler, lahit ve ayak taşları üzerindeki dekoratif bezemeleri ile mezar taşları tarihi birer belgedir. Sadece tarihi bilgilerin değil aynı zamanda din, sosyal ve kültürel açıdan da o yerle ilgili detaylı verilerin elde edildiği mezar taşları geçmişin canlı şahitleridir. Yazılı belgeler olarak mezar taşları aynı zamanda sanat tarihi açısından da dönemin üslup özelliklerini devam ettiren eserlerdir. Kayseri Karatay Mezarlığında bulunan eserler, mezar tipolojisi, şahidelerin form, malzeme, teknik, hat ve işçilik açısından sanat tarihi metodolojisi içerisinde birer belge olan kitabeleri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kayseri, Karatay Köyü Mezarlığı, Mezar taşı, Kitabe.

Kayseri/Karatay Village Cemetery And Tombstones

Şerife TALİ

Ordu University

The tombstones shaped together with the traditions and stylistic features of the period are the most important written documents that bring the society's own values to the future. According to societies and cultures, this tradition has always been the most important purpose to be able to make a dying person permanent and to put a mark on his behalf even if it changes in material, appearance and form. Tombstone inscriptions are a literary work of art, with cultural and artistic characteristics, as well as important data about the occupation, title and belief of the person in the tomb. The tombstones, which stand for immortality despite death, are among the most important areas of Art History research. The inscriptions on the shahidar, the historical information and literary texts in the contents of the inscriptions, the decorative ornaments on the sarcophagi and footstones, and the tombstones are historical ones. Not only historical information but also religion, social and cultural aspects of the place where the detailed data about the place is obtained are living witnesses of the past. Kayseri in the Karatay Village Cemetery artifacts, grave typology, western artifacts, forms, materials, techniques, lines and workmanship will be evaluated in the book of art history methodology.

Keywords: Kayseri, Karatay Village Cemetery, Tombstone, İnscription.

Zile’de Hamam Mimarisinin Gelişimi

Uğur DEMİRBAĞ

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Tarih boyunca tüm topluluklarda insan yaşamının vazgeçilmez öğelerinden biri su olmuştur. Hamam kelimesi, Arapça’da “ısıtmak, sıcak olmak” anlamındaki “hamam” kökünden türemiştir. Sözlük anlamı olarak “ısıtılan yer” anlamına gelmektedir. İnsanların yıkanma ve temizlenme ihtiyaçlarını giderdiği yapıların genel adı olarak bilinmektedir. (Savaş, 2007: 9). Kültürel mirasın en önemli su yapılarından biri olan Türk hamamları Anadolu’daki hamam geleneği ile biraya gelmesinden ortaya çıkan bir yapı tipidir. Hamamlar her dönemde varlığını sürdürmüş su yapılarıdır. Yıkanma özellikle Antik Yunan döneminde ön plana çıkmış olmakla birlikte bu dönemin insanları suyu bedeni temizleyen, aynı zamanda ruhu rahatlatan ve dinlendiren bir araç olarak kullanmışlardır. Daha sonraları ise Roma imparatorluğu döneminde önem kazanmaya ve tanınmaya başlamış, ancak Türkler tarafından sosyal hayatın önemli bir merkezi haline gelmiştir.

Yalnızca yıkanma yerleri değil, aynı zamanda toplumların birbirleri ile olan iletişiminin sağlandığı sosyalleşmenin olduğu mekânlardır. Selçuklular, Beylikler ve Osmanlılar döneminde camilerin etrafında bir külliye içerisinde vakıf sistemi ile yer almışlardır. Türk hamamı duvarlarla çevrili üzeri kubbe ile örtülü olan bir sivil yapıdır. Türk hamamları ısıtma sistemleri aynı olmasına rağmen Roma hamamlarından farklı mimari özelliklerine sahiptir. Hamam mekânlarını biçimlendiren farklardan biri Türklerde İslam dini gereği temizliğin ancak akarsuda yapılması inancıdır. Bu sebepten dolayı Türk hamamlarında soğuk ve sıcak su havuzları bulunmamaktadır. Diğer bir fark Türk hamamlarının açık ve kapalı alanları Roma hamamları kadar büyük olmamıştır. Türk hamamları iç mekân düzenlemesi açısından soyunmalık, soğukluk, ılıkılık, sıcaklık ve ısıtma gibi beş ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızda Zile’deki hamam mimarisinin gelişmesi belirtilmeye çalışılmaktadır. Tokat İli, Zile İlçesinde beş hamam yer almaktadır. Bunlar Belediye Şehir (Taceddin İbrahim Paşa) Hamamı, Yeni Hamam, Tekke Hamamı, Işık Hamamı ve Küçük Hamam’dan oluşmaktadır. Hamamlar konumlanışları, tarihleri, mimari özellikleri açısından ele alınmış olup çevre bölgelerde yer alan hamam yapılarıyla benzerlik ve farklılık açısından bir karşılaştırması yapılmıştır.

Amacı: Zile ilçe merkezindeki beş hamam yapısının mimari özelliklerini günümüz açısından bir değerlendirmesini yapmaktır.

Literatür: Banu Apaydın BAŞA, Türk Hamam Kültürünün SPA & WELLNESS Mekânlarının Tasarımına Etkileri, Semih BÜYÜKKOL, Türk Kültüründe Hamam Geleneği ve Resim Sanatına Yansımaları, Osman ERAVŞAR, Tokat Tarihi Su Yapıları (Hamamlar).

Araştırma Yöntemi: Araştırma yöntemi olarak içerik taraması ve yerinde inceleme yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular: Yapılan araştırmalar sonucunda günümüze gelmiş beş hamam olup ikisi kullanılmamaktadır.

Sonuç: Kültürel mirasın korunmasında hamamlarla ilgili çalışmaların önemi tespit edilmiş olup bu kapsamda turizm ve kültür ile ilgili şehirde bulunan tüm paydaşların ortak çalışma felsefesi geliştirmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zile, Hamam, Mimari.

The Development Of The Bath Architecture In Zile

Uğur DEMİRBAĞ

Tokat Gaziosmanpaşa University

One of the indispensable elements of human life in all communities throughout history has been water. The Word hammam is derived from the root of the “bath”, which means “to warm up, to be warm” in Arabic. It literally means “heated place”. It is known as the general name of the structures where people satisfy their washing and cleaning needs (Savaş, 2007: 9). Turkish bahts, which is one of the most important water structures of cultural heritage is a type of structure that emerges from the beer tradition in Anatolia. Baths are water structures that have existed in every period. Bathing came to the fore especially in the Ancient Greek period, but the people of this period, but the people of this period used water as a means of cleaning the body, at the same time relaxing and relaxing the soul. Later, it began to gain importance and recognition during the Roman empire, but it became an important center of social life by Turks. It is not only places of bathing, but also places where socialization is provided where communities communicate with each other. During the period of Seljuks, Principalities and Ottomans, they took place in a complex with a foundation system around the mosques. The Turkish bath is a çivil building surrounded by walls, covered with a dome. Although Turkish baths have the same heating systems, they have different architectural features than Roman baths. One of the differences that shape the bathhouses is the belief that cleaning in Turks can only done is streams due to the religion of Islam. Fort his reason, there are no cold and hot water pools in Turkish baths. Another difference is that open and closed areas of Turkish baths consist of five main sections such as dressing, coldness, warmth,

temperature and heating in terms of indoor arrangement. In our study, the development of the bath architecture in Zile is tried to be stated. There are three baths in Zile district of Tokat province. These consist of Municipality City (Taceddin İbrahim Pasha). Bath, New Bath, Tekke Bath, Light Bath and Small Bath. Baths are discussed in terms of their location, dates and architectural features, and a comparison is made in terms of similarity and difference with the bath structures located in the surrounding areas.

Aim: To reveal the architectural ornamentations of traditional houses in Zile from today's perspective.

Literature: Banu Apaydın BAŞA, The Effects of Turkish Bath Culture on the Design of SPA & WELLNESS Spaces, Semih BÜYÜKKOL, Reflections on Turkish Bath Culture and Painting Art, Osman ERAVŞAR, Tokat Historical Water Structures (Baths).

Research Method: Content scanning and on-site inspection methods were used as the research method.

Findings: As a result of the researches, five baths have survived to the present day and two are not used.

Conclusion: The importance of the baths related to the decoration in the protection of cultural heritage has been determined and it has been determined that all the stakeholders in the city related to tourism and culture should develop a common working philosophy.

Keywords: Zile, Bath, Architectural.

Van'ın Çatak İlçesi'ndeki Çılga (Çiçan) Köyü Kilisesi

Yalçın KARACA

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Ele aldığımız yapı daha önce herhangi bir yerli ve yabancı yayında tespit edilememiştir. Van Gölü Havzası'ndaki araştırmalarımız 27 yıldır aralıksız sürmektedir. Bu süreçte Çatak İlçesi'nde yaptığımız saha çalışmasında böyle bir yapının varlığı hakkında bilgiye ulaşılmıştır. Bu çalışmanın amacı, daha önce literature girmemiş bir mimari eserin bilimsel metotlar ile çalışılarak tanıtımının yapılmasıdır. Araştırmanın veri kaynakları tamamıyla saha çalışması sırasında elde edilen bilgi, bulgu ve bilimsel çalışmadan oluşmaktadır.

Çılga (Çiçan) Köyü Çatak ilçe merkezine 25 km. uzaklıktadır. Derin vadilerden geçilen oldukça zorlu bir ulaşımı vardır. Köy Arnos (Kepçe) Dağı'nın doğu eteklerinde kurulmuştur ve incelenen kilise köyün içindedir.

Yapı kuzey-güney doğrultusunda eğimli bir arazi üzerinde inşa edilmiştir. Üst örtüsü dört serbest destek üzerine oturan basit tipte yapılmış Kapalı Haç Planlı kilisedir. Merkezde

dört serbest paye üzerine oturan 3.80 m. çapında pandantif geçişli bir kubbe yer alır. Dört ana yön daha basık beşik tonozlar ile kapatılmıştır. Köşe mekânlar daha alçak ve küçük dört kubbe ile örtülüdür. Giriş batıdan sağlanmaktadır. Doğuda ise dışa taşıntı yapmayan apsis ve apsidyoller bulunur.

Kitabesi bulunmayan yapının plan tipi, süsleme ile malzeme ve teknik özelliklerinden yola çıkılarak inşa tarihinin aydınlatılması önem taşımaktadır.

Bölgede mimari oluşumların başında dini yapılar gelmektedir. Ermeni sanatı açısından önemli bir yere sahip olan Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki manastır ve kilise yapılarının, ağırlıklı olarak Müslüman devletlerin yönetimleri altında şekillendiği görülmektedir. Çalışma bölgenin kendi içinde oluşturduğu mimari ve kültürel gelişim ile etkileşimin aydınlatılması açısından değerlidir. Bu mimari eserler günümüzde ülkemizin tarihi ve kültürel mirası içerisinde yer almaktadır. Yapının mimari ve süsleme açısından bilim dünyasına tanıtılmasının önemli olduğu kanaatini taşımaktayız.

Anahtar Kelimeler: Ermeni Mimarisi, Kilise, Kapalı Haç Planı, Van, Çatak.

Çılga (Çiçan) Village Church in Çatak District of Van

Yalçın KARACA

Yüzüncü Yıl University

The structure handled has not been determined in any local and foreign broadcast earlier. Our researches in the Van Lake Basin have been taken for 27 years sustainably. In this period reached to information about the existence of such a structure at the survey in Çatak District. The aim of this study is to promote an architectural work that not takes part in literature earlier by study with scientific methods. Researches' data sources are completely consists of information, finding and scientific studies obtained during the field study.

Çılga (Çiçan) Village is 25 km. away from Çatak district center. It has quite difficult transportation through deep valleys. The village was established on the eastern foothills of Mount Arnos and the examined church is in the village.

The structure was built on a sloping land in the north – south direction. The top cover is cross planned church made of simple type sitting on four free supports. The dome with a pendentive 3.80 m diameter is located that sitting on four free piers in the centre. The four main directions are closed by more flattened barrel vault. The corner spaces are covered by more lower and smaller four domes. The entry is provided from the west. Eastward there are apse and apsidiole which do not move outward.

It is important to illuminate of construction history based on the plan type, decoration and material-technical features of the structure which do not have an inscription.

Religious structures are the leading architectural formations in the region. It is seen that the monastery and church structures in the eastern Anatolia region which have an important place in terms of Armenian Art were mostly formed under the Seljuk and Ottoman administrations. The study is valuable in terms of enlightening the interaction with the architectural and cultural development created within the region itself. These architectural works are located within the historical and cultural heritage our country today. We satisfied that it is important to introduce of structure to science world in terms of architecture and decoration.

Keywords: Armenian Architecture, Church, Closed Cross Plan, Van, Çatak.

İslâmiyetin Kabulünden Önce İlk Çağ Ve Orta Çağ Türklerinde Tapınak

Yaşar ÇORUHLU

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Ön-Türk ve Asya Hunlarından beri Türklerde “tapınak”ın var olup olmadığı konusu kimi bilim insanlarınca tartışılmakta ve genellikle Budizm, Maniheizm ve İslâmiyet gibi dinlerden önce Türk inancında “tapınak” bulunmadığı görüşü ağırlık kazanmaktadır. Ancak eski devirlere ait bir kısım kaynaklar incelendiği takdirde ve bir kısım mimari kalıntılar göz önüne alındığında eski Türklerde tapınağın veya tapınak fikrinin olmadığı düşüncesinin yanlış olduğu anlaşılmaktadır. Eski Çin hanedanlarına ait tarih kayıtlarında, Hunlar (Asya Hun Devleti M.Ö.3-M.S.3.yüzyıl), Göktürkler (6-8. Yüzyıl) ve diğer Türk boy, hanedan ve devletlerinin (13-14. yüzyıllara kadar) “Gök Tapınağı”, “Gök ve Yer Tapınağı” , “ Atalar Tapınağı”, “Atalar Mağarası” gibi isimlerle anılan tapınaklarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu tapınaklar kutsal sayılan doğanın bir parçasında, tepe üzerinde veya dağ yamacında, ormanlık yerlerde, mağarada kurulmuş çoğunluğu açık hava tapınakları şeklinde idiler. Buralarda inanılan Tanrı veya tanrılara sunu yapılıyor ve muhtemelen de belirli şekillerde ibadet de ediliyordu. Sunular herhangi bir şeyi sunma veya kurban kesme şeklinde olabiliyordu. Bu sunu dua ve ibadetler, bolluk, bereket istemek, hastalıklardan, kötülüklerden korunmak, servet ve refah dilemek, gelecek yılın iyi geçmesini istemek gibi amaçlarla yapılıyordu.

Ata tapınaklarında da atalara saygı ve ibadet söz konusuydu ki Türk İslâm döneminde bile insanların türbelere bez şeritler bağlayıp ölü vasıtasıyla Tanrı’dan dilek dilemeleri bu eski inançların etkisinden kaynaklanıyordu. Açık hava tapınakları, Neolitik devrin ilk tapınaklarının yapıldığı Türkiye’deki Göbekli Tepe ve sonrasında ortaya çıkan açık hava veya kısmen açık hava tapınaklarının Avrasya’da topluluk farkları ile yayılmış şekillerinden ibaretti. Hun

devrinde kült amaçlı yapılmış ve kalıntıları arkeologlarca tespit edilmiş dinsel kentlerin de bu tip sunu, kurban ve ibadet alanlarından oluştuğu anlaşılmaktadır. Asya’da Türklerde ve diğerlerinde yaygın olan Gök, Yer-Su ve Atalara ilişkin inançların içinden Zerdüştlük ve Hinduizm ve Budizm gibi dinler çıktı ve bu dinlerde de kısmen kapalı tapınaklar yapıldı. Budizmde tapınak mimarisinin gelişimine bağlı olarak Göktürklerde de ortaya çıkan Kültigin (732), Bilge Kağan (735) ve Tonyukuk (725 bazı araştırmacılara göre 726-732) gibi daha çok anı mezar külliyesi olarak bahsedilen bazı araştırmacıların da tapınak diye andıkları yapı düzenlemeleri sadece bir bölümü kapalı “ata tapınakları” idi.

Türkler Budizm ve Manihaizm gibi dinlere intisap ettikten sonra bu dinlere ait tapınakları da inşa ettiler. Göktürk devrine ait Ak Beşim şehrindeki iki Buda tapınağının günümüze gelebilmiş kalıntıları bunun erken şahitlerindedir. Türkler, bilhassa bu yeni dinleri kabul eden Türk topluluk ve devletleri, bazen eski yazılı kaynaklarda da geçen yüzlerce (hatta sayıları toplamda birkaç bini bulan) Budist ve Maniheist tapınaklar inşa ettiler. Bu ibadet yerlerinin önemli bir bölümü de eski mağara kültürüne dayanan ve aynı zamanda pratik olarak savunma maksatlı olarak inşa edilen Mağara Tapınakları şeklindeydi. Erken devirlerdeki “atalar mağarası” fikri Budist veya Maniheist Mağara Tapınağı fikrine dönüşmüştü. Müslüman olmayan Türklerin tapınak mimarisi, daha sonra müslüman olan Türklerin de mimarisini (kervansaray, medrese hatta bazı cami plan tipleri) etkiledi.

Bildirimizde, ilkçağda başlayıp Ortaçağ’da devam eden eski Türk Tapınak Mimarisi, yazılı belgeler ve kalıntılar dikkate alınarak, sınıflandırılmak suretiyle ve kısaca ele alınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk, tapınak, Gök, Yer, Atalar.

The Temple of The Primary And Middle Ages Turks Before The Acceptance of Islam

Yaşar ÇORUHLU

Mimar Sinan Fine Arts University

Since the Pre-Turkic and Asian Huns, the issue of whether or not there is a temple in Turks has been discussed by some scientists, and the view that there is no "temple" in Turkish beliefs prior to religions such as Buddhism, Manihaism and Islam has gained importance. However, when some sources belonging to the old times are examined and some architectural remains are taken into consideration, it is understood that the idea that there was no temple or temple idea in the old Turks was wrong. In the historical records of ancient Chinese dynasties, it is understood that there are temples named with the names of “Temple of Heaven”, “Temple

of Heaven and Earth”, “Temple of Atalar”, “Cave of Atalar” of the Huns (Asian Hun State, 3rd-3rd century AD), Gokturks (6-8th century) and other Turkish tribes, dynasties and states (until 13-14th centuries).

These temples were mostly open-air temples, built on a hill or mountain slope, in forested places, in a cave, from a part of nature considered sacred. People were sacrificing to believed God or gods, and probably worship in certain ways. Sacrifices could be in the form of presenting anything or sacrificing victims. This sacrifice was made for the purposes of prayer and worship, asking for abundance, protection from diseases and evil, wishing wealth and prosperity, and asking for the next year to be good.

There was respect and worship of ancestors in ancestral temples, which was due to the effect of these old beliefs, even during the Turkish Islamic period, people tied cloths to the shrines and wished God by means of the dead. The open-air temples of the Neolithic period, the first temple in Turkey "Gobekli Tepe" and emerged in the wake of the open air or in part with open-air temples scattered across the community consisted of differences in Eurasia. It is understood that religious cities built for the purpose of cult during the Hun period and whose remains were determined by archaeologists also consisted of this type of sacrifice and places of worship. Religions such as Zoroastrianism and Hinduism and Buddhism emerged from the beliefs about Sky, Earth-Water and Ancestors common in Turks and others in Asia, and partially closed temples were built in these religions. Some of the structure arrangements that are mentioned as memorial tomb complexes and closed ancestral temples such as Kültigin (732), Bilge Kağan (735) and Tonyukuk (725 according to some researchers, 726-732), which also appeared in Göktürk due to the development of temple architecture in Buddhism.

After Turks pioneered religions such as Buddhism and Manichaeism, they also built temples belonging to these religions. The ruins of two Buddha temples in the city of Ak Beşim, belonging to the Göktürk period, are the early witnesses of this. The Turks, especially the Turkish communities and states that accepted these new religions, have built hundreds, or even a few thousand, Buddhist and Manichaist temples in ancient written sources. An important part of these places of worship were in the form of Cave Temples, which were based on ancient cave cults and were also built for practical defense purposes. The idea of "ancestral cave" in the early ages turned into the idea of a Buddhist or Manichaist Cave Temple.

The temple architecture of non-Muslim Turks also influenced the architecture (caravanserai, madrasa, and even some mosque plan types) of later Muslim Turks.

In our paper, the ancient Turkish Temple Architecture, which started in ancient times and continued in the Middle Ages, will be tried to be handled by classifying and briefly considering the written documents and ruins.

Keywords: Turk, temple, sky, earth, ancestors.

“U” Narteksli Kiliseler (Trakya, Ege, Adalar)

Yılmaz BÜKTEL

Trakya Üniversitesi

Bildiride yayın ve araştırma sürecini devam ettirdiğimiz "U" Narteksli Kiliseler konumuzu, genel bir bakış açısıyla meslekdaşlarımızla paylaşmayı amaçlıyoruz.

"U" Narteksli kiliseler, çevremizde var olan ancak bugüne dek farkedilmeyen bir grup kiliseden oluşuyordu. Dahası 2 kilise ile başladığımız bu çalışma, bir kaç yıl içinde önce Türk ve Yunan Trakya'sına genişledi. Ardından Ege bölgesindeki Ayvalık ve karşı tarafta olan Midilli adası kapsama girdi. Ulaşabildiğimiz son bir bölge ise İzmir yarımadasındaki Alaçatı kilisesi oldu.

Midilli'de bulunan kilise sayısı kısa zamanda görülemeyecek kadar çoktu ve iki bölümde incelenmesi gerekiyordu. Bizim çalışma örneklerimiz 19 yya aitken Ada'da hem 19 hem de 20 yy yapıları bu planı kullanıyordu. Ayrıca Ada'nın kiliseleri Aeloian kiliseler olarak adlandırılıyordu.

Bildiride plan tipinin özellikleri, bazı örnekler ve plan tipinin içerdiği tarihi ve politik önem üzerinde durulacak ve geçmiş yazılara olan atıflar verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kilise, Trakya, Ege, Adalar.

“U” Nartex Churches (Thrace, Aegean, Islands)

Yılmaz BÜKTEL

Trakya University

In the paper, we aim to share our "U" Nartex Churches, with which we continue the publication and research process, with our colleagues.

"U" Nartex churches consisted of a group of churches that exist around us but have not been realized until today. Moreover, this work that we started with 2 churches expanded to Turkish and Greek Thrace in a few years ago. Then, Ayvalık in the Aegean region and the island of Lesvos on the opposite side were included. The last region we could reach was the Alaçatı church on the İzmir peninsula.

The number of churches in Lesbos was too many to be seen in a short time and had to be examined in two sections. While our working examples belonged to the 19th century, both 19 and 20th century structures on the island were using this plan. Also, the churches of the island were called Aeolian churches.

In the paper, the characteristics of the plan type, some examples and the historical and political importance of the plan type will be emphasized and references to past articles will be given.

Keywords: Church, Thrace, Aegean, Islands, “U” Nartex.

Anamur Mamure Kalesi Hamamı’nda Görülen Bozulmalar Ve Arkeometrik Analizler

Ali Akın AKYOL, Yusuf Kağan KADIOĞLU, Negin DERAKHSHAN HOUREH

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Ankara Hacı Bayram Veli
Üniversitesi

Mamure Hamamı, hemen güneyindeki Mamure Kalesi’nin adı ile anılmaktadır. Bazı kaynaklara göre hamam, kalenin 1450 yılındaki yeniden imarı sırasında inşa edilmiş ve kale ile aynı ismi almıştır. Mamure Hamamı, Kale Hamamı olarak da bilinmektedir. Mersin-Anamur karayolunun kuzeyinde hamam, güneyinde ise Akdeniz’le bütünleşmiş bir konuma sahip kale yer almaktadır. Bu anlamda her iki eser kuzey-güney cephesi olarak konumlanmış durumdadır. Mamure Hamamı’nın üzerinde inşa ya da onarım kitabesi ile vakfiyesi bulunmamaktadır. Bu nedenle, kesin bir ifade kullanmayı doğru bulmamakla birlikte; hemen yakınındaki Mamure Kalesi’nin 1450 tarihli kapsamlı onarımına dair kitabesi ile plan özellikleri, malzeme-teknik ve özellikle duvar yüzeyindeki kalemişi süslemelerden hareketle hamamın, 15. yüzyılın ortalarında (Karamanoğulları döneminde) inşa edilmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Mamure Hamamı, klâsik plan şemasına sahip olmasının ötesinde, soğukluk ve sıcaklık duvarlarında görülen kalemişi süslemeleri ile dikkat çekmektedir. Günümüze harap bir şekilde ulaşmış bulunan hamamın kalemişi süslemeleri de ne yazık ki tahrip olmuş durumdadır. Anamur ilçe merkezine oldukça yakın mesafede bulunan Mamure Kalesi Hamamı’nın yapısal (taş, künk, harç ve sıva) ve dekoratif (pigment) malzemelerinden oluşan örnekler, çeşitli analitik metotlar kullanılarak arkeometrik yönden incelenmiş, tanımlanmış, sınıflandırılmış ve malzeme açısından belgelenmiştir. Gerçekleşen çalışma ile hem söz konusu tarihi yapıların yapısal yönden tanımlanması ve belgelenmesi, hem de restorasyon uygulamalarında seçilecek eşdeğer malzeme seçimi açısından önemli bir altlık oluşturulmaya çalışılmıştır. Hamamın yapısal malzemelerinde parça kaybı, kirlenme, biyolojik oluşumlar, tuzlanma gibi bozulmalar tespit

edilmiştir. Mersin, Anamur Mamure Kalesi Hamamı yapısal malzemelerinden oluşan örnekler, çeşitli analitik metotlar kullanılarak arkeometrik yönden incelenmiştir. Örnekler öncelikle görsel olarak değerlendirildikten sonra fotoğraflanarak belgelenmiş ve kodlanmıştır. Örneklem, mimari planlar üzerinde belirtilmiştir. Arkeometrik çalışmalar kapsamında taş ve künk örneklerin temel fiziksel özellikleri fiziksel testlerle (kayaç sertliği, birim hacim ağırlığı, su tutma kapasitesi, gözeneklilikleri), suda çözünen tuz miktarı ile tuz (anyon) türleri de kondaktometrik analiz ile belirlenmiştir. Harç ve sıvalarda agrega/bağlayıcı ve agregada tanecik dağılımı analizi uygulanmıştır. Yapısal örneklerin ince kesitleri hazırlanıp optik mikroskop analizi ile petrografik yönden incelenmiştir. Taş, künk, harç ve sıva örneklerinin kimyasal bileşimleri PED-XRF analizi ile gerçekleştirilmiştir. Hamamda kullanılmış olan taşlar şist, kuvarsit ve kireçtaşlarıdır. Yapısal nitelik taşıyan ve hamam kubbelerinde ışıklık olarak kullanılmış olan künkler özgün niteliktedir. Hamam duvarları derz veya moloz dolgularından ele geçen kireç ve kireç/kil türü bağlayıcılar içermektedir. Özgün harç ve sıva örneklerin agrega yapısında değişen oranlarda (toplam agreganın %1-30'u arasında değişen oranlarda) oldukça iri tuğla kırığı içeriği de belirlenmiştir. Harç ve sıvaların agrega ve bağlayıcı içeriklerinde belirlenen farklılıklar, uygulamaların inşa farklılıkları, dönem veya bu dönemlere ait hammadde farklılıkları ile açıklanabilir. Mamure Kalesi hamamının farklı mekânlarından örneklenen farklı renklerdeki (siyah, kırmızı, yeşil ve sarı) pigment örnekler kromametrik analiz ile belgelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mamure Hamamı, Arkeometrik Analizler, Kromametrik Analiz, Petrografik Analiz, XRF analizi.

Deteriorations And Archeometric Analysis In Anamur Mamure Castle Bath

Ali Akın AKYOL, Yusuf Kağan KADIOĞLU, Negin DERAHSHAN HOUREH

Ankara Hacı Bayram Veli University, Ankara University, Ankara Hacı Bayram Veli University

The Mamure Bath is known by the name of the Mamure Castle located to the south. According to some sources, the bath was built during the reconstruction of the castle in 1450 and took the same name as the castle. Mamure Bath is also known as Kale Bath. There is a bath in the north of Mersin-Anamur highway and a castle with a position integrated with the Mediterranean in the south. There is no construction or restoration inscription and foundation on the Mamure Bath. Although it does not find it correct to use an exact statement; it is highly probable that the bath was built in the middle of the 15th century (during the period of

Karamanoğulları). with its inscription on the comprehensive restoration of the Mamure Castle in 1450 and its plan features, material-technique and especially the ornaments on the wall surface. Beyond having a classical plan, Mamure Bath attracts attention with its ornaments on the walls of frigidarium and tepidarium. Unfortunately, the decorations of the bath, which has survived to the present day, have been destroyed. The samples consisting of structural (stone, masonry, mortar and plaster) and decorative (pigment) materials of Mamure Castle Bath, which is very close to Anamur district center, have been examined, defined, classified and documented in terms of material using various analytical methods. With the study carried out, an important basis was tried to be created both in terms of structural identification and documentation of the mentioned historical buildings and the selection of equivalent materials to be selected in restoration applications. The samples consisting of the structural materials of the Anamur Mamure Castle Bath in Mersin were analyzed archaeometrically using various analytical methods. The samples were first visually evaluated and then photographed, documented and coded. The sample is specified on architectural plans. In the structural materials of the bath, degradation such as, contamination, biological formations and salting were determined. Within the scope of archaeometric studies, the basic physical properties of stone and pipe samples were determined by physical tests (rock hardness, unit volume weight, water holding capacity, porosities), water soluble salt amount and salt (anion) types were determined by conductometric analysis. In mortars and plasters, aggregate / binder and aggregate particle size distribution analysis were applied. Thin sections of structural samples were prepared and examined petrographically by optical microscope analysis. Chemical compositions of stone, pipe, mortar and plaster samples were carried out by PED-XRF analysis. The stones used in the bath are schist, quartzite and limestone. The pipes, which are structural and used in bath domes, are of a unique nature. The bath walls contain lime and lime / clay type binders obtained from joint or rubble fillings. In the aggregate structure of the original mortar and plaster samples at varying rates (ranging from 1 to 30% of the total aggregate), a fairly large brick fracture content was also determined. The differences in the aggregate and binder contents of mortars and plasters, construction differences of applications can be explained by the period or raw material differences of these periods. Pigment samples of different colors (black, red, green and yellow) sampled from different places of Mamure Castle bath are documented by chromametric analysis.

Keywords: Mamure Bath, Archaeometric Analysis, Chromametric Analysis, Petrographic Analysis, XRF analysis.

Ereğli Boyacı Ali Mescidi

Zekeriya ŞİMSİR

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Türk-İslâm Mimarisinde cami ve mescitlerin mekân gelişimi Karahanlı dönemindeki Talhatan Baba ve Kışlak Hazara Camileri ile başlamış, Gazneli ve Büyük Selçuklu dönemlerinde devam etmiştir. Anadolu dışındaki mimari geleneği tevârüs eden Anadolu Selçuklularında bu mekân denemeleri yapılmış, Beylikler ve Osmanlı dönemlerinde de bu arayışlar devam etmiştir.

Konya-Ereğli’de kitabesine göre 958 H./1551 M. yılında inşâ edilen ve Ağalar Mescidi olarak da bilinen Boyacı Ali Mescidi, yan yana iki mekândan oluşan plan şemasıyla dikkat çekmektedir. Yapı doğu-batı doğrultusunda yan yana iki mekândan oluşmaktadır. Her iki mekân da kare planlı, kübik gövdeli ve üzeri kubbe ile örtülüdür. Doğu tarafı mescit, batı tarafı ise tabhânedir. Her iki mekân ortada büyük bir kemerle birbirine bağlanmış, günümüzde yuvarlak kemer formuna sahip, basık bir açıklık iki mekân arasındaki geçişi sağlamaktadır. Gerek mescidin ve gerekse tabhânenin girişleri kuzeydeki iki kapı ile sağlanmaktadır. Oldukça loş bir görünüm arz eden harim, güney duvarındaki küçük fevkâni pencere ile doğu ve batı cephelerdeki daha büyük dikdörtgen pencerelerle aydınlatılmaktadır. Eserin inşasında moloz, kesme taş ile kapı ve pencerelerin söve ve lentolarında mermer malzeme kullanılmıştır. Mescid ve tabhâne olarak inşâ edilmiş bu yan yana iki mekânın kuzeyinde de kaynakların bassettiğine göre, bugünkü Ereğli Müzesi’nin bahçesinde Hacı Hasan Medresesi’nin bulunduğu bilinmektedir. Dolayısıyla yapı, mescit, tabhâne ve medreseden müteşekkil manzume halinde inşâ edilmiş, zamanla medrese yıkılmıştır. Günümüze yalnız mescid ve tabhâne ulaşmış, her iki mekân da mescit olarak ibâdethâne görevini devam ettirmektedir.

Bu bildirimizde Ereğli Boyacı Ali Mescidi’nin mimari özellikleri ayrıntılı olarak tanıtılarak benzer plan tipolojisine sahip, özellikle bölgede ve genelde ise diğer bölgelerdeki örneklerle birlikte karşılaştırılarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Konya-Ereğli, Osmanlı Mescitleri, Boyacı Ali Mescidi, Ağalar Mescidi.

Ereğli Boyacı Ali Masjid

Zekeriya ŞİMSİR

Necmettin Erbakan University

In the Karakhanid period, spatial evaluation and advancement of mosques and minor masjids commenced with the Talhatan Baba and Hazara Degaron mosques samples. This advancement continued during Ghaznevid and Great Seljuk times. The Anatolian Seljuks,

which was inherited the architectural tradition outside of Anatolia, tried this spatial resemblance, and these searches continued in the Principalities and Ottoman periods. The Anatolian Seljuks, continued the architectural tradition outside of Anatolia, made this place trials, and these spatial quests continued in the Beyliks and Ottoman periods.

Boyacı Ali Masjid which is also known as Agalar Masjid, was built in 958 Hijri (in 1551 for Gregorian calender) according to its inscription, in Eregli district of Konya province. This masjid is distinct with its plan scheme consisting of two cubic formed and confined spaces, covered with domes for each, located next to each other. The structure on the east is a masjid yet the other is ‘tabhâne’, an institutional resting place where traveller, poor, sick, tired people would take shelter in. Both spaces are adjoined with a large arch in the middle, and a flat arch shape gap/passage provides transition between two spaces. In addition, entrance to both the mosque and tabhâne is through two doors on the north. Further, the harim / main body of two spaces which have a rather dim-lit appearance due to the fact that are illuminated through an elevated miniature window on the southern wall and rectangle shaped two larger windows on the east-west wall. While rubble, ashlar material were used in the construction, marble material was used on window&door frames and lintels.

According to the written resources, it is acknowledged that Hacı Hasan Madrasah used to be located in an area where is now Eregli Museum’s backyard, besides on the north of masjid and tabhâne structures. Hence, the compound consisted of a mosque, a tabhâne and a madrasah which was demolished over the time. Mere surviving buildings in the compound are the mosque and the tabhâne which serves as a mosque today.

In this paper, the architectural characteristic of Eregli Boyacı Ali Masjid will be introduced in detail and will be evaluated by comparing them with similar plan typologies, in particular in this region likewise related other examples in other regions will be included this comparison.

Keywords: Konya-Eregli, Ottoman Masjids, Boyacı Ali Masjid, Agalar Masjid.

Smyrna Agorası’nda Bulunan 16.-19. Yüzyıl İtalyan Seramikleri Ve Osmanlı-Avrupa Seramik Ticaretindeki Yeri

Zeynep Adile MERİÇ

Ege Üniversitesi

Smyrna Antik Kenti Agorası Hellenistik ve Roma Dönemlerinde idari, ticari ve sosyal anlamda kentin merkezi olmuştur. Geç Antik Çağda önemini kaybettiği anlaşılan Agora ve çevresinde Bizans Dönemi’nde kısıtlı bir kullanım olduğuna dair izler görülmektedir. Geç

Bizans Dönemi'nden sonra ise Agora alanının mezarlık amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Türk Döneminde de mezarlık alanı olarak kullanımına devam edildiği görülen Agora'nın çevresindeki alan ise 16. yüzyıl sonlarından itibaren bu dönem yapılaşmalarıyla birlikte yeniden canlanmıştır. Özellikle Agoranın batısında yer alan Hellenistik ve Roma Dönemi yapılarının üst kotlarında Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemi'ne tarihlendirilen çeşitli yeni yapılaşmalar görülmektedir. 2007 yılından bu yana Doç. Dr. Akın Ersoy başkanlığında yürütülen arkeolojik kazı çalışmalarında Osmanlı Dönemi kontekslerinden çok sayıda bu dönem seramiği ele geçirilmiştir. Buluntular içerisinde bu döneme tarihlendirilen Çanakkale ve Kütahya üretimi seramiklerin yanı sıra çok sayıda ithal seramik de bulunmuştur. İthal seramikler içerisinde İtalyan, İngiliz, Fransız, Alman ve Hollanda örnekleri yer almaktadır. Söz konusu ithal seramiklerin çeşitliliği ve yoğunluğu İzmir Limanı'nın 16. yüzyıl sonundan itibaren Osmanlı Devleti ile birçok Avrupa Devleti arasındaki ticarete önemli bir noktada olduğunu göstermektedir.

Konumuzu oluşturan İtalyan seramikleri, İtalya'nın çeşitli merkezlerinde ve farklı tekniklerle üretilmiş örneklerden oluşmaktadır. Smyrna Agorası kazılarında 16.yüzyıl ile 19.yüzyıl arasına tarihlendirilen çok sayıda İtalyan seramiği bulunmuştur. Bu seramikler içerisinde en erkene tarihlenebilen gruplar aynı hamur yapısı ve form tipine sahip Mermer dekorlu (marmorizzata) ve Sgraffito teknikli örneklerdir. Ayrıca kendi içerisinde üretim merkezlerine göre alt gruplara ayrılan Mayolika teknikli seramikler ise çeşitli süsleme kompozisyonlarıyla önemli bir grubu oluşturmaktadır. Koyu kırmızı hamurlu ve siyah lekelerden oluşan süslemeler sahip Albisola (Taches Noires) seramikleri ise bir diğer grubu oluşturmaktadır. Ele geçen bu seramiklerin İtalya'nın liman veya limanlara yakın merkezlerinde üretildikleri ve ticaretlerinin Akdeniz Havzası boyunca yapıldığı bilinmektedir. İzmir Limanı'nın da Osmanlı Dönemi'nde İtalyan Şehir Devletleri ile gerçekleşen yoğun ticari faaliyetlerde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Bildirimizde Smyrna Antik Kazılarında ele geçen İtalyan seramiklerinin süsleme ve teknik özelliklerinin tanıtılması hedeflenmektedir. Ayrıca bu buluntuların diğer bilimsel verilerle birlikte değerlendirilerek Osmanlı Devleti ile İtalyan Şehir Devletleri arasındaki bu dönem ticaret ilişkilerine dair ulaşılan sonuçlar paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Smyrna/İzmir, İtalya, İthal, Albisola, Mayolika.

Italian Ceramics Of 16th to 19th Century From Smyrna Agora And Its Impact On The Ottoman-European Ceramic Trade

Zeynep Adile MERİÇ

Ege University

During Hellenistic and Roman periods The Agora of ancient Smyrna has been administrative, social and economic center of the city. Though it is apparent that the Agora and its vicinity lost its important Late Antique era thus its usage has been limited after Late Byzantine Period. The area of Agora was a burial ground after the Late Byzantine Period. The area around the Agora which was continued to be used vast cemetery after the Turkish period, embellished after the 16th century with the building activities. In the upper levels of Hellenistic and Roman buildings located especially in the North of the Agora, new buildings were erected dated Ottoman and Early Republican periods. During the archaeological excavations carried out by Assoc. Prof. Dr. Akın Ersoy, great amount of pottery was discovered in the Ottoman contexts. Besides the pottery produced in Çanakkale and Kütahya, a great amount of imported pottery from Europe were unearthed during excavations. The imported pottery from Europe consists of specimens from English, French, German and Dutch. The diversity and intensity of the imported pottery define that the Port of İzmir attained an important grade after the 16th century between Ottoman and various European states.

The Italian ceramics, the topic of this paper, consists of specimens which are produced in various parts of Italy and in different techniques. A large number of Italian ceramics were discovered in the Smyrna Agora excavations dated between 16th and 19th century. The earliest among the Italian ceramics are the marbled (marmorizzata) and sgraffito groups which have the same clay and shapes. The Majolica ceramics which are distributed in various groups according to their production centers constitutes an important part with their decoration compositions. The Albisola (Taches Noires) ceramics is another group which has a dark red clay and a decoration with dark stain. It is already well known that this kind of pottery was produced in the port or near-by port town in Italy. It is apparent to suggest that the İzmir Port possessed an important place in the intensive trade relations during Ottoman period with the Italian city states.

It is targeted in this paper to present the Italian ceramics with their decoration and technical features. Furthermore with evaluating the Italian ceramics mentioned above with other scientific data. The results will be discussed attained concerning the trade relations between Ottoman Empire and Italian city states.

Keywords: Smyrna/Izmir, Italy, Import, Albisola, Majolica.